

מתוקים

סונים ותוכן של הורים אוהבים

ויטב תטפ"ד

מצוקף לגליון מספר 13

מצוקף למגזין
'טועמיה'

פנים מאידות 8 ירושלים

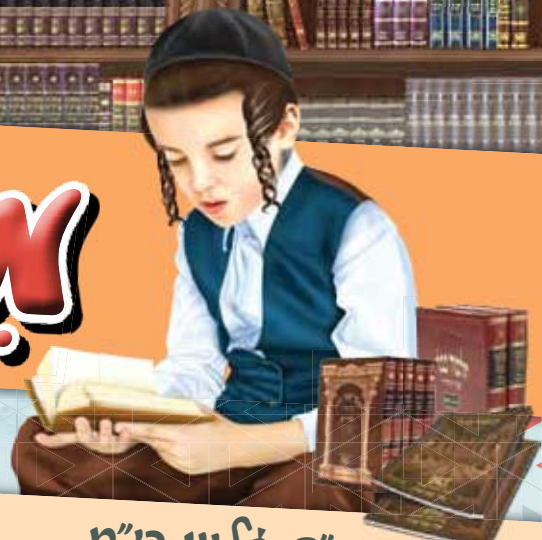
טל' 02-500-4569

So25004569@Gmail.com

שפיד
דפוס
מהיר
ומתקדם

אַלְדָּנוֹת

לְפָנֵינוּ שֶׁבֶת

פְּרֻשַׁת וַיֵּשֶׁב-חֲנֻכָּה

הַסֵּד, אֲדִינוֹן ר"ח

שיש בהם, מועדי השנה, עמוד רמז).

איכשר דרא

והגיד הרה"ק מצאנו קלויזנבורג זיע"א (שפע חיים' שבת חנוכה תדש"ס): אכשור דרא שבזמנו בהתנהגות של מי החנכה יותר מבעבר, אשר כד הוינא טליא זכורני שעוררו והוכיחו על אלו שהיו משחקים בקוויטלעך עד אור הבקר. וידוע מהגה"ק בעל חוות יאיר זצוק"ל, שבזמנו רצה לבטל מנהג זה ולא עלתה בידו. וב"ה פיוס הזה כבר כמעט ונשתכח מנהג זה בקרב יראי השם. ואדרבה בהגיע ימי החנכה מרבים יותר בלמוד התורה בהתמדה. ואפשר שבמים אלו עוד פחות מתבטלים מהלמודים מבשאר ימות השנה, כי נר מצוה ותורה אור, ובחנכה שקדוש ה' היה על ידי הקדוש ברוך הוא בעצמו כאמרנו בהודיה 'ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך' אזי התעוררות הנס גם היא על ידי אתערותא דלעילא, וככל שהגאלה מתקרבת, כך גוברת והולכת ההתעוררות.

מחזר עליו לשורפו

יכבר היה מעשה בהרה"ק ה'יחי יוסף' מפאפא זיע"א בזמן שיישבתו שכנה עדין בעיר קווינס, שהגיד שעורר לפני הבחורים בהלכות חנכה, וזה כמה כבר שקעה החמה, אבל עדין לא הגיע האוטובוס להחזיר התלמידים לבתיהם בויליאמסבורג, המשיך אפוא הרה"ק זיע"א להרצות חדושי באמרו: הגם שכבר הגיע זמן הדלקה ואסור אפלו ללמד, מכל מקום כשעוסקים בדיני חנכה אפשר דמותר, כי טעם האסור הוא שמא ימשך אחרי פרקו וישכח להדליק, אבל כשעוסקים בהלכות חנכה שייך לומר בזה כמו בחמץ בפסח הוא מחזר עליו לשורפו ויבוא לאכלו (תולדות בעל יחי יוסף' ח"ב עמוד רד).

(מתוך הספר ספיר ויהלום - להרב הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

שעצת היצר הרע הוא להפריע את העם מעבודת ה' ומתלמוד תורה בימי חנכה אשר תקנו לנו חז"ל להודות ולהלל, והלמוד בימים האלו נשגבה מאד בהיות ששודות התורה שנמסרו למשה רבנו ע"ה היו בימי החנכה (מנהגי רבותינו והליכותיהם) חנוכה א-ב).

מוצאי שבת חנכה

אצל הרה"ק ה'חמל יצחק' מספינקא זיע"א לא היה משג בלא ללמוד התורה. ראו אצלו שהיה מסגל לשבת שמונה עשרה שעות ברציפות ולעסק בתורה. ה'חמל יצחק' היה מוסר שעור בישיבה לפני התלמידים, והיה פעם מוצאי שבת חנכה שעמדו מאות יהודים שבאו אליו לשבת ורצו להכנס לברכת שלום ולהפרד, אך מיד אחר הבדלה נכנס החמל יצחק לחורו, קפל טליתו, והתישב מיד ללמד (שיח יעקב יוסף' דרשות עמוד רעא).

לא ראיתו מברך ברכת התורה בחנכה

מרגלא בפומה של הגה"צ רבי עזריאל יהודה לעבאוויטש זצ"ל מווינ: חנכה הוא יום טוב של אור התורה, כמבאר בספרים הקדושים, שמי שעוסק בתורה בימים אלו, מגלין לו מן השמים רזי תורה, ושערי החכמה פתוחים לפניו. ולכן מה מאד כדאי וראוי לנצל את הזמן המכשר להתאמץ ולשקד על דלתות התורה. והיה מתרגש וממשיך לספר בחרדת קדש אודות מדרגת רבו המבהק, הפוסק הגדול הגאון רבי מרדכי ליב ווינקלר זצ"ל, אבד"ק מאד, בעל שאלות ותשובות 'לבושי מרדכי': יכולי להעיר, שבמשך שנות למודי בישיבת מאד לעולם לא ראיתו בימי החנכה מברך ברכת התורה בשחרית מורי ורבי ה'לבושי מרדכי' עסק בתורה לילות כימים עד שהיה יוצא ברכת התורה על ידי אחד מתלמידיו. החדוש הוא כי אני זכיתי ללמד בישיבתו כשעבר כבר את גיל הגבורות, שמונים שנה, ובכל זאת המשיך בהנהגתו הנפלאה. ודאי ראה כן אצל רבותיו (חיים

ערב שבת חנכה

מתוך כל אותם הלילות שהגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זיע"א נשאר לבדו בישיבה שבפרשבורג, דלה רבי זאב פפנהיים מקרה מיוחד שבו היה מערב גם ראש הישיבה, ה'כתב סופר' זיע"א. ומעשה שהיה כן היה:

בימי החנכה היתה הישיבה כמעט מתרוקנת, כי הבחורים נהגו לנסע לבתיהם לשבת חנכה, אולם הוא נשאר בישיבה והמשיך במנהגו להיות ער כל ליל ששי. מאחר בלילה שמע רבו הכתב סופר, שדירתו היתה סמוכה לבנין הישיבה, קול תורה נעים עולה מתוך חללו של אולם הישיבה, וחשקה נפשו לדעת מי הוא הבחור הפלאי הזה שגם בימי החנכה אין קולו פוסק מלמוד התורה.

מכרבל באדרתו, אדרת השער, נכנס ראש הישיבה לאולם הישיבה. נעצר על יד הדלת ועמד כך שעה ארכה, עד שרבי חיים קם להוציא ספר מתוך ארון הספרים, ויחיד מאד לראות את רבו עומד ומתבונן בו. מביט ונדהם כאחד, משל כאלו נתפס חלילה בקלקלתו נשאר תקוע על מקומו. נגש אליו רבו ובקול אבהי פנה אליו ויאמר: אתה הוא בני חיים, שקולך הנעים מהדהד באוזני כל הלילה? מרב חבה נעמד ראש הישיבה שעה ארכה ונכנס אתו בשיתה שבה הפליג בגדלות התורה ובכבוד לומדיה. ובתוך הדברים קח לו על מעשה שארע עם אחד שפגע בכבודו של גדול אחד. לאחר ששוחח אתו נפרד ממנו רבו בחביבות ואף הזמינו אליו לסעד בשבת על שלחנו (בידור תהפוכות' עמוד 247).

סודות התורה למשה רבנו

סמוך לימי חנכה למד מרנא ה'חתם סופר' זיע"א עם תלמידיו לאחר תפלת שחרית הלכות חנכה, פדרכו בקדש ללמד עם תלמידיו הלכות חג סמוך לחג. בחנכה הזהיר להתעסק בלמוד תורה הקדושה יותר מבשאר הימים, והקפיד מאד על אותם שמבלים ימים אלו בהבלי השחוק, ואמר

חידון אַלְדָּנוֹת - נושא פרסים איפה מזכר בפרשתנו "יום הולדת"?

פתרון החידה - פרשת כי תבא:

ש. אילו ארבעה פסוקים רצופים מפרשתנו נקראים בליל הפסח בהגדה?
ת. הפסוקים שמתחילים במילים "אמי אובד אבי" (דברים כו-ח) נקראים בהגדה של פסח בליל הסדר.

שם הזוכה בסידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר":

פרשת כי תבא:
ה' משה אוטרליץ מבני ברק.

פתרון החידה וכן שם הזוכה, יפורסמו א"ה בגיליונות הבאים

הפותרים נכונה יכנסו להגרלה א"ה
על סידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר".
את הפתרונות יש לשלוח אלינו עד ליום שני
למספר פקס: 077-470-26-81
או למייל: magdenot@gmail.com

נא לכתוב שם, כתובת מדויקת וטלפון.
בראש הדף לציין "עבור חידון לנוער".

סיפורים נפלאים לילדים

פַּרְשַׁת וַיֵּשֶׁב

"היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה" (לח, כה).

לא רצתה להלבין פניו ולומר ממך אני מעברת, אלא לאיש אשר אלה לו. אמרה, אם יודה מעצמו, יודה, ואם לאו ישרפוני, ואל אלבין פניו.

מפאן אמרו, נוח לו לאדם שיפילוהו לכבשן האש, ואל ילבין פני חברו ברבים (רש"י).

אחד המיחדים בדורנו בזהירות המיחדת בכבוד הזולת, הנה הגאון האדיר רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל.

הג"ר א גניחובסקי לנה פעם את אחד מתלמידיו לטפול אצל פסיכיאטר בבית החולים תל-השומר. השנים יצאו מסדרו של הפסיכיאטר, והנה צועד לעבר החדר יהודי ממכריו של רבנו, וכעת כשיבחין ברב, בודאי תהיה לו בוששה גדולה. בשבריר של רגע, מצא רבנו פתרון מבריק כדי למנע את מבוכת האיש. הוא מהר אליו ולחש באזנו: 'אנא, אני מתחנן אליך, אל תספר לאיש שראית אותי כאן אצל הפסיכיאטר כי אני נורא מתבייש בזה...'.

וכך בגאונות מפלגה של מדות טובות, 'העתיק' הג"ר א גניחובסקי את אי-הנעימות אליו... והיה רגיל הג"ר א גניחובסקי לומר שצריך חכמה יתרה כדי לא לפגוע בזולת והיאך לעזר לו, והוסיף שחכמה זו באה מכח התורה.

היה חביב לפניו מאוד הספור על הגאון הצדיק רבי יוסף ליס זצ"ל, שראה פעם ילד שעומד לעבר כביש סואן, והבחין הרב, שהילד בגאותו לא מסכים שיעבירו אותו את הכביש... מה עשה? - פנה אל הילד ובקש: 'אולי אתה מוכן להעביר אותי את הכביש בבקשה?...'.

ארע פעם שמחמת חלשותו, נפל הג"ר א גניחובסקי והתעלה בבית המדרש. מכיון שלא רצה לצער את הרבנית, לא ספר לה על כך.

והנה, כמה ימים לאחר מכן, מתקשר אחד מתלמידיו לביתו, וכאשר עונה לו הרבנית, שאל אותה לשלום הרב והאם חש הוא כבר טוב יותר מאז שהתעלה...

כך נודע הסוד לרבנית, והתלמיד הרגיש חובה להתנצל בפני רבו על שגלה את סודו.

אך הג"ר א, שדאג כל ימיו שאף יהודי לא ירגיש שלא בנוח בגללו, הקדים ונגש הוא אל תלמידו והרגיעו: 'אתה לא יודע איזה חסד

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש רוזנבוים זצוק"ל

כ"ו בניסן תשע"ז

"ואיך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחסאתי לאלקים" (לט, ט).

מפרש הספורנו: "איך אעשה הרעה הגדלה הזאת לשלם רעה - תחת טובה".

ספר חתנו של הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל: "היה זה באמצע הקיץ של שנת תשמ"ג. ישיבת נר ישראל בבולטימור חגגה אז את שנת היובל שלה.

אותו יום שרר חם כבד ומעיק. רבי יעקב קמינצקי שהיה זקן מפלג וחלש וכבר עבר את גיל התשעים, עם כל זאת הטריח עצמו במאמץ רב להשתתף בשמחת הישיבה.

ספר תלמיד מישיבת לומז'ה בפ"ת: פעם באשר נסע הגאון רבי יחיאל מיכל גורדון זצ"ל לחו"ל, בקש קדם צאתו מהגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל למסר שיחה בישיבתו לומז'ה.

מספר התלמיד: "לוייתי את רבי אליהו עד לתחנה המרכזית בתל אביב. כשהגענו אמר לי רבי אליהו: אני חיב לשלם לך, מיד עניתי, חלילה, אני מתבייש לקחת כסף על הזכות הזו".

אמר לי רבי אליהו: "לא התכונתי לכסף, אלא להטיב עמך בעצה טובה ברוחניות. אתה הרי יודע שגיהנום הוא קשה, ירחם ה', נורא! וח"ו"ל אומרים: כל הקורא קריאת שמע ומדקדק באותיותיה מצננים לו גיהנום, אם בן רצוני להציע לך, כאשר אתה קורא קריאת שמע תדקדק באותיותיה".

(מתוך מאמר)

א גוט שבת

עשית עמי!... מאז שהתעלפתי אינני יודע את נפשי כיצד אספר לרבנית על כך, ועל ידי שספרת לה פתרת לי את כל הבעיה, אני הוא זה שצריך להודות לך...'

"ויהי ברפת ה' בכל אשר יש לו" (לט, ה).

מעשה שהיה, אברך אחד נכנס אל רבו בקול תאניה ואניה, רבי קדוש, לבני ביתי היתה עד עתה 'עבודה קבועה' אצל בעל בית אחד, ומשם היתה פרנסתי ופרנסת אנשי ביתי בהרחבה גדולה. אך זה עתה קבלה 'מכתב פטורין' ואני אנה אני בא... מנין יהא לנו לחם לפי הטף...

שאלו הרבי, אמר נא, האם יש לך 'תבת דאר' תלויה בפתח ביתך מבחוץ.

האברך שלא הבין את השאלה - שלא ממין הטענה, נענה מפני הכבוד, אכן, יש ברשותי תבת דאר.

המשיך הרבי ושאל, האם מפעם לפעם הנה מקבל בה מכתבים וכדומה.

נענה האברך שעדין לא הבין שיכות ה'דאר' לצרתו - הן.

שאל הרבי אולי יודע מר מיהו ה'דור המביא לפתחה את המכתבים.

נענה האברך לא ולא, וכי מה אכפת לי מיהו המביא את הדאר, העקר שהמכתבים מגיעים אלי...

עתה נענה אליו הרבי בקול תמיהה ומדוע כל כך תתעניין ב'דור' המביא לך את הפרנסה ממשלחו - זה הקב"ה בכבודו ובעצמו הן ברחמיו את הכל, מה אכפת לך מי יהיה שליחה מכאן ואילך. (באר הפרשה)

שבת טיש

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

בְּרִזְקָנִים הוּא לוֹ (לו, א) - פָּתַח רִש"י, שֶׁהִיא זֵיו אִיקוֹנִין שֶׁל יוֹסֵף דוֹמָה לוֹ - לִיעֶקֶב. וְרָמַז לָזֶה, כִּי הַתְּבוּת בְּרִזְקָנִים הוּא לוֹ, בְּגִמְטְרִיָּה דוֹמָה בְּזֵיו אִיקוֹנִין.

וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מִים (לו, כד) - מִפְּרֵשׁ רִש"י, מִמְּשַׁמֵּעַ שֶׁנֶּאֱמַר וְהַבּוֹר רַק, אֵינִי יוֹדֵעַ שְׂאִין בּוֹ מִים! מַה תִּלְמוּד לומר אֵין בּוֹ מִים? מִים אֵין בּוֹ אֲבָל נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים יֵשׁ בּוֹ. וְרָמַז לְדַבְּרֵיו, כִּי הַתְּבוּת אֵין בּוֹ - רִאשִׁי תְּבוּת: אֲבָל נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים יֵשׁ בּוֹ.

וַיִּמְכְּרוּ אֶת־יֹסֵף לִישְׁמַעֲאֵלִים בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף (לו, כח) - בְּדַעַת זְקֵנִים כְּתוּב: וְאֵם הַאִמֶּר, אֵיךְ אָדָם יִפֶּה כִּיוֹסֵף לֹא נִמְכַר כִּי אֵם בְּמַעַט כְּזָה? יֵשׁ לומר, שֶׁנִּמְכַר בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲחָיו. וְרָמַז לָכֵן, כִּי הַתְּבוּת בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף בְּגִמְטְרִיָּה שְׁלֹמֹו לְכָל אֶחָד מִן הָאֲחִים בְּכֹסֶם זֶה.

וְאֵין אֲנָה אֲנִי־בָא (לו, ל) - אֵין בָּא אוֹתִיּוֹת אֵין אָב, רָמַז רְאוּבֵן לְאֲחָיו אֶת הַצַּעַר שֶׁיִּגְרַם לְאָבִיו, כְּדַבְּרֵי רִש"י: אֲנָה אֲבִירָח מִצַּעְרוֹ שֶׁל אָבִיא.

וַתִּקְשֹׁר עַל־יָדָיו שְׁנֵי שָׁנִי (לח, כח) - אֵל תִּקְרִי שְׁנֵי אֲלָא שְׁנֵי, לְרַמֵּז שֶׁהוּא יֵצֵא שְׁנֵי וְהַקְדִּימוֹ אֲחָיו פְּרָצוּ.

מִה־פְּרִצַת עַל־יָדָיו פְּרָצוּ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פְּרָצוּ (לח, כט) - נִרְמַז בְּשֵׁמוֹ פְּרָצוּ שֶׁיֵּצֵאוּ מִמֶּנּוּ דוֹד הַמְּלֶכֶךְ וְשֶׁלְשֵׁלַת מַלְכֵי יְהוּדָה, וּמֵהֶם הַמְּלֶכֶךְ הַמְּשִׁיחִי, שֶׁעֲלִיהֶם אָמְרוּ חֲזוֹ"ל, מְלֶכֶךְ פְּרָצוּ גִדְרָ לַעֲשׂוֹת לוֹ דֶּרֶךְ וַאֲיִן מִחֲזוֹ בְּיָדוֹ.

הֲטָאוּ מִשְׁקָה מְלֶכֶם־מִצְרַיִם וְהֵאֵפֶה לְאֲדֹנֵיהֶם (מ, א) - מַה הָיָה הֲטָאוּ? מִפְּרֵשׁ רִש"י, שֶׁאֲצֵל שׂוֹר הַמְּשֻׁקִּים נִמְצָא זָבוּב בְּכּוֹסוֹ וְאֲצֵל שׂוֹר הָאוֹפִים נִמְצָא צָרוּר אֲבָן בְּלֶחְמוֹ. וְרָמַז לָכֵן, כִּי הַתְּבוּת הֲטָאוּ מִשְׁקָה מְלֶכֶם־מִצְרַיִם וְהֵאֵפֶה לְאֲדֹנֵיהֶם, בְּגִמְטְרִיָּה זֶה נִמְצָא זָבוּב בְּכּוֹסוֹ וְזֶה מְצָאוּ צָרוּר אֲבָן בְּעֶפֶה.

(מגדנות)

ספורים בפרשה

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְוָרֵי אַבְיֵוּ בְּאֶרֶץ כְּנַעַן (לו, א) בְּרֵאשִׁית יִשְׂרָאֵל וּלְזוֹיָן עֲמָדוֹ שְׁנֵי גְדוּלֵי עוֹלָם, הַנְּצִי"ב מוּלוֹזוֹיָן וְרַבִּי יוֹסֵף דֵּב מְבָרִיסק, חֲלוּקִים הָיוּ בְּשִׁיטַת הַלְמוּד, וּבַעֲוֹד הַנְּצִי"ב הַעֲדִיף אֶת הַבְּקִיאוֹת וְהַפְּשֻׁטוֹת, בְּכַר רַבִּי יוֹסֵף דֵּב אֶת הַחֲרִיפוֹת וְהַפְּלֹפּוּלִים. לֹא חָסְרוּ גַם מַחֲרָרֵי רִיב שֶׁלְבוּ אֶת אֵשׁ הַמַּחֲלָקָת, עַד שֶׁהִיטָה הַיְשִׁיבָה לְשֵׁנֵי מַחְנֹת. כְּאִשׁוֹר כְּלוּ כָּל הַקְּצִיּוֹ, הַחֲלִיטָה הַנְּהַלְתָּ הַיְשִׁיבָה לְזִמְנָן פְּמָה מְגֹדוּלֵי הַדּוֹר שִׁיפְשָׁרוּ בֵּין הַצְּדִדִים וְיִשְׁימוּ קֶץ לַמַּחֲלָקָת. בֵּין הַמְּזֻמָּנִים הָיָה גַם רַבִּי זָאֵב הַמְּגִיד מוּיִלְנָא, וְכַשְּׁמַע אֶת הַעֲנָנָן הַמְּדַבֵּר קָם וְאָמַר: "הֲרִינִי עוֹמֵד עַכְשָׁו בְּפִרְשַׁת וַיֵּשֶׁב", הַתְּפִלָּא הַמְּסַבִּים, שֶׁהָיָה בַתְּחִלָּתָּ מִרְחָשׁוֹן הָיָה הַדְּבָר, וְהַמְּגִיד הַסְּבִיר אֶת דְּבָרָיו: "אֵין הָרִי מְשַׁמֵּשׁ פְּמִגִּיד הָעִיר וְיִלְנָא וְיִמְדֵי שֶׁבַת דּוֹרֵשׁ אֵין בְּבִית הַכְּנַסַּת בְּעֶנְיֵי פְרֵשַׁת הַשְּׁבוּעַ. נוֹהֵג אֵין לְהֵרְאוֹת בְּכָל פְּרָשָׁה אֶת הַצְּדִיק מוּל הַרְשָׁע, אֶת הַטּוֹב מוּל הָרָע, וְלִלְמַד מִכֶּה מוֹסֵר הַשֶּׁפֶל לְנוֹהַ בְּדֶרֶךְ הַטּוֹב. מִתְּחִלָּתָּ בְּרֵאשִׁית מוֹצֵא אֵין תְּמִיד שְׁנֵי הַכְּסִים, אוּלַם בְּפִרְשַׁת וַיֵּשֶׁב בַּהּ מְסַפֵּר עַל יוֹסֵף הַצְּדִיק וְאֲחָיו שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל, אֵין עוֹמֵד נְבוֹך. לְצַד מִי אֲתִיבֵב? וְהָרִי שְׁנֵי הַצְּדִדִים צְדִיקִים וְטֵהוֹרִים! וְכֵן הוּא בְּמַקְרָה דְּנָן. אֵלּוֹ הֵיחִי צְרִיךְ לְפַשֵּׁר בֵּין הַנְּצִי"ב אוֹ רַבִּי יוֹסֵף דֵּב לְעַמַּת אָדָם מֵהַשּׁוֹק, הָיָה בְּרִי לִי מִי הַצּוֹדֵק, אוּלַם אֵיךְ אֲפִשֵׁר לְפַשֵּׁר בֵּין שְׁנֵי גְאוּנִים וְצְדִיקִים נְשָׁנְבִים?"

בְּמִדְרַשׁ רַבָּה מוּבָא עַל הַפְּסוּק "וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב": מִשָּׁל לְאֶחָד שֶׁהָיָה מֵהַלֶּךְ בְּדֶרֶךְ, וְרָאָה פֶת שֶׁל פְּלָבִים הֶלֶךְ וַיֵּשֶׁב לוֹ בִּינֵיהֶם, וְהֵם בְּנֵי עֵשׂוֹ. יֵשׁ שֶׁמְצָאוּ כָּאֵן רָמַז לְמִנְהַג הַשְּׁגוּר, שֶׁאָדָם הַחַפֵּץ לְהַצִּיל מִכְּלָב שֶׁנִּקְרָה בְּדַרְכּוֹ, וַיִּשְׁבֵּב אֵל מוּלוֹ עַד שֶׁיִּסּוֹר מִדְּרַכּוֹ. מְסַפֵּר, כִּי מִשְׁפִּיל אֶחָד שֶׁהַחֲזִיק עֲצָמוֹ לְתַלְמִיד חֶכֶם, פְּנֵה פַעַם אֵל הַמְּלָכִים וְשָׁאָלוּ: "לְמַדְנוּ רַבְנוּ, הָרִי מְצוּיִם אֵין לְקוּם בְּפִנֵי תַלְמִיד חֶכֶם שְׁעוּבֵר לְפִנְיָנוּ, וְאֵלּוֹ בְּשֵׁרוֹאִים פְּלָבִים יֵשׁ סְגֻלָּה לְשִׁבְתָּ. מַה יַעֲשֶׂה אָדָם אִפּוֹא, אֵם יֵשׁ לְפִנּוּי גַם תַּלְמִיד חֶכֶם וְגַם כְּלָב, הֵאֵם יֵשֶׁב אוֹ יַעֲמֵד?" עֲנָה לוֹ הַמְּלָכִים "בְּאֻלְתָּו: "עַל שְׂאֻלוֹת פְּעוּן אֵלּוֹ, יֵשׁ לומר אֶת דְּבָרֵי חֲזוֹ"ל 'פּוֹק חֲזוֹי מֵאֵי עֲמָא דְּבַר', יֵשׁ לְרֵאוֹת כִּיצַד נוֹהֵג הָעָם. הַעֲשֶׂה שְׁלִי הֵיא, שֶׁנִּצָּא אֵין וְאֵתָה אֵל הַרְחוּב, וְנִרְאָה כִּיצַד יִנְהַגוּ הָאֲנָשִׁים..."

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רְאוּבֵן אֶל־תִּשְׁכַּחוּ־דָם (לו, כב) רַבִּי יִצְחָק מְקַלוֹשׁ, אֲחָיו שֶׁל רַבִּי מֵאִיר מִפְּרָמִישְׁלוֹן, הָיָה מְכַנֵּס אוֹרְחִים מְפֻרְסָם. בְּעֶרֶב שֶׁבַת אֶחָד, הִגִּיעַ נְכָרִי לְבֵיתוֹ וּבִקֵּשׁ לָחֵם כְּדִי לְהַשְׁבִּיעַ אֶת רַעֲבוֹנוֹ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, לֹא הָיָה בְּבֵית לָחֵם, כִּי אֵם חִלוֹת שְׁלֹמֹת שֶׁנֶּאֱפָו לְכַבֵּד שֶׁבַת. לֹא רָצְתָה הַרְבֵּנִית לְפָרֵס חֶלֶה שְׁלֵמָה בְּשִׁבִיל לְתַת פְּרוּסָה לְנִכְרֵי, אֵךְ רַבִּי יִצְחָק אָמַר לָהּ: "חֲתִכִּי אֶת הַלֶּחֶם, הָרִי דָם לֹא יֵצֵא מִזֶּה". עֲשִׂתָה הַרְבֵּנִית כֵּן וְנִתְּנָה לְנִכְרֵי פְרוּסָה גְדוּלָּה מֵהַחֶלֶה. עֲבָרוּ יָמִים, וְרַבִּי יִצְחָק נָסַע לְהַנְּרִיָּה דֶּרֶךְ הָרִי הַמְּקַרְפְּטִים. בְּאֲמַצַּע הַדֶּרֶךְ, הַתְּנַפְּלוּ שׁוֹדְדִים עַל עֲנַלְתּוֹ וְהִבְיִאוּהוּ לְמִנְהִיגָם קְשׁוֹר בְּיָדָיו וְרַגְלָיו. הַמְּנַהֵיג לֹא הָיָה אֲלָא אוֹתוֹ עֲנִי שֶׁהַתְּדַפֵּק עַל דְּלָתוֹ וּקְבַל מֵהַרְבֵּנִית פְּרוּסַת חֶלֶה, וְלָכֵן שֶׁחָרְרוּ לְשֹׁלֵם וְאֵף הַחֲזוֹר לוֹ אֶת כָּל כֶּסְפוֹ. כְּשֶׁחָזַר לְבֵיתוֹ אָמַר לְרַבְּנִית: "הֲלוֹא

לקבלת הגיליון
דוא"ל:
5806777@gmail.com

המתנה הנפלאה לחנוכה! הפצ"ת
בכל חגיגות הספרים בכל הארץ
"שבת טיש" ו"מידות טיש" ועד הפצת תורה

זמני השבת פרשת וישב - ירושלים
הדלח"נ 4.00 צאת השבת 5.15 רבנו תם 5.53

היה היה

יְהִי יוֹסֵף יִפְהַתָּאֵר וַיְפַה מְרָאָה

בתחלת זמן הקנין של שנת תרע"ד, סמוך לפרץ מלחמת העולם הראשונה, הצטרף לשיבת מאקובה בחור צעיר בשם יצחק קרקובסקי מהעיר לודז'. לימים, התפרסם בחור זה בהערצה ובחבה בקרב חסידי ברסקלב, בפניו ר' יצחק'ל אוטווצקר, עקב שהותו הארכה בעירת המרפא אוטווצק, לצד רפוי ראותיו החולנית. למרבה הצער, נספה ר' יצחק בשואה האיומה. התלמיד החדש היה צעיר לימים ביחס לשאר תלמידי ה'שיבה, והיה בשנתו השש עשרה בלבד. אולם למרות גילו הצעיר, על כלם בכשרונותיו הנדירים. עליו גדול היה ובעל מח חרוף ומחדד, שתוף שנים ספורות הצליח לרפא ידיעה מקיפה בש"ס ובפוסקים. ראשי ה'שיבה התפעלו מכוחו הגדול בתורה, לצד התמדתו ומדוּתו התרומיות, ולא פעם עמדו בחסר אונים אל מול קשיותיו העמקות ופולפוליו החרפים. מעבר ללפיו הפנימי, הרשים יצחק'ל גם בזיו פניו שהרשימו את כל רואיו. פניו היו מאירות וזרחות, מצחו גבוה וחלק, וכל פלו מעורר אצילות ורשם בלתי מצוי. עד מהרה כבש בחבור הצעיר את לב כל תלמידי ה'שיבה, וכלם התענגו על צוף אמרי ונהנו לשהות במחצתו.

עברו חדשים מספר וצחצוח החרבות של מלחמת העולם הראשונה החל להשמע. המלחמה הגדולה שבשה את כל סדרי החיים ובחורי ה'שיבה נפוצו לכל עבר. הורים רבים הגיעו אל ה'שיבה כדי להשיב את בניהם הביתה ולשהות בצותא בעת חרום. כך ארע, שאביו של יצחק'ל הגיע אף הוא אל ה'שיבה, כדי להשיב את בנו עמו. כשעמד האב בפתח ה'שיבה ובקש לקרא את בנו יצחק קרקובסקי, הבו כל הנוכחים בתדהמה. מראהו של האב היה נגוד גמור לזה של הבן, עלם החמודות בעוד הנער היה גבה קומה ובעל פנים מאירות כאמור, היה האב נמוך קומה וגון פניו כהה וכעור לא היה שום דמיון בין שניהם וקשה היה להעלות על הדעת כי אדם זה הוא אביו של יצחק'ל. נתן היה לחשב כי הלא אינו אביו מולידו, אלא אצמו אליו כבן. אחד הפחורים ב'שיבה באותה עת, היה רבי לוי יצחק בנדר, שאף הוא היה לעתיד מגדולי חסידי ברסקלב. הוא לא הצליח לעצור את השתוממותו והציגה לפני חברו ר' יצחק'ל. כששמע הלא את תמיהתו של חברו לוי יצחק, הצטחק קמעה, ונבר היה שפעמים רבות הגיעה תמיהה זו לאזניו. אחר נענה ואמר: צודק אתה בתמיהתך ובאמת אין זה דבר רגיל, אלא שסבת השנוי הגדול נעוץ באבי משפחתנו. שחי עשרה דורות לפנינו, הוא הגאון המפרסם רבי מרדכי יפה בעל ה'לבושים'.

בנוי המשפחה של בעל ה'לבושים' היה יפה, וכשמו כן היה. יפהתאר ויפה מראה היה האיש וכיפיו החיוני כן יפיו הפנימי, בתורה ועבודה. יפי תארו של רבי מרדכי יצא למרחוק והגיע אף לאזניה של המלכה במדינתו, והיא חפצה לראותו ולוון עיניה במראהו. ויהי היום, ורבי מרדכי הזמן לארמון המלוכה באמתלה של עסקי מסחר. בראות המלכה את זיו פניו, מנעה ממנו את הציאה ודרשה ממנו להתנצר ולהנשא לה. היא הבטיחה לו הרים ונגיעות והוא עמד בנסיון כיוסף הצדיק בביתו של פוטיפר. כיון שראה רבי מרדכי שגיהנם פתוחה לו תחתיו ועליו להמלט במהירות, ויפה שעה אחת קדם, לא הסס ונמלט מהבית דרך תעלת השופכין שהובילה אל הנהר שמחוץ לעיר, כשכל עשרת בגדיו מתלכלכים במי מדמנה מצחינים. הצחנה היתה אמנם ללא נשא, אך לבו של רבי מרדכי עלה על גדותיו משמחה על שזכה לעמוד בנסיון כיוסף בשעתו, ונשמתו נותרה נקייה וטהורה מפל רב, וריחו פריח שדה אשר ברכו ה'.

באותה שעה, נאמר לו לרבי מרדכי מן השמים, כי רעש גדול נעשה בבית דין של מעלה אתו שעמד בנסיון הקשה, וכנגד עשרת הבגדים שנטפפו במי המדמנה, יזבו אותו מן השמים לחבר עשרה ספרים שיתפרסמו בעולם התורה. ויש אומרים, שהוא עצמו נדר בשעת בריחתו, שאם ינצל מן הסכנה, יחבר עשרה ספרים ויקרא להם בשמות עשרה מלבושים. עשרת הספרים הם: לבוש התכלת, לבוש החור, לבוש עטרת זהב, לבוש הבוץ והארזמן, לבוש עיר שושן, לבוש האורה, לבוש פנת יקרת, לבוש אדר היקר, לבוש אבן יקרה, לבוש ששון ושמחה. מקור שמות המלבושים מהפסוק במגלת אסתר: "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריז בוץ וארזמן והעיר שושן צהלה ושמחה", והרי שמו מרדכי. בהקדמות הספרים הוא מתחיל: "אמר התופר", לרמז על תפירת בגדי הספר ויריעותיו. באותה שעה עמד רבי מרדכי יפה, נשא את עיניו השמיימה והתפלל: "יהי רצון, שעשרה דורות מצאצאי, יהיו פניהם כעורות ולא נאות, כדי שלא יגרו את עיני הבריות ולא יגיעו לעולם לידי נסיון בשל פנים החיוני". ר' יצחק'ל, בחבור מלודז', סים את ספרו הנפלא באוני חברו והוסיף: "אנו מצאצאיו של רבי מרדכי יפה. אבי הוא הדור העשירי ממנו ולכן פניו פהות וכעורות, אולם אני הוא הראשון בדור האחד עשר, ואצלי שב מראה הפנים ההדורות של זקני בעל ה'לבושים, כי אני כבר יצאתי מכלל אותה בקשה שבקש זקני לאחר שעמד בנסיון הקשה".

יש להוסיף על כך, כי מסרת בידי צדיקי בית וורקי, כי גם הם מצאצאיו של בעל ה'לבושים, ומסרה זו היו בני המשפחה בהי עור.

מאורות

הגאון רבי שלמה הכהן מוילנא זצ"ל
ליום ההולא כ"ט בכסלו תרס"ו

מגדולי רבני וילנא ומונה צדק בה, מחבר ספרים נודעים ועלוי נפלא. נולד בוילנא בשנת תקפ"ח ואבותיו היו מייחסים לזרעו של עלי הכהן. בהיותו בן שבע עשרה, כבר זכה לסיס את כל הש"ס ונותרו ממנו חדושים שכתב עוד בטרם הגיע לגיל מצות. בצעירותו חלה וסבל מקאבי ראש עדים, והרופאים נבאו כי קצו קרב אם ימשיך בלמודיו, אך הוא אמר: "לדברכם, אם אלמד תורה אמות, אולם אם לא אלמד הריני חשוב כמת, כי אי אפשר לחיות בלי תורה. מוטב לי שאמות מלמוד תורה מאשר מבטול תורה". נעשה לו גם והוא המשיך בלמודו שנים ארכות עד יום מותו. בהיותו בן 24 החל לכתב את חבוריו "בנין שלמה" ו"עצי ברושים" על שלחן ערוך, והותרו יותר משלשת אלפים קנטרסים, בהם תשובות וחדושים על ש"ס ופוסקים, אך רקם אבדו. גדולי דורו העריצוהו ונמרו עליו את ההלל. השדי חמד מכנהו "הכהן הגדול", והתפץ חיים שנטל ממנו הסקמה על ספרו "משנה ברוחה", אמר עליו, שעמל ויגע רבות בעניני עבודת בית המקדש, עד שאילו היה נבנה ביקויו יכול היה להתחיל את העבודה מיד, ועבודת הכהן הגדול בכלל. אהבת התורה שלו היתה עצומה. מספר, כי השתוקק שנים רבות לרכש את חבורו של רבנו ירחם ולאחר מאמצים קרבים עלה בידו לקרשו. יום אחד, נודע לו כי נגבים לביתו. מיד רץ לביתו וכשמצא בארון הספרים את הספר, אמר: "ברוך ה' שלא נגנב כלום".

יוסיף דעת

בפרשתנו מוזכר ענין חגיגת יום ההולדת בפעם היחידה בתנ"ך, "יום הולדת את-פרעה ויגש משתה". היו רבים מגדולי ישראל ובתו נהגו להחגוג את יום הולדתם באומרים, שהפעם היחידה שעניין זה מוזכר בתורה הוא אצל פרעה המלך הכורי, ואין לכך סימוכין ביחודות, אך לעומת זאת, היו גדולים רבים שמחמו ביום זה ועשוהו יום טוב. היו גם שהשיבו על הטענה שאין ללמוד ממעשיו של פרעה, שהרי גם הדין של שבעת ימי המשתה, נלמד מלכן שאמר "מלא שבע זאת".

בירושלמי מובא שבימי הולדתו של האדם גובר מזלו, וכן מובא במדרש שכאשר אמר משה ליהושע "בחר לנו אנשים" למלחמת עמלק, ביקש ממנו לבחור אנשים שנולדו באדר שני, כי אז מזלם גובר. כשהפיל המן את הגורל באיזה חודש לבצע את זממו להרוג את כל היהודים, ויצא על חודש אדר, שמח מפני שבאותו חודש נפטר משה רבנו, אולם במראה מובא שלא ידע כי גם נולד באותו יום, ורש"י מפרש: "כדאי הלידה שתכפר על המיתה". החיד"א מביא בשם מקובלים קדמונים, שביום שנולד בו האדם מזלו בריא וזקוק.

בנוסף על המזל שמתגבר ביום ההולדת, הוא מהווה גם יום משתה ושמחה, ומצאנו לכך מקורות במדרשים רבים, כגון במדרש שכל טוב: "חוב בני אדם מחבבים יום שהוא שלוש שנתו, שהוא כנגד אותו היום שנולד, ושמחין בו ועושים בו משתה". מסיבה זו, נהגו רבים מגדולי ישראל לערוך סעודה רבת לרחות לקב"ה שהולידם שנתיהם והאריך ימיהם, ובייחוד כאשר הגיעו לשנת השישים, ויצאו מכלל כרת. רבי חיים אלעזר שפירא ממונקאטש יצא חוצץ נגד מנהג זה, וכותב שאין לעשות כן שהרי אמרו חז"ל "טוב לו שלא נברא משנברא", ואם כן ולשקמה מה-זה עשה? אחרים התנגדו גם הם למנהג זה, מפני שהוא מנהג הגויים כמובא בעבודה זרה, שהיו מודים לאיליים ביום הלידה, וביום שעלה מן הים ויצא מבית האסורים, אולם נהרא ונהרא ופשטיה.

ולא־זכר שרה־משקים את־יוסף וישפחהו

אחד מגדולי תלמידיו של המגיד ממזריטש, היה רבי אהרן מטיטוב. בנו של רבי צבי, בנו יחידו של הבעל־שם טוב הקדוש. מבין נכדי הבעל־שם טוב, היה רבי אהרן הגדול שבהם ועוד הספיק להסוּפּוֹף בצלו ולצַקֵּת מים על ידיו. לאחר נשואיו, השתקע בעיר קונסטנטינוֹפֵּל וּשְׁם הָיָה נֶחֱבֵא אל הכלים והתנהג בענוה מפלגת. יחד עם רבי אהרן התגוררו בעיר חסידים ואנשי מעשה, אך משום מה לא שם אף אחד את לבו על האברך רבי אהרן, שהיה בר אורו ובר אבהו והיה שרוי בעניית מחפירה ללא עזרה. מדי פעם, כשהיו נוסעים בני החבורה למזריטש, היה רבי אהרן יושב במקום הפנוי מחוץ לעגלה לצדו של העגלון, ומעולם לא עלתה על דעתו של אחד מהחסידים הנכבדים לבקשו להכנס פנימה. התרגלו החסידים אליו כאל אברך צעיר ופשוט והוא עשה עצמו כאסקפה הנדרסת ולא החזיק טובה לנפשו. היו גם כמה חסידים שלא ראו בעין יפה את הסתגרותו בבית המדרש שעות ארוכות, כשיאנו פוקד את ביתו ואינו מכלכלם. והדברים נאמרו למגיד בנוכחותו. בסיום הדברים, פנה המגיד אל רבי אהרן שעמד בצד כשפניו כבושות בקרקע ואמר לו בקול רם: "בזכות עבודתך הגדולה, יעזר השם יתברך שתוכל לפעל ישועות לכלל ישראל". אחר פנה אל בני החבורה ואמר: "הזקרו בו ברבי אהרן ולא תהרהרו אחר מעשיו, כי איש אלקים קדוש הוא וכל מעשיו בהסתור. מקום הוא את הנאמר 'הצנע לכת עם אלקיך'". בניסיעתם חזרה לביתם, חזרו החסידים מפניו של רבי אהרן ומהרו לפנות לו מקום בעגלה, אלא שהוא לא הסכים והעדיף לתקשר לשבת ליד העגלון כמנהגו מימים ימימה. כשראו החסידים את סרובו, ותרנו לו למראית עין, אוּלַם כפאשר עצרו בדרךם לפוש קמעה, תפס אחד החסידים את מקומו ולא נותרה בידו הצדקה אלא להתישב במרפו העגלה במקום מכבד שהתפנה בעבורו. הכבוד הגדול שהנחילו לו לרבי אהרן, תרה לו מאד, ובלחש אמר לעצמו: "אין לי בררה, אלא להתפלל לה' שדברי המגיד ישכחו מלבם של החסידים ולא יזכרו לכבדני יותר מדי". לא עברו ימים ארבים, ובאפן פלאי שכחו כל בני החבורה את דברי המגיד ורבי אהרן שב להתנהג בענוה ובפשטות כדרכו.

באין הכנסה ואוּיָה למשפחתו, הלכה העניית וקנתה שבייתה בביתו של רבי אהרן. הוא עצמו היה שקוע בתורתו ותפלתו, אך העוללים שאָלוּ לָהֶם ואָיו. החסידים לא נתנו את דעתם לתהות "מהיכן ירק זה ח"י? ובינתיים סבלו בני הבית חרפת רעב ממש. הימים והחדשים נקפו ומפיון שהחוב למשפיר דירתו תפח ועלה ולא היה לאל ידו לשלמו, הודיע לו בעל הדירה כי עליו לפנותה בתאריך נקוב, יחד עם בני ביתו וצוררות מטלטליו. מחסר בררה, פנה רבי אהרן אל עבדו של העיר, שם עמדו כמה חרבות ישנות ומטות לפל ורגל אדם לא דרחה בהן מפחד המזיקים, ושם שכן את משפחתו ואת חפציו הדלים. כעצת הגמרא נהג רבי אהרן, והדיר היה מבקש מבני משפחתו להותיר לפחות שנים יחד בבית, כדי לעצור מפני מזיקים ומשחיתים. פתרון חלקי למצוקת הידור אמנם עלה בידו של רבי אהרן למצוא, אוּלַם כפאשר חזרו ילדיו מבית תלמודם והודיעו כי אין להם לאן לשוב עד שלא ישלם את החוב של שכר תלמודם, פקעה סבלנותו של רבי אהרן ולאחר תפלת שחרית קם ממקומו וקרא אל עבר הנוכחים: "שמעו נא בני החבורה. קבלתי עד פה את כל היסורים של נסיון העני, אוּלַם על בטול תורה איני רשאי לשתק ומפיון שבני מתבטלים מתלמוד תורה פחמת חסרון כיס, פונה אני אליכם ומבקש את עזרתכם". דבריו של רבי אהרן השתקו, נפלו על המתפללים פרעם. רעש גדול התעורר בבית המדרש וקָלַם נזפרו בבת אחת בדבריו של המגיד והתמלאו בושה על ששכחו לתמוך בו. לא ארכה השעה, ובמקום נערכה מגבית חרום כשכל אחד מביטח לשלם סכום מסוים וחותם את שמו ברשימה שהכנה במקום. רק יצאו המתפללים ולבו של רבי אהרן החל להפנותו. "מה עשיתי? מדוע השלכתי יחי על בני אדם ולא בטחתי בה?" בצר לו פתח רבי אהרן את ארון הקדש ובדמעות שליש בקש מבוראו שישיפיה מלב המתפללים את דבריו ויפסיקו לכבדו. שוב ארע הפלא, והגפאים שהחלו בבקר לגיס בעבורו מעות בחריצות, שכחו מפל המלאכה וישפחהו. לא ידע רבי אהרן, כי בשעה שהתפלל מעמק לבו, ישב עני אחד מאחורי התנור בבית המדרש והלה שמע את כל דבריו. הוא הבין כי רבי אהרן אינו אלא צדיק נסתר וכאשר הגיע לעיר טיטוב הסמוכה ושמע כי במקום נפלה מגפה של מחלת ילדים קשה, ספר לבני העיר על הצדיק הנסתר ששוכן בעיר הסמוכה והציע להם להזמין לעירם ולכלכלו בדרך כבוד, וודאי העמד להם זכותו והעיר תצצל מן המגפה. הצעתו של העני התקבלה באוניהם של בני העיר המיואשים, ועוד באותו יום נסעו לקונסטנטינוֹפֵּל הסמוכה והפצירו ברבי אהרן לעבר לעירם, אך הלה סרב לשמע זאת. רק לאחר שבני החבורה דקו בו ואימו שיעלוהו בכח על העגלה, נעתר רבי אהרן נכסע לטיטוב. שעות מספר עברו מאז הגיע, וכבר נודע כי המגפה נעצרה והילדים שבו לארץ החיים. מהרו בני העיר אל מעונו של הצדיק והרעיפו עליו רב שפע וברכה, ומאז התפרסם רבי אהרן כצדיק מפלג ופועל ישועות.

ספור זה ספר נכדו רבי ישׁאל מטשורטקוב, וסיים: על יוסף הצדיק אמרו חז"ל את הפסוק 'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא־פנה אל־יהבים וְשֵׁי כֶּזֶב', כי לאחר שיוסף בקש משר המשקים להצדיקו, נהם על מעשהו והתפלל לה' שישפח ממנו והתקבלה תפלתו וישפחהו. ♦

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

אלה תלדות יעקב יוסף - עודו יתבאר על דרך אומרו בספר תהלים בני־יעקב ויוסף פלה. ואמרו ז"ל שטעם שיהם בני יעקב ליעקב וליוסף, להיות שיוסף גם בשני רעב ופרנסם נקראו על שמו, עד כאן. והוא עצמו שרמו כאן באמרו תלדות יעקב יוסף, פרוש באמצעות יוסף היה קיום לכל תולדותיו. או ידעה על זה הדרך תלדות יעקב וגם יוסף. והרבה מקראות מדברים פה, דכתיב ראונו שמעון, ויאלו אמר ושמעון, גם כאן כאלו אמר יוסף, ונתן הכתוב טעם לקריאת שם כלם עליו כמה שבמר אמר פן שבע עשרה וגו' ונתגלגלו הדברים וידד מצרימה ועלה לגולה והצרכו אחיו אליו ופרנסם ואת טפם, ולטעם זה יקראו על שמו, כי הוא הוּוּ וּמְפָרְנֵם לְכָל־: *

וַיְהִי־לֵם יוֹסֵף - או יכון לקרב הלבבות יחד, והוא על דרך אומנם בפרק הראהו כי כל החלומות חולכים אחר הפה. ואמרו עוד שילך אצל מרחמי לה ויפתחנו לו ויוסף חשב שבספרו תלומותיו להם ידונו בעצמן כי לבו שלם עמם כמשפט האחים האהובים. ולמד שפקדמה שנאה וקנאה, נעלמו שגרי האהבה בלבם והיו דנים הכל להשתתרות עליהם וכי: *

וַיַּחֲזֵק אֶנְחֵנוּ יוֹגֵי - הִרְאוּהוּ בְחִלּוֹם הָאֲלֻמוֹת הֵם חִבְלוֹת חִבְלוֹת שֶׁל מְצוֹת שְׁעוֹשִׂים כֻּלָּם יחד וְהִרְאוּהוּ שֶׁחִבְלוֹתָיו יוֹתֵר מִתּוֹקְמוֹת מִכֵּן פִּמְעֵשָׂה שְׁעִבֵר עֲלָיו עִם אֲשֶׁת פּוֹטִיפֵר, וְגַם נִצְבָה, שְׁהָיָה שְׁלֵיט וְנִצְבֵּי עַל כָּל אֲרִץ מִצְרַיִם. ועוד שכל האלמות של האחים כמנעים ומשפלים לפני זכותו של יוסף, כי הוא דבר המעמיד לבן, וזו פרנס אותם, ונתפחו להודיעם זה אולי יסירו שנתאם בידועם הדברים: *

דברי הימים

בכ"ד בכסלו, שנת ג' אלפים ת"ח, התחילו שבי שני גינות את בית המקדש השני, לאחר שבעים שנות גלות וחורבן, מאז חורבן בית המקדש הראשון בתשעה באב שנת ג' אלפים של"ח.

תאריכים בתולדות בית המקדש השני ונס חנוכה

ג' ת"ח-ג'תתכ"ח	בית המקדש השני (420 שנה)
ג' ת"ח-ג'תמ"ב	מלכות פרס (34 שנה)
ג' תמ"ב-ג'תרכ"ב	מלכות יוון (180 שנה)
ג' תרכ"ב-ג'תשכ"ה	מלכות החשמונאים (103 שנה)
ג' תשכ"ה-ג'תתכ"ח	מלכות הורדוס
ג'תתכ"ח	חרבן ביהמ"ק השני שייבנה בב"א
ג' תרט"ז	אנטיוכוס כובש את ירושלים
י"ד בתמוז תרט"ז	שרף אפוסטמוס את התורה
כ"ה בכסלו תרכ"א	הקריבו היונים חזיר בבית המקדש
ג' תרכ"א	מתתיהו מניח את נס המרד ביונים
ג' תרכ"ב	מת אנטיוכוס בדרכו לירושלים
כ"ה בכסלו ג'תרכ"ב	נס חנוכה
ג' תרכ"ב	מלכות חשמונאים (103 שנים)
ג' תרכ"ב	יהודה המכבי מולך (6 שנים)
ג' תרכ"ח	יונתן בן מתתיהו מולך (6 שנים)
ג' תרל"ד	שמעון בן מתתיהו מולך (8 שנים)
ג' תתמ"ב	יוחנן הורקנוס מולך (26 שנים)
ג' תרט"ח	אריסתובלוס בן יוחנן מולך (2 שנים)
ג' תר"ע	אלכסנדר ינאי מולך (18 שנה)
ג' תרב"ח	שלומציון אשת ינאי מולכת (9 שנים)
ג' תרצ"ז	אריסתובלוס השני מולך (3 שנים)
ג' ת"ש	הורקנוס השלישי מולך (21 שנים)
ג' תשכ"א	אנטיגנוס מולך (4 שנים)
ג' תשכ"ד	הורדוס מולך. סיום החשמונאים
ג'תתכ"ח	חרובן ביהמ"ק השני שייבנה בב"א.

משיבתי

תחת בית מדרשו של רבנו שלמה לוריא, המהרש"ל, התגורר אדם שקט וצנוע בשם ר' אברהם, שהתפרנס ממכירת ירקות בדירתו. לילה אחד, שמע המהרש"ל כיצד יושב מוכר הירקות ועוסק בתורה באחת מסגיות הש"ס החמורות והוא מפרשה לעצמו בבהירות מפליאה. הבין המהרש"ל שר' אברהם זה אינו אלא צדיק נסתר ושלח אליו שליח עם שאלה עמוקה בגמרא, כדי לקבל ממנו תשובה הולמת. עשה ר' אברהם את עצמו כאלו אינו מבין וטען שהוא עם הארץ שלא זכה ללמוד תורה ולהבינה. ראה המהרש"ל שהוא מבקש להסתתר, ירד אליו והשיבועו בכח התורה שלו שעליו להתגלות בפניו. כשראה ר' אברהם שלא נותרה בידו הבררה, פתח את פיו והדברים יצאו מפיו כשהם מאירים פנתינתם מסיני. המשיך ר' אברהם ללמוד תורה עם המהרש"ל, אולם בקש ממנו שישמר את הדבר בסוד ולא יגלוה לאחיים. ב"ד בכסלו של"ד הסתלק המהרש"ל לבית עולמו, ולפני מותו צוה למנות על מקומו ברבנות לבלין את שכנו ר' אברהם מוכר הירקות. הדבר היה לפליאה, אולם באשר עמדו התושבים על קנקנו של ר' אברהם שהיה עד כה נסתר, והפצירו בו רבות, נעתר לבקשתם והנהיג את העיר בגאון. וכך כתב החיד"א על מדת הענוה: "וכל מי שיש לו לב, יקח מוסר השכל עד כמה הצניעות והענוה הוא אמצעי להגיע לתורה לשמה לחכמה, כי תורתו מכרזת עליו כי הוא רם ונשא, וה' לא ימנע טוב להולכים בתמים".

נוהג היה רבי חיים חזקיהו מדיני בעל "שדי חמד", שיום הלולתו חל בכ"ד בכסלו, שפשיהו וישיבים לפניו אנשים שבאו להסתופף בצלו. היה מרכין מדי פעם את ראשו ומעין בפתק קטן שהיה מצניעו תחת שלחנו. בני ביתו ומקרביו לא ידעו את סודו וחשבו כי מן הסתם כתוב שם: "שויתי ה' לנגדי תמיד". אך לאחר פטירתו התגלה, כי היה כתוב שם: "היו מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות". חשש השדי חמד, שקא מרב שהוא טרוד בלמוד ובכתבת ספרו המפרסם, לא ישים לבו אל הבאים לחלות פניו ולא יכבדם בראוי, ולכן היה מזביר לעצמו להתחסם לכל אחד בסבר פנים יפות ולהאיר פניו לכל אדם.

מדת הענוה שלו היתה נפלאה. כשהיה נקרא לאספות וכנסים של גדולי הדור, היה משתדל להגיע הראשון כדי לחסוף לעצמו את גנוני הכבוד כיאה לאיש נעלה כמותו. גם כשהיה נכנס לבית הפנסת, היה משתדל להגיע בשעה שכלם עומדים בתפלה, כדי שלא יקומו לכבודו. מנהג היה בקהלת חברון מימים ימימה, שכאשר היה הרב נקרא לעלות לתורה, היה כל הקהל עומד לכבודו ובשובו למקומו היו כלם מנשקים את ידיו ומברכים אותו על ברפת התורה. מפיון שקהל בכבוד הזה, קבע את מקומו בעת הקריאה בסמוך לקורא בתורה וקצר את דרכו שלא יצטרכו להתמין לו ולכבדו בהליכתו. גילגל היה גם לעלות לקריאת התוכחות שרבים משתמטים מהם, ובדרך צחות אמר על עצמו: "מוסר שדי בני אלי-תמאס", ובו קמו לספרו המפרסם "שדי חמד".

העיד רבי משה בלוי, כי בקיץ תרס"ו, כשנה לאחר פטירת ה"שדי חמד" הזדמן לחברון ושמע רעש גדול בעיר. התברר, כי קברו של ה"שדי חמד" נפתח בידי משחיתים וכלם יצאו אל בית העלמין לראות מה ארע שם, ובתוכם גם רבי משה המספר. התברר, כי הסירו את העפר מקברו והעלו אחרים מאבני הדפס ממעל לרגליו. אף נסו להוציא את הצדיק מקברו, אך באמצע נבהלו המשחיתים ונמלטו מן המקום. הדבר היה לפלא, כי הגוף היה שלם כביום הקבורה ממש והתקריבים היו לבנים פשלג בלי כל פתם. לא שלטה בו רמה ותולעה והדבר הבה בתדהמה את כל הנוכחים. רבני חברון גזרו למחרת יום תענית צבור, נאמרו סליחות ובני העיר התעוררו לפשפש במעשיהם ובקשו מחילה מהצדיק.

רבי יוחנן מטולנא, שיום הלולתו חל בכ"ה בכסלו, השתדל מאד למען בחורי ישראל שיזכו להקים בית בישראל. ארע פעם, ואחד הבחורים שהסתופף בצלו הגיע לפרקו ואף הצעו לו שדוך נאה, אלא שהדבר התעכב מפני שלהוריו לא היתה אפשרות לעמד בהתחייבות כספית להוצאות הנשואין. כשנודע לו הדבר, נענה רבי יוחנן ואמר: "הרי הלכה פסוקה בשלחן ערוך, שמוכרים ספר תורה לשא אשה", ומיד צרף מחשבה למעשה, מכר ספר תורה מבית מדרשו ושלם את הוצאות החתונה להקים בית בישראל.

כששקה פעם החזון אי"ש בצפת, נגש אליו איש זקן שעוד הפיר את הריב"ז ונספר לו, כי בשפת תשובה עמדו מאות אנשים בבית הכנסת והמתו לדרשתו של הרב. כשהגיע וראה את הקהל הרב שממתין לו, לא רצה להטריחם לקום בשבילו ולפנות לו את הדרך, ולכן הקיף את בית הכנסת, נדחק דרך חלון קטן מאחורי ארון הקודש ונחל פנימה. והיה הדבר למוד גדול לקהל, על ענותנותו וזהירותו בכבוד הבריות. החזון אי"ש התפעל מאד מספור זה וחדו עליו אותו היום כמה פעמים.

מטעים

אלה | תלדות יעקב יוסף (ל.ז. ב.)
 רבים תמהו, מדוע רק יוסף מוכר בתלדות יעקב (ראה בפניני אור החיים לעיל). אולם תבת יעקב מטעמת בטעם רביעי שהוא טעם מופסיק, והוא מוסב למעלה על תבת וישב יעקב, ישב ראשי תבות י"ב שבטים, ועל כל אלו אמר אלה תלדות יעקב ומופסיק, ואחר כך מתחיל ענינו של יוסף שהוא רועה את אחיו בצאן וגומר. (ליקוטי ישיבה)

ולמה מטעים יוסף בטעם גרשיים? מפני שהוא דומה לשהי ווי"ו ויחד הן שתיים עשרה, לרמז על יוסף שהיה הנו השנים עשר ליעקב, יחד עם דינה שהתחבבה מנו אחר תפלת לאה. ועוד מרמז גרשיים שיוסף גרש מאביו למצרים. (פני יוסף)

וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם (ל.ז. ד.)
 למה יש אתנחתא באמצע הפסוק? הרי נאמרו כאן שני ענינים באחי יוסף, גם שנאו אותו וגם לא יכלו דברו לשלם? אלא שרמזים כאן דברי חז"ל, שלא רצו אחי יוסף לדבר אחד בפה ואחד בלב, ולכן יש הפסק אחר וישנאו אתו, כי לא יכלו דברו לשלם הוא שבה לאחים. (באר"י)

וימאן (ל.ז. ח.)
 מטעם שלשלת, כי יוסף צעק בקול גדול. (החיד"א)

מדגש

בתחלת הפרשה, כותב רש"י: "בקש יעקב לישב בשלוח קפץ עליו רגזו של יוסף, צדיקים מבקשים לישב בשלוח ואמר הקב"ה לא דין לצדיקים מה שמתקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלוח בעולם הזה?" רבים תמהו, האם הקב"ה אינו חפץ בשלוח הצדיקים? והרי בתורה מפרש כמה פעמים על השוכר שיש בעולם הזה, וגם על הנאמר "אין אדם זוכה לשני שלחנות", הגיהו התוספות "לא כל אדם זוכה", אבל יש שזוכים! והאמת, שמקור דברי רש"י הם במדרש רבה, אולם המעין שם יראה דבר פלא, כי שם הלשון: "בשעה שהצדיקים מבקשים לישב בשלוח בא השטן ומקטרג ואומר וכו'". מספח זו כתב רבי ברוך עששתין, שטעות הדפוס יש ברש"י, ובמקור נכתב: "אמר השטן" במקום "אמר הקב"ה". ויתכן שקצרו ל"אמר הש" - השטן, וכתבו בטעות: השם.

ממלח

בדורו של רבי יחיאל מאיר מגונסטיין, היה עשיר אחד שהיה מלנה ברבית קוצצה והיה מתעמר באחיו היהודים ודורש מהם דמים מרבים על הקלאומיהם. כלפי חוץ היה מעורר רשם של אדם פשוט המדקדק במצוות, והקפיד להתפלל מדי יום שלש תפלות בבית הכנסת בצבור. אמר לו רבי יחיאל מאיר: "מה' צע" - מה תועלת יש בתפלות בקר, צהרים וערב שלך (צע ראשי תבות: בקר, צהרים, ערב)?!" "כדי נהוג את אחיו וכסינו את דמו" - הרי הוצג אתה את אחיך בני ישראל ויודו לחייהם ברבית שאתה גובה מהם ומפלה דמם, תרתי משמע...

"זיהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדניו המצרי" - למה נאמר על יוסף פעמים 'זיהי'?
 לומר לה, ששם שמים היה שגור על פיו של יוסף גם בהצלחתו וגם בבית אדניו מעבד. (רבי מרדכי מטשרנוביל)

גיליון מס' 602

שנה 11

ימי החנוכה תשפ"ד

שבת טיש

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

ועשיית מנרת זָהָב טְהוֹרָה (שמות כה, לא) - מפסוק זה עד סוף התורה יש ג' תרכ"ב פסוקים, והוא רמז לגם חנכה שארע בשנת ג' תרכ"ב לבריאת העולם. (מטבע שטבעו חכמים)

שבו שברו לנו מעט אכל (פרשת מקץ בראשית מג, ב) - לנו בגימטריה 86, שברו את תבת לנו לחצי, וישארו 43, עם מעט אכל - האות הקטנה שבתבת אכל שהיא א"ל"ת, ביחד 44 כמנין גרות החנכה. (אהל מועד)

וטבח טבח והקן - האות ח' שפסוק תבת טבח והאותיות והקן, ביחד הניקה, ומקאן רמז להכין סעדה בחנכה. (המרדכי)

זאת חנכת המזבח (במדבר ז, פד) - בגימטריה זאת יהיה ימי השמינים, וכן אז היו שמונת ימי המזבח. ביום המשח אותו מאת בגימטריה חנכה היא ביום עשרים והמשח בכסליו. (הרוקח)

נוהגים להדליק שמש מעל הנרות, והוא מרמז בפסוק שרפים עמדים ממעל לו, ומספר גרות החנכה הוא לו. (מהרי"ל)

ועוד רמז לשמש בפסוק ויזרח לו השמש, של"ו גרות זרחים לאור השמש. (אור האמת)

גַּר חֲנֻכָּה מִצְוַת חֲבִיבָה הִיא עַד מָאד (הרמב"ם) - מדוע נקט הרמב"ם בלשון "עד מאד"? אלא שחז"ל דרשו בבל"מאדף - בבל"ממונה, וכונת הרמב"ם שהאדם צריך להשתדל בהדלקת גרות חנכה בכל מאוֹדוֹ, דהיינו בכל רכושו, וכפי שמסוים: "אפלו אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה, שזאל או מזכר פסותו ולוקח שמן גרות ומדליק". (בעל נטעי אד"ם)

כב"ב אותיות הקדש יש רמזים נפלאים לחנכה. האותיות אבנדהו"ח בגימטריה לו כמספר גרות החנכה, האות ט' לרמז על המצוה של תשעה טפחים למטה מעשרה. האותיות יכלמנסע"פ ראשי תבות: י' פשר, למעלה מעשרים, גר, סכה ערוב - פסול. האותיות צקרש"ת ראשי תבות צרף קדשה ראוי שמש תוסיף, או צדיקים קדושים רצחו שונאי תורה. (החיד"א)

ספורים

עבודתו של רבי יוחנן משולחא בהדלקת גרות חנכה, היתה נפלאה ועצומה והוא אף נקטר בגר ראשון של חנכה. פעם אחת, לאחר שהדליק את המנורה בדחילו ורחימו, עבר ילד קטן במרוצה והפיל את הנרות. התסידים חששו מתגונותו של הרבי, אולם לפליאתם הרגיע הרבי את הילד ואמר לו: "בני יקירי, מכיר טובה אני לך שזמית אותי לקיים את ההלכה של 'כבתה אין זקוק לה', ובךך ככה גם את אש הפעם והרגו שהיה בלב הסובבים.

רבי אהרן מבבל, נהג לסובב כמה פעמים את הסביבון בימי החנכה, והמשיך בכך את מנהג ישראל הקדום. פשעלה לארץ אחרי השואה האזמיה, חפש משמשו בעבורו סביבון שפתובות עליה האותיות נה"ש - גם גדול היה שם כפי הנהוג בחוץ לארץ, ולא פמצי בארץ שכתוב עליהם נה"ש - גם גדול היה פה. לאחר מאמצים מרבים, עלה בידו של המשמש למצוא סביבון פזה והדבר הסב לרבי קרת רוח מרבה. מאחר יותר, אמר הרבי למשמש: "היום סובבתי את הסביבון שהבאת לי. דע לך, שה'בני יששכר' אמר, שאם מסובבים למטה בעולם הזה, מסובבים את הדין בעולם העליון. והרבי הוסיף: "אין מקום לשנוי באותיות הסביבון גם בארץ ישראל, וגם כאן יש לרשם נה"ש". הגני יששכר אף כתב, שהן אותות גשנה וסודות רבים נאמרו בענין זה שהוא גימטריה משיח, ועוד.

באחד מימי החנכה, סבל רבי גרשון הניד מרדזין מפאב חזק בשניו. לאחר בדיקתו של הרופא, קבע הלה כי יש לעקר את אחת משניו. מפני שגרקה ואין לה תקנה. בשרצה הרבי לשלם לרופא על מלאכתו, סרב הלה לקבל ואמר: "זה במקום דמי חנכה שאני נוהג לתת לרבי מדי שנה בשנה". חיד הרבי ואמר: "רק זאת אבקש ממך, שלא לספר על כך ברבים. שקא ילמדו ממך שאר בני העיר ואף הם יעניקו לי דמי חנכה באליו..."

רבי שמואל מסלונים היה מהדר במצות חנכה בכל מאוֹדוֹ. במשך השנה טרח להכין שמן זית מבחר ואת הפתילות גלגל שעה ארצה ובדבקות עצומה. שנה אחת נסע לזקנו בעל "יסוד העבודה" והתאכסן בסמוך לבית המדרש. בערב שבת חנכה, הכין את הנרות במנורה ועלה לחזות בסדר עבודת ההדלקה של זקנו. פשתור, גלה פי מאן דהו נכנס לבית המדרש וכשנזכר שעדין לא הדליק גרות חנכה ומצא לפניו גרות מזמנים, לא בר של מי הם, והעלה בהם את האור. למרות שכל עמלו בהכנת השמן והנרות היה לריק, לא בא רבי שמואל לכלל פעם ובשלוה מפלאה יצא לתור אחר גרות אחרים, אלא שעקב השעה המאחרת לא עלה בידו למצוא פי אם גר אחד של חלב. נטל רבי שמואל את הגר הבודד ואמר: "השעה כבר מאחרת, אדליק גר זה לכבוד חנכה", ויותר לא דבר על מה שארע עמו. כמה חסידים שעמדו שם, השתוממו אל מול פח ההבלגה שלו וכאשר הסתלק זקנו ה"יסוד העבודה" וכמה מצאצאיו היו ראויים להמשיך את הנהגת העדה, פחרו זקני החסידים בנכוד ה"דברי שמואל" למלא את מקומו, לאחר שעמדו על מדותיו התרומיות. ולא מתוך עבודת הדלקת הנרות בדבקות, אלא דוקא מכך שלא הדליקם ולא פעם כלל.

לקבלת הגיליון דוא"ר: 5806777@gmail.com

המתנה הנפלאה לחנוכה! הפצ"ת בכל חגיגות הספרים בכל הארץ "שבת טיש" ו"מידות טיש" ועד הפצת תורה

זמני הדלקת נר חנוכה - ירושלים שקיעת החמה: 4.40 צאת הכוכבים: 5.00

היה היה

לעת תבין מטבח מצר המנבח

אל רבי שלום דובער, הרש"ב מליובאוויטש, היו נוהרים חסידים רבים במשך ימות השנה וביתו של בשמחת תורה. ביום זה, היתה שמחתו של הרבי פורצת גבולות ומאמרי העמקים השרו חדרה של מצוה על כל המסתופפים בצלו. אחד מחסידיי של הרש"ב, היה הנגיד ר' פתחיה מחרסון, שהתעשר פתוצאה ממסחר בעצי יער ושונקם. את כל עסקיו המסעפים היה ר' פתחיה מניח הצדה, כדי לחסות בצל רבו ולשאב תורה וקדשה לכל ימות השנה.

שנה אחת, במוצאי שמחת תורה, עת נכנס ר' פתחיה להפדר מרבו ולהתברך ממנו לשנה טובה ומשפעת, התענין הרבי ושאל: "הגדנא לי פתחיה יקירי, כמה פעמים נוהג אתה לבקר ביער אשר גבעלותה, במשך חדשי החורף? רעדה קלה אחזה בר' פתחיה לשמע השאלה הלא צפויה שנבאה לו רעות, אף הוא מהר להשיב: "כמעט ואינני עוזב את היער בימות החורף, יש לי בקתה משלי בלב היער, בו אני שוהה בתקופת החורף, מפנק על עבודת הפועלים בכריתת העצים ודואג שהכל יעשה בקפדנות ובדיקו משלם. מפאת השלגים והדרכים המשבשות, נבצר ממני לשוב לביתי, ולכן נוהג אני להתר בחדשי החורף ביער, ורק בסופו חוזר אני לביתי". "ומה עושה הנד", שב הרבי והקשה, "עם הדלקת נרות חנכה, שחלה באמצע החורף?" ר' פתחיה עמד נבוך בלו אל מול התענינותו הלא שגרתית של הרבי, והשיב: "מיד עם בואי אל היער בתחלת החורף, נוטל אני עמי מנורה ונרות, מכין אותם לקראת ימי החנכה ומדליק את הנרות בחלון הבקתה שביער, בו אני שוהה". הרבי הרזה מעט ולבסוף אמר: "שמע אפוא לעצתי. חוששני שמא תמנע מקוד הגישה בימי החנכה אל בקתתך, מפאת סופות השלגים שביער, ולכן מיעץ אני לך לטל עמך את הנרות בימי החנכה אל כל מקום שאתה פונה. כך תוכל להדליק ולקדם את המצוה, גם אם לא תוכל להגיע אל בקתתך שבלב היער". בסיומו, ברכו הרבי לשלום ור' פתחיה יצא מלפניו מוקרר וחושש מפני הבאות.

שבועות מספר לאחר מכן, כבר עמד ר' פתחיה בלב היער, כשהוא מפנק במלא העצמה והמרץ על עשרות הפועלים שתחתיו, ושיחתו עם הרבי נתחבה אי שם בירכתי מוחו. כמנהגו מדי שנה, הנניס ר' פתחיה את נרות החנכה לאמתחתו, למרות שיציאתו מביתו היתה בתחלת החורף. הגיע הלילה הראשון של חנכה ור' פתחיה העלה את הנרות בחלון בקתתו הקטנה בלב היער. כך עשה גם בלילה השני והשלישי, אולם שונה היה הדבר ביום הרביעי. בצעהרי יום זה, יצא ר' פתחיה למסע רגלי במשמקי היער, כשהוא מלך עוזרו היהודי ומגמתו לבדק אזור מסים ביער, שם עמלו הפועלים באותו יום בגזום העצים והכנתם למשלוח אל סוחריי העצים. כמעט ונשכחה מר' פתחיה הוראתו של הרבי לטל עמו את הנרות אל כל מקום אליו הוא הולך בימי החנכה, אלא שעוזרו הנאמן מהר להזכירו על כך, ור' פתחיה הודה לו נרגשות על התזכורת החשובה. צועד ר' פתחיה מעדנות, כשהוא בודק את העצים בזה אחר זה, וביתנים החל היום להעריב בלי ששני הצועדים שמים לב לכך.

"הרם ידך, אם חייך יקרים לך", שמע ר' פתחיה לפתע צוהה מקפיאת דם. בטרם התעשת לתור אחר דרך מלוט, והנה הוא מוצא את עצמו מקף בחבר שוודים חסונים, חמושים בכלי נשק ועיניהם רושפות זיקים. ר' פתחיה מהר לתחב את ידו לכיסו ושלח משם כמה רבליים, בנסיון לרצות בכך את השוודים, אך הללו פרצו בצחוק חלול ואמרו: "יהודון! אני מפירים אותך היטב פעשיר מכלו ואל תנסה להוליד אותנו שלל, רוקן מהר את ביסיד והעבר לנו את כל פספסד!". דיוו של ר' פתחיה רעדה, אך בלית ברירה נאלץ למסור להם את כל רכושו שהיה עמו, לרבות שעון הזהב היקר ומעיל הפרוה שעליו. "מסרת לי כסף את כל רכושך", התחנן ר' פתחיה בקול רועד, "תנו לי את חיי לשלל בקש פתחוננים, אך השוודים אטמו את אזניהם ואמרו: "בטוחים אנו שברגע שנשחרר אותך, תמהר למסור אותנו למשטרה. לא ולא. פה תהיה קבורתך!". לשון נסה ר' פתחיה להבטיח פי לא יגלה שמך דבר ממה שארע. השוודים הודיעו לו כי קצו קרב ובקשו ממנו להתפונן למותו.

"הרשו לי לפחות לקים את המצוה האחרונה שאוכל לקים בימי חיי", התחנן ר' פתחיה והשוודים נעתרו. ברגשי קדש תחב ר' פתחיה את נרות החנכה שעמו אל תוף השלג שערים תחתיו והתפונן בסלודיו להדליק בהם אור, כשהוא יודע שזו המצוה האחרונה אותה יזכה לעשות בימי חייו. הנרכות יצאו מפיו כשהוא מתלעלע בדמעותיו ולאחר הדלקת הנרות, עמד ופזם בהתלהבות את הפזמונים ההוגים, כשהשוודים תמהים על שמחתו של היהודי העומד לפני מותו. לא הרחק משם, רכב השר סובלוב יחד עם פמליתו, לאחר סיום מסע ציד מוצלח. "ראו נא", קרא השר בפליאה כשהוא מצביע אל מעמקי היער, "אורות קלושים מהבהבים שם". השר הביע את דעתו, כי מאן דהו נקלע לצורה ומהר לדרבן את סוסו לעבר האור. עיניהם של השר ומלווי קמו, באשר גלו את השוודים מקיפים את ר' פתחיה ועוזרו, ומניפים עליהם חרב כדי להרגם. "עצרו!" נשמע קול עמוק מאחורי השוודים, ובגטרם הספיקו להתעשת, כבר מצאו את עצמם כפותים בכתפיהם בידיהם החסונות של השר ומלווי, אשר מהרו להעבירם אל המשטרה. ר' פתחיה התקשה להאמין בפעשה, אולם מלותיו של הרבי, באשר בקש ממנו לטל עמו את נרות החנכה, הדחידו באזניו ועתה הבין כי כל זאת צפה הרבי מבעוד מועד והכין לו את ישועתו ופדות נפשו.

מאורות

מתתיהו בריהונן כהן גדול ובניו

לכבוד ימי החנכה

מתתיהו כהן ראש שלשלת החשמונאים, היה מצאצאיו של שמעון הצדיק שהיה דור שביעי ליהושע בן יהוצבק כהן מבוני בית המקדש השני וכן אחיו של עזרא הסופר, מזרע אהרן הכהן. חמשה בנים היו למתתיהו: יהודה המכבי, יונתן הנפסי, יוחנן הנדי, שמעון התרסי ואלעזר החורני. מלכות החשמונאים נמשכה מאה ושלש שנים, ומצאצאי מתתיהו החשמונאי הראשון מלכו אחד עשר מלכים. אחר מלכותם, תפס הורדוס, שהיה עבדו של הורקנוס המלך, את השלטון והצר לנשראל.

כתב הרמב"ן, כי החשמונאים שקלבו בזמן בית שני היו חסידי עליון, ואלמלא הם נשתפחו התורה והמצוות מישראל, אף למרות זאת נעשו נש גדול, וכל ארבעת בני חשמונאי חזקו נפלו בידי האויבים עד שאמרו חז"ל "כל האומר מבית חשמונאי אני - עבד הוא". כי הורדוס הרג את כל צאצאי המשפחה. הסבה לענשם היא, מפני שקלבו ולא היו מזרע יהודה ויוד, ולא קימו את הפסוק "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו". לפיכך הענישם הקב"ה מדה כנגד מדה והשליט עליהם עבדים שהכריתום. והודה המכבי הנדי את העם שש שנים ונצח בכל המלחמות עד נס חנכה, אולם לאחר מכן נפל במלחמה ונקבר ליד אביו, וגם אחיו אלעזר נהרג באחד הקרבות. אחיהם יונתן הנדי אחריו ולאחר מותו הנדי אחיהם שמעון שנקרא בידי חתנו תלמי מלך מצרים ואחיו מלך בנו יוחנן הורקנוס שנעשה צדוקי בסוף ימיו.

יוסיף דעת

על המאורעות והניסים של ימי החנוכה, נמצאו מקורות קדומים בנוסף לדברי חז"ל במגילת תענית, במשנה ובתלמוד. כמה ספרים שנכתבו על ימים אלו, נמצאים בספרים החיצונים, שהם חיבורים שונים שנכתבו בעיקר בתקופת בית המקדש השני, ולא התקבלו ככתבים מקודשים, ולכן לא נכללו בין כ"ד ספרי הקודש שבתנ"ך. מכאן השם "ספרים חיצונים", שהם חיצונים לתנ"ך. הספרים שעוסקים בימי החנוכה הם: ספרי המקבים א' וב', שם מסופר על חנוכה בית המקדש בה"ב בסטלו וקביעתו לימי חג ושומחה לדורות. בחלק השני של ספר מקבים מובאת סיבה נוספת לקביעת ימי החנוכה, כהשלמה לחג הסוכות שלא זכו לקיים באותה שנה עקב טומאת בהמ"ק בידי היוונים והסתרת העם בהרים ומערות כבהמות שדה. גם בספר קדמוניות היהודים שכתב יוסף בן מתתיהו שחי בזמן חורבן בהמ"ק השני, מוזכר הנס שנעשה בחנוכה ועל מנהגי הימים.

חז"ל לא ראו בעין יפה את חסריו החיצונים ורבי עקיבא אמר, שהקורא בהם אין לו חלק לעולם הבא. במדרש נאמר, ש"ל המכניס בתוך ביתו יותר מ"ד ספרים, מהומה הוא מכניס לביתו, כגון ספר בן סירא", אולם חז"ל עצמם ציטטו לעיתים מספר בן סירא בלשון "דכתיב", וגם בין הראשונים יש שמזכירים משם עניינים שונים, כגון הרמב"ן ועוד.

בנוסף לחיבורים אלו, השתמרה גם "מגילת אנטיוכוס" המכונה גם "מגילת הנוכח" ו"מגילת בני חשמונאי", ושם מסופר סיפור המאורעות של חנוכה בתואר שונה מעט מהספרים דלעיל. רבנו סעדיה גאון תרגם מגילת זו מארמית ללשון הקודש ומייחס את כתיבתה לבית חשמונאי, אולם בעל הלכות גדולות כותב שזקני בית שמאי ובית הלל כתבו את המגילה, ומפני שלא עלתה לדורות לכן לא נקבעה בין כתבי הקודש. בכמה מקהילות תימן ואיטליה, נהגו לקרוא מגילת זו בחנוכה מתוך מגילה כשרה ולברך עליה בשם ומלכות.

וישמחו ביישתקו וינחם אל-מחוז הפצם

היה זה בנר שלישי של חנוכה, ור' מרדכי קלינמן נכנס לבית מדרשו של רבו הרבי מבוהוש, והזמין את חבריו לסעודת הודיה לקב"ה. בלם היו רגילים זה מכבר למנהגו המעניין של ר' מרדכי לערוך סעודה דוקא בלילה זה של חנוכה, אך מעולם לא היה ספק בידם לשמע מפיו את ספור ההצלה במלואו, שלזכר זאת עורף הוא את הסעודה מדי שנה, מזיל זהב מכיסו והיו נשפך פמים.

הסבו החסידים אל הסעודה פשהם מנעימים בקולם בשירים ופזמונים בדת היום, בהתאם לדברי הרמ"א: "ויש אומרים, שיש קצת מצוה ברובי הסעודות בחנוכה, משום שבאותם ימים היתה חנכת המזבחה, ונוהגים לומר זמירות ותשבחות בפעודות שמרבים בהם, ואז הוי סעדת מצוה".

ולפתע השלף הס. הרבי בכבודו ובעצמו נכנס אל בית המדרש והצטרף אף הוא אל סעדת המצוה וההודיה. כטוב לב המסבים, החלו הללו להפציר בר' מרדכי לספר את קורותיו ביום זה, והלה נעתר והחל לגולל את ספורו המפלא:

היה זה לפני שתיים עשרה שנה, כאשר התגוררתי בלונדון הבירה. סוחר נמרץ הייתי, ועסקי המסחר שלי חבקו ארצות שונות ברחבי אירופה. לעתים מזמנות, הייתי חוצה את התעלה האנגלית המפרסמת בשם 'תעלת למנש', המקשרת בין האוקיינוס האטלנטי והים הצפוני, ומפרידה בין איי בריטניה וצפון צרפת. המים בתעלה זו, שקטים ורגועים בדרך כלל, אולם לעתים גועשים המים וגלים גבוהים שועטים בשצף קצף כשהם מזויים ברוחות סערה. הישבים בספינה בעת סערה שפזו, מדמים בנפשם פי בלב האוקיינוס הגדול הם נמצאים, ולא במצר ים שרחבו 34 קילומטר בלבד בחלקו הצר.

בנר שלישי של ימי החנוכה, הגעתי במסעי מפרזי שבצרפת בשפני מועדות אל ביתי הלוונדוני שבאי המקביל. נסעתי ברפכת עד הנמל הצרפתי במטרה לחצות את התעלה במעברת, אולם את פנינו קדמה רוח סערה וגלים סוערים. רבים מן הנוסעים העדיפו להמתין עד יעבר זעם והחלו לתור אחר מקום לינה, אולם אני מהרתי לביתי לצרף עסקים דחופים ולכן הפשתי נואשות אחר ספינה שתביאני למחוז חפצי. לאחר מאמצים קרבים, עלה בידי לאתר ספינה כזו, בה התכנסו כמה מאות נוסעים ובהם פששים יהודים, ומגמת פנינו אל חופה של אנגליה. מיד עם עלותנו אל הספינה, הוזהרו על ידי הקברניט והמלחים, להכנס אל בטרן האניה ולא לצאת ממנה עד שהסופה תחלף והספנה תפחת.

לא עבר זמן רב מאז החלה הספינה לעשות את דרכה בלב ים, והתרחטה החלה לכרסם בלבנו. הספינה הטלטה בקלפת אגוז, יעלו שמים ירדו תהומות נפשם ברעה תתמוגג. שכנו בלנו בבטן האניה, ושפתותינו ממלכות תפלות ותחוננים, אך הסערה הלכה ונברה ולא ידענו את נפשנו מרב פחד ואימה. פחדנו גבר, כאשר ראינו שגם הקברניט ועוזריו מסתובבים מבהלים ואחוזי תזוית, והנה נודעו לנו שתי בשורות איוב שכמעט הביאו אותנו לכדי יאוש. אניתנו קלטה אותות מצוקה מספינה שצאה מהכוון הנגדי, שם נפלו שני נוסעים מעצמת הסערה אל תוך המים, ובינתיים לא נמצאו. בנוסף נודע לנו כי המצפן שבאניתנו יצא מכלל שמוש, עקב התנודות העזות של הספינה ומעתה לא נתן לבנו את הספינה, שמסתובבת על צירה ללא תועלת וכוון.

נקל לתאר את הפחד והדאגה שחשנו בלנו, וחלק מאתנו כבר החל לקרא בקול את מלות הודוי, אך הנה נשמע קולו של אחד מבני החבורה, יהודי עליו ושמח בשם ר' יודל. הלה לא אבד את שמחתו ואת בטחונו בה, נעמד על רגליו כשהוא נתמד בעמוד שצבדי הספינה וקרא בקול: "יהודים! מה לכם מיאשים ומפחדים? וכי פשו מכם אמונים בה' אשר יכול לקים בנו ברנע אחד את הפאמר יקם סערה לדממה ויחשו גליהם?! התעוררו יהודים ולא נשפח פי ליל חנוכה עתה ועלנו להדליק את הנרות במצות חכמינו". גברו, שלף ר' יודל ארבעה נרות מאמתחתו, ברח על הנרות בהתלהבות, פשאת ברבת "שעשה נסים" אמר בקול תחוננים ובכי, ובכלנו השומעים געינו יחד עמו בככי סוער, ולאחר מכן הדליק את הנרות.

בסימו, החל ר' יודל לזמר את שירי החג בשמחה בה עצומה, עד שהצליח לכסוף גם את בלנו אחריו וכמעט שכחנו כליל את צרתנו הגדולה. נוסעי הספינה ובהם גם כמור נוצרי, הביטו בנו בתמיהון ובהשתוממות. הם לא הצליחו להבין כיצד אנו מסגלים לשמח בשעה בה קשה, והנה לפתע בעצומה של השמחה נכנס הקברניט בשחיוך קטן מרצד על פניו חמורות הסבר. "נצלנו! קרא, הסערה קרבה אותנו אל החוף ויצאנו מכלל סכנה לאחר שהצלתנו להטיל עגון בים". השמחה הקיפה את כל נוסעי הספינה ור' יודל מהר לצאת עמנו במחול, כשכל הסובבים מוחאים לנו כפים ומודים לבורא העולם שהצילנו מרדת שחת.

"שם שמים התקדש ברבים", סים ר' מרדכי את ספורו באזני השומעים בסעודה שערך, "ומאז נדרתי בלבי לחגג מדי שנה את יום הצלתנו בנר שלישי של חנוכה, ולכתב שבח והודיה לה' ברבים. ♦

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש

ונפלו איובים לפניכם לחרב (ויקרא כו. ח) - אומר לחרב, פרוש תהיה נפילת האיובים לפני עם ה' גשעור הנפילה אשר תהיה מהחרב.

ובדרך רמז ירצה על דרך אומרים כמעשה גם בני חשמונאי, שראה מלאך שולף חרב נגד האיוב והוא מה שרמז באמרו ונפלו וגו' לחרב, פרוש, הנשקף מהמלאך:

ומשנאיו מן יקמונו (דברים לו, יא) - אומר מן יקמונו לדבריהם וזרונם לברכה, שנתנבא על מלכותו וזן שעתידה לכל ביד חשמונאי, לזה אמר ומשנאיו מן יקמונו, פרוש אפלו מן הזמן עצמו שתהיה להם לשונאים קימה וישראל שפלים, בזמן עצמו מחץ מתנים קמיו וגו', וכו' הנה, ודבר זה היא הצלחה גם ופלא:

צריך לדעת מה ענין מצות שמן והדלקתו במקום זה, גם מצות מערכת השלקון מה ענינו לכאן, ומה גם שפבר נאמרו הדברים ככתבן במקומן במצות המשכן ומצותיו? ואולי כי לצד שצוה מצות שביעיות פסח ז' ימים, חג הסוכות ז' ימים, שמחת המינים ז' ימים, גם ראש השנה יום הכפרים ושגם בבחינת השבע להיותם בחדש השביעי, לזה סמך לזה גם בן מצות המנוחה שהיא בחינת שבע נרות, גם השלקון ישנו בסוד שבע דכתיב שש המערכת וגו' והשלקון הסודות עליו שהוא סוד המתקבץ בו שש מעלות והיא משלמת שבע, ותמצא שצוה גם בן בפרשה זו מצות העמר שהוא שבע שפחות, גם מצות השבת, נמצאת אומר שכלל כל מצות השביעיות יחד לומר כי סודם ועקרם אחד:

דברי הימים

בכ"ה בכסלו בתמ"ט, הסתיימה מלאכת המשכן ובירך אותם משה "היה רצון שתשרה שכונה במעשי ידיכם ויהי נועם ה' וגו'" (מסביה זו נוהגים לומר "יהי נועם" בחנוכה). אולם עדיין לא הקימו את המשכן אלא היתה מנוחת בפרוקה עד יום חנוכת המשכן בשבעת ימי המילואים מכ"ג באדר ועד א' בניסן, ומה שילם הקב"ה לחודש כסלו, שנגמרה בו מלאכתו ולא הוקמה בו המשכן? בחנוכת בית המקדש בזמן החשמונאים.

נאמר במגילת תענית: "בכ"ה ביה, ימי חנוכה תמניא אינון דלא למספד, כשכנסו יוונים להיכל טימאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה יד חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד שהיה מונח בחותמו של הכהן הגדול שלא נטמא, ולא היה בו להדליק אלא יום אחד ונעשה בו נס והדליקו ח' ימים". בעל השאלות גורס: "ולא היה בו להדליק אפילו יום אחד", ולשיטה זאת טרה הקושיה המפורסמת של ה"בית יוסף" מדוע חוגגים את הנס שמונה ימים, כי לשיטה זו גם יום אחד לא היה די בשמן לדלוק.

בכ"ה בכסלו תרע"ח, נכבשה ירושלים בידי הצבא הבריטי במלחמת העולם הראשונה, וכך בא הקץ לשלטון התורכי בארץ שנמשך במשך ארבע מאות שנה רצופות החל משנת רע"ז.

בכ"ז בכסלו תמו 40 ימי המבול שהחלו ב"ז במרחשוון לרבי אליעזר (לפי רש"י הסתיימו בכ"ח בכסלו). במדרש תנחומא מובא, שעד זמן שלמה המלך שבנה את ביהמ"ק הראשון בימים אלו, היה יורד כל שנה גשם במשך ארבעים יום רצופים כנגד ארבעים ימי המבול, וביקש שלמה רחמים ופסקו.

מטעים

ויהי ביום פלות משה להקים את-המשכן וימשח אתו ויקדש אתו (במדבר ד, א) - הטעמים בפסוק זה הם: פור, תלישא, קדמא ואזלא, מנח רביעי, קדמא ואזלא מהפך פשטא. חז"ל דרשו מתבת פלות, שבני ישראל היו בכלה הנכנסת להפה, וכן אמרו שמיום שהוקם המשכן כלו המזיקים מן העולם, וזה מרמז בטעמים פור תלישא, בתהקה התפזרו בני ישראל ונתלשו מחבורם העליון מפני הטא העגל, ורצה הקב"ה להענישם ולפזרם בעולם, אולם מפני שהדרו משה והקדים ואזל להקים את המשכן, לכו מנח רביעי - כלו ונחו ארבעת אבות הנזיקין שלא ירעו לעם ישראל חלילה, ועל ידי שהקדים משה ואזל למשח את המשכן ולקדשו, אז מהפך פשטא - התהפך הפשוט והקב"ה השנה את שכינתו במשכן וצמצם שם את כבודו. (כבוד שמים)

ויקח מלשה (שם ו)
בזקף קטן, כי משה היה עני מאד. (מראה יעקב)

נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום (שם יא)
רמז הקב"ה למשה את סדר התקרבנה הראשון והודה, בטעמי קדמא ואזלא רביעי, שיקדים יולד הבן הרביעי. ואחר כך מהפך פשטא קטן, ותהפך הסדר ויקריב וישכר הקטן מראובן. (ברכת אש)

מדגש

נהנו בחנכה לשחק בסביבון. יש שכתבו, שמקור המנהג מימי החשמונאים, כאשר התחבאו הילדים ללמד במקורות וכשהתקבנו הזונים היו עושים עצמם כמשחקים, ואחרים כתבו שעושים זאת כדי שהילדים לא יודמו ויובלו לברך על הנרות, כי צריך לברך בשבני הבית שומעים. רבים בותבים על ההבדל בין חנכה לפורים, שבחנכה מחזיקים את הסביבון מלמעלה שהתעוררות היתה מהשמים, ובפורים החלה ההתעוררות מלמטה בארץ, ומחזיקים את הרעשן מלמטה. כלי המשחק ידוע בכנויו באידיש ד'דודל, ומאחר יותר נתן לו השם סביבון. אחרים מנהגו: ברך, חזרו, מגדל עז, או גלגל. יש אומרים שמקור האותיות נה"ש, ראשי תבות באידיש של המשחק: ג - נישט, לא זכיה ולא הפסד; ג - גאנץ, זכיה מלאה; ה - האלב, חצי זכיה; ש - שטעל, לעמד בהפסד.

ממלכה

רבי מאיר מפרמישלו שלח פעם לשאל את רבי ישראל מרוז'ין: "מנהג ישראל תורה לאכל לביבות וספגניות בחנכה, לזכר נס חמון. ונבדל אני פיצד יקום אדם מנהג זה, אם יאכל רק לביבה אחת אין זה כדי ספוקו ושבועו, אם יאכל שתים יש לחשש לזוגות, ואם יאכל שלש, הרי זו אכילה גסה ואין זה מן הראוי לאכל יותר מדי?" אמר רבי ישראל מרוז'ין לשליח: "צא ואמר לרבה, כי מי שרוצה לצאת ידי חובת כל הצדדים, יבין לביבה אחת גדולה כדי שבעו, שיש בה פמה וכמה לביבות, וכך יוציא עצמו מכל הספקות..."

באחד מלילות החנכה, נכנס רבי אהרן מבלז להדליק את הנרות ולאחר שהביט מעט בשמן, בקש מהשמש להכניס את המנורה בלה לחדרו. תמהו החסידים מאד וגמרו בדעתם, כי ודאי יש פונות טמירות במעשי הרבי, אולם מאחר יותר גלה להם המשמש את סבת הדבר. "תפקידי הוא להכין את הנרות מדי ערב", אמר המשמש. "היום החלפתי בטעות את פד השמן עם פד מי הדבש (מעד), והרבי הבחין מיד בטעותי. אך פדי שלא לבישני, בקש להכניס את המנורה אל החדר כדי למלא בה שמן".

רבי שלמה מקרלין היה מחשיב מאד את המדליקים בחנכה בנרות שעוה, מפני שהללו מותרים סמן לכל ימות השנה במקום הדבקותם, ואלו מהשמן לא נותר סמן. פעם הדליקו בשמן במנורה של רבי שלמה ושרפה פרצה במקום, עד שהקיר נחרד והשחר. שמח הצדיק שנותר סמן בפתל ומנע מבני ביתו לסייד את המקום ולנקותו.

החדושי הר"מ ספר פעם, כי באחד מימי החנכה נכנסו כמה חסידים אל החוזה מלבלין ואחד מהם הזכיר לברכה את אחד מידיו. הביט החוזה בשמו של האיש ופניו התפרסמו בצער. לערב נכנס שוב החסיד והזכיר את חברו, והפעם אמר החוזה שהאיש מאיר וזרח בכל העולמות. לפליאת החסיד הסביר החוזה: "בפעם הראשונה ראיתי שהאיש משחק בקלפים (כפי שמעשים נהגו לעשות בן בחנכה שלא בדין), ואלו בפעם השנייה הדליק אז את נרות החנכה והאיר את כל העולמות".

רבי יצחק איזיק מוידוטישוב התנהג בפשטות וענוה וכלי ביתו היו פשוטים ופחותים. אולם לדבר מצוה היה משתמש בכלים יקרים, כגון מנורת כסף לחנכה, פמוטים מכסף לנרות שבת, גביע לקדוש וגם שעון שהשעות כתובות בו באותיות א"ב. פעם, זכה עשיר אחד בגורל וקבל שלחן קטן של כסף. הביאו הלה כמנחה לצדיק, אך הוא סרב לקבלו, כי נפשו בחלה במותרות. הסביר לו בנו רבי אליהו: "הרי בשלחן זה אפשר להשתמש לדבר מצוה, כגון להעמיד עליו את מנורת החנכה בזמן הדלקת הנרות, ויש לך משום נוי מצוה". הסכים הצדיק לקבל את המתנה, אולם כל השנה עמד השלחן בבית בנו, ורק בימי החנכה הובא אל ביתו של הצדיק, ועליו הניח את הנרות.

רבי ברוך ממוז'בז היה מברך על הנרות בשקט ובקול דממה דקה. פעם בקר רבי אשר מסטולין במונו וכששמע את הברכות אמר: "עומד יהודי קטן עם נר פשוט ומברך בקול נמוך, אך נרו מאיר בכל העולמות. ואלו אני איש גדול עם נר גבוה, וברכתי בקול גדול, ומי יודע..."

כשהיה רבי יחיאל מאיר מווגוטינין נער, בקש ללמד את כללי משחק השחקט (אותו נהגו הנערים לשחק בחנכה). אולם כאשר נודע לו כי אחד הכללים במשחק זה הוא, שאם האדם עושה מהלך פלשהו שוב אינו יכול לחזור בו, החליט שלא ללמד ולא לשחק משחק זה. "דבר זה אסור לו ליהודי ללמד", אמר, "הרי אי אפשר שתנגעל לאדם דרך התשובה והתרתה תמנע ממנו, שהרי התשובה מועילה לכל דבר".

החדושי הר"מ התעבב פעם והדליק את נרות החנכה בשעה מאחרת בלילה. העיר על כך אחד המקרבים: "רבי, הרי חז"ל אמרו אין מחמיצין על המצות?" השיב הרבי בבת שחוק: "חז"ל אמרו גם, מי שאמר לשמן ודליק, יאמר לחמץ (רמז למחמיצין) וידליק..."

רבי אשר הזקן מסטולין היה חי בעניות גדולה ואת נרות החנכה היה מדליק במנורה פשוטה שהיתה עשויה מטיט. נגע הדבר ללבו של אחד מחסידיו והלה טרח רבות לקבץ אצל החסידים סכום הגון, ורכש מנורה נאה לרבי מכסף טהור. לאחר כל הטרחה והטלטול בדרכים, הגיע החסיד לרבו בערב הלילה הראשון של חנכה, אלא שבהגיעו נודע לו שהרבי בקש שלא להכניס לפניו את האורחים. הדבר פאב לו מאד, אך לא היה בכחו לעשות מאומה והרבי הדליק בלילה הראשון במנורת הטיט הפשוטה שלו. ביום השני, הזמינו הרבי וקבלו במאור פנים, ואף הביע בפניו את התפעלותו למראה המנורה המהדרת והמפארת. בלילה השני, הדליק הרבי את הנרות במנורה החדשה וברך שוב את ברפת שהחינו על הפלי החדש. או אז הבין החסיד מדוע המתין הרבי ללילה השני, כי חפץ היה לברך ברפת שהחינו באפן מיוחד על המתנה היקרה. זכה חסיד זה והעמיד פנים מפלגים בתורה וחסידות, וה"בית אהרן" מקרלין אמר עליו: "ביצד זכה חסיד זה בבנים בה מפלגים? מפני שהאיר את החנכה בבית אבי", כדברי חז"ל "דרחים רבנן הוין לה בנין רבנן".

"שמונת ימח נבה, הם כנגד שמונת ימי חג הסוכות וביום השמיני צרת, שבכל יום נוספה הארוחה דשה בתוספת מרבה, ככה שבעת ימח בה וביום השמיני אמתו נבה להמשיך בכל יום הארוחה דשה" (רמב"ם מקורין)

אור החינוך

פְּרִשְׁת וַיָּשָׁב
שַׁבַּת חֲנֻכָּה
כ"ו בכסלו תשפ"ד
מְבָרְכִים חֲדָשׁ טַבַּת
גְּלִיזוֹן תל"ב

מאוצרו של מורנו ורבנו רבי אשר זיע"א

לאורו נלך

"בְּלִיל שַׁבַּת חֲנֻכָּה, אָמַר הָרַ"ש לַפְּנֵי כְּגֹנֵא לְשִׁיר אֶת שִׁיר בַּר יוֹחָאי, וְהִסְבִּיר שֶׁבְּחֲנֻכָּה מְזַכְּרִים אֶת הַנְּסִים שֶׁנַּעֲשׂוּ לְאַבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים אֵלֶּה בְּזֶמַן הַזֶּה, וְהָרִי כַּיּוֹם אָנוּ כְּלַפֵּךְ זְקוּקִים לְנִסִּים מִן הַשָּׁמַיִם, וְהָרִי כְּלַפֵּךְ הַרְבֵּה צְרוּת יִשְׁנֵן בְּכָל־וּבַפְּרָט, וְכִי כְּמוֹ הַרְשָׁבִי שֶׁהָיָה מְלַמֵּד בְּנִסִּים שְׁצָרִיכִים לְהַזְכִּירוֹ עִכְשָׁו שֶׁיְהֵא מְלִיץ יִשְׂרָאֵל".

(אמרי אשר)

אור הפרשה לקח טוב מפרשת השבוע

בְּקֶרֶב הַתְּלִמִּידִים אֶת הַחֲשִׁיבוּת שֶׁל הַלְמוּד בְּעֵמֶק הַסְּגִיָּא, וְלֹא רַק שְׁנוֹן חֲצוֹנֵי שֶׁל הַמְּלִים.

וְאֵת הַתְּפַעְלוּתוֹ הַגְּדוֹלָה מִיְדֵיעָתֶם שֶׁל הַתְּלִמִּידִים לֹא שָׁמַר בְּלִבּוֹ, אֲלֵא הָיָה מְבִיעַ זֹאת תְּמִיד, וְהָיָה אוֹמֵר בְּחִינַת שֶׁל הַנְּאִה: "אֵה, אֶת הַתְּלִמִּידִים בְּחִידָר שֶׁל הַשְּׁוֹעֵר ז"י"ע, אֲנִי לֹא חוֹשֵׁשׁ לִשְׁאֵל וְלִהְעַמֵּיד בְּמַבְחָן, כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהֵם בְּרוּךְ הַשֵּׁם שׁוֹלְטִים הַיֵּטֵב בְּחִמְרִי..."

וְנִקְדָּה נִסְפַּת הָיָה הַמְּנוּחַ מְדַגֵּשׁ תְּמִיד, עַל צִבּוּיֵן הַחִידָר שְׁלֵנוּ, בְּכֶךְ שְׁאֵנוּ מְשַׁתְּדֵלִים מְאֹד לְהַתְּבַדֵּל מִהַרְוּחוֹת הַאֲרוֹת הַנוֹשְׁבוֹת בְּדוֹרְנוּ, וּמִתְּחַזְּקִים לְהַעֲמִיד גְּדָרִים וְסִיגִים לְהַשְׁמֵר בְּקִדְּשָׁה וְטָהֳרָה, מִתּוֹךְ הַבְּנָה שְׁאִין דְּרָךְ אַחֲרֵת כְּדִי לְהַצִּיל אֶת עַצְמָנוּ מִלְּהִסְחָף אַחַר הַבְּלִי הַעוֹלָם הַזֶּה. וְהָיָה תְּמִיד חוֹזֵר וְנֹצֵץ, כִּי זֶה הֵיחָד דְּרָכּוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל מֶרֶן הַחַת"ם סוֹפֵר ז"י"ע, שֶׁהַעֲמִיד לְדוֹרוֹת אֶת דְּרָךְ הַהִתְבַּדְּלוּת מִהַרְשָׁעִים, וְקִבְעֵי כִּי "חֲדָשׁ אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה", וְעֲלֵינוּ לְהִזָּהֵר מִכָּל דְּרָךְ חֲדָשָׁה וְהַשְׁפָּעָה זָרָה, וְהַשְׁתַּדְּלוּת שֶׁלֹּא לְלַכֵּת אַחַר חֻקוֹת הַגּוֹיִים וְלֹא לְחַקּוֹת אֶת הָאֶפְסָרָה הַרְחוּבִית הַזֹּלָה. וְכֵן הָיָה מְצִיָּין תְּמִיד לְשִׁבְחָה, אֶת הַהִשְׁקָעָה הַרְבֵּה שְׁאֵנוּ מְשַׁקִּיעִים בְּחִידָר לְהַנְחִיל לְתִלְמִידֵי הַיְקָרִים אֶת הַשְּׂמוּשׁ בְּשִׁפְתַי הָאִדִּישׁ, לְהִיּוֹת שְׂמוּרִים בְּקִדְּשָׁה וּלְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן אַבוֹתֵינוּ הַמְקַדְּשֵׁת מְדוּר דוֹר.

וְכֶךְ הָיָה גַם מְעוֹרֵר תְּמִיד לְהַקְפִּיד מְאֹד וְלִשְׁמֹר עַל הַלְבוּשׁ הַחֲסִידִי וְלֹא לְהִסְחָף אַחֲרֵי סִגְנוֹנוֹת הַלְבוּשׁ הַרְחוּבִיִּים, וְכַפִּי שְׂמֵעִידִים בְּנִי וּבְנוֹתַי שֶׁתְּמִיד הָיָה מְבִיעַ בְּפִנְיָהֶם אֶת קִרְת רִחוּוֹ עַל שֶׁהֵם עוֹמְדִים בְּגֵאוֹן עַל כֶּךְ וְלֹא נִכְנָעִים לְהַשְׁפָּעוֹת חִיצוֹנִיּוֹת.

תְּלִמִּידֵי הַחִידָר הֵינּוּ אֲפּוֹפֵי גֵּוֹן וְצַעַר לְשִׁמְעַת הַבְּשׂוּרָה הַקְּשָׁה עַל הַרְצָחוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ הִי"ד, וְכֵלָם יַחַד הַשְׁתַּתְּפוּ בְּהַלְלוּתוֹ כְּדִי לְחַלֵּק לוֹ כְּבוֹד אַחֲרוֹן, וְיַחַד אֲמָרוּ מְזֻמּוֹרֵי תְהִלִּים בְּהַשְׁתַּפְּכוֹת הַנְּפֶשׁ לְטוֹבוֹת נְשִׁמְתוֹ הַטְּהוֹרָה, וְכֵן לְמַדּוּ בְּעַל פִּה בְּקוֹל נְעִים וּבְרוּר אֶת כָּל מְסַכֵּת בְּרָכוֹת, וְעָרְכוּ סִיִּם לְעֵלוּי נְשִׁמְתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ ב"ר אֶלְתָּר יִשְׂרָאֵל ה' יְקוּם דְּמוֹ, וּבְיָדָיו יִמְשִׁיכוּ לְעֵשׂוֹת מְצוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְלְלַמֵּד תּוֹרָה לְעֵלוּי נְשִׁמְתוֹ.

וְהֵי רְצוֹן שִׁיקָים בְּנוּ בְּקֶרֶב הַמְּקָרָא: "הַרְגִּינוּ גוֹיִם עִמּוֹ כִּי דָם עֲבָדְיוֹ יְקוּם וְנִקָּם יִשִּׁיב לְצָרְיוֹ וְכִפֵּר אֶדְמָתוֹ עִמּוֹ".

מִכָּה גְדוֹלָה וְאֲנוּשָׁה הַכֶּתֶה חֲבוּרָתֵנוּ הַקְּדוּשָׁה, בְּסִלּוּקוֹ שֶׁל הַגְּאוֹן הַחֲסִיד רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ וְסַרְמָן ה' יְקוּם דְּמוֹ, חֲתַנּוּ הַחֲשׁוּב שֶׁל מו"ר רַבִּי אֲשֵׁר ז"י"ע, אֲשֵׁר נָפַל עַל מְשִׁמְרָתוֹ בְּעוֹדוֹ יָגַע בְּתוֹרָה כְּפִי שֶׁהָיָה מְקַפֵּיד כָּל יָמָיו לְנַצֵּל כָּל רִגַע לְלַמּוֹד הַתּוֹרָה, גַּם בְּשַׁעַת הַמְּתַנָּה לְאוֹטוֹבוּס וּבְכָל עֵת מְצוּא, סִפֵּר תּוֹרָה נִשְׂרָף וְאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת בְּאֵוִיר.

קִשָּׁה לְתַאֵר אֶת רוּם מַעֲלָתוֹ שֶׁל הַמְּנוּחַ הַגְּדוֹל הִי"ד, בְּעוֹד הַכָּאֵב מִפְּעַפֵּעַ בְּלִבְּנוּ כְּלָנוּ וְאֵנוּ מְתַקְשִׁים לְהֵאֲמִין כִּי נִגְדַע הָאֲרוֹ בְּלִבְנוֹן, וְשׁוּב לֹא נִזְכֶּה לְהִנּוֹת מֵאוֹרוֹ וּמֵהוֹדוֹ שֶׁהַשְּׁפִיעַ עַל הַחִידָר שְׁלֵנוּ, וּבְיָדָיו יִמְשִׁיךְ לְהַמְלִיץ טוֹב עֲלֵינוּ בְּמַרוּמִים, וּבְמַהֲרָה נִזְכֶּה לְרְאוֹתוֹ שׁוּב בְּעֵלְמָא הַדִּין עִם מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ.

לְרַבִּי אֱלִימֶלֶךְ הָיָה קִשְׁר מִיַּחַד עִם הַתְּלַמוּד תּוֹרָה שְׁלֵנוּ, וְתַדִּיר הָיָה מִתְּעַנֵּן עַל הַנַּעֲשָׂה בוֹ, מְעוֹדֵד וּמְדַרְבֵּן אֶת הַצּוֹת הַחֲנוּכִי וְאֶת הַתְּלִמִּידִים הַיְקָרִים, וְהַבִּיעַ תְּמִיד אֶת שְׂבִיעוֹת רְצוֹנוֹ מְעַבְדוֹת הַקְּדוּשׁ הַנְּפִלְאָה בְּחֻנוֹ הַתְּלִמִּידִים בְּדְרָךְ הָאֲמוּנָה הַפְּשׁוּטָה שֶׁל מו"ר ז"י"ע, וּמִיַּקֵּר אֶת מְסִירוֹתֵם הַנְּפִלְאָה שֶׁל הַמְּנַהֲלִים וְהַמְּחַנְכִים הַיְקָרִים שִׁיחֵיו.

רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ הָיָה מְשַׁתְּתֵף בְּקִבְיָעוֹת בְּכַנְסִים וּבְאֲרוּעִים שְׁנַעְרָכוּ בְּחִידָר, לְהַגִּיל סִימֵי מְסַכְתוֹת וְחֻמְשִׁים וּבְחִלּוּקַת תַּעֲדוּת, מְעַבִּיר שִׁיחוֹת יְקָרוֹת לְתִלְמִידִים וּמְחַזְּקֵם בְּדַבּוּרִים נְפִלְאִים, וְכָל דְּמוּתוֹ הַקּוֹרְנֵת הָאֲצִילָה רְבוֹת עַל הַתְּלִמִּידִים וְהַחֲדִירָה בְּהֵם אֶת חֻשֶׁק הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וְעַבְדוֹת ה' בְּאֲמוּנָה וּבִרְאָה.

בְּיַחַד הָיָה הַמְּנוּחַ הַקְּדוּשׁ הִי"ד מְצִיָּן לְשִׁבְחָה אֶת יְדִיעַת הַתּוֹרָה שֶׁל הַתְּלִמִּידִים הַיְקָרִים בְּחִידָר שְׁלֵנוּ, הֵן בְּכַמּוּת וְהֵן בְּאִיכוֹת, וְהָיָה מְעִיד עַל כֶּךְ בְּאִפְסוֹן אִישִׁי, שֶׁהָרִי כְּיָדוּעַ בֵּיתוֹ מְשִׁמֵּשׁ תַּל תְּלַפְיוֹת, בְּזָכוֹת מְסִירוֹתָה שֶׁל רַבִּיעוֹת הַרְבֵּנִית הַצְּדָקְנִית שֶׁתְּחִיָּה, וְעַמֵּד בְּעַצְמוֹ עַל מִדַּת הַהֲבָנָה הַטּוֹבָה שֶׁל הַתְּלִמִּידִים בְּתִלְמוּדֵם, מִתּוֹךְ הַקֶּף וְרַחְבּוּת, עִם נַעֲיָמוֹת וּמִתִּיקוֹת הַתּוֹרָה.

כְּמָה הַנְּאָה מִיַּחַד הֵיחָד לְרַבִּי אֱלִימֶלֶךְ לְשִׁמְעַת אֶת הַתְּלִמִּידִים חוֹזְרִים בְּפִנְיָו בְּעַל פִּה עַל דְּפִי גְּמָרָא, עַל מְסַכְתוֹת שְׁלֵמוֹת מְמֵשׁ בְּמִשְׁנֵיּוֹת וּפְרָקֵי גְּמָרָא, מִתּוֹךְ רֵהִיטוֹת וּזְכִירָה נְפִלְאָה, וְכָל זֹאת לֹא עַל חֲשָׁבוֹן הַבְּהִירוֹת וְהַהֲבָנָה. וְאֲכֵן תְּדִיר הָיָה גַם מְתַמְקֵד בְּשִׁאֲלוֹת שֶׁל הַבְּנָה, כְּדִי לְהַחֲדִיר

אַבוֹת וּבָנִים בְּגֵרוּדִי יִסְק - שְׁעָה לַפְּנֵי זְמַן הַדְּלָקַת נֵרוֹת

חֲכַרְתַּת תְּהִלִּים בְּשַׁבַּת בְּבֵית מו"ר רַבִּי אֲשֵׁר זיע"א - בְּזֶמַן הַדְּלָקַת הַנֵּרוֹת

לְשִׁיטַת הַגֵּר"א וּבְעַל הַתַּנְיָא: 8.53

סוֹף זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע לְשִׁיטַת הַמַּגֵּן אַבְרָהָם: 8.07

אזרות

כפונדא בספרי הקדמונים. (אמרי מ"י)

חנופה נוטריקון: חשמונאים נלחמו ונצחו כל-היונים, חשים נכנסו ופנו פלי ההיכל, חביבו נמצאו וזקרקע פד השמן, חתום נמצא ויבטבעת פהו הגדול, חבתם נגלית והספיק כל השמונה, חכמים נמנו וזכעו פסלו הפא, ח' גרות ולגמור כל-ההלל. (המאסף)

שלשה פסוקים מובאים בפסוקה שבהם תבת **פ'י**: **פי בשפות** הושבתי - **ספה**, **פי ברחוב** נלין - **ערוב**, **פי נר מצוה** ותורה אור - **נר חנפה**, **פ"י** - שפער בגבה **י** ופסול מעל **כ**. (פני דוד)

קריאת **המגלה** כמו בפנינים? מפני שפבר קבעו אנשי פנסת הגדולה שאסתר הוא סוף כל-הנסים שנתנו לפתב, ומאז פסקה רות-הקדש. ורמו לזה, שפכבי הקדש הם **כ"ד**, וחנפה הוא **כ"ה** בכסלו, לומר שהוא לאחר **כ"ד** הספרים ולא נתן לפתב. וכן רמו בתבת **חנופה** שהיא נוטריקון ח' גביאים, ו' פתובים, ה' מגלות, לומר שמפאן ואילך לא נתן להפתב ולכן עשו פרוסום על-ידי הגרות. (רבי יוסף חיים זוננפלד)

רמו בשם **חנופה**, שפח' ימים היו מעלים במקורות בית-המקדש ו' גרות, ונחד הם ג'ו, והגס החל בכ"ה לחדש כסלו. (תורת חיים)

חנופה היא נוטריקון: נעשה ונגמר חתימת כל-העולם, חיים נעימים הצלחה וברכה פראוי, פי ומן החנפה הוא גמר חתימה טובה

נס חנפה מרמו בסדר אל"ף-בי"ת: אנטיוכוס בגריס גזרו דנבטל חחדש יום ז' ח' (שפת ומילה), טהר יוחנן פהו, לאל סמכו עזרו פה, צדיקים קדושים ראו שנדלק תמנא. וכן באתב"ש: אנטיוכוס תברו, בגריס שרפו, גברו רחמנים, דרכו קשתם, הרגו צורריהם, ומצאו פה, זכר עשוה, חנפה סדרו, ט' גרות, ישראלים מדליקים, פהנים לויים. (חנוכת הבית לדוד)

למה מניחים את גרות החנפה למטה מעשרה טפחים? פדי לעשות את המצות בצנעה. ומדוע אם הניחה למעלה מעשרים אמה פסולה? לרמו כי היתה פסולה. (החיד"א)

למה תקנו תז"ל להדליק גרות חנפה בפרהסייה ולפרסם את הגיס, ולא תקנו

אזר וקרות

הרי פלנו מכירים את הספור הנפלא עם האשה הצרפית שאליהו הנביא ברה אותה שפד השמן לא יחסר, והגס נמשך אצלה שנה תמימה ולא שמונה ימים; וכך היה אצל האשה השנומית שבזכות אלישע הנביא נתמלאו כל הכלים שבביתה בשמן, ולא רק פה קטן אחד. ועוד ספורים ידועים ומפורסמים כמו עם פתו של רבי חנינא בן דוסא שיצקה בטעות חמץ במקום שמן, ואביה אמר לה 'מי שאמר לשמן שידלק יאמר לחמץ וידלק', ואכן הגר דלק עד מוצאי שבת בדרך גס. ועוד ספורי מופת פהנה וכהנה, וכלם נעשו אפלו לאנשים יחידים ובודדים, ואם להם נעשה הגס, על אחת פמה וכמה שיעשה גס לעם ישראל פלו שהמתין להדליק את המנורה.

אז על מה כל המהומה הזאת של גס חנפה? אלא שפאן טמון יסוד גדול וחשוב, אותו אנחנו צריכים להחדיר בלבנו עמק, ובפרט בדרגנו האחרון הסמוך לגאולה.

באותם ימים בשעת המלחמה הגדולה נגד יון, הראה הקב"ה לעם ישראל את חביבותם בעיניו, דוקא בכך שעשה להם גס שלכאורה לא היה נחוץ ואין בו צורך של פקוח נפש. אלא רק מתוך אהבתו אותם שיכלו לעבדו מתוך טהרה וקדושה.

היה זה הבזק של אור ו'חיוך של הקב"ה" לעם ישראל, מתוך בטוי של גלויי אהבה של הבנורא אל בניו אהוביו. נשיקה חמה שהקב"ה נתן לנו לעיני כל בני העולם, פדי לגלות את אהבתו הגדולה.

ועל הארת הפנים הנפלאה הזו, אנו חוגגים עד היום את ימי החנפה, פדי שנזכר כל הגעת פי הקב"ה אוהב אותנו, וכאשר נזכר יסוד זה ונפיר בערך עצמנו שאנו בניו אהוביו של הקב"ה, אז נחוש רצון ויתשוקה להודות לו ולהללו, ולכן קבעים ועשאים ימים טובים בהלל והודאה.

גס חנפה שארע לאבותינו באמצע תקופת בית המקדש השני, נחקק לדורות פיום הודיה לקב"ה על הנסים הגדולים שנעשו בימים ההם בזמן הזה, וכה גדול חשיבותו של הגס הגדול, עד שמצות הדלקת נר חנפה נקבעה בין שבע המצות דרבנן שנוספו על תרי"ג המצות מן התורה.

אלא שאם נתבונן מעט במצות נר חנפה, ובתקנת החכמים שבאותו הדור להדליק מנורה מדי שנה, לזכר גס פה השמן שדלק שמונה ימים, יתעוררו בפנינו פמה נקודות הטעונות הסבר:

א. ראשית יש להבין מדוע בכלל עשה הקב"ה לחשמונאים את הגס הגדול של מצייאת פה השמן, ובכך שדלק שמונה ימים אף שהיה בו שמן מעט. והרי בדרך כלל הקב"ה מנהיג את עולמו בדרך הטבע, ורק לעתים, במקרים של הצלת עם ישראל, הוא עושה לנו נסים מעל לדרך הטבע, כמו קריעת ים סוף וציאת מצרים וכדומה. אבל לכאורה גס פה השמן אינו גס כה נחוץ, והצלת עם ישראל לא היתה תלויה בשמן ובגס שבו, וגם אם חלילה לא היו מוצאים את פה השמן עם ישראל היה ממשיך ומתקיים, והמלחמה היא עקר הגס לכאורה.

ב. ויותר תמויה למה הקב"ה היה צריך לעשות גס למצא פה שמן טהור, כפי שתמהה ה'פני הושע', והרי כלל ידוע הוא ש"טמאה התרה בצבור", ואם אין שמן טהור ויש רק שמן טמא, מדליקים בו מחסר ברה. ומדוע היה צריך לעשות גס מיחד למציאת פה השמן הטהור?

ג. ותמיהה גדולה מזו היא על עצם קביעת שמונה ימי חג במשך אלפי שנים, רק בגלל גס של שמן שדלק יותר מטבעו. והרי בקורות ימי ישראל נעשו מאות נסים דומים לאלו, ולא עושים להם שום זכר עד היום.

מאורות החיים משגים ידיעות הלכות ומנהגים

אכילה ומלאכה לפני הדלקת נרות חנוכה - ב'

אכילה המשוק:

י. מה נכלל באסור אכילה לפני הדלקת נרות חנוכה? רק אכילת קבע, ולא אסרו אכילת עראי. ולכן מתיר לאכול פירות לפני הדלקת הנרות, ואפילו הרבה. וכן מתיר לשתות משקים שאינם משפרים, אפילו בכמויות גדולה.

ומיני מזונות מתיר לאכול עד שעור של פביצה (ויש אוזורים עד שעור קביעת סעודה).

יא. ההיתר של אכילת פירות ושתיית משקאות הוא בעקב עד זמן ההדלקה, אבל משהגיע זמן ההדלקה אין להקל בשהיה מרבה אפילו לאכילת פירות.

יב. מי שנמצא בדרך, ועדין אינו יכול להדליק נרות חנוכה עד שיבוא לביתו - האם מתיר לו לאכול בינתים? דעת הש"ס הלוי שאסור לו לאכול אף שפגעת אינו יכול להדליק בפעל, ולפי הנראה מנהג העולם להקל פאשר אין חשש שישתה וישפח להדליק.

למוד התורה:

יג. מעת שהגיע זמן הדלקת נרות חנוכה, אסור ללמוד תורה, אלא ללמוד מיד להדליק את הנרות. וגם מי שכבר התחיל ללמוד בהתחלה לפני הזמן, מכל מקום מיד שפגיע הזמן עליו להפסיק את הלמוד ולהדליק נרות חנוכה.

יד. אם לומד אדם במקום רחוק מביתו, עליו להפסיק את הלמוד

וללכת לביתו בשעה יותר מקדמת קצת, כדי שיספיק להיות בבית כשיגיע זמן ההדלקה.

טו. לדעת רב הפוסקים, בחצי השעה הסמוכה להדלקה מתיר ללמוד, עד זמן הדלקה ממש, ורק משהגיע זמנה אסור ללמוד. ואם מעמיד שומר שיזכירו להדליק נרות בזמן, מתיר לו לכל הדעות ללמוד.

טז. מי שנוהג להתפלל תפלת ערבית לפני ההדלקה, וממתין בבית הפנסת לפונן הקבוע, מתיר לו ללמוד עד שיתחילו להתפלל, עד שנכנס מעט לתוך זמן ההדלקה, כי צבור המתפללים נחשבים כשומר.

יז. יש מי שסובר שהלכות חנוכה מתיר ללמוד אפילו שכבר הגיע זמן הדלקת הנרות, ואין לחשש שישפח להדליק, שפיון שהוא לומד הלכות חנוכה אין חשש שישפח את מצות הדלקת נר חנוכה. אף יש חולקים על זה, וסוברים שגם הלכות חנוכה אין ללמוד, שאף על פי שלא ישפח להדליק נר חנוכה, מכל מקום פיון שזמן ההדלקה לכתחלה הוא מצומצם, אין לו ללמוד בזמן זה, אלא ידליק קודם נרות חנוכה, ואחר כך ילמוד.

שנה:

יח. מחצית שעה לפני זמן הדלקת נרות חנוכה אסור לאדם ללכת לישון, אלא אם כן העמיד שומר שיעיר אותו מיד כשיגיע זמן ההדלקה.

אזרה זו תורה

מדברי חז"ל וגדולי ישראל

” מיר דאנקען און לויבן, פאר אויגעזער גלויבן, דעם

באשעפעד פון אויבן, וואס גייט מיט אויבן און היט”

און ער זעט, און ער הערט, וואס יעדער איינער, טוט און קלערט, די וואס טועהן מצוות וועט ער באלוינען, די וואס טועהן נישט, וועט ער נישט שוינען, און זיין משפט איז דאך שטענדיג גערעכט.

המשך שירו הנפלא של נעים זמירות ישראל ר' יום טוב עהרליך ז"ל "אני מאמין", על י"ג עקרי האמונה. דרכו נובל, אנחנו תלמידי החיד"ש של מו"ר זי"ע, להתרגל יותר ויותר לדבר ולהבין את שפת האדיש המקדשת, ולהחדיר את המלים המרגשות והמחזקות אל לבנו.

פזמון:

פזמון:

סיום
און כאטש ער באהאלט זיך,
און כאטש ער פארשטעלט זיך,
זעהט מען אים אויף יעדן שריט און טריט.

”אני מאמין”, איך גלויב און גליק, וואס מיין מאמע האט מיר דערציילט און ווייג, אז משיח קומען, וועט און פלאמען, און וועט אונז פירן איבער ימ'ען, און דוקא אויף א פאפירענעם בריק.

”אני מאמין”, איך גלויב וואס עס שטייט, אז אמת זענען די נביאים רייד, און ”משה רבנו” איז זייער פאטער, און אונז די תורה געגעבן האט ער, און קיינמאל אנדערש, וועט נישט זיין די רייד.

המאור שבתורה

מאוצר ספורי חז"ל

"כתבו לכם על קרן השור"

פעם בקר הגאון רבי לייב גורביץ ראש ישיבת גיטסהד במוזיאון גדול שבאנגליה, ושם עמדו לתצוגה מאות ואלפי פריטים עתיקים ונדירים מתקופות שונות ומעממים רבים. הרב הביט קצרות במוצגים שלפניו ולא הביע התפעלות מיוחדת, שכן זמנו היה מודד וחשוב ולא היה לו פנאי לעניינים של חליו, אולם לפתע ראהו המלזים כשהוא נעמד ליד ארון תצוגה מסוים, והוא עומד ומביט בהשתאות במוצגים שלפניו ואינו מסתיר את התפעלותו מהם.

התקרבו המלזים כדי לבדוק בפה מביט הרב כה רבות, והתפלאו לראות כי בארון מוצגים מוצרי תינוקות שונים מתקופות עתיקות מאוד, לפני למעלה מאלף שנה ויותר, אך לא ראו בהם שום דבר מעניין.

"זכיתי עתה לקבל תשובה הולמת לקשיה שנקרה בכחי שנים רבות", אמר הרב. "תמיד הייתי תמה על המספר בדבר גזרת היינים שצוה ליהודים של אז לכתב על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל, ואף פעם לא הבנתי למה צוה דוקא על קרן השור? ולמה לא צוה למשל לכתב זאת על קירות הבתים או בתי הכנסת? ועכשו הבנתי סוף סוף את העניין. בארון זה, בין חפצי התינוקות שלפני אלפי שנים, אני רואה קרן קטנה של שור, ששמשה באותם

שנים להאכלת התינוק, כמו בקבוק תינוק של ימינו. וזו בעצם הייתה מטרתם של היינים, להחדיר בקרב התינוקות עוד מיניקותם את ההתרחקות מתורת ישראל חלילה ובקשו לעקר את האמונה של בני ישראל עוד בהיותם תינוקות, ולכן צוה לכתב את הדברים האלו על קרן השור, דהיינו על בקבוקי התינוקות, כדי שבכל פעם שהתינוק יראה את הדברים הללו וגם אלו שמאכילים אותו, יחלחלו דברי הפירה בקרבם ויעשו בהם שמות".

היינים הרשעים ידעו, שאם ברצונם לעקר את עם ישראל חלילה, עליהם להשפיע בעקר על הצעירים שבפעם, על הילדים הרפים שלא טעמו טעם חטא, ואם יצליחו חלילה לעקר מהם את האמונה, אזי תשתפח תורה מישראל, כי אם אין גדיים אין תישים. אך החשמונאים הצדיקים הבינו את מוזמתם של היינים ולחמו נגד בחרוץ נפש, הגבירו את כח התורה בקרב הילדים ויצאו אתם למערות שמוחוץ לעיר כדי ללמד תורה במסירות נפש. וגם הילדים הרפים הבינו שכל גורלו של עם ישראל נתון בידם, והם מסרו נפשם על למוד התורה וקיום המצוות, והיו לומדים במערות האלו מתוך פחד מוות. גם אנו ממשכיכם את מלחמתם של החשמונאים הצדיקים ביינים הטמאים וממשיכים בגאון את מסרת התורה והמצוות מדור לדור, מתוך אמונה טהורה ותמימה.

וואס הערט ניין הייזר

שיחה מהר"ר אברהם הררי שליט"א

ביום רביעי פרשת בראשית, ביזם שהתחילו ללמד בת"ת, זכינו לבקור של ר' אברהם שליט"א ולשמע דברי חזק וצו השפעה: התחיל לבאר את שיטתו הבהירה של מור"ר אשר יצ"ל, שכאשר קורים בעולם דברים אלו אין זה בא אלא לעורר את בני ישראל להתקרב לאביהם שבשמים, וזה מגדל האהבה שיש לו אלינו וחספ בתפלתנו ובתורתנו.

ואנו צריכים רק להוסיף אמץ בתורה ועבודה ויראת שמים ותקון המעשים כל אחד לפום שעורה דילה, ולזכר תמיד כי כאשר יסר איש את בנו ד' אלקוי מיסרה, וכל היסורים שעוברים עלינו זה מרב אהבתו ורצונו לבל ידח ממנו ידח, ושנתעורר להתקרב אליו ויתברך שמו.

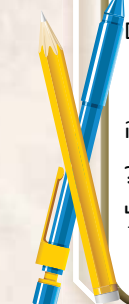
ובפרט תינוקות של בית רבן שלא טעמו טעם חטא ועליהם עומד העולם, ובזכותם נוכל להציל מכל צרה וצוקה. עוד נקדה חשובה הוסיף, שלא נתעסק בשמיעת חדשות אשר

זה פוגם מאד את האמונה הפשוטה, ומרחיק אותנו מהדרך שהצטוונו ללכת בה, הן על ידי שזיה מכניס את האדם ללחץ מיותר מכל מיני שמאעות שונות ומשונות ושקראות שיכולים להוציא את האדם מדעתו.

והו שעל ידי שמיעת החדשות מביא לאדם מצב שזיה גורם לאדם לסמוך על דברי פלוני ועל מנהיג אלמוני ושוכחים שהכל מאתו ויתברך, ולולא ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם, והכל מאתו ויתברך לפרטי פרטים. ואין שום אחד שיכול להוסיף או לגרע, כי הוא זה מרצונו הפשוט.

וזה היה כל מגמתו של מורנו ר' אשר יצ"ל, שגלה בדרך האמונה הפשוטה ולא ננסה לרגע לחשב שיש כח אחר בלתו, והעניינים הנ"ל רק גורמים וגורמים לאדם סטייה מדרך האמונה.

וכמו שבימים אלו צריך להרבות באמירת תהלים אשר בה גנוז כל הישועות ושצריכים כלל ישראל, וזכותו של דוד המלך וגו' עלינו שנגצל מכל רע. ונראה במהרה בישועתו של ישראל

ספודי צדיקים, הליכות ועבודות מאלפות

מאורות הצדיקים

אור החנכה מגרש את החשך

ישב פעם רבי אהרן מקרלין בעל "בית אהרן" עם חסידיו, והפליג בשיחם של ימי החנכה. נענה אחד מחשובי החסידים ושאל: "מדוע השתבחו ימי החנכה יותר מכל המועדים? והרי נר חנכה מצותה למטה מעשרה?"

השיב הרבי ואמר: "כונת חז"ל באומרו נר חנכה למטה מעשרה, לא התכוונו חלילה לומר שאור נר חנכה והארתו נמוך הוא ופחות משאר המצוות, אלא אדרבה, אורו חזק ומאיר כל כף, עד שבכחו לגרש את החשכה גם במקומות הנמוכים ביותר".

אור החנכה מאיר לנו בגלות

"למה נחשב גם חנכה כנס האחרון בתולדות עם ישראל?"

שאל פעם ה"שפת אמת" מגור, ובאר: "מפני שהקב"ה גלגל את הנס הזה בימי בית המקדש השני, טרם יצאנו לגלות המרה והארפה שעד עתה לא נושענו ממנה, כדי שיהיו לנו שביבי אור שאירי את דרכנו ויפיקו נגה בכל אשר נפנה גם בחשכת הגלות האמה".

להתרומם יחד עם האור העולה

מבאר היה רבי ישראל מטשורטקוב, את הנפסק בשלחן ערוך: "כל התופס נר חנכה בידו ועומד, לא עשה כלום", כי מי שאוחז נר חנכה בידו והוא בבחינת עומד, שאינו מתעלה ומתרומם עם המצוה, לא עשה כלום, ואין בעשייתו שום ערה, שכן אין עקרה של המצוה הדלקה בלבד, אלא לרומם את לבו ורוחו של המדליק ולקרבו לאביו שבשמים".

אין לגוי שום טעם בעולם הזה!

כמה מחסידיו של רבי לוי יצחק מפרדיטשוב, ישבו פעם בבית המדרש ושוחחו ביניהם. לפתע נכנס רבי לוי יצחק ושאלם על מה הם משוחחים, אך מכינו שדברו בענינים של מה בכך, התבישו לספר לו את תכנו שיחתם.

לאחר שהפציר בהם שוב, נאלצו לספר לו ששוחחו ביניהם על עשירותו הגדולה של הגרף פוטוצקי, שבכספו הרב מרשה הוא לעצמו את כל תענוגות העולם הזה, עד שביום קיץ אחד חשקה נפשו להחליק במזחלת כעין השלג, ולשם כך פאר מאות שקי סכר והחליק עליהם במורד ההר.

פנה רבי לוי יצחק ושאל את החסידים: "אמרו נא לי, האם הגרף מדליק נרות חנכה? תמהו הנוכחים לשמע השאלה, שהרי גוי הוא הגרף, והרבי אמר בפסקנות: "אם כן, אין לו שום טעם בתענוגי העולם הזה!"

ספור זה נהגו אדמו"רי בית רוז'ין לספר לעתים בעת הדלקת נרות חנכה, כדי להשריש בלב החסידים את התענוג הצרוף בקיים מצות ה'.

ההכנה למצוה תלויה באדם

הכנותיו של ה"ישמח ישראל" מאלפסנדר טרם הדלקת נרות חנכה, היו נמשכות זמן רב, והיה משוטט בביתו כשהוא שקוע בשרעפיו בדבקות נפלאה. אחד מחסידיו עקב פעם אחריו והתפלא לראות, כי אחרי כל ההכנה הארפה, היה נראה בשעת הדלקת הנרות כאחד האדם. הביע הלה את תמיהתו בפני הרבי: "וכי ההכנה למצוה גדולה יותר מהמצוה עצמה?" ונענה: "הרי עשית המצוה היא בכח עליון ובהשפעה ממרום, והיא מתקבלת במרום גם כשעושים אותה בפשטות. ואולם ההכנה למצוה תלויה בפעולות האדם, ולכן יש להרבות בפעולות ולהתכונן אליה כראוי".

מאור ההפטרה

הפטרת וישב - שבת חנכה

[זכריה ב', י"ד - ד', ז']

הפטרתנו עוסקת בהנפת הפטורה של בית המקדש השני. בתקופה זו פהן יהושע בן יהוצק ככהן גדול, זרובבל בן שאלתיאל, נצר מדוד המלך, שמש כמנהיגם של בני ישראל, וזכריה היה הנביא. נבואה זו מתחילה כמה שיגרה בימות המשיח כאשר שרה ה' שכניתו בין בני ישראל, וכלם יכירו שהם העם הנבחר על ידי ה', ואז תשוב המלוכה לשבט יהודה.

אחר כך פונה הנביא ליהושע הכהן הגדול, ומוסר לו את מה שראה במחזה הנבואה שקטרג עליו השטן על ששאבו בני נשים שאינו הגונות לכהנה, ולכן היה לבוש "בגדים צואים" שהם רמז על מה שלא מזהב בניו. אולם, הקב"ה עומד לצדו להגן עליו וכועס על השטן המקטרג, ואומר: "הלוא זה יהושע" אוד מצל מאש" [עץ שאחזה בו האש קצת (מלבי"ם)], שהיה שקוע בלהב הגלות וצרותיה, ולכן אי אפשר לדנו לחובה על העבר. לאחר מכן אומר המלאך העומד לפני יהושע שיסירו המלאכים את בגדיו המלכלכים ויחליפום בבגדים חדשים, רמז לבניו שיבדלו מן הנשים האסורות להם. גם הנביא מצוה ש"ישמו צניף טהור על ראשו", כדי לחנכו בכהנה גדולה (רד"ק).

הנביא זכריה מזכירו שלג בדרכי ה' וישגיה על עבודת בית המקדש, ואז לא תפסק הכהנה מבניו, וזיכה להיות מן ה"מהלכים בין העמדים האלה", כלומר, להתעלות למדרגה גבוהה אפילו בין המלאכים הנחשבים כ"עומדים" תמיד במדרגה אחת, בגלל שאין להם בחירה. אחר כך מדבר הנביא גם לחבריו חנניה, מישאל ועזריה, שגם הם נחשבים "אנשי מופת" שנוצלו מכבשן האש כמו יהושע ומבשרם: "הנני מביא את עבדי צמח", הינו זרובבל שיצמח לגדלה, ויבנה את העיר ירושלים ובית המקדש (רש"י).

בסיים ההפטרה רואה זכריה במראה הנבואה מנורה של זהב וספל של שכן על ראשה. שבעה נרות יש למנורה, ולכל נר שבעה צנורות שמתוכם זורם השמן לנרות מאליו, ובשני צדי המנורה עומדים שני אילני זית שמהם נדרך השמן בלי סיוע מאדם. הרמז בזה הוא, שכשם שהזיתים נתלשו ונדרכו מעצמן בלי טרח, כך יבנו האמות לזרובבל על פי ה' ולא בגלל חילו וכחו, וכמו שאמר: "זה דבר ה' אל זרובבל לאמור, לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה' צבאות".

הפטרה זו נקבעה לשבת חנכה, לא רק בגלל הפתחה על המנורה, אלא משום שגם הנצחון של חנכה היה על ידי קבוצה קטנה של חשמונאים שבטחו בה', ולא בכחם ובחילם, ולכן נצחו את היונים החזקים והחזירו את הקבוד הראוי לבית המקדש, וכמו שאנו אומרים בתפלת "על הנסים", שמוסר ה': "גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים, וטמאים ביד טהורים, ורשעים ביד צדיקים. וזדים ביד עוסקי תורתך".

לאורו גלד:

קדשה ושמחה, ועל האדם לשאב אותם ולהשפיע על נפשו רשם על כל ימות השנה.

מה נהדר היה המחזה לראות את מורנו רבי אשר זכר צדיק לברכה, בשעה שהיה יושב מול גרות החנכה ופניו מאירות ובוהקות באור יקרות, והיה מתכנס שעות ארוכות עם החברים בצותא ובקרוב לבבות, ויחד מזמרים זמירות ותשבחות לקל עליו, מתוך טהר לב ורגש של קרבת אלקים לי טוב. ותדיר היה רבי אשר זצ"ל משגן באזני החברים, כי עקר הזמרה והשמחה זוהי התפלה, כפי שאמר דוד המלך עליו השלום "זמירות היו לי חקיך בבית מגורי", שאפילו דברי התורה נחשבו בעיניו קזמירות, אותם משוררים ומזמרים בשמחה ובטוב לבב.

ועקר העבודה של רבי אשר זצ"ל הייתה ביום "זאת חנכה", ובו ביום היו מתכנסים כל החברים בצותא חדא ובדבוק חברים באתרא קדישא מירון, על ציגנו של התנא האלקי רשב"י ז"ע, ושם היו מתעצמות השמחה והתפלה שבעתים.

על היום של "זאת חנכה" הפליגו הצדיקים ואמרו שהוא עקרו ותקפו של ימי החנכה. ומדיע דוקא היום השמיני הוא היום החשוב שבחנכה? מסבירים זאת בספרי החסידות והקבלה, שכל העולם הטבעי מתנהל על פי סדר המספר שבע. שבעה ימים בשבוע, שבע שנים בשמטה, שבע שמשות בייבול, ועוד דגמאות רבות. אולם המספר שמונה מבטא את החלק שמעל הטבע והזמן, מעל הגשמיות והחמירות. שבעה ימים הם גבול הזמן ושמונה ימים יוצא מהגבול ועולה למעלה מן הטבע. ולכן היום השמיני של חנכה, זאת חנכה, הוא היום החשוב, כי הוא מסמל את הענין שחנכה לא היה נס רק באותו הדור, אלא הנס אינו מגבל בזמן והימים האלו מסגלים לנסים וישועות פרטיות וכלליות בכל הדורות.

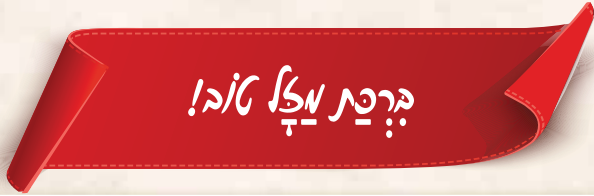
ימים רבים יש בימות השנה, שבהם נעשו נסים לעם ישראל במשך הדורות. פעמים רבות נצלו ישראל משונאייהם וראו את ישועת ה', אבל לא קבעו חכמינו זכרונם לברכה את הימים לימי חג ושמחה, חוץ מימי חנכה ופורים בלבד.

כתוב בספרים הקדושים, כי הסבה לכך היא, שבכל נס שנעשה לישראל במשך הדורות, נעשה הנס רק לאותו הדור בלבד ולבני אותו הדור, אולם בנס חנכה ופורים, נעשה נס לבני אותו הדור, אבל הישועה והשמחה יורדים בשפע מהשמים מדי שנה בשנה בימים אלו. ולכן אנו מברכים "שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה", כדי לרמוז שהנסים ממשיכים גם בימים אלו, והאור והשמחה נפרים גם בימים אלו.

בגמרא מספר, כי חכמי אותו הדור תקנו את הימים של חנכה לימי שמחה והודיה לקב"ה, רק בשנה שלאחר מכן, כפי שנאמר שם: "לשנה אחרת קבעום בהלל והודאה". ובספרים הקדושים שואלים, מדוע לא קבעו החכמים מיד באותה שנה שנעשה בה הנס של חנכה (בשנת ג'תרכ"ב לבריאת העולם) לחג קבוע?

ומסבירים רבותינו הקדושים אבות החסידות תלמידי מרן הבעש"ט הקדוש, כי נס חנכה ארע בתקופה שלעם ישראל כבר לא היו נביאים והסתלקה נבואה מישראל. לכן חששו חכמי אותו הדור לקבע את הימים לימי חג ומועד לדורות, כי מי יודע אם גם בשנים הבאות תשפע השמחה והאורה? לכן המתינו החכמים לשנה שלאחר מכן, וכאשר באו שוב ימי החנכה, חשו חכמי הדור שוב באותה שמחה ורחינית ואירת הקדשה אותה חשו בשעת הנס עצמו, ולכן ידעו שאפשר לקבע את הימים לימי שמחה לדורות עולם.

ומאז, כבר יותר מאלפים שנה, יורד בימי החנכה שפע של

נשגור בזאת ברכת מזל טוב חמה ולבבית לתלמידינו היקרים וחביבים מאוד אליעזר דוד עקשטיין נ"י - כתה א' אשר ברזסקי נ"י - כתה ג' יוסף קלירס נ"י - כתה ח' לרגל יום הולדתם בשעתו"מ ולמזל טוב

פרותיה מתוקים צלה נאה אמת המים עוברת תחתיה, ותזכו ללכת בדרך האמונה הפשוטה הסלולה לנו ממו"ר רבי אשר זיע"א דרך כל הצדיקים האמתיים של כל הדורות ותעשו נחת רוח לבורא יתברך שמו ולהוריקם ולתפארת עם ישראל

זבל מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת וישב תשפ"ד שנה י | גליון מס' 511

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

כוללת את כל הבקשות

בתפלת "ויהי רצון" הנאמרת בברכה האחרונה שבברכות השחר אנו מבקשים סדרה ארצה של בקשות, ולבסוף חותמים בבקשה מיחדת הכוללת בתוכה את כל הבקשות כולן, והיא: "ותגמלנו חסדים טובים".

בשלוש מלים כללו רבותינו מסדרי התפלה כל בקשה ומשאלה; כזו הנצרכת לעתות שלום, ועל אחת כמה וכמה ברכה הנצרכת בעת צרה וצוקה.

רבים תמיהו על פשר ההדגשה "ותגמלנו חסדים טובים"; וכי יש 'חסדים רעים' חלילה! מדוע אין די בבקשה סתמית על חסדים, כעין הלשון שאנו אומרים בבריתת "אלו דברים" הנאמרת לאחר ברכת התורה: "וגמילות חסדים"?

ידוע הוא הספרם של גדולי הדורות, כי בהדגשה זו מכוונים אנו לבקש מהקדוש ברוך הוא שיגמל עמנו חסדים שאף לעיני בשר יראו כטובים. שהן אמנם אמונים אנו לומר: "גם זו לטובה" אף על מארע הנראה לעינינו כרע, שהרי כל מעשי ה' לטובה הם. ואולם טובה הנאה באפן שכזה היא נסיון, וכינון שזה עתה בקשנו: "ואל תביאנו... לידי נסיון", אין מתאים יותר מלבקש עתה: "ותגמלנו חסדים טובים" - חסדים שטובתם נגלית ואינם מהיים נסיון עבורנו.

חשבת להוסיף, כי אף ההודאה החותמת את הברכה: "הגומל חסדים טובים לעמו ישראל", כוללת בתוכה את כל ההודאות כולן, כלומר את כל סדרת הטובות שהודינו עליהן זה עתה בברכות השחר, את כל הטובות שנודה עליהן בהמשך היום, ואת כל רבבות הטובות שאיננו זוכים לפרט בפנינו.

אם זכינו להודאה כוללת כל כך, בודאי יקאב הלב לראות שדוקא אותה אנו שוכחים לומר כראוי; מצער לראות כי גם בין המבינים שאנו לברך מדי יום את ברכות השחר בחברותא, יש המאבדים סבלנותם דוקא לקראת בקשה זו ובורחים לפני עגית אמן אחריה. הלא החשבון פשוט: אם בקשה זו כוללת את כל ההודאות והבקשות, על אחת כמה וכמה עגית אמן אחריה! שהרי "גדול העונה אמן יותר מן המברך".

אנו חוזרים וכופלים הודאה זו בברכת אבות בתפלת שמונה עשרה: "א-ל עליון גומל חסדים טובים". המתבונן ימצא שחשבון הגימטריה של ראשי תבות אלו עולה תשעים ואחת, כגימטריה של אמן. ללמדנו כי עגית אמן היא הפותחת שערי ברכה, ובזכותה נזכה כלנו לראות אף ורק "חסדים טובים" כל הימים, ונאמר אמן.

בברכת "הגומל חסדים טובים לעמו ישראל". אמן.

שבת שלום,

278 213 מכובל מ"ן

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

יוסף הצדיק הדר בעניית אמן

"והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבה והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוין לאלמות" (לז)

רבי נתן שפירא בעל המגלה עמקות מגלה כי שרשו של יוסף הצדיק הוא שומר השער, והשערים נפתחים באמן, ככתוב (ישעיה כו ב): 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים'. דבר זה נרמז אף בקדש שגאמר על יוסף (לעיל לז א): 'גו זקנים הוא' - סופי תבות אמן, וכן בקדש שבשעה שנולד היה יעקב אבינו בן צ"א - כגימטריה של 'אמן'. ולפי זה החזיון שראה בחלומו: "והנה אנחנו מאלמים אלמים" בא ללמד, שבכחה של עגית אמן משתתקים המקוטרגים ונעשים כאלמים.

'מגלה עמקות' וישב דף מג ע"ב ודף מח ע"ב

והרי הדברים תואמים למובא בספר 'סדר הדורות' (ערך רבי יוחנן) שרבי יוחנן הדר בעניית אמן, ומאידך בגמרא (ברכות כ א) הובא שרבי יוחנן העיד על עצמו: "אנא מזועא דיוסף קאתינא", כי לזרעו של יוסף יאה להדר בעניית אמן.

אמצעות השלום, ברכות כ א

"לשלום" ולא "לשלום"

"וייראו אחיו כי אתו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלום" (לז ד)

יש להבין, מדוע נכתב: "דברו לשלום", אף שלכאורה יותר היה נכון לכתב: "דברו שלום"?

פרש רבי אורי הלוי מדרווא:

ידועים הם דברי ה'מגן אברהם' (תקפב ד) כי הסבה שאנו אומרים בעשרת ימי תשובה "זכרנו

לחיים", בשוא תחת הלמ"ד, אף שלפי כללי הדקדוק היה עלינו לומר "לחיים" בפתח, היא משום שאמירת "לחיים" בפתח עלולה להשתמע כבקשת: "לא-חיים", והרי יש להקפיד שלא להתפלל בימי הדין בלשון העלולה להתפרש לרעה. לכך נרמז הפסוק שלפנינו: אחי יוסף, מחמת "שלא דברו אחת בפה ואחת בלב" (כפי רש"י), לא יכלו לדבר עם יוסף "לשלום", בשוא תחת הלמ"ד, כי אם "לשלום" בפתח, כלומר לא-שלום.

ב'ו אורי' [אלקוא תפ"ט]

על מנעלים

אין מברכים 'שהחנינו'

"ויעברו אנשים מדינים סחרים וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף ויביאו את יוסף מצרימה" (לז כח)

חכמים אמרו (פרקי דרבי אליעזר לח) כי אחר שהתחלקו האחים בכסף שקבלו עבור מכירת יוסף, נטל כל אחד מהם את הכסף שקבל ורכש בהם מנעלים לרגליו. על כך קובל הנביא (עמוס ב ו): "על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים".

את הסבה לכך שהאחים קנו בכסף דוקא מנעלים באר רבי פנחס קאנלבונו, רבה של בוסקוביץ, בשם זקנו רבי אליעזר היילברון, כך: חכמים (ב"ק צד א) דרשו מן הכתוב (תהלים ג): "ובצע ברוך נאץ ה'", שהמברך על דבר גנוב אין זה מברך אלא מנאץ. משום כך לא יכלו האחים לקנות בכסף שקבלו עבור מכירת יוסף דבר המחייב ברכה, ולכן בחרו לקנות דוקא נעלים, אשר בשונה מכל בגד חדש, אין מברכים עליהן שהחנינו (ראה שו"ע או"ח רכג ו).

יש מנחילין ס" טג

נחיתה מיוחדת לתפלה מהדרת

כל אריכות הדברים לפני מי שכל כך בז לכל עניני העולם הזה, ומאכלו במרבית שנותיו היה לחם צר ומים לחץ, אולם הפתע כשהרב לא מהר לבטל את הדברים.

"הוא מציע לתת לנו כל מה שנבקש?" - הסיק הרב, "אם כן, תגיד לו שאכן יש לי בקשה מאד חשובה..."

הדיל שמע ונדדה, מי יודע מה יבקש הרב הזקן... אלא שהרב לא נתן לו זמן רב לחשב: "בקשתי היא", אמר הרב, "כי הטיס יואיל בטובו להנחית את המטוס במקום הקרוב ביותר שיוכל לנחות". "מה?" הפתע המקורב, והרב הסביר:

"את תפלת מנחה ויום פפור קטן התפללנו על אדמת ברזיל, את תפלת שחרית נתפלל אי"ה על אדמת ארץ הקודש. עתה עומד להגיע זמן תפלת ערבית, ואיני רוצה להתפלל במטוס, לפי שאין זו תפלה מהדרת, אם מחמת הטלטולים התכופים, ואם מחמת המקום הצר שאינו תורם לשוב הדעת וכונת הלב. אנא בקש מהטיס שבהגיע זמן תפלת ערבית יואיל לנחות לזמן קצר בשדה התעופה הקרוב ביותר, כך גרויח תפלה מהדרת..."

"תאמר לדיל שמבחינתי אין פנוק גדול יותר מלהתפלל פראוי בשוב הדעת" - התחנן הרב משהבין כי בקשתו אינה פשוטה לבצוע. הדברים שיצאו מן הלב פעלו את פעלתם.

בשעה שבע בערב לפי השעון המקומי, מעט לפני השקיעה, נחת המטוס באיים הקנריים, אותם איים מרהיבים השוכנים מול חופי מרוקו ושייכים למדינת ספרד.

את הזמן הקצר שנותר עד לחשכה נצלו הנוסעים שירדו מהמטוס כדי לצפות בנוף האגדי שהתפרש אל מול עיניהם; ים בגון כחול עמוק מצד אחד ומרחב ירק-עד מהצד השני, אך הרב שטיינמן לא התעניין בנוף כלהל, הוא התישב מיד לנצל את הזמן ללמוד התורה הקדושה.

בהגיע שעת תפלת ערבית התכנסה כל הפמליה בחדר שהקדש להם על ידי אנשי צוות שדה התעופה לתפלת ערבית חמה ומרגשת, במקום שספק אם אי פעם זכה להתקדש בתפלתם של יהודים פשרים, על אחת כמה וכמה בתפלתו של אדם גדול שכזה.

משהסתיימה התפלה שבו הנוסעים למטוס שהמתין להם בסבלנות. הרב התישב במקומו והמשיך בלמודו, והנוסעים כלם קבלו שעור מאלף שילוח אותם לכל חיייהם, שעור שלמדם מהי ערכה של תפלה, ומה רבה חשיבות אמירתה כהלכתה בכל פרטיה ודקדוקיה, עד כדי מסירות נפש של ממש.

לרומם' עמ' 103

היה זה קול למוזו של ראש הישיבה, הגאון רבי אהרן ליב שטיינמן זצ"ל, אשר במקום להתרוח בכרסת הפאר שהקדשה לו, במטוס שנשפר עבורו ועבור פמליית מקרביו על ידי אחד מנגידי עולם התורה, הטה עתה את גופו לפניו ורכן על הגמרא הקטנה שבידו, ממנה למד בנעימת קול לאורו החור של פנס מזדמן.

זה עתה שב הרב ממסע קדש שערך במסירות נפש במשך שבועים ימים, לחאק קהלות הקדש במדינות אמריקה, מסע שהחל בצפון יבשת אמריקה והסתים בדרומה. מסע שהיה מפרך עבור צעירי גיל, קל וחמור עבור אדם חלוש ומסגף בן קרוב לתשעים.

לאחר שבועים של מסע כבר היו רגליו של הרב מתשות מהתרוצצות בין מרפז תורה אחד למשנהו, גרונו כבר נחר מעשרות דרשות שנשא לפני קהלים שונים, ודין כאבו מלחיצת אלפי ידים של מבקשי ברכתו. גופו הכחוש שוע למנוחה, אך בפעם המי יודע כמה, גם הפעם הוא נצח על ידי נשמתו שצמאה לדברי תורה. במקום לנוח או לכל הפחות להתרוח, ישב הרב כפוף במקומו, משביע נפשו בדברי תורה מתוקים מדבש ונפת צופים.

בהגיע שעת ארוחת הערב נדלקו האורות באחת, והנוסעים

התעוררו מתנומתם. כדרך של טיסות פאר למרות מספר הנוסעים המצומצם זכו הללו לכבוד מלכים; לא פחות משלושה דילים עמדו לשרותם, דרוכים לספק להם כמעט כל משאלה שיחפצו.

מענב וחנוט בחליפה יקרנית, אחוז ביראת כבוד, נגש ג'ק, הדיל הראשי, אל הרב שטיינמן, הניח לפניו מגש שעליו הגשה ארוחת ערב כשרה למהדרין, והציע את שרותיו בנימוס:

"הגני כאן לשרותך, הרב, בכל מה שתחפץ" - הכריז הדיל בטקסיות ופרט: "המטוס שלנו מציע לנוסעיו את מיטב הפנוקים יש לנו כאן עוגות מפארות וכשרות למהדרין, ויסקי פשר ממיטב היצרנים, פרות מיחדים ערבים לחך וכמעט כל פנוק שכבוד הרב מעלה על דעתו."

אחד מהנוסעים התנדב לתרגם את הדברים בקצרה באזני הרב. הוא התביש לחזר על

צהרי יום ה' כ"ז באייר תשס"ו בשמי האוקיינוס האטלנטי. הטיסה הפרטית שיצאה לפני כשעתיים מסאו פאולו - ברזיל לכוון תל אביב התנהלה כסדרה. גראלד, הקברניט הפנוסה, נוט את המטוס במימונות, כשליצדו מנמנם הארוי, טיס המשנה הוותיק.

הדיל שמע ונדדה, מי יודע מה יבקש הרב הזקן... אלא שהרב לא נתן לו זמן רב לחשב: "בקשתי היא", אמר הרב, "כי הטיס יואיל בטובו להנחית את המטוס במקום הקרוב ביותר שיוכל לנחות". "מה?" הפתע המקורב,

טיסה ארפה עמדה לפנייהם, והם היו ערוכים לה בהתאם.

עם פניסתו לשמי האוקיינוס עמעמו אורותיו הפנימיים של המטוס הקטן והמפאר, ושלושה עשר הנוסעים בו התכנסו במקומותיהם. חלקם הטו פרסותיהם לאחור, בבקשם לתפס תנומה שהיתה מתבקשת לאחר שבועים עמוסים וגדושים בפעילות קדש, וחלקם פנו להשלים את סדרי למודיהם, דבר שאף הוא היה מתבקש אחר שבוע שהקדש לעסוק בצרכי צבור.

אל הרעש המונוטוני של מנועי המטוס התלוה הפעם קול זמזום חרישי נעים לאזן.

חובת המברך בעניית אמן

לפי שעניית 'אמן' אחר ברכה היא חלק בלתי נפרד מהברכה, לכן צריך המברך לכוון לצאת ידי חובת עניית אמן מפני העונה אמן אחר ברכתו, ואף העונה אמן יכוון להוציא את המברך ידי חובת עניית אמן. ואולם יש מי שחולק וסובר שהמברך אינו צריך לצאת ידי חובת עניית אמן על ברכתו.

מקורות ובאורים:

בירושלמי (ברכות ז א), מובא שרבי זעירא בקש מתלמידו רבי אבא בר זמינא שיברך על היין ויוציאו ידי חובתו, והשיב רבי אבא לרבו: "כמא דאנא ירב דעתה מפקא יתך ידי חובתך בברכתא, כן הב דעתך מפקא ידי חובתי באמן" [כפי שאני נותן דעתי להוציאך ידי חובה בברכתך, כך תן דעתך להוציאני ידי חובה בעניית אמן]. על פי זאת כתבו האור זרוע' (ח"א סי' קס) והמהר"ם מרוטנבורג (שו"ת, דפוס לבוב תשובה תסו) שהעונה אמן על ברכה צריך לכוון להוציא את המברך ידי חובת עניית אמן. בספר 'דרכי נעם' להג"ר א' (ברכות מז א) מביא את דברי הירושלמי ומבאר שכשם שהעונה אמן צריך לכוון להוציא את המברך בעניית אמן, כך על המברך לכוון לצאת בענייתו, כדן כל היוצא ידי חובתו בשמיעה מאחר שצריך דעת שומע ומשמיע (ראה שו"ע או"ח ריג ג). הרמ"א (או"ח קסז ב) פסק להלכה כדעת הירושלמי, וכן פסקו הב"ב איש חי' (מסעי יד) וה"פ החיים' (שם כז). וראה ב"ב איש חי' (שם) שמשום כך אף על העונה אמן לאמרה בקול, כדי שישמע המברך.

בטעמה של הלכה זו כתבו ה'דרכי משה' (שם) והג"ר א' (באור הג"ר א' שם) שהיא משום שעניית אמן היא חלק מהברכה. וכך אף מבאר ה'משנה ברורה' (שם כ): "דעניית אמן גם כן מכלל הברכה היא, ואף

על גב דהוא ברך כבר בעצמו, מפל מקום על ידי שעונים אמן עליה הברכה חשובה יותר, ולכך נכון לכתחלה לכוון לצאת בעניית אמן שעונה העונה". אמנם בפרוש 'פני משה' לירושלמי (שם) מבאר שטעמה של הלכה זו אינו משום שאמן היא חלק מן הברכה, אלא משום שהמעלה של "גדול העונה אמן יותר מן המברך" (ברכות נג א) קיימת גם על המברך, ולכך כוננו לצאת ידי חובת עניית אמן מפני השומע ברכתו ועונה אמן, גדולה מעצם אמירת הברכה.

ואולם ה'משנה ברורה' עצמו (באור הלכה' שם) חולק על הרמ"א בטענה שמלבד באור זרוע' אין מזכר בפוסקים הראשונים שעל המברך לצאת ידי חובתו באמן שעונים על ברכתו, ולכן לדעתו: "כל המברך בעצמו איזו ברכה אינו צריך לאמן כלל ויכלל". לגבי הירושלמי שעליו הסתמכו הפוסקים מצין ה'משנה ברורה' (שם) לפרוש בעל ספר 'חרדים' לירושלמי (שם) שמפרש שרבי זעירא עצמו עמד לברך על היין ולהוציא את רבי אבא לתלמידו ידי חובתו, ויש להגיה בדברי הירושלמי שרבי זעירא אמר לתלמידו רבי אבא: "הב דעתך מפקא ידי חובתך באמן", כלומר שכשם שאני מכוון להוציאך ידי חובה בברכה, כן אתה תכוון לצאת ידי חובתך בברכה זו בעת שאתה עונה אמן אחריה, לפי שכדי לצאת ידי חובה בשמיעה, צריך גם דעת שומע וגם דעת משמיע. לגרסה זו אין בירושלמי כל התייחסות לענין חיובו של המברך לשמוע עניית אמן. וראה בספר 'ברכת אברהם' (ברכות מז א) שהעיר מדברי הג"ר א' (באור הג"ר א' שם ו'דרכי נעם' שם) שהביא ובאר את דברי הירושלמי כגרסת האור זרוע'. וראה עוד בספר 'מאיר עז' (ח"ז עמ' 391) שהביא כי בעל 'דרך אמונה' הורה שלהלכה על המברך לכוון לשמע ולצאת בעניית אמן מפני השומעים כפשטות דברי הירושלמי, וכפי שפסק הרמ"א.

בסדר נהורא השלם' (פרק טו בהג"ה) כתב שהחזן שאינו יכול לענות אמן בבית הכנסת, יכוון בשעה שאומרים אמן לשמות הגיה ואדנות שהן בגימטריה אמן, ויהיו הם נכתבים לפניו בשלוב אותיות לסרוגין: "אהדונה".

אגרת אמונים

מכתב מקודא נאמן

לכבוד מערכת 'וכל מאמינים' והעומד בראש הרב יעקב דב מרמורשטיין שליט"א.

עת צרה היא ליעקב, וכלנו מחפשים להוסיף ולהרבות זכיות שיגנו עלינו ועל כל בית ישראל.

לעת הזאת, מה שמרבים אתם לשוב ולעורר על גדל כחה ושוב מעלתה של עניית אמן, זהו בבחינת "דבר בעתו מה טוב". אכן כן, למרות שהדברים מפורסמים, יש לשוב ולהזכיר פעם אחר פעם את דברי חז"ל על היות עניית אמן קורעת גזר דין, ואת העבדה שזכותה עומדת לישראל בעת צורה וצוקה להנצל משונאיהם וממבקשי רעתם, כפי שעיינו ראות ואזינינו שומעות בנסים המפלאים המתרחשים בכל יום.

בסיעתא דשמיא נפל ברעיוני רמז נפלא המורה ומלמד על ענין זה:

את תפלת "יקום פרקן" שבה אנו מעוררים רחמי שמים על שארית ישראל, מסימים אנו במלים: "מרון די בשמיא יהא בסעדהון כל זמן ועדן" [-רבון העולמים יהיה בעזרתם בכל זמן ועת]. וראה זה פלא, כי הגימטריה של ראשי תבות אלו היא תשעים ואחד בדיוק, בגימטריה של אמן. והאמת שרמז כפול יש כאן; שהלא מיד לאחר מכן אנו אומרים: "ונאמר אמן" - כלומר שהקדוש ברוך הוא יעמד לעזרתנו בזכות עניית אמן.

אם בכל זמן ובכל מצב זקוקים אנו שהקדוש ברוך הוא יהיה בעזרנו, על אחת כמה וכמה לעת הזאת, על כן בודאי ראוי שנקפיד עתה במיוחד על עניית אמן, וכך נזכה להתברך בבשורות טובות, ישועות ונחמות, ונאמר אמן.

בברכה נאמנה,

שלום דב סג"ל, בני ברק

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

בעל 'אילת השחר' כ"ד בבסלו תשע"ח

רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן נולד בבריסק בשנת תרע"ה לאביו רבי נח צבי שהיה מנכבד הקהלה. בשנת תרצ"ז עבר לשוויץ עקב צו גייס שקבל, ובשנת תש"ה עלה לארץ ישראל.

כחצי שנה לאחר הגיעו לארץ התמנה לעמד בראשות ישיבת 'חפץ חיים' בכפר סבא, ובשנת תשט"ו הכתר כראש ישיבת פוניבד' לצעירים. בשנת תשנ"ח הקים את ישיבת 'ארחות תורה' בבני ברק, ובהמשך הקים ישיבות נוספות ברחבי הארץ, והן עמדו תחת נשיאותו. תמוך ועודד את פעילות 'בני אמונים' ואף השתתף בשני כנסים שנערכו לחזק עניית אמן.

הרב שטיינמן נפטר בכ"ד בבסלו תשע"ח, והוא בן מאה ושלוש שנים. מאות אלפים לאו את מטתו לבית החיים של ישיבת פוניבד' בבני ברק. חבר את סדרת ספרי 'אילת השחר' על התורה ועל מסכתות הש"ס.

ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן מדבר בכנס 'בני אמונים'

והמשיך: "הרי לפנינו מעלה נוספת בעניית אמן; מצוה פה נשגבה שאדם יכול לקבל על ידה את כל המעלות והברכות, ויחד עם זאת, קיימה אינו כרוך בסדר גאון. זוהי המעלה הגדולה מכלם - לעשות דבר טוב שאין מערב בו סדר גאון!"

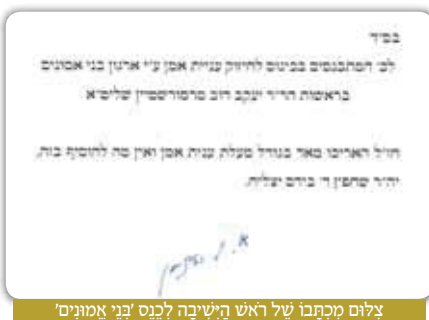
הכונה בעניית אמן

כדו"ש גדול חדש ראש הישיבה בדין כנות אמן: כידוע פסק השלחן ערוך (או"ח קכד ז) כי יש לענות אמן בכונה. השו"ע והפוסקים (שם) מבארים כי הכונה בעניית אמן היא בהתאם לתכן הברכה. מלבד זאת כתבו הפוסקים שיש לכוון בעניית אמן, לתבות: "א-ל מלך נאמן" שהן ראשי תבות אמן ('פרישה' שם ו, וראה 'משנה ברורה' שם לו), והמקבילים אף הורו לכוון שלוב שמות הויה ואדנות שהן בגימטריה אמן. לפי שהכונה הראויה היא "עבודה קשה מאד", הורה ראש הישיבה שדי בכך שיכוון בעניית אמן "שורצה שתתפרש עניתו כמו הכונה הראויה".

סמוכין לכך הביא מפקס ה'חזון איש' (דמאי סי' טו אות ו) שפני שאין בקי בהפרשת תרומות ומעשרות ויש לו בביתו נסח הפרשה פדיון, די בכך שיאמר "שיחול הכל כנסח הנמצא ברשותו", מבלי לפרש בשעת ההפרשה ('נוטרי אמן' ח"ב עמ' 30).

מכתב קדש

להלן העתק מכתב קדש ששלח ראש הישיבה לכבוד כנס חזק לעניית אמן שהתקם בבני ברק בתשרי תשע"ח:

צלום מכתבו של ראש הישיבה לכנס 'בני אמונים'

בסיעתא דשמיא

לכבוד המתכנסים בכנוס לחזק עניית אמן על ידי ארגון 'בני אמונים' בראשות הר"ר יעקב דב מרמורשטיין שליט"א.

חז"ל האריכו מאד בגדל מעלת עניית אמן ואין מה להוסיף בזה, יה"ר שחפץ ה' בידם יצליח.

(-)

המשנה האחרונה במסכת מכות מביאה את דברי רבי חנניה בן עקשיא: "רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות". הרמב"ם (פירוש המשניות שם) מפרש משנה זו כך: "מסודות האמונה בתורה שאם קים האדם מצוה מתרי"ג מצוות פראוי וכהגון, ולא שתף עמו מטרות ממטרות העולם הזה כלל, אלא עשאה לשמה מאהבה כמו שבארתי לה, הרי הוא זוכה בה לחיי העולם הבא. לכן אמר רבי חנניה כי מחמת רבוי המצוות אי אפשר שלא יעשה האדם אחת בכל מי חיי בשלמות ויזכה להשארות הנפש באותו המעשה". הרמב"ם עולה שהזכות הגדולה העומדת לאדם לזכות בעולם הבא היא עשיית מצוה לשם שמים בלבד ללא שום פניה אחרת.

הגרא"ל שטיינמן באמירת ברכות השחר בפני המתפללים

פניה אחרת.

"לדעת", סכס ראש הישיבה את דבריו, "מצות עניית אמן היא מצוה שנתן בקלות לקיימה לשם שמים. שכן בענייתה בכונה אין האדם משיג מטרות גשמיות כלשהי, ולרוב פשוטותה וקלותה, אין בקיימה אף חשש לגאון. נמצא אפוא שעניית אמן פהלכה היא הדרך הראויה שבאמצעותה יכול אדם לזכות בדין". (כאיל תערג, מועדים עמ' ססא)

אין פי רעיון זה הזכיר ראש הישיבה אף בדברים שנושא בכנס לחזק עניית אמן שהתקם בימות 'בני אמונים' ב"ג באלול תש"ע, וכה היו דבריו: "בעניית אמן פהלכתה יש מעלה גדולה ועצומה, בכך שהיא כל כך פשוטה וקלה לקיים עד שפכיכול אין מה להתגאות בה!"

ברכות השחר בהכרותא

בערב ימיו, לאחר אחד השעורים שמסר לפני תפלת שחרית פותקין בביתו, פנה לפתע ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן לנוכחים ואמר: "הבה ונקבל על עצמנו מכאן ולהבא שפרכב עשה לפני התפלה יעמד כל אחד ויאמר ברכות השחר, וכלנו נענה אחריו אמן. כשם שפסוחר אינו מסתפק במעט כסף אלא מבקש להרבות את הונו, אף אנו שמלאכת שמים היא עסקנו, לא נסתפק במעט אמנים, אלא נבקש להרבות אמנים עוד ועוד".

והוסיף: "כשנמצאים בעולם הזה אין מבינים את החשיבות של עניית אמן, שזה שוה מיליארים, אולם בעולם הבא נוכח האדם לראות שכל אמן עוזרת לו, והוא חש בהסרוונה של כל אמן. על האדם לדעת שאפלו אמן אחת יכולה להצילו" ('נוטרי אמן' ח"ב עמ' 26).

אמן ועוד אמן

באותה הזדמנות המשיך ראש הישיבה ואמר: "פעם היו יהודים מקפידים מאד בעניית אמן, והיו מחפשים עוד אמן ועוד אמן, עד שהיו הולכים מאחד לאחד כדי לשמע את הברכות ולענות אמן. וכך יש אומרים את הברכות השחר בקול כדי שיוכלו לענות אחריהם אמן, וזה דבר טוב מאד שהם מזכים אחרים במצוות. גם בני הישיבות יכולים לנצל הזדמנות רבות לעניית אמן, מבלי שזה יפריע ללמודם. על האר"י ז"ל מעידים (שערי תשובה' ו) שהיה שומע ברכות השחר מפי אנשים רבים, והלא האר"י"ל היה בודאי לומד יותר מאתנו!" (שם עמ' 27).

מצוה שנתן לקיימה לשם שמים

באחת השנים, כאשר נועץ הגר"י זילברשטיין בראש הישיבה במה עליו לחזק את הצבור לקראת ראש השנה, הפתיעו ראש הישיבה ברעיון מקורי ומגמק היטב:

נאה דורש

פנינים ממיטב המגידיים בהוצאת "יפה נוף"

בזכות סבלו של יוסף

ועשה לו כתנת פסים (ל, א)

יעקב עשה ליוסף כתנת פסים. אומר החיד"א: 'פסים' בגימטריא מאה ותשעים. בכתנת הפסים רמזים כל הצרות שעברו על יוסף, כמו שכתב בעל הטורים: "פסים - נוטריקון: פוטרסר סוחרים ישמעאלים מדינים". הסבל שסבל יוסף, כבר לכלל ישראל על מאה ותשעים שנות גלות שהיו צריכים להיות במצרים. שהרי הקב"ה אמר לאברהם אבינו (בראשית טו, א): "ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה", אבל בפעל היו במצרים רק מאתיים ועשר שנים, ונחסרו מאה ותשעים שנה מימי השעבוד, וכל זאת בזכות סבלו של יוסף הרמזו בכתנת הפסים.

ראו נא מה סבל של יהודי אחד יכול לעשות לעם שלם. מיליוני אנשים נאלו מעבודת פרך במשך מאה ותשעים שנה, רק בזכות סבלו של יוסף. יהודי הגיע אל מרן הרב שף זצ"ל ונכה לפניו על הסבל שהוא סובל מחמת כמה ילדים חולים שיש בביתו.

שאל אותו הרב שף: אם היו אומרים לך שהסבל שאמתה סובלת ומסירות הנפש שלך לטפל בילדיך החולים, יכול להציל מיליון יהודים שלא יהרגו בשואה, האם היית מסכים לסבל? השיב היהודי בחיוב. אמר לו הרב שף: הקב"ה יודע על נכונותך לסבל למען כלל ישראל, לכן הוא נתן לך את כל הקשיים והנסיונות הללו, כדי שאם תעמד בהם תוכל להציל יהודים רבים מצרות גדולות.

יהודי הנתקל בקשיים וצרות ומקבלם על עצמו באהבה למען הכלל, יכול בכך להציל יהודים רבים אחרים.

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך בראשית)

על איזו אות יפל הסביבון...

ישנו מנהג בתפוצות ישראל לשחק בסביבון. יש שמשחקים על שוקולד, ויש שמשחקים על מטבעות כסף וכדומה. אחד מסובב את הסביבון, וכלם במתח: על איזו אות יפל הסביבון.

נשאלת השאלה: מה הסביבון בא לומר לנו?

אמר לי יהודי: דע לך, כמו שהילדים משחקים כאן, כך כל אמות העולם משחקים בכל מקום ובכל זמן, מחכים לראות היכן ישראל נופלים. שבעים אמות מסתכלים כל הזמן, מתי עם ישראל נופל!

מה הם רוצים להרויח?

כל אחד לפי האינטרסים שלו: אחד רוצה את ירושלים, השני רוצה את 'שטח א', והשלישי את 'שטח ב', וכן על זה הדרך. לכל אחד יש אינטרס שישראל תפל.

מדוע, באמת, אנחנו לא נופלים? כי יש אחד שמסובב את 'הסביבון' מלמעלה. אם הקב"ה מסובב, הרי שלעולם לא נפל!

ימי החנכה למדו אותנו - היגונים חכו שנפל. בשלו את קרבן התמיד. בשלו את המנורה. בשלו את סכות. בשלו תורה. אבל הקב"ה בא והוכיח שיש סביבון אחד מלמעלה שמסובב את הכל.

על האדם לזכר תמיד: בכל צרה שלא תהיה, תמיד ידע שהקב"ה מסובב את הכל מלמעלה. אם יבין זאת ויאמין בכך בכל לבו - לעולם לא יפל!

(רבי ברוך רוזנבלום שליט"א - דורש טוב חנוכה)

למעלה מן הפחות במלחמת ה'

התחזקו כנגד כל הסכויים

"מאי חנכה?... שפשככו ויגוים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא

כך אחד של שמן שהיה מנח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד. נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים" (שבת כא ע"ב). לכאורה, נס פך השמן היה בכלל מיתר. החשמונאים ושאר בני הדור ההוא היו יכולים להסתדר, בדיעבד, גם בלי הנס הגדול הזה. הא כיצד?

ראשית, מאחר שלא מצאו אלא שמן טהור ליום אחד, לגבי שאר הימים הריהם בגדר אנוסים, ופטורים מן הדין. שנית, טמאה דחוייה או התרה בצבור, ולכן היו יכולים להדליק בשמן טמא.

אם כן, מדוע נעשה להם הנס הגדול של פך השמן?

רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל כותב ב"מכתב מאליהו", שהחשמונאים התחזקו לחלום את מלחמת ה' נגד היגונים, על אף שגראה היה שאין שום אפשרות שינצחו במלחמה זו על פי דרך השבע. כיון שפך, זכו לסייעתא דשמיא למעלה מגדר השבע.

כיון שפעלו נגד חשבונות השכל, כדי לעשות את רצון ה' - זכו לנס השמן שלא היה מחיב שיעשה עבורם, שכן על פי דין אפשר היה להדליק גם בשמן הטמא. הם עשו מה שגראה למעלה מכוחותיהם. לכן זכו למדה גדושה של סייעתא דשמיא ונסים.

נס חנכה מלמד אותנו, שאין מקום ליאוש גם במקום שבדרך השבע נראות הדרכים חסומות ומגבלות. אם יתאמץ האדם ביותר, ויעשה כל שביכולתו - יזכה שיפתחו לו שערי סייעתא דשמיא חדשים.

שמונת ימי חנכה מלמדים אותנו, שההארה העליונה המאירה אל תוך לבותינו, בזכות השתדלותנו במה שביכולתנו - באה לנו בדרך נס, למעלה מטבענו.

לא היה מספיק שמן טהור עבור ח' ימים, אך כיון שעשו כל שביכולתם, במאמצים גדולים ועצומים, השפיע עליהם להם הקב"ה שפע גדול מלמעלה, בדרך נס, וזכו להארות עליונות, שנבצר מהאדם להשיג בכחותיו שלו.

את הקשיים, שעלולים להביא לידי יאוש, צריך לנצל דווקא כדי להתקדם ולהתעלות, כי זהו תפקידם האמתי של הקשיים - לדרבן את האדם לעקשנות, ולגרם לו לאמץ את כל כחותיו למען המטרה הקדושה.

עם ישראל הוא עם קשה ערף, עז שבאמות. עזות דקדושה היא הדרך להצלחה בעבודת ה'.

&"לא מברך רשעים..."

%הרב ישי וליס, מרצה בכיר ב"ערכים", ספר לי ספור מענין מאד. כדי להבין את הספור צריך להקדים הקדמה קצרה:

כלם יודעים, שיש בארץ כמה אתרי תירות עקריים, אך להווי ידוע כי ישנה עיר נוספת שהפכה לעיר תירות - בני ברק. בכל ליל ששי מגיעות לבני ברק קבוצות של תורים, לא מחוץ לארץ, אלא תורים מתל אביב. המרחק המנטואלי בין תל אביב לבני ברק נעשה כל כך גדול, שתושבי תל אביב באים לחזות ביצורים השונים מהם כל כך, והמאזינים בעיניהם כל כך.

בכל ליל ששי אתה רואה קבוצות שלמות שמגיעות עם מדריכים. למדריך יש רמקול, והוא מדריך אותם - פה הכניסה לבני ברק, פה בית הכנסת הזה, זאת ההיסטוריה, וככה נראים הילידים... ממש תירות לכל דבר וענין. כמובן, הם הולכים לקנות טשולנט וחלות של ויז'ניא.

לרב ישי וליס היה שעור קבוע באיזשהו קבוץ. במשך שלש שנים הוא ישב עם החברה שם, שבווע אחר שבווע, במסירות גדולה.

יום אחד, החברה האלה מהקבוץ אמרו לרב וליס: "הרב, גם

אנחנו רוצים לעשות את הסיור המפרסם בבני ברק. קח אותנו, ואתה תהיה המדריך".

"אני אחשב על זה", הוא אמר, ובאמת חשב לא מעט.

הוא ידע שיש לו אפשרות לקחת אותם לסבוב הרבה יותר משמעותי מהסבוב של איצקוביץ' וקוגל. הוא יכול להכיר להם ישיבות, להראות להם קצת מהמהות האמתית. הוא תכנן תכנית מסודרת, ובאמת לקח אותם לבתי כנסת ולישיבות.

לקראת סוף הסיור הם הגיעו לביתו של מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, וזאת הייתה אטרקציה. הם נדהמו לראות שאפשר לגור בבית כזה פשוט ודל. לא רק שלא היה סיד על קירות הסלון, אפילו שיח כבר לא היה.

הם נכנסו לחדרו של הרב, והרב גליס הציג אותם: "הרב, הם מקבוצת בצפון, והם רוצים שהרב ידבר אתם". הרב שטיינמן ישב על המטה. זאת הייתה משת סוכנות. כשרצה להשען שמו לו פסא מאחור. רק לראות את זה, זה היה בשבילם סוף העולם. שוק תרבותי ממש.

הרב שטיינמן דבר, אבל כל מה שאמר היה בהברה חצי אשכנזית, כף שהרב גליס בעצמו בקשי הבין, והקבוצניקים לא הבינו אף מלה.

אחרי עשר דקות נגמרה הדרשה, ואז אמר הרב ישי גליס: "הם רוצים שהרב יברך אותם". הרב שטיינמן שתק.

הרב גליס חזר שוב על הבקשה: "הרב, אם אפשר לברך אותם".

הרב שטיינמן אמר לו בנחמדות - והפעם בעברית צחה להפליא, באופן ברור לחלוטין ובלי הברה אשכנזית - "אני לא נותן ברכה לרשעים".

"לא", נזעק הרב גליס, "הרב, הם לא רשעים, פעם בשבוע הם לומדים תורה".

אך הרב שטיינמן נותר איתן בסרבנו. "הם שומרים שבת? לא. וחופי מזה, אני עוד זוכר שירדנו מהאניה כשפאנו מבריסק, ואנשים מהקבוצים באו כדי לחלו את האנשים. אתה אומר לי לא רשעים? הם רשעים, אני לא מברך אותם".

לא עזר שום דבר, יצאו החוצה.

"אתה מבין איך הרגשתי?" אמר לי הרב גליס. "עבודה של שלוש שנים הלכה לפח: הייתי בטוח לגמרי, שהם יתקשרו להגיד לי לא לבוא לשעור בשבוע שלאחר מכן. הם לא התקשרו, אז באתי. חשבת, מי כבר יבוא? אולי שנים שלשה אנשים? לא, הכל פגיל".

הוא מסר את השעור, ועבר בשלום. אחרי השעור החליט הרב גליס לעשות בקורת נוקים. הוא ביקש לדעת: "נג, מה אתם אומרים? איך היה הסיור?". התברר שהם היו מרצים מאד.

"ויממה הכי נהניתם?".

"הרב הצדיק הזה, שהבאת אותנו אליו - מזה הכי נהנינו".

"מזה נהניתם?? ואני פחדתי ש--- זאת אומרת, ממה, בדיוק, נהניתם בבקור אצל הרב?".

"תשמע, הבנו שהבאת אותנו לרב גדול, ראינו את הבית שלו, ואז הבנו עוד קצת. ראינו אותו, הבנו עוד קצת. כשיצאנו מהבית שלו, כלנו בדיקנו באתרים לראות מי זה האיש הזה, ואז הבנו שמדבר באחד מגדולי הרבנים. אבל נהנינו במיוחד מדבר אחד - הוא לא נסה להתחנף. הוא אמר לנו את האמת בפנים, ואנחנו נהנינו מזה מאד. בן אדם ממרומי גילו לא מנסה לחנף אליה, לא מנסה לקנות אותה, אומר לך את האמת בפנים".

בזה לא נגמר הספור. הם דיוקא בן רצו לקבל ברכה מהרב הצדיק הזה, ומאחר שהבינו שכל זמן שהם לא שומרים שבת, לא יוכלו לקבל ממנו ברכה, הם התחילו להתקדם בשמירת שבת.

"אתה מבין מה קורה פה?" אמר הרב גליס, "אתה עושה מאמצים, ונראה לך שהכל היה לריק וירד לטמיון, ובסוף מתברר שהאמת בדיוק הפוכה!".

מי גרם להם לחזור בתשובה?

הקב"ה.

אם בן למה אנחנו עושים את כל ההשתדלות שלנו?

כי אנחנו צריכים וחייבים להשתדל. בענינים רוחניים צריכים להשתדל הרבה יותר מאשר בענינים גשמיים, ולעשות את כל המאמצים.

למרות ההשתדלות, למה פלוני חזר בסוף בתשובה, וזה שישב לידו באותו קורס, באותה קבוצה ובאותו סמינריון, לא חזר בתשובה? האם אתה יכול להסביר זאת?

לא.

אתה עושה את ההשתדלות, את מרב המאמצים האפשריים, אבל את ההחלטה אם יהיה או לא יהיה ואיך יהיה - רק הקב"ה קובע.

לפעמים נראית התוצאה הפוכה מההשתדלות. ברוחניות התוצאה היא שקר על גדל ההשתדלות, ועל המאמץ לעשות את רצון ה'.

מי לא נורמאלי - אני או הוא?

עוד ספור אחרון של ר' ישי גליס:

בהונגריה חי יהודי, ששמש כמלמד בחידה, ושמו ר' שרגא פייבל וינקלר. היו לו בת גדולה וששה בנים. הבת הייתה כבת שש עשרה, כשהגרמנים הגיעו ולקחו אותו למחנה עבודה.

מה ההבדל בין מחנה עבודה למחנה השמדה? במחנה השמדה היו הגרמנים הארורים הורגים מיד, ובמחנה עבודה היו מעבידים את האנשים בפרה, עד שתשו כחותיהם, או שמתו מרעב וממחלות, ה' ישמה.

ר' שרגא פייבל לא התגלע מעולם במאכלות אסורים, על אף שהרעב היה נורא, וכמעט שהגיע לפקוח נפש ממש. ר' שרגא פייבל היה מעודד את יושבי המחנה האמללים, והיה מחזק את אמונתם שעוד יבוא קץ לצרות, שהם יזכו לצאת מגיא צלמות ולפגש את בני משפחותיהם.

יום אחד הגיעו למחנה אסירים חדשים, ורבי שרגא פייבל נסה, כדרך, לעודדם, שעוד יזכו לראות את האשה והילדים.

בין האסירים הללו היה יהודי בן עירו של ר' שרגא פייבל. הוא שפח על גבו של ר' שרגא פייבל, ואמר: "על איזו אשה אתה מדבר? על אלו ילדים אתה מדבר? אתה לא מבין, שאת אשתך ואת הילדים לקחו לבירקנאוו?".

כלם ידעו, שמי שנשלח למחנה ההשמדה בירקנאוו, מובל לתאי הגזים דקות ספורות לאחר שהגיע. ר' שרגא פייבל נשבר מאד, אבל תוך מספר ימים אסף את השברים, ושב לעודד את עצמו ואת הסובבים אותו.

המלחמה עמדה להסתיים, והגרמנים ידעו שהם צריכים לברח. לפני שעזבו אספו הגרמנים את אנשי המחנה, והודיעו להם שהם עומדים להשתחרר למחרת. גרמני אחד נטפל משום מה, אל ר' שרגא פייבל ואמר לו: "אני יודע, שאתה רוצה לחזור הביתה, ותוכל באמת לצאת מפה מחר, אבל רק בתנאי שתאכל עכשיו את חתיכת החזיר הזאת שהבאתי לך. אם אתה לא אוכל, אני יורה לך כדור בראשו".

"גם אם תירה בי, לא אוכל", אמר ר' שרגא פייבל, והגרמני הארויר ירה בו והרגו.

ר' שרגא וינקלר לא ידע, שאשתו וילדיו אכן נלקחו על ידי הגרמנים הארורים לבירקנאוו, והומתו בתאי הגזים, אבל הבת הגדולה נלקחה למחנה עבודה ונצלה.

לאחר שהסתיימה המלחמה, נשאה הבת לבחור מיוצאי פולין. מסדר הקדושים שלהם היה האדמו"ר מקלויזנבורג, שכתב את הכתבה בכתב ידו. הבת ובעלה עלו לארץ, ונולדו להם שני ילדים. ספור גבורתו של הסבא ומותו על קדוש השם, נודע למשפחה מפיו של אוד מצל מאש, מן היהודים שהיה ר' שרגא מתאמץ לחזק ולעודד.

למרב הצער, כמו יהודים רבים באותה תקופה, שלא עמדו בניסיון הקשה, עזבו הבת ובעלה את הדרך הישרה. על אף שחיו את חיייהם כחלונים גמורים רח"ל, הספור על גבורתו של הסבא היה נכס חשוב במשפחתם.

יום אחד, בנם, שהיה קצין בחיל האוויר, נכנס למסעדה טרפה. הוא עמד בתור לשלם על נתח חזיר צלוי, ופתאום נזכר בספור על סבו.

הוא אמר לעצמו: רגע, מה קורה כאן? או שאני משגע, או שהסבא שלי משגע, אבל אחד משנינו משגע, ללא ספק. הוא מת כדי לא לאכל דבר שאני עומד עכשיו לשלם כדי לאכל אותו. מי מאתנו לא נורמאלי, אני או הוא?

הוא השליך את נתח החזיר, והלך לברר מי צודק, הוא או סבא שלו. אותו בחור זכה לחזר בתשובה, והקים את ארגון "ערכים", ורבים השיב מעוון. ישי גליס הוא הנצח של ר' שרגא פייבל וינקלר.

בן אדם מת על קדוש ה' רגע לפני השחרור, בעמדו איתן שלא להתגלע באכילת חזיר. באותה שעה נראה היה כאילו לא נותר לו שום זכר, אך שנים רבות אחר כך התברר שבזכות הפנעונו מאכילת החזיר, זכה הנכד לחזר בתשובה, ובזכותו כל הנינים ובני הנינים כלם יראים ושלמים, ועוד יהודים רבים זכו לחזר בתשובה על ידי הארגון שהקים הנכד. הכל בגלל הסבא הגדול, ששנים רבות לפני כן מסר את נפשו כדי לא לאכל חתיכת חזיר.

אתה עושה השתדלות פה, ואתה אפילו לא יודע איזו תוצאה גדולה יצאוה תהיה שם...

פנינים נפלאים ומתוקים על הפרשה

זרע שמשון

מתוך הספר המסגל "זרע שמשון" שחברו המקבל האלקי הקדמון רבי שמשון חיים ב"ר נחמן מיכאל נחמני זכר צדיק וקדוש לברכה. אשר בקש שילמדו בספרו והבטיח ישועות רבות למקמי בקשתו.

פרשת וישב - חנכה תשפ"ד • גליון 269

תורת שמשון

יעקב לא חשש שיוסף יהיה נזוק מהקנאה

ישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו ועשה לו כנתת פסים' (לוי, ג): מדקדק רבנו הזרע שמשון זלה"ה: יש להבין אידך יתכן שיעקב שנה את יוסף בין הבנים ועשה לו כנתת פסים יותר ממה שעשה לשאר בניו, הלא בודאי היה לו לחוש פן יתקנאו בו אחיו, וכפי שאכן היה.

מבאר רבנו הזרע שמשון זלה"ה: יעקב היה סובר שמה שאסור לאדם לשנות את בנו בין הבנים, הטעם מפני שהשנוי מוליד קנאה שיקנאו בו האחרים, והקנאה גורמת לעין הרע, ואמרו בגמרא (ב"מ קז, ב) תשעים ותשעה מתים מפני עין הרע. כלומר, שהעין הרע גורמת להם למות עד כדי כך שרוב מחלט של האנשים מתים מחמת עין הרע. ואם כן אם יקנאו באחד הבנים גורם לאותו הבן סכנת מיתה, ומחמת סכנה זו, צריך אדם להזהר ולא לעשות שום דבר שיגרם קנאה בין הבנים.

וסבר יעקב אבינו שדבר זה לא שיק אצל יוסף, שהרי אמרו חז"ל (ב"ר ע"ה, י, הובא ברש"י פרשת ויחי מט, כב) שיוסף נקרא 'בן פרת עלי עין' משום שהסתיר את רחל אמו מפני עינו של עשו, ולכך זכה להיות עלי עין, היינו שלא ישלט בו עין הרע. נמצא שענתה שהיה זה אחר המעשה עם עשו, כבר אין שולט בו עין הרע, ואין צורך לשמר אותו מקד ומחמת כך סבר יעקב שמתר לשנותו משאר אחיו, כי לא שולט עליו עין הרע ובודאי לא יארע

לו שום סכנה אף אם אחיו יקנאו בו. [אכן באמת הטעם שאסור לשנות את בנו בין הבנים, מחמת שלא לעורר שנאה ומחלוקת ביניהם] (זרע שמשון' פרשתינו אות ד)

בעלי מחלוקת אינם מצליחים

ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם (לוי, ד): רבנו הזרע שמשון מפרש במתיקות דקדוק מה שאמר הפסוק 'ולא יכלו דברו לשלום': על פי מה שאמרו בגמרא (ברכות סד, א) אמר רבי אבין הלוי, הנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום, שהרי יתרו שאמר לו למשה (שמות ד, יח) 'לך לשלום' עלה והצליח. דוד שאמר לו לאבשלום (שמואל ב' טו, ט) 'לך בשלום' הלך ונתלה.

עוד אמרו חז"ל (ירושלמי פאה פ"א ה"א), דורו של דוד בלם צדיקים היו ועל ידי שהיה להן דלטורים [- מלשינים] היו יוצאים במלחמה והיו נופלים. והיינו שהיות שהיה ביניהם מחלוקת אין השכינה שורה עמם ולא היו יכולים להצליח במלחמה. כי כשיש מריבה ומחלוקת אין מתקנים שום הצלחה לאדם אף אם הוא צדיק. וזה מה שאמר הפסוק 'ולא יכלו דברו לשלום', שמפני שהם החזיקו אותו לבעל מחלוקת לא היו יכולים לברכו שיצליח במעשיו, שהרי אי אפשר לו להצליח הואיל שהוא בעל מחלוקת, ולכן לא היו יכולים לומר לו לך לשלום כפי שברך משה את יתרו וברכה זו גרמה לו שיצליח, כי סברו שאין ראוי לו ההצלחה. (זרע שמשון' פרשתינו אות ו)

'קול זרע שמשון'

ארץ ישראל 02-80-80-600

ארה"ב 716-229-4808

לונדון 0333-300-2515

לכניסה ישירה לשיעורים החדשים:
לשון הקודש 1-4 אידיש 2-5 אנגלית 3-1

• שיעורים • סיפורי ישועה מרתקים •
• חידושי זרע שמשון • שיחות מיוחדות •

חונכים כל יום!!! אסור לאספסוף!!!

שיעורים מיוחדים לכבוד חנוכה

הוצאת הגליון והפצתו לזכות

לעילוי נשמת
ר' ישראל
בן רבי זיידל קפלן ז"ל
נלב"ע כ"ב סיון תש"ל חנוכה תשע"א
ת.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת
האשה החשובה
מרת גאלדה ויצמן ע"ה
ב"ר צבי אימלר הי"ד
נלב"ע י"ב סיון תשפ"ד ת.צ.ב.ה.

הוקדש ע"י אחיו יעקב קפלן הי"ד

ברכת המחבר מתוך הקדמת הספר

הוצאת הגליון והפצתו לזכות

לעילוי נשמת
מרת אסתר צירל בת
הרב נחום כהן לוי ע"ה
נלב"ע כ"ו חשוון תשפ"ד
ת.צ.ב.ה.

לזכרה והצלתה
דניאל אורי
בן רגינה מלכה
שיובה לזכרה והצלתה
והשלמת היסקאות בקרוב ממש

פניני שמשון

פנינים ורעיונות ככתבם וכלשונם

עניני חנכה

טעם שקבעו זכרון הנס בהדלקת נרות

טעם הדלקת הנרות של חנכה לפרסום הנס, אינו לפרסום הנס של השמן שמצאו להדליק המנורה בלבד, אלא שהדלקת הנרות רומזת להתשועה הגדולה שבאה להם לישראל מאויביהם. והשתא ניהא שלא תקנו שמחה ומשתה כמו בפורים, מפני שבפורים תועלת ופרי הנצחון היתה הצלת הגוף מהריגה, ומשום הכי שיף לעשות הפך זה שמחה ומשתה לתועלת הגוף שהיה הולך לאבוד ח"ו וזולתי הנצחון, אבל בחנכה תועלת ופרי הנצחון היה לשמר מצות אלקינו בלי פחד ומורא, ואין מקום לשמחה ולמשתה, רק להודות ולהלל לשמו הגדול. (פרשת מקץ אות א)

הטעם שמדליקים גם בבית וגם בבית הכנסת

ומצות חנכה נר איש וביתו, משום דעקר הנס שנעשה במנוחה הוא להורות כי עתה יצאו מאפלה לאורה ויוכלו לקיים המצות, וקרא כתיב (משלי ו, כג) כי נר מצוה, והנה רב המצות החובה מוטלת על כל אחד ואחד לקיים אותן בביתו בייחודות פאטר יודמן לו קיום אותה המצוה, ובפרט בדיני אסור והתר וכדומה, אמנם יש איזו מצוה שיכולה להתקיים בצבור ועליה נאמר (שם יד כח) ברב עם הדרת מלך, כגון קריאת שמע ותפלה וכדומה, ולכן מדליקין בחנכה כל אחד בביתו, ועוד מדליקין אותה בבית הכנסת משום פרסומי ניסא. ולפי שבכמה מצות אנו מחזיבין לחזר אחר ההדור, כמו שאמרו ז"ל (בבא קמא ט, ב) הדור מצוה עד שלישי במצוה, כגון באתרוג וכדומה, משום הכי אף במצוה זו תקנו בה הדור. ועוד שהמהדרין עושים הרבה מצות, משום הכי מדליקין הרבה נרות. (פרשת מקץ אות א)

הדלקת נרות החנכה הם גם לזכרון נס המלחמה

שטעם הדלקת הנרות של חנכה לפרסום הנס, אינו לפרסום הנס של השמן שמצאו להדליק המנורה בלבד, אלא שהדלקת הנרות רומזת להתשועה הגדולה שבאה להם לישראל מאויביהם, דאמרינן במדרש (ב"ר ב ד) על פסוק וחסף על פני תהום, זה יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזרותיהם, שבקשו לבטל מהם עקר המצות שהם שבת וראש חדש ומילה, ועוד היו רוצים שיכתבו על קרן השור שאין להם חלק באלקי ישראל חס ושלום, אם כן בתשועת הנצחון נקראו ישראל שיצאו מאפלה לאורה, וזהו הטעם שנעשה להם נס בשמן, כדי שיוכלו להדליק המנורה ולהאיר, לרמז הדבר הזה, וע"ז לקמן ריש פרשת מקץ (אות א), ומשום הכי בעינן פרסום הנס בנרות חנכה, והפרסום הוא על תקף ועקר הנס דהיינו ההצלה. (פרשת וישב אות ט)

תורת חיים

פנינים מתורתו של האור החיים הקדוש - הרה"ק רבי חיים בן עטר נלב"ע ט"ו תמוז תק"ג

הטעם שיוסף הודיע לאחיו את חלומותיו

ויחלם יוסף חלום ויגד לאחיו ויוספו עוד שנא אתו (לז ה).

מקשה רבנו האור החיים הקדוש זלה"ה: צריך לדעת למה היה יוסף מגדיל את שגאנו על אחיו במה שהיה מספר להם חלומות גדלתו, ומה גם אחר ידעו כי הוא שגאוי בעיניהם. ומתרא האור החיים הקדוש זלה"ה: כונת יוסף היתה לקרב הלבבות יחד, והוא על דרך מה שאמרו בגמרא (ברכות נה, ב) כי כל החלומות הולכים אחר הפה. ואמרו עוד שראוי לו לאדם לילף לאוהביו שיפתרו את חלומותיו לטוב (רא"ש שם). ויוסף חשב שאם יספר להם את חלומותיו ידונו בעצמם כי לבו שלם עמקם כמשפט האחים האהובים.

באור אריכות הלשון על חלמתיו ועל דבריו.

ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו ויוספו עוד שנא אתו על חלמתיו ועל דבריו (לז, ח).

מדקדק האור החיים זלה"ה: מהו כפל הלשון 'על חלמתיו ועל דבריו'.

עקר שגאנתם מחמת שהמשיך לדבר עמקם כאך מתרא האור החיים הקדוש זלה"ה: 'על דבריו' מחמת שמדבר עמקם כרע וכאח ובאמת לבבו חורש און להם, שרוצה לשלט ולהתגדל עליהם, ולזה תגדל השגאה בסבה זו, וזה מה שאמר הכתוב 'על חלמתיו ועל דבריו', ששגאנתם נתגברה מחמת ששמעו ממנו את החלומות שמוכיח מתוכם שהוא רוצה להתגדל עליהם ושוב המשיך לדבר עמקם כאך ומסתיר את כונתו האמתית, על כך נתגברה שגאנתם אליו.

מתוך שלא נתביש לדבר על כך עם אחיו הגדולים מוכח גבה לבו

עוד מתרא: 'על דבריו' שאינו מתביש לדבר לאחיו הגדולים ממנו פנים בפנים שעתידי הוא למלך עליהם, ודבר זה יאיד גבה לבו, שבפשיטות מדבר גדולות והושב כי הדבר פשוט עד גדר שלא יקפידו על הדבר, ולזה גדלה שגאנתם והיה מה שהיה.

באור כפל לשון גנבה שבפסוק

כי גנב גנבתי מארץ העברים וגם פה לא עשיתי מאומה כי שמו אתי בבור (מ, טו):

מבאר רבנו האור החיים הקדוש זלה"ה, מה הטעם שפצל הכתוב 'גנב גנבתי'. כי שתי גנבות נעשו בו ביוסף, גנבת הגוף, וגנבת דעת הקונים, שהם חשבו שהוא עבד ולכן קנו אותו מהם, לזה אמר גנבה שתי פעמים.

לקבלת הגליון במייל: zera277@gmail.com | להפצה: 02-80-80-500 | לשמיעת שיעורים ועידכונים: 02-80-80-600
 נערך ע"י המחנך הרב ינון כהן שליט"א * ארה"ב: הרב מנחם בנימין פאסקעס 347-496-5657 * ארץ ישראל: הרב ישראל זילברברג 05271-66450
 יו"ל ע"י זרע שמשון ע"ר 580624120 * ניתן לתרום לזכות ולע"ז ולקחת חלק בהוצאות והפצת הגליונות והספרים.
 ניתן להפקיד בבנק מרכנתיל (17) סניף 635 מספר חשבון 71713028 ע"ש זרע שמשון, כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי בטל: 02-80-80-500 שלוחה 3
 זכות הצדיק ודברי תורתו הקדושים יגן מכל צרה וצוקה, ויושפע על הלומדים ועל המסייעים בני חיי ומוזני וכל טוב סלה כהבטחתו בהקדמת ספריו.
 זרע שמשון ע"ר 580624120

מזת יקזת הכזשה

וואס דורך איר שפירט מען די זיסקייט פונ'ם באשעפער

משיחותיו של הגאון רבי מנחם ברוך יאזעע שליט"א בעל 'מותיקות התורה'

סיפור לשולחן שבת

נרות החנכה שהצילו נשמות אבודות

בימי חנכה מתגלה הקשר העמוק שיש לכל יהודי עם הבורא, היות שהמהות של חנכה זה הפנימיות של כלל ישראל שאנו לא אמה ככל האמות חלילה, אלא אנו דבוקים וקשורים לאבינו שבשמים שבחר בנו מכל עם, ההפך מהמתיונים שלא הרגישו מה ההבדל בין היהודים ליונים.

ובפרט בימנו שרואים את האכזריות הנוראה של אויבי ישראל ואת הרחמנות הגדולה ומעשי החסד הפבירים, וההתעוררות הגדולה לתשובה של עם ישראל, האור הגדול שבכל יהודי מתגלית במלא עצמתה.

ולפיכך בחנכה מדליקים את השמן הטהור ומאירים את הנשמה ששוכנת בלבנו של כל יהודי, ועל ידי כך אנו מקדשים ומטהרים את נפשנו מזהמת אמות העולם ומכל החיצוניות והכלי העולם הזה, ודבקים בבורא ורואים את קרבתו אלינו על כל צעד ושעל.

ונביא כאן ספור נפלא שיש לו לקחים חשובים ויסודיים מאוד: נולדתי ברומניה באמצע השואה האיומה, כילד לא ידעתי הרבה על יהדותי, ידעתי רק שאנחנו יהודים ואנו לא ככל הגוים, אבל לבד ממצוות והנהגות מועטות שהיו בבית הורי

<< המשך בעמוד ד

לקח מהפרשה

להדליק את האור ולראות את כל הטוב

עין אלא עולי עין - שיוסף התעלה וקנה עין טובה לעסק בטוב ולראות טוב בכל דבר, למרות כל היסורים והצער שהיו לו מבית ומבחוץ. כמובא במדרש (בר פ"ו) על הפסוק "ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח", ר' ברכיה אמר גבר קפיז שפרושו מפוז ומרקד - דוקא מחמת שיוסף עשה רקודים בבית הסהה, וראה הכל בעין טובה - כל מה שהוא היה עשה ה' הצליח בידו.

לפי דברנו מבאר מה שהתורה הקדושה מדגישה שהערביים שהובילו את יוסף הצדיק למצרים נשאו מיני בשמים בכדי שלא יריח ריח רע של נפט. יש כאן יסוד עצום! בתוך כל הקשי והסתרה שיוסף נמכר לערביים במחיר נעלים, והוא מובל כעבד נרצע לארץ זרה של רשעים כאשר אה לפני זמן מועט כמעט הרגו אתו, ה' הראה ליוסף שהוא עמו ממש, ומשגיח עליו לפרטי פרטים, ודואג לו לריח טוב.

פי יוסף הצדיק העריך את הריח הטוב, הוא התמקד בטוב ולכן ה' נתן לו טוב, הוא ראה את השגחת ה' עליו ולא נתן לכל הקשי בלבב אתו מהאמונה. ולפיכך זכה יוסף למלכות, כי מלכות בראש ובראשונה מתחילה

פרשתנו הנה מהפרשיות המטלטלות ביותר וגלת הכותרת שלה היא עין טובה. הן בפרשה של יוסף ואחיו, הן בפרשה של בני יהודה, והן במעשים של יוסף הצדיק במצרים. ועלינו להתבונן בפרשה נפלאה זו היא היא שיכת אלינו ובמה אנו מתקרבים על ידה לקב"ה.

בודאי שאין לנו שום שמץ של משג בשבטים הקדושים שבטי קה, אולם התורה הקדושה מלמדת אתנו כמה עלינו להזהר מקנאה ולשון הרע, כמה צריך להקפיד על כבוד הבריות, וכמה צריך לעבד על עין טובה, ההפך מאונן שלא רצה להקים שם לאחיו.

ובכדי להיות עם עין טובה צריך להרגיש שלא מגיע לנו כלום, היות שכאשר אדם טועה לחשב שמגיע לו הכל, תמיד הוא יתלונן למה חסר לו. ברם, כאשר אדם משפיל שכל מה שיש לו זה בחסד, הוא יתמלא בהערכה ובשמחה מרב טוב ולא יענין אתו מה שיש לאחרים, פי הוא יהיה עסוק בטוב המרובה שה' נתן לו.

וזו המעלה של יוסף הצדיק שנקרא "בן פרת יוסף בן פרת עלי עין" - ודרשו בגמרא (ברכות כ.) אל תקרי עלי

<<

לא נתונים בבור חשוף ובפחד אים ונורא.

לכל אחד ואחד יש קשיים ונסיונות השאלה איך אדם מתמודד אתם, אם כל הזמן הוא עסוק במה שאין לו או שהוא שמח במה שכן יש לו, לדגמא אדם שגר בדירה שכורה וקטנה מחליט אם להיות ממרמר על כך שאין לו בית משלו, או לקפץ משמחה על שהוא לא הומלס ויש לו היכן לגור, האם להעריף את החסד העצום שיש לו משפחה או להיות עסוק במשפחה הגדולה שיש לאנשים אחרים; האם הוא בטוח שהאשה והילדים שיש לו הם הטובים ביותר בשבילו או שהוא מתלונן מתוך מחשבה שלשני יש משפחה מצלחת משלו.

וזה מהותם של ימי החנכה 'נר איש וביתו' - תדליק את האור שבה, את האור שבבית שלך. תתבונן כמה אתה טוב, כמה טוב ה' עושה אתה, תאיר את האור של הטוב שבביתך וכך תאיר גם לבאי עולם.

מו"ר רבי אביגדור מילר זצ"ל היה מכניס מדי פעם את ראשו בתוך גיגית מים וכאשר הוא הרגיש שקשה לו לנשם הוא היה מוציא מיד את הראש ואומר: 'רבונו של עולם, אני כל כך מודה לך שאני נושם, כמה אני מאשר במתנה העצומה שאתה נתן לי - בנשימות שמחיים אותי.

ואפשר לומר בדרך דרש שמה שאמרו חז"ל 'אין משיחים בשעת הסעודה', היות שבסעודה מתחוללים נסים עצומים בגוף האדם, כל מערכת הפה והעכול, ואדם צריך להפסיק מכל עסוקיו ולהתבונן בכל הנפלאות שבגופו, שהלב עבד, הפליות מסונות, המעים עושים את פעלתם הנפלאה, והלבלב מנתב את הספר למקומות הנכונים, וכן הלאה.

חנכה זה זמן שאנו נמצאים בבית, וצריך לשבת ליד הנרות עם הילדים ולפרסם להם את האמונה, להאיר את חסדי ה' שעשה עם אבותינו ועמנו בכל יום ויום. לדבר על כל הטוב שה' עושה עמנו, לשיר שירים של הודאה, לשדר הרגשה חיובית בבית, ובפרט בימנו שאויבי ישראל נשאו ראש, עלינו לחזק את האמונה והבטחון בבורא שלא עזבנו מעולם ולא יטשנו לעולם.

וזה שאמרו חז"ל: "בכל דרקה דעהו", בכל יום תעצור ותתבונן איך אתה דבק בה'. תאמר: רבונו של עולם! אתה מנשים אותי, מפרנס אותי, נותן לי דעת מה וכיצד לעשות, אני מעריף אותך, אני אוהב אותך, אני מודה לך על כל הטוב, על המשפחה, על הילדים, על הבריאות, על כל החסד. אני מבקש ממך, שלעולם אדע שאני תלוי ודבוק בך, שאנצל את חיי לעשות טוב בעולם, מתוך ידיעה שאתה מעשה אותי.

המורם מפל האמור: אנו מצוים להאיר את כל חסדי ה' שעמנו, ולעשות מכה עסק גדול: נלבש משקפים שמלאים באור של חסדי ה' ורוב טובו וחסדו, ועל ידי פן הקטטות והחלישות הדעת לא ימצאו מקום בלבנו כלל.

באדם עצמו - שהוא מולך ושולט על רגשותיו ורצונותיו, ויודע להתעסק בטוב ולהפך את הרע לטוב.

וזה המהות של חנכה שאנו מדליקים נר קטן שמאיר, גם כשהפל מסביב חשוף, חשך לא מגרשים במקלות, מדליקים אור והחשך מסתלק מאליו, חז"ל אומרים (לקו"ש) 'וחשך זו יון' - היונים לא רצו להרג את הגוף אלא את הנשמה שהיא אור ה', כאשר אדם שוקע בחשך של העולם הזה הוא ראה את הכל חשוף ותמיד הוא יראה חסרונות, אולם האמת שלא חסר לנו כלום, חסר לנו דעת, ואם יהיה לאדם שכל להאיר את כל הטוב שה' נתן לו תמיד, הוא יהיה מאשר כי הוא יראה את השגחת ה' גם בכל קשי ונסיון.

וזה לא קל בכלל, כי היצר מטעה את האדם ומחשיך לו את כל הטוב, כל קשי קטן הופך להר גדול שמעסיק את האדם כל היום וגורם לו מרמור וטרוניות. ולפיכך בימי החנכה - שמסמלים על הנצחון של כלל ישראל על יון על נצחון האור על החשך - חז"ל קבעו לנו להודות ולהלל, ללמדנו שהנצחון האמתי הנו כאשר נפתח לאדם עיני השכל והוא ראה את כל הטוב שה' מסובב אתו ומודה לו על כך.

ולכן אנו קוראים בימים אלו את ההלל של דוד מלכנו שבכל עת שר ושבח לקב"ה מתוך הרגשה שה' הרים אתו מאשפות. בכל יום הוא הרגיש שלא מגיע לו כלום וה' ברחמיו המרבים מנשים אתו וממליך אתו ומלמד את ידיו לקרב. ולמרות שהיה אכן שמאסו אותו הבונים, ה' זכה אותו להיות ראש פנה, דוד מלכנו המליך את ה' בכל מצב וראה כמה ה' אוהב אתו ונתן לו, ולכן הייתה לו רוח טובה, רוח של שמחה.

והיות שאנו חיים בהרגל של טוב אנחנו לא שמים לב בכלל לכל הטוב שמקיף אתנו בכל רגע, ורק כאשר נחסר מהטוב אנו מבחינים שבפעם היה לנו הכל. יוסף הצדיק התפעל מהנשימות המתוקות שה' מנשים אתו בדרך גלות, כי הוא התבונן שיכול להיות לו יותר גרוע, שבנוסף לכל הצער יכל להיות לו גם ריח רע.

יש פאן שאלה עבור כל אחד ואחד מאתנו: האם התפעלנו פעם מכה שאנו לא מריחים כל הזמן ריח רע? האם אנו ממליכים את ה' על הריח הנפלא שיש באכל? האם התבישנו מהחסד העצום שה' פתח את ידיו ומשביע אתנו כל כך הרבה חדשים ושנים בשפע עצום כל כך?

כאשר אנו שומעים על חסופים רבים ששבויים פעת בבור השבי הנורא בענה ובקשי יש להם אכל, זה צריך לעורר את לבנו ברחמנות גדולה ובתפלה מעמק הלב לפני ה' שיגאל אתם ואת כל הנמצאים במצור בקרוב, ולא יהיה שום צער ושום נזק לשום יהודי וכלם ישונו בתשובה ונזכה לגאולה השלמה, ובד בבד להתבונן בחסד העצום שה' מרחם עלינו ומביא לנו אכל ובריאות ואנו יכולים ללכת ולהסתובב ואנו

וזה שתלמאי תרגם את התורה לינונית, כי רצה להראות שהתורה היא חכמה כשאר חכמות הגויים חלילה. ברם, חז"ל מלמדים אותנו לעשות זכר לנס פח השמן, שלא הדליקו שמן טמא, למרות שטמאה התרה בצבור, כי הנצחון על היונים והמתיונים, הנו רק כאשר אנו מקבלים מהת"ח את המאור שבתורה, בקדושה ובאיכות משלמת של מחשבה וקרבת ה', ולא עושים את המצוות כמלמדה חלילה.

ה. וזו מסמל לחכמות שמביאות לידי כפירות, ועלינו להיות תמימים ושמחים. ישנם אנשים שתמיד טוב להם, והם צריכים לשמש לנו מודל לחקוי, שלא נעשה עסק מכל דבר, שנחליק את הקשיים. גם אם לא הכינו לך אכל, אל תהיה עם ראש קטן! תקח כמה שקלים ותקנה לעצמך דבר מאכל. גם כשיש לאדם נסיון, לא צריך לאבד את השפיות ולשבר את הכלים.

ו. בחנכה אנו צריכים ליקר ולהעריך את הטבע, את זה שאנו בריאים. ולפיכך חנכה זה חג שבתוך ימי החל, היות שמטל עלינו להאיר את הימים הרגילים שכלל לא מובן מאליו שאנו יכולים לחיות אותם בשגרה בשלום ושמחה, לאדם יש מליארדי נסים, הגוף פועל, והוא יכול לשבת בביתו בשלום, ועוד טובות ונפלאות לרוב.

וכאשר נשיג בדעתנו שהטבע כלו משגת, ונעשה מתוך אהבת ה' עלינו - נהיה קרובים אליו יתברך בכל תחום, ולא רק על ידי נסים.

א. כימנו אנו רואים שיש הרבה נסים שאיכבי ישראל מנסים בכל דרך לכולתנו והקב"ה מצילנו מידם, עלינו לקים 'שיחו בכל נפלאותיו' ולהתפעל מאהבת ה' והשגחתו עלינו וזה מביא עוד נסים כמו שכתוב 'נתתה ליראיך נס להתנוסס'.

וכן כאשר אנו שומעים על יהודים שגרצחים על קדוש ה' הי"ד וכן על פצועים רבים, אנו צריכים לעצר לזמן מה ולהשתתף בצערם הגדול של המשפחות, ובד בבד להיות ערכים עם הקדושים שזכו לקדש שם שמים, בכך שאנו נחיה על קדוש ה' וכן להרבות בתפלות על כלל ישראל שישובו לביתם בריאים ושלמים.

ב. השמש מאיר את כל הנרות, ללמדנו שגר לאחד גר למאה, ולא נחסר מהשמש מאומה. וכן כאשר אנו נתן משלנו לזולת - לא נחסה ואדרבה נוסיה לעצמנו זכיות ואור.

ג. בחנכה יושבים חצי שעה ליד הנרות ומאירים את כל הטוב, ועל ידי כך זוכים לאור הגנוז שהיא ראייה שכלה טוב.

ד. היונים רצו להשכיח את המאור שבתורה, שהמצוות מגלות לנו את העמק של ההודאה וקרבת ה' שבתורה, וכן מהתורה אנו למדים את הדעת והמתקנות שבמצוות. ועל כן תקנו החשמונאים להדליק נרות, שאמנם זה מעשה קטן, אבל הוא מלמד אותנו שצריך לגלות ולהאיר את האור שבתורה, ולהוציא מלמודינו מדות טובות ומעשים טובים, הודאה ואהבת ה'.

פנינים מזויזרים

אתנו. וכמוכא במדרש על הפרשה שאלו היה ראובן יודע שהתורה תכתב עליו "למען הצילו מאחיו להשיבו אל אביו", הוא היה נושא את יוסף על כתפיו ולוקח אותו לאביו.

נורא נוראות! אם כל יהודי ויהודי היה יודע כמה ה' מתפאר על כל התגברות שאדם מתגבר על נסיונותיו, עד כמה ה' שמח כאשר אדם עוסק בתורה, וכמה התגברות על הפעם יקרה בעיני ה', כמה שמירת עינים חביבה לפני ה' - זה היה

נותן לנו כחות לעשות דברים גדולים ונעלים.

זה היסוד של חנכה, שהפך שמן - הפכים הקטנים, הנה הקטן שמאיר - זהו הנס העצום. ולכן לא עושים עסק גדול מהמלחמה אלא דוקא מהדברים שנראים לנו קטנים וסגרתיים כמו גם השמן.

וכן בן אדם לחברו נשים דגש על הדברים שאדם דש בעקביו, שלא נחשב שזה לא נורא אם אמרנו מלה לא טובה בבית פי מה כבר עשינו. וכן להפך, מלה טובה שאדם מחזק ומעודד שנה עולמות של טוב והם אלו שמביאים אותו לגדולות.

"וישב יעקב." חז"ל אומרים 'בקש יעקב לישב בשלום - קפץ עליו רוגזו של יוסף'. חז"ל מלמדים אתנו כאן יסוד עצום! לכל אחד יש נסיונות במשך החיים, וכאשר אדם מסים עם נסיון אחד מגיע נסיון חדש. והעבודה שלנו לא להתאוש ולא לפל ברוחנו, להמשיך להלחם גם אם אדם מעד ונחלש.

ולא עוד אלא, שדוקא הנסיונות מנשאים ומרוממים את האדם, כמו שיעקב אמר למלאך: "לא אשלחה כי אם ברכתני" - דוקא הנסיון מביא לי ברכה - ולא רק לי אלא לכל יוצאי חלציי, כענין שאנו רואים שדוקא הנסיון עם הרמאות של לבו זכה את יעקב לשנים עשר שבטי קה, וכן הלאה.

ולפיכך התורה מדגישה שיעקב חזר על פכים קטנים ונותר לבדו ודוקא שם המלאך נאבק עמו, כי המלאך לא רצה שנעסק בפכים הקטנים, שלא נעריך את הדברים הקטנים, את ההתגברות על הנסיונות שבכל יום, שלא נעריך את המלה הטובה שאנו נותנים לילדים ונהיה עסוקים רק בדברים גדולים; וכן שלא נעריך את החסדים שנראים לנו קטנים.

אולם יעקב אבינו מלמד אתנו להעריך את החסד למרות שהוא נראה קטן וטבעי, וכן להעריך את המעשים הקטנים שאנו עושים עם הסובבים

בשמחה ששלום לאשה ולילד והם יצאו מכלל סכנה. הרגשתי שברכתו של הרבי עמדה לי.

בהגיע בני לגיל שלוש לקחתי אותו לרבי והוא ברח אותו, כשעמדתי לצאת הוא תפס בידי ואמר לי: 'אריה, אני לא מבקש ממך שום דבר רק דבר אחד, תשלח את בנך למוסדות חרדיים', הוא המליץ לי על מקום למודים בעירי ואני הבטחתי לו שאשלח לשם.

כשהגעתי הביתה אמרתי לאשתי שבשנה הבאה נשלח את בננו לאותו מקום, ב"ה אשתי היתה עם תמימות ואמונת חכמים כמוני ואמרה 'נעשה מה שהרבי אמר לך'.

בני התחנך בחנוך תורני והביא לנו רב נחת ובזכות זה גם אנו חזרנו בתשובה, יצרנו קשר עם רב בית הכנסת והוא הזמין אותנו אליו לסעודות שבת, התחנקנו יותר ויותר ואף נרבענו עוד משפחה מרומניה שגרו בשכונת אלינו. כיום אני בפנסיה ואני זוכה לעסק יום שלם בתורה.

ובכל שנה ושנה במסבת חנכה המשפחתית אני מסתפל על ילדי, נכדי וניני, ומוודה לבורא עולם על גס חנכה הפרטי שלי... על הנחת המרבה והאמתי שיש לי, ועל קרבת ה' שזכיתי לה בזכות נר קטן שהדליק את נשמתו.

בשביע האחרון עלה בסערה השמימה הקדוש הרה"צ הדין אלימלך וסרמון הי"ד בפגוע נורא יחד עם עוד נשמות שעלו במעלות קדושים וטהורים על קדוש ה', נביא כאן ספור נורא הוד על גדלתו כפי שהובא לשלחן המערכת:

כאשר ר' אלימלך נעשה בר מצוה קנו לו הוריו חליפה חדשה. אחיו שהיה גדול ממנו אמר שגם הוא צריך חליפה חדשה כי החליפה שלו כבר נהיתה קטנה עליו, ברם הוריו אמרו שאין להם כסף לקנות שתי חליפות. כשר' אלימלך שמע זאת הוא לא חשב פעמים, ואמר לאחיו 'אני אלבש את החליפה שלך שמתאימה לי (למרות שהיתה נראית מרפסות וישנה) ולך יקנו חליפה חדשה'.

וכן תמיד כל מחשבתו היתה לעשות חסד ושיהיה לאחרים הרגשה טובה, וכן הצטרף למעשי החסד הכפירים של חמיו הצדיק ר' אשר פרינד זיע"א, והיה דואג לאלפי משפחות שיהיה להם אכל בשפע לחגים.

בתקופה האחרונה הוא אמר לבני משפחתו שהוא רוצה להיות כמו הרוגי מלכות שאין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם בעולם הבא, והקדוש ברוך הוא זכה אתו לחיות על קדוש ה' ולמות על קדוש ה'.

ה' ירחם על כל כולל ישראל הנמצאים בצרה ובשביה ויאמר לצרותינו די בגאולה השלמה בב"א.

לא ידעתי עוד על היהדות. האנטישמיות שרצה בכל פנה והורי שהיו מודעים לכל זועות השואה האימה, העדיפו להסתיר את יהדותם.

כשהייתי כבן שש עשרה, יצאתי לעבד בכדי להביא מעט פרנסה לבית הורי. יום אחד באמצע העבודה נגש אלי אחד הפועלים וסטר לי סטירה מצלצלת וצעק לי: 'אני יודע שאתה יהודי, מגיע לך עוד מכות וזה המנה הראשונה'. הייתי המום, הסתכלתי לכל הכוונים וראיתי איך שאר העובדים צוחקים ביניהם ואומרים 'יהודי, יהודי', לא ידעתי מה לעשות, אכל דבר אחד ידעתי שהם משחתיים ורעים ואני זכיתי להמנות על העם היהודי, הנשמה שבתוכי התעוררה ואני הרגשתי שאין לי מה לחפש עוד ברומניה.

למחרת לא הלכתי לעבודה ויצאתי לסדר לעצמי עליה לארץ הקדש, היו לי הרבה קשיים לסדר את כל העניינים הדרושים אבל הם רק הגבירו לי את הכסופים לארץ הקדש, הרגשתי שאני לא לבד וה' מלנה אותי על כל צעה, בזמנים שהרגשתי שנתקעתי, בקשתי מה' במלים פשוטות ותמימות שיזכה אותי להתקרב אליו יותר ולעלות לארץ הקדש.

בזמנו, לא זכיתי לשמור תורה ומצוות, אבל האמונה והתפלה בקעו מעמק נשמתו. זכיתי לעלות לארץ הקדש והתגוררתי בשכונה שאין בה כמעט שומרי תורה ומצוות.

אחרי כעשור זכיתי להתחתן עם יהודיה כמוני שעלתה מרומניה וגם לא ידעה כמעט כלום על היהדות, בשנה שאחרי החתונה ראיתי יהודי בשכונתי שמדליק גרות חנכה בחצר ביתו, עמדתי כמסמר למקומי, חזרתי במחשבתי עשרות שנים אחורה כשהייתי ילד כבן שלוש, שבליה אחד לקחו אותי הורי לבית סבי ושם ראיתי אותו מדליק גרות חנכה, מאז לא הייתי אצל סבי וכעת הרגשתי קשר מיחד לגרות החנכה, בזרמתי שהיה לסבי קשר לחסידות ויזניץ ורציתי לראות את הרב'ה מויזניץ.

נגשתי לאותו יהודי שהדליק גרות ושאלתי אותו אם הוא יודע היכן נמצא הרב'ה מויזניץ, הוא אמר לי שיש חסידות ויזניץ בבני ברק. חזרתי הביתה, בקשתי רשות מבני ביתי לסוע לבני ברק, עליתי על אוטובוס ונסעתי לבני ברק, ירדתי באחת התחנות ואנשים הראו לי היכן זה ויזניץ, כשנכנסתי לבית המדרש האדמו"ר היה באמצע הדלקת גרות חנכה וזה רגש אותי במיוחד, אחרי ההדלקה נכנסתי לאדמו"ר והוא האיר לי פנים ודבר עמי בחביבות גדולה.

אחרי כחצי שנה נשקפה סכנה גדולה לאשתי ולבני בעת שנולד, הרופאים אמרו שהם לא יודעים אם הם יחיו וצריך נס, נסעתי מיד לבני ברק ובקשתי ברכה מהאדמו"ר, הוא ברח אותי בחם שאזכה לילדים בריאים ושלמים ולנחת יהודי, הרגשתי הקלה גדולה בלבי. שבת לבית החולים ושם בשרו לי

מתיקות השבת

יו"ל ע"י ישיבת חיים של תורה - לובלין פניה"ק ירושלים ת"ו | בראשות הגאון רבי מנחם ברוך יאווע שליט"א תלמידו של מו"ר פוסק הדור בעל 'שבת הלוי' זצוק"ל

משיחותנו של מורינו ראש הישיבה שליט"א

מתיקות הנסיון להחזיר את עשו בתשובה

"ויקנאו בו אחיו... ויתנבלו אתו להמיתו". בפ"ק שבתנו התורה מפרשת את קנאת השבטים הקדושים ביוסף, ושהם דנו אותו למיתה, ועלינו לדעת שבאמת אין לנו שמץ של משגל להבין מה היתה דרגתם העצומה והנוראה של בני יעקב, שבטי י-ה, אלא שהקב"ה מדקדק עם צדיקים פחות השערה והתורה מגדילה את דקות מעשיהם וכותבת עליהם כאלו הם נכשלו ממש במדות הקנאה והשנאה, אף על פי שכל מעשיהם היו לשם שמים ובדקות נזרחה, וזאת מפניו שאנו לקויים במדות רעות כאלו, והתורה רוצה שנגלמד מקב"ה לקחים טובים לתקון המדות.

ולכאורה קשה, שפניו שהשבטים הקדושים היו בעלי דרגה גדולה ועצומה מאד, אם כן איך ארע להם שלא הרגישו ביוסף אחיהם שהוא צדיק, וחסדו בו שהוא חפץ להשתרר ולמלוך עליהם ולמשל בהם, עד שדנו אותו דין רודף שחייב מיתה?

רק מלאכים ממש

להבין זאת, נתבונן בפ"ק הקודמת, שיעקב שלח מלאכים לעשו, ומצינו שישנו שתי דעות בפ"ק (בר"ר ע"ה ז) האם המלאכים שיעקב שלח היו שלוחי בשר ודם או מלאכים ממש, ורש"י הכריע בפרושו ואמר 'מלאכים ממש', ויש להבין מדוע רש"י נטה להכריע כשיטת האומרים שהיו הם מלאכים ממש ולא הזכיר את השיטה השנייה? הנה פא"ש אברהם אבינו שמע את הבשורה שהקב"ה רוצה להפך את סדום, הוא מייד קם והתפלל עליהם שיגצלו, כי הוא קנה שביכלתם לשוב בתשובה על מעשיהם הרעים, וכך גם אצל יעקב אבינו יש לפ"ש שבשליחת המלאכים הוא רצה להשיב את עשו בתשובה ולהצילו מדין גיהנום (ע' זרע שמשון וישלח).

הצדק בהריגת נמרוד

שהרי עשו היה אחיו, בנו של יצחק אבינו, ובנדיא בתחלת דרכם לא היה נכר הבדל בין יעקב לעשו, שגם עשו עשה מעשים של עובד ה'. וגם לאחר

מפניו, שעשו נפל ברשת היצר, בנדיא מראהו ולבושו, נשארו כשל צדיק, כדי למצא חן בעיני אביו, ועוד שגם מדבריו וממעשיו היה אפ"ש לטעות ולחשב שהוא אדם אמתי, כמו שהיה שואל את אביו, היאך מעשרין את המלח והתבן, וכן היה נדמה שממדת האמת שבו הוא הרג את נמרוד ולקח לו את הבגדים, שהרי נמרוד היה חייב מיתה, מפני שהקריד את כל בני העולם נגד ה', ובנדיא שבגדיו שבאו מאדם הראשון (בר"ר סג יג) אינם שייכים לו, אלא לזרע אברהם ויצחק, ואם כן היה נדמה שעשה זאת לפי הצדק והישר.

ולפי זה יבאר מה שכתוב: "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו", שיש לפרש שהיה שגור בפיו של עשו שרצונו להרג את נמרוד שצאמר עליו: "הוא היה גבר ציד", ועל כן יצחק אהבו, כי ראה שהרצון הזה שיש לו יכול לנבע מקב"ה שהוא דבק בדרך אברהם, שרצה להכניע את נמרוד שהסתיר מלכות ה' ועשה עצמו איל, אבל בסופו של דבר התגלה, שעשו הרג את נמרוד מפני מדת הרציחה שבו ומפני תאוותו למלוך ולא לשם שמים.

מי הצדיק ומי הרשע?

אבל כלפי חוץ היה נדמה שעשו הוא בעל מעשים טובים יותר מיעקב, שעשו דאג לבער את הרע מהעולם בהורגו את נמרוד הרשע ואילו יעקב לא הרג את לבן שהיה רשע גדול שבקש לעקר את הכל, וכן ביעקב מצינו שהוא בא במרומה ולקח את ברפתו של עשו, וכן עם לבן הוא התנהג ברמאות, כמו שאמר לרחל 'אחיו אני ברמאות' (מגלה טז), ואם כן, היה אפ"ש לטעות ולחשב שעשו צדיק יותר מיעקב, וכן מצינו לענן מצות כבוד הורים, שהיה נדמה שעשו קימה יותר מיעקב.

אף ההבדל בין עשו ליעקב היה מהותי, שיעקב היה יושב אהלים, שישב באהלים של יצחק ורבקה וקבל מהם פנימיות של יראת שמים ואהבת ה' גדולה, ואילו עשו היה נדמה בצדיק, נאלו בפנימיותו היה בעל מדות רעות ורציחה, כמו שהתורה מעידה:

מתיקות הניסים

מכתבים למערכת

עשר בשביל שתעשר

אבי ז"ל, היה אדם ירא שמים ועסק בכתיבת תפלין ומזוזות, מלבד זה, לא היה לנו שום מקור פרנסה, ומה גם, שמכיון שהקטב של אבי לא היה כל כך יפה, לכן לא היו הרבה שקונים ממנו ולכן פרנסתנו היתה בדיח רב, והיינו מצפים שיקנו ממנו תפלין או מזוזות, כדי שירוח לנו ויהיה לנו קצת יותר אכל ודברים הכרחיים, כמו בגיד והנעלה.

מנהג היה לאבי, שבכל פעם שקונים אצלו תפלין או מזוזות, הוא היה מפרש מעשרות מהסכום שקבל, והיה ידוע לנו בבית שהוא נותן את המעשרות לתלמיד חכם מבחור ששמו ר' יעקב, שהיה לומד בכולל שלו, כמו אברכים נוספים שהיו נוהגים לתת לר' יעקב את המעשרות, מכיון שהוא היה עני וביתו היה דל מאד.

יום אחד, עלה לארץ דוד של ר' יעקב, הדוד הזה היה עשיר גדול ובאותה עת הוא הרויח בעסקיו מאד וילרגל זאת הוא החליט לעזר לאחיו שלו עזרה גדולה, הוא קנה לו דירה מרווחת והעניק לו סכום עתק של כסף, ור' יעקב התהפך לעשרה.

אנחנו, כבניו של אבי, צפינו שפעת, לרגל התעשרותו של ר' יעקב, הוא יתן לנו מעשרות כהפכת הטוב לאבי שנתן לו מעשרות על חשבון פת לחמנו שלנו, ולדיו. אבל לא כן ארע, ר' יעקב לא הפריש לנו אפילו פרוטה אחת, כעבור כחמש שנים, אני כבן הגדול, החלטתי ועשיתי מעשה.

הלכתי לביתו החדש של ר' יעקב, ושוחחתי אתו בכבוד, אמרתי לו: בנדיא אתם יודעים שאבי היה נותן לכם מעשרות מפת לחמנו ואולי ראוי שכעת תואילו בטובכם לתת לנו מעשרות. פ"ש: יעקב שמע את דברי, הוא נבהל מאד ואמר: 'מה? אבא שלך היה נותן לי מעשרות? ממש לא ידעת, אלו

« המושך המעשה בעמוד ד' »

"וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ בָלָבוּ יִקְרְבוּ יָמֵי אָבֶל אָבִי וְאַהֲרָהָ אֶת יַעֲקֹב אַחִי", וְלָכֵן פָּעַת יַעֲקֹב שָׁלַח אֵלָיו שְׁלִיחִים, בְּמִטְרָה לְעוֹרְרוֹ לָשׁוּב בְּתִשְׁבָּה.

וַיַּעֲקֹב קָרָא לוֹ אֲדֹנָי, כִּי מִתַּר לְהִחַיֵּיף לְרָשָׁעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה (סוֹטָה מ"א), וּמִבְּאֵר בְּאוֹרְחוֹת צְדִיקִים (שַׁעַר הַחַיִּפוֹת - ד"ו) שְׁמִינְיָה גְדוֹלָה לְהִחַיֵּיף לְרָשָׁע בְּכַדִּי

לְהַשִּׁיבֵוּ בְּתִשְׁבָּה, וַיַּעֲקֹב אָמַר לוֹ: "כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב", שְׁבִיָּה יַעֲקֹב אָמַר לוֹ שֶׁהוּא מֵיכֵן לְשֵׁרֵת אוֹתוֹ וְהַכֵּל בְּכַדִּי לְהִחַיְרוֹ בְּתִשְׁבָּה.

מְתִיקוֹת הַבְּרָכוֹת הַרוֹחֲנִיּוֹת

(כְּהַמְשִׁיךְ לַמְּאֹר הַקְּדוֹם) יַעֲקֹב שָׁלַח לוֹמַר לְעֲשׂוֹ: "עַם לִבְּן גְּרִתִּי", כִּי אֵין יַעֲקֹב מְסַפֵּר לְעֲשׂוֹ שֶׁעָבְרוּ עָלָיו שָׁנִים שֶׁל הַתְּמוֹדֵדִיוּת קִשׁוֹת עִם לִבְּן מִפְּנֵי שֶׁהוּא הִיָּה רָשָׁע גְּדוֹל, וְכִשְׁאָדָם נִמְצָא בְּסִבִּיבַת רָשָׁע, הוּא בְּסַפְנָה גְדוֹלָה לְהִיּוֹת מְשַׁפֵּעַ מִפְּנֵי גְרָעָה, וַיַּעֲקֹב הַתְּאֵמִין וְנִזְהַר מֵאֵד שֶׁלֹּא לְהִיּוֹת מְשַׁפֵּעַ מִפְּנֵי, כִּמּוֹ שֶׁאָמַר לְעֲשׂוֹ, 'וְלֹא לְמִדְתִּי מִמְּעֲשֵׂי הַרְעִים' (ר"ש"י).

שִׁפְעַ רוֹחֲנִי

וְאֵת זֶה עֲצָמוֹ יַעֲקֹב אוֹמַר לוֹ: "עַם לִבְּן גְּרִתִּי", שְׁבִיָּה יַעֲקֹב מְסַפֵּר לוֹ שֶׁהוּא הִיָּה מִנְּחַ בְּסַפְנָה גְדוֹלָה מְאֹד, בְּגִשְׁמֵי וּבְרוֹחֵי, עַקֵּב סְמִיכוּתוֹ לִלְבֹן הַרְשָׁע, וְאֵלּוֹ עֲשׂוֹ גַר עִם אֱלוֹפֵי אֲדוֹם, שֶׁשָּׁם זֶה פְּחוֹת סַפְנָה עֲבוּרוֹ.

וּמִמְשִׁיפֵי יַעֲקֹב לוֹמַר לוֹ: "וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר" וַיִּפְרֹשׁ רֶשֶׁ"י שֶׁיַּעֲקֹב אָמַר לְעֲשׂוֹ שֶׁהַבְּרָכוֹת שֶׁיִּצְחָק בְּרָכוּ, לֹא הִתְקַיְמוּ בוֹ, שֶׁהָרִי אָבָא בְּרַח אֹתִי

"מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ", אָבֶל "וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר" זוֹ אֵינָה לֹא מִן הַשָּׁמַיִם וְלֹא מִן הָאָרֶץ (ר"ש"י).

וְלִכְאוּרָה קִשְׁהָ, הָרִי הַבְּהֵמוֹת הֵן אֲכֹן נִבְרָאוּ מִהָאָרֶץ, כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמָר: "תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וְרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ אֶרֶץ לְמִינָהּ", וּבִכְלָל קִשְׁהָ, מִה בְּכָה שְׂאִין עֲשָׂרוֹ מִהַשָּׁמַיִם וּמִהָאָרֶץ מִמַּשׁ, סוֹף כָּל סוֹף הוּא מִבְּרַךְ כָּל טוֹב, וְעֲשׂוֹ יְכוֹל לְהִתְקַנֵּא בוֹ, וּמִדּוּעַ יַעֲקֹב הִצְרִיף לוֹמַר לוֹ שְׁבָרְכוֹת אָבִיו לֹא הִתְקַיְמוּ, שֶׁלִּכְאוּרָה נִרְאָה כְּנִגְיָא עַל בְּרָכוֹת אָבִיו?

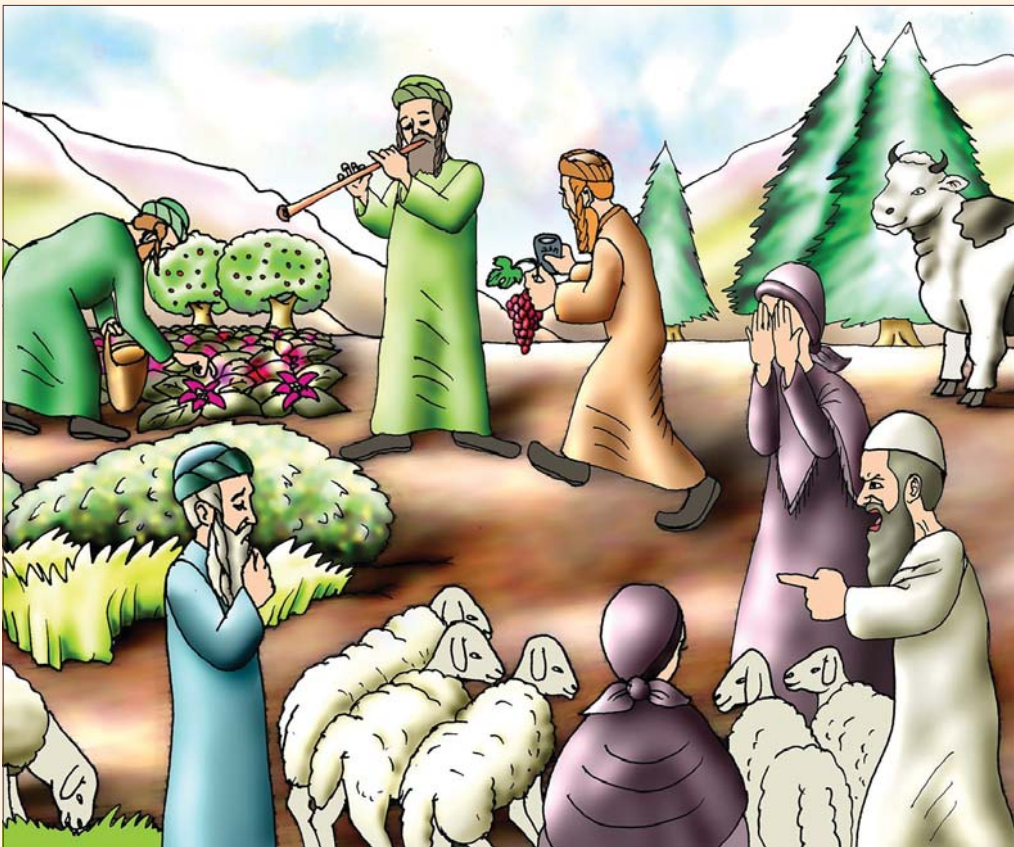
אֵלּוֹ נִרְאָה לְפָרֶשׁ, שֶׁיַּעֲקֹב הִתְכַּנְּנָה לוֹמַר לוֹ שֶׁהַשִּׁפְעַ שֶׁל צֵאֵן שֶׁהִיָּה לוֹ לֹא הִיָּה כְּשִׁפְעַ גִּשְׁמֵי שְׂאָדָם מִתְּבַרְךָ בוֹ מִהַשָּׁמַיִם אוֹ מִהָאָרֶץ, אֵלּוֹ הַצֵּאֵן שֶׁהִיָּה לוֹ הִיָּה שִׁפְעַ רוֹחֲנִי שְׂבָא עַל יְדוֹ לְעִבּוּדַת ה', כִּי בְּיָדָי יַעֲקֹב אָבִינוּ לֹא הִיָּה רוּעָה אֵת הַצֵּאֵן כְּדִרְךָ שְׂאָר רוּעֵי הַצֵּאֵן חֲלִילָה, אֵלּוֹ הִיָּה מִתְּבוּנָה בְּצֵאֵן וְכֹא דָרְכָם לְעִבּוּדַת ה' גְּדוֹלָה.

מַחְשְׁבוֹת שֶׁל עוֹבֵד ה'

וּכְגוֹן שֶׁהִיָּה זֹכֵר דְּרַךְ הַצֵּאֵן אֶת חֲסֵדֵי ה' שֶׁבְּאֲבָרֵי גוֹפּוֹ, שֶׁלְשָׁם כָּה הַקֶּב"ה בְּרָא לָנו אֶת הַבְּהֵמוֹת, כְּדֵי שְׁנִפְּרִי עַל יְדֵי אֲבָרֵיהֶן בְּחֲסֵדֵי ה' שֶׁנָּתַן לָנו אֶת אֲבָרֵי גוֹפְנֵי הַדּוֹמָיִם לְשֵׁל הַבְּהֵמָה (ע"י חֲגִיגָה ט"ז). וְכֵן הִיָּה הוֹגֵה בְּמִצְוֹת ד' שׁוֹמְרִים כְּדֵי לְקַיֵּם אֶת חוֹבָתוֹ בְּנִאֲמָנוּת וּבְהַדּוּר, מִתּוֹךְ מִדַּת הַפֶּרֶת הַטוֹב לִלְבֹן שְׁנוֹתָן לוֹ אֶת שְׁתֵּי בְּנוֹתָיו.

וּבְכֵן יַעֲקֹב אָבִינוּ מִנְּחָם אֶת עֲשׂוֹ שְׂאִינוֹ מִתְּעַנֵּג מִהַעוֹלָם הַזֶּה עַל יְדֵי רַבּוּי הַצֵּאֵן, אֵלּוֹ כָּל מְעִינֵי הֵם בְּעִבּוּדַת ה', וּמֵאוֹתָן מַחְשְׁבוֹת שֶׁל עִבּוּדַת ה' שֶׁהִיָּה לְיַעֲקֹב אָבִינוּ נִבְרָאוּ מְלֶאכִים [כְּמִבְּאֵר בְּדַבְרֵי הַמְהַרְשֵׁ"א (מִפְּסֵי) שְׁמִחַת שְׁבוֹת שֶׁל עִבּוּדַת ה' בּוֹרְאוֹת מְלֶאכִים טוֹבִים], וְאֵת הַמְּלֶאכִים הִלְלוּ יַעֲקֹב אָבִינוּ שֶׁלַח לְעֲשׂוֹ, כְּדֵי שֶׁהֵם יִסְפְּרוּ לוֹ אֶת הַמַּחְשְׁבוֹת הַעֲמֻקּוֹת שֶׁל עִבּוּדַת ה' שֶׁהִיָּה לְיַעֲקֹב אָבִינוּ, כְּדֵי שֶׁעַל יְדֵי כָּה יִתְעוֹרֵר לָבוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ לְהִזְכֹּר בְּעִבּוּדַת ה' שֶׁנֶּרְאָה בְּבֵית הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים וַיָּשׁוּב בְּתִשְׁבָּה.

הַמְתִּיקוֹת הַנִּסְתָּרִת

בְּצִיּוֹר שְׁבִכּוֹתֶרַת הַגְּלִיּוֹן: יוֹסֵף הַצְּדִיק נִשְׂאָר בְּנִאֲמָנוּת עֲצוּמָה לֵה' גַּם בְּהִיּוֹתוֹ בְּמִצְרַיִם, עַל יְדֵי שֶׁזָּכַר אֶת דְּמוּת דִּיקְנוֹ שֶׁל אָבִיו הַגְּדוֹל וּבִרְחֵם מִהַחֲטָא.

הִיאָף הַשְּׂבָטִים הַקְּדוֹשִׁים לֹא הִפִּירוּ בְּצִדְקוֹתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁל יוֹסֵף וְסָבְרוּ שְׂרָאוּי לְמַכֵּר אוֹתוֹ לְעַבְדֵי?

עַל כָּה בְּמֵאמָר:
'מְתִיקוֹת הַכֶּף זְכוֹת.'

בְּצִיּוֹר שְׁלִפְנֵינוּ: יַעֲקֹב אָבִינוּ סוֹבֵל בְּזִיוּנוֹת מְלִבָּן וַיֵּשׁ לוֹ קִשְׁיִים מִכָּה שֶׁהִכְרַח לְשֵׂאת שְׁתֵּי אֲחִיוֹת, וּמֵאִדָּךְ הוּא רָוָה נַחַת מִכְּנִי הַקְּדוֹשִׁים הַמְּסַאֲרִים כָּל מְדָה טוֹבָה. הִיאָף הַצֵּעַר שֶׁסָּבֵל יַעֲקֹב גָּרַם לוֹ לְזִכּוֹת לְכָל הַנַּחַת שְׁרוּהָ?

עַל כָּה בְּמֵאמָר: 'מְתִיקוֹת הַבְּרָכוֹת הַרוֹחֲנִיּוֹת' וּבְמֵאמָר: 'מְתִיקוֹת חֲמוֹרוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ.'

עצות מתוקות

יוסף הצדיק חלם שכל אחיו משתחוים לו, ויבדאי פננתו בכך לא הייתה למלך עליהם ח"ו, אלא פננתו בכך שתבא לפי מה שמצינו שאמרו חז"ל, 'איתתך גוצא גחין ולחיש לה', הינו שאדם שרואה שאשתו נמוכה לעמתו בדרגתה ובהבנתה, עליו לכופף את רוחו ולדבר עמה דברים המתישבים על הלב, באפן שיעודד את רוחה וישמחה, כך יוסף הרגיש שהוא קטן בדרגתו מכל אחיו וכלם שהם יורדים מדרגתם הגדולה למענו ומתכופפים אליו על מנת לחזקו בעבודת ה'.

מתיקות שיחי

רבנו של עולם, זכני לדון לכף זכות את כל אחד מישראל ולא אמצא שום פגם וחסרון בהם, ואף אם נדמה לי שהם נגועים במדות רעות, אסגר את עיני שלא להביט בחסרונם, ובפרט כלפי בני ביתי, שלא אראה בהם שום מום וחסרון, אלא אעריך אותם מאד על שבזכותם אני יכול לזכות ליראת שמים, ולהעמיד בנים ובני בנים העוסקים בתורה, אוהבי ה', בעלי מדות טובות, אמן סלה.

לשוב בתשובה, וללמדו להיות צדיק באמת בתוך לבו ולא רק להעמיד פנים של צדיק בחיצוניותו, ולאחר מכן התפלל שהוא יצליח בכך, ועוד שיעקב רצה להקדים את מצות התשובה למצות תפלה שבכך תפלתו תהיה רצויה יותר לפני ה'.

אבל עשו לא קבל מיעקב את הדעת הקדושה שבקש ללמדו לעבד את ה' בכל פננת הלב, וכשנפגשו יחד, עשו חבקו ונשקו, ואמרו חז"ל שהוא נשף את יעקב, ואפשר לבאר את פשט הפסוק עם מדושו, שעל נשיקתו של עשו נאמר: **'ונערתו נשיקות שונא'** שהשונא מראה לשני אהבה כדי להפילו ברשתו (רלב"ג), ועל פן נשיקת עשו הכאיבה ליעקב כמו נשיקה, פי בנשיקתו הרגיש יעקב את לבו הסורר של עשו, שהוא עדין עומד בסורו ורפיץ להשאיר רק בחזות של צדיק ואינו חפץ לשנות את לבו ולשוב לדרך הישר באמת.

לו בשמירה זו, כאמרו ללכן: **"הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני"**.

ובזכות רחל ולא עצמן נבראו מלאכים, בזה שהן התגברו והתעלו מהקנאה שיש לשתי אחיות הצרות זו לזו, ואמנם פתוב בתורה: **"ותקנא רחל באחתי"**, אבל הקנאה הזו הייתה לשם שמים, שפספה להקים גם היא את זרע בית ישׂראל, וכמו כן מה שכל אחת מהן רצתה את יעקב באהלה היה לשם שמים, שרחל ולא רצו לשמע את דברי החזק של יעקב אבינו, כמו שפיר קבלה דעת מאברהם אבינו, כך יעקב היה מלמד את נשותיו דעת של יראת ה' ומדות טובות שקבל בבית אבותיו.

קנאת סופרים באהבת אמת

ובזה יבין הלשון שאמרה לאה ליעקב: **"שכר שכתבתי"**, שלכאורה אינה לשון כבוד לומר כך ליעקב, אלא שפונתם הייתה לשם שמים ואמרה זאת על דרך מה שאמרו חז"ל, 'אגרי דיומא אנו', שאנו שכרי יום, ואמרו חז"ל (תנינה ה) שביום הדין יגידו לאדם אפילו שיחה קלה שהיתה בינו לבין אשתו, והינו גם לצד החיובי, שהיה שׂכר גדול לאדם על כל משפט קל של חזק ויראת ה' שמסר לאשתו, ואם כן, הקנאה שהיתה ביניהן הייתה לשם שמים, והיתה להן מטרה אחת, להרבות ילדים צדיקים וקדושים, והן אהבו זו את זו, כמו שפירשנו: **"נפתלתי עם אחתי"**, שהיא התחברה עם אחותה באהבה ואהבה ולכן הם זכו לילדים צדיקים, ומפל זה נבראו ליעקב מלאכים והוא שלח אותם לעשו.

ובכל זה רצה יעקב לבחן את עשו אם הוא ראוי לקבל את דינה, שאם עשו היה מתעורר מפי התשובה, יעקב היה נותן לו את דינה בתו לאשה, אלו רק הוא היה לומד מיעקב אחיו לעבד גם הוא את ה' ולהעמיק במחשבות של עבודת ה', כי גם הגויים מקריבים קרבנות, אבל עקר ההבדל ביניהם אינו במעשים החיצוניים, שיתכן לפעמים שמעשיהם דומים לשלנו, אלא ההבדל הוא במחשבות, שאנו חושבים להדבק בה' ולהתקרב אליו, והם עושים את מעשיהם בדעת נזופת.

מלאכים שקדמו לתפלה

ובזה יבין מדוע יעקב הקדים לכאורה לעשות השתדלות, בכך ששלח מלאכים להחניף לעשו, ורק לאחר מכן עמד בתפלה, ולא הקדים בראשונה את התפלה שהיא אמנות אבותינו, פי רצה לשלח את המלאכים הללו שנוצרו ממעשיו הטובים ובכך לעורר אותם

לפי האמור, יבין מדוע הכריע רש"י לפרש שיעקב שלח לעשו מלאכים ממש, שמפנין שיעקב אבינו בא לספר לעשו שהשפע שהיה לו גרם לו רק לעסק בעבודת ה', אם כן בודאי יעקב שלח לו את אותם מלאכים ממש שנובראו מעצם המחשבות של העבודת ה' שעליה מספר יעקב לעשו.

וב'ויהי לי שור וחמור' יעקב מרמז לעשו שהמלאכים שהוא שולח לו פעת הם נבראו מהמחשבות הנ"ל של עבודת ה' שהיו לו בזמן שרעה את הצאן ומהמחשבות שהיו לו להקריב את ה'שור' על גבי המזבח מתוך הפרת הטוב לה', וכן לפדות פטר 'חמור' בשה, וכן למדתי להיות לפני ה' ולפני הבריות כ'שור' לעל וכ'חמור' למשא, להיות מוכן לקחת עלי על תורה ועל של מדת החסד.

נאמנותו של צדיק

וכן ב'ויהי לי שור וחמור', יעקב אבינו אומר לעשו, דבקתי במדת הנאמנות של השור והחמור, כמו שנאמר: **"ידע שור קנהו וחמור אבוס בעליו"**, והת'סרתי בשביל לשמרה בלבי, ששמרתי נאמנות לרחל שהבטחתי לה שאשאנה ויעדתי אותה לביתי, כמו שהשור נאמן למי שקנה אותו וכמו שהחמור מפיר את ביתו ואבוסו, והדבר הסב לי יסורים, שהרי זהו קשי גדול עבור האדם שהיה לו שתי נשים שהן אחיות, שהרי אחיות הן צרות זו לזו, שהאחת מתקנאה באחותה, בכל זאת יעקב נשאן, מפני מדת הנאמנות ששמר לרחל.

ובפסוק **"ויהי לי שור וחמור"**, יעקב אומר לעשו שבזכות נאמנותו לנשותיו, הוא זכה לשבטים הקדושים, ש'שור' הוא פנגד יוסף שבא מרחל הנמשל לשור [כמו שפירשנו: **"וליוסף אמו... בכור שורו הדר לו"**], ובשור כלול גם בנימין אחיו של יוסף [אלא שיעקב רמז רק את יוסף באמרו **"ויהי לי שור"**, מפני שיוסף היה העקר בבני רחל].

בן נאמן בשכר נאמנות

"וחמור" הוא פנגד יששכר שבא מלאה, שעליו נאמר: **"חמור גרם"**, וביששכר כלולים שאר השבטים שנולדו מלאה, כי הוא היה מילדיה האחרונים, ויששכר השתבח במדת **"ויט שכמו לסבל"**, שהיה מטה את שכמו לסבל בנאמנות את על התורה והמצוות ולהיות נושא בעל עם חברו, ויעקב זכה לבן קדוש כזה ולשאיר בניו הקדושים, כמדה פנגד מדה על שהטה את שכמו לסבל את על מצות שמירת צאן לבן בנאמנות, על אף הקשיים הגדולים שהיו

בצהריים, שָׁהוּ רצון ה' לְרַדְף אֶת יוֹסֵף, שְׁהָרִי אִם הַדָּבָר לֹא הָיָה בְּרִיר לְקַדְוֹשִׁים כְּמוֹתֶם בְּתַכְלִית, הֵם לֹא הָיוּ עוֹשִׂים זֹאת, וּבְכָל זֹאת הַתּוֹרָה מְעִידָה שְׁהָיְתָה לָהֶם טְעוּת שֶׁנִּבְעָה מִקְנָאָה וּמִשְׂנְאָה, וְלוּלִי הַפְּתוּב אוֹמְרוּ, לֹא הָיִינוּ רֹשָׁאִים לְאוֹמְרוֹ: "וַיִּקְנְאוּ בוֹ", "וַיִּשְׂנְאוּ אֹתוֹ".

אם בארזים נפלה שלהבת

ואם בארזים הגדולים - השבטים הקדושים, נפלה טעות פזאת כשדנו את אחיהם, והטעתה אותם מידת הקנאה והשנאה לפי דרגתם העצומה, ולא הצליחו להבחין שיוסף היה צדיק, אם כן כל שפן שאנו, אזובי הקיר, עלולים לטעות בקנה מאד ח"ו, ולכן נחסם את פינו ממחלקת וממריבה כלפי שום יהודי, גם אם נדמה לנו בברור שראוי לרדף אותו, פי יתכן מאד שאם נרדף אותו, נצא אחריו החיבים והוא הזכאי, ולכן ראוי לנו לדון כל אדם לכף זכות ולחשב שאולי הוא צדיק ואיננו מודעים לכה, כמו שהשבטים לא הפירו בצדקתו הגדולה של יוסף.

ועל כן אמר אבא פהו ברדלא (בר"ר צג"ו), מה נענה ליום הדין, שאם השבטים טעו למשך עשורים ושתים שנה וחקשו שיוסף הצדיק ראוי לענש, כל שכן אנו, שעלולים אנו לטעות לחשב על בני אדם צדיקים שהם רשעים ולדון אותם לכף חובה, שדבר זה גורם לרובי המחלוקות, לכן נחזיק בפלג הזכות ונדון את כלם לכף זכות תמיד, ובכך נמגר את המחלוקות מגבולנו, ובעבור זה נזכה שהקב"ה יעשה לנו נסים גדולים, כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן.

בהם, וישנם בני אדם שמטעים את עצמם ואומרים שאין להם שום קנאה ואינם מבינים למה בני אדם מקנאים זה בזה, אך הקנאה היא שגם הם מלאים בקנאה, כי גם אם יהיה לאדם כל הון דעלמא, הוא יכול לקנאות בכלם, כמו קון שהיה לו חצי עולם והוא קנא באחיו הכל (ע"י בר"ר כב"ז).

אבל לא כמדת קנאת כל אדם היתה קנאת השבטים הקדושים ביוסף חלילה, אלא שהם היו קדושים ורמי מעלה מאד, ויוסף עלה עליהם במדרגתו, שהרי הוא קרב את בני השפחות, ואמרו במדרש (פסיקתא רבתי), שבגלל שהאחים זלזלו בבני השפחות, ירדו למצרים, אך יוסף, לא רק שלא זלזל בהם, אלא אף קרבה ועודד את רוחם במחשבות עמקות של עין טובה וענוה, ובכך מעלתו היתה גדולה מהשבטים שלא הבחינו בכך.

חשבון נפש דק ועצום

ומצינו שלרבי אליעזר בן הורקנוס היתה עין טובה [שפן משמע מכה שאמר שהמדה שאדם צריך לדבק בה היא עין טובה] ורבו יוחנן בן זכאי אמר עליו שהוא שקול כנגד כל החכמים, ומכך אנו למדים שגדלתו של האדם נמדדת במדות אלו של עין טובה ושפלות וענוה, שהן מדות נעלות ביותר וקשה להשיגן.

ועלינו ללמד קל וחומר, שהרי פשה השבטים רדפו את יוסף, הם בודאי הקדימו לעשות על כן חשבון נפש, ומי יכול לבוא בסוד חשבון הנפש העצום והדק של רמי מעלה קדושים אלו, ולאחר החשבון נפש שלהם, הגיעו פלם למסקנה ברורה פשמש

לפי האמור נוכל להבין מה ששאולנו בראש דברינו, היא השבטים הקדושים לא הפירו במעלתו הגדולה של יוסף וחסדוהו למי שמבקש שררה וגדלה, שמכיון שעקר מעלת האדם היא לפי מה שמתחולל בסתר לבו, פמה הוא מכון את לבו לה', ואינה נפרת כלפי חוץ, ויתכן לפעמים שכלפי חוץ נראה הפך האמת [פנ"ל, שיעקב היה יכול להדמות פאדם שמתנהג ברמאות עם לבו, ועשו היה נדמה פאדם אמתי שמבער את נמרוד הרשע מהעולם, בעוד שבתוך לבם, עשו היה הרשע ועקב היה הצדיק], לכן היה לשבטים לפי רום דרגתם מקום לטעות ביוסף, כי הצדקות של האדם אינה נפרת כלפי חוץ, אלא תלויה בפנימיות הלב.

ואמנם השבטים היו קדושים מאד ורמי מעלה, והם גם ידעו במעשיו הטובים ובמעלותיו של יוסף, אלא שהם סברו שהוא טועה וחסדוהו שרצונו למלוך ולהשתרר עליהם, ועל כן דנו אותו, וזהו למוד בשבילנו, שאפילו לצדיק גדול קשה להבחין במעלתו של צדיק הגדול ממנו, כמו שמצינו שאפילו שמואל הנביא, לא הבחין במעלתו של דוד מלפנו ולא העלה על דעתו שאותו ה' חפץ למשח למלך על ישראל, עד שה' גלה לו זאת ואמר לו: "האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב".

קנאה לכלם וכלפי כלם

והנה מדת הקנאה קימת אצל כל אדם וכלפי כל אדם, שאדם מסגל לקנאות אפילו באנשים חשובים, אף על פי שאין לו שום שכיכות למעלתם ולחשיבותם של אותם בני אדם שהוא מתקנא

מתיקת החנכה

בהדלקת נרות החנכה ראוי לנו לכוון בהדלקת כל נר להודות לה' על חסד ה' נוֹסֵף, כגון שנקבון בנר הראשון הודאה לה' על בריאות גופנו ובנרות הבאים נכון להודות על האבא והאמא, ולמעלה בקדש על הספא והסבתא ועל הילדים שחננו אותנו ה', ובהדלקת נר השמש ראוי לכוון להודות לה' על עקרת הבית שבזכותה

כל הבית דולק, מאיר ומתפקד, כנר השמש שעמו מוליקים את כל הנרות, וזאת בזכות שהיא משרתת את הבית ומותרת על כבודה ומחשיבה עצמה כספלה לדבר מצוה, כנר השמש שהוא טפל לשאר הנרות, ובאמת מובא בספרים (קב השנה, צ"ו) שמעלתו של נר השמש גדולה מכל הנרות.

המשך מתיקות הניסים
ידעתי, לא הייתי מסכים לכה בשום אופן, כי אני יודע שהוא דחוק מאד בממון... לסיים אמר ר' יעקב: 'תן לי לברר מה ארע כאן ואני אהיה בקשר עם אבי'.

לאחר מכן נודע לנו שר' יעקב ברר את הדברים, והתברר לו שמכיון שאבי ידע שר' יעקב לא ירצה לקבל ממנו מעשרות, לכן הוא היה שולח את המעשרות עם אברך שהיה נוהג לתת גם את המעשרות של עצמו לר' יעקב, ולכן הוא לא ידע כלל שאבי נותן לו מעשרות.

ר' יעקב התרגש מאד מהלב הטוב של אבי ומהתנהגותו המופתית הזאת, והחליט שהוא חייב לעשות משהו גדול עבורנו. דבר ראשון הוא הגיע אלינו לבית והעניק לאבי תרומה גדולה מאד והבטיח לתת לנו בכל חדש תרומה חדשית, ואף בקש מאבי לכתב לו ספר תורה.

אבי כתב לו את הספר תורה, וגם עליו הוא שלם לו סכום גדול הרבה יותר ממה שמקבל לשלם על ספר תורה, ובנוסף בעקבות הפתיחה הגדולה של כל הספר תורה, הכתב של אבי השתפר והתפרה, ומאז כבר הרבו לקנות ממנו וביתנו יצא מאפלת העניות לאורה ולעשירות. **ב. מ. ל. בית שמש**

חדודים מתוקים

- א.** למי ראויים בגדי אדם הראשון ומה בכל זאת היתה הטענה על עשו?
- ב.** היאך יעקב מנחם את עשו שמתקנא בו על הברכות שקבל מיצחק, אף על פי שהיה לו שפע גדול? **ג.** איזו מסירות היתה ליעקב כלפי רחל ולאה ולמה זכה בזכות זה? **ד.** איזה לקח עצום יש לנו מטעיותם הדקה של השבטים הקדושים בהתנהגותם כלפי יוסף הצדיק?

התשובות מונחות בתוכן גליון זה. ניתן לשלוח את התשובות לכתובת האי-מייל: 7885595@gmail.com או בהודעה קולית בקו 'קול מתיקות': 073-313-4395. בצירוף שם כתובת וטלפון | הזוכה מפרשת ויצא: שרוליק ווייס, מודיעין עילית.

מדות והליכות בראי הפרשה

מדות טיש

פרשת וישב

מבית שבת טיש

מתוך סדרת "מדות טיש" על כל פרשות השבוע ניתן להשיג בכל חנויות הספרים

נושא השבוע: זכוי הרבים

משבח

מאמר פתיחה

כבר עברו קרוב לשלשת אלפים וחמש מאות שנה, מאז קריאתו הנרגשת של יוסף הצדיק: "את אחי אנכי מבקש! הגידה נא לי איפה הם רעים!?! ועדין קריאתו מהדהדת באזנינו ומחבת את כללנו לבדק היכן אחינו בני ישראל רועים, להתמסר למענם ולקרבת תחת כנפי השכינה. וכך היה ה'אמרי חיים" מוויז'ניץ דורש: "את אחי אנכי מבקש" - אנכי הוא הקב"ה, שנאמר 'אנכי ה' אלקיך', וכביכול הקב"ה בעצמו מבקש את אחיו בני ישראל, היכן הם? כי הם שרונים בעונותיהם הרבים בגלות, וכך צריכים גם בניו לבקש את אחיהם ולהוציאם מהגלות הרוחנית בה הם שרויים. וכה גדול הוא זכוי הרבים, עד שלאחר שעלה רבי מנחם מנדל מויטפסק לארץ הקודש, שלח מכתב אל רעו הנודע רבי שניאור זלמן מלאדי בעל 'התניא', ובו התבטא, שאם היה שוקל במאזני השכל קדם נסיעתו לארץ החיים את המצוה הנשגבה הזו של זכוי הרבים, יתכן שהיה מותר על-כל העלה לשם-כך.

רבי יהודה צדקה, ראש ישיבת "פרת יוסף", היה מתנבא את תלמידיו, כי לאחר שגדלו בתורה ויראת שמים, מוטלת עליהם החובה לדאוג לטובת הכלל ולזכות את הרבים בשערי תורה וירשות, כדי לקרב את לבם של אחינו בני ישראל לאבינו שבשמים. ובעצמו אף יזם ושלח תלמידי חכמים להרביץ תורה ברבים, וליסד שערי תורה לעם שבשדות, כדי להחזיר בהם תורה ויראת שמים. רגיל היה לדרש את הדין המוצא בהלכות תפלין, כי אסור להפסיק בדבור בין תפלין של יד לבין תפלין של ראש, והיה אומר כך: "תפלין של יד מסמלות את בעלי המלאכה אשר עסקיהם ביד ובעמל כפיים, ואלו תפלין של ראש מרמזות לתלמידי החכמים שמיגעיהם מחם בתורה. מוטלת אכזא החובה שלא להפסיק ביניהם, ושניהם יהיו סומכים זה לזה. וכיצד? תלמידי החכמים ישפיעו תורה ורוחניות על בעלי המלאכה, ובעלי המלאכה יתמכו מיגיע פיהם ויסיעו ללומדי התורה..."

אחד היסודות החשובים בשיתוף של ה'סבא' מנובהרדוק, היה שלא להסתפק בהקדשת החיים לעליה רוחנית עצמית, אלא להפקיר את המעמד הרוחני למען האלת. וכך היה מפרש ואומר: "בכל יפשיך" - יש למסור גם את הרוחניות שהיא הנפש, לעבודת השם, ויש להחליף לזכות את הרבים מבלי להתחשב בעצמי, אף אם מתוך זה יפגע האדם מהלמוד העצמי. רגיל היה להשתמש בפתגם הידוע: "כמה נפוליונים נאבדים בין הרועים", דהיינו כמה יחידים שאין איש שם על-לב אליהם, יכולים לצמח ולהיות לגדולי תורה ויראה, ואותם צריך לחפש ולברר מתוך ההמונים. וכן היה רגיל לומר: "יש לזרע בכל השטחים ולשמור על המקומות המצמיחים", דהיינו לפעול באופן רחב ולהשקיע ברבים, אפילו אם לבסוף יקצרו רק חלק קטן מפרות העמל שהשקע. וכך מתאר בעט"אמן בספר "תנועת המוסר": "תלמידי נובהרדוק, התמסרו גם למשימה זו של זכוי הרבים בכל קיצוניותם. הם התאזרו בגבורה הרוחנית ובעצאת דקדושה, הפקירו את כל ענייניהם האנוכיים ותועלתיותיהם הפרטיות, הרוחניים והחוקיים, והתגייסו בכל כחם והתלהבותם לעבודה זו. לא עמדו בפניהם כל מעצורים, לא חתו מפני-כל, שמו פניהם פחלמיש, נתנו גום ונפשם למפיים ולקמדיפים, ונתתו במאבק עז למען הרבצת תורה. אצו ממקום למקום תוך סכנת דרכים וחרפת רעב, כנסו תוך מסירות נפש ילדים ונערים, יסודי ישיבות ונתי חנוה, והפקירו את כל שותם למענם".

וכך היה המהר"ש מליובאוויטש אומר: "גלויו של הבעל-שם טוב היה, שפטר ר' ירדת הנשמה בגוף היא כדי

להאיר את העולם, וזאת על-ידי עבודת זכוי הרבים דוקא, כי על-כל אחד לפעול ככל-יכולתו למען האלת, עד אשר זכות הרבים תלויה בו". ויסוד גדול בעבודה זו, קבע הרבי מליובאוויטש, גדול מזכוי הרבים בדורנו האחרון: "יש לדעת, כי המטרה העלאתית בזכוי הרבים, אינה בשביל לצבר לעצמו זכות של מופה הרבים, אלא בשביל לקרב יהודים לאבינו שבשמים ולעשות לו נחת רוח!"

מדגש מהות המדה

זכוי הרבים היא מעלה גדולה ונשגבה, עד שאמרו חז"ל שכל המצוה את הרבים אין חטא בא על-ידו, ומאידך מי שקמי שמחטיא את הרבים, אין מספיקים בידו לעשות תשובה. על משה רבנו שגבה וזכה את הרבים, נאמר "צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל", ולעמיתו ירבעם בונבט שחטא והחטיא את ישראל, חטא הרבים תלוי בו, שנאמר "על חטאות ירבעם אשר חטא ואשר החטיא את ישראל". חז"ל אף נתנו טעם לכך שהמוצא הרבים אין חטא בא על-ידו, שכן אם הוא זכה את הרבים ישבו תלמידיו אותם זכה בגן עדן, וכיצד יתכן שהוא עצמו ישב אז בגיהנום?! ולכן אין מכשילים אותו בחטא ואף הוא יורש גן עדן. וגדולה מעלת זכוי הרבים ממוצות אחרות, כפי שהיו צדיקים אומרים, מפני שבכל מצוה יש לאדם פניות ונגיעות, וכדי להגיע לדרגה של עשיית מצוה לשם שמים בנקיטת, צריך הוא לעמל רבות. אולם פאשר האדם מוצא את האלת, נחשב לו שעשה אותה בשלמות הגדולה ביותר, שהרי הוא זכהו בעשיית המצוה, ואלו את הפניות והנגיעות האישיות של האלת לא הביא עליו, ולכן נחשב לו כאחד שעשה מצוה בשלמות. ואף גדול הוא המצוה את הרבים ממי שעושה את המצוה בשלמות הגדולה, כפי שכתב בעל "חובות הלבבות", מפני שהמצוה את הרבים, גורם לכך שהזכות הולכות ומתרבות בכל-יום ובכל-עת, והכל נזקף לזכותו של המצוה. וכתב החת"ם סופר, שהמצוה את הרבים, זוכה לאריכות ימים ושנים, כדי שיכל להמשיך במעשיו למען האלת, ומתברר בפנים פשרים, בעשר וקבד.

"איני יודע לתת עצות להצלחה בחנוה. אולם דבר אחד ראיתי. כי מי שמוצה את הרבים, ישילו בנים טובים. שנאמר 'אשר איש ירא אתה' במצותיו חפץ מאד' - כדי לזכות את הרבים, ואזי - 'גבור בארץ יהיה זרעו, דור ישרים יבדך'".

(הגר"י מבריסק)

נמשל

למה הדבר דומה

המציאה. ארגו קטן הצע למכירה ביריד, ובו גלה צדוק מערכת של כלי נחשת מרקעים, מעשה ידי אמן. בעינו הבוחנת והפקחית הבין, כי הכלים הללו יכולים לפאר ארמונות מלכים, והוא מהר לרכש את המערכת במחיר מפלפל, שהיה כמעט פלדרכושו. הוא אחז בידיו את הכלים היקרים, והמשיך להסתובב בשוק כדי לחפש להם קונה, ומאלו הטוב המשיך לרדף אחריו. באחת הסמטאות שבשוק, ראה אדם בלתי מכר שעומד ובוהן כלים שונים על גבי הדוכנים, וצדוק החליט משום-מה לנסות לגשת אליו ולהציע לו את מערכת הכלים היקרה שעמו. הלה שלח מבט קצר אל הכלים, ומיד שלף מכיסו צרור תפוח. לנגד עיניו הנדהמות של צדוק, הוציא משם צרור גדול של שטרות, שהיו פי עשרה מהמחיר ששלם על הכלים, והקסף עבר ידים בזריזות. בצעדים מתרוננים המשיך צדוק את דרכו בשוק, והנה הוא פוגש את מיטבו. הלה היה עסוק באותה עת במשאומתן קולני עם מספר סוחרים, וצדוק הטוה און לדברים. וככל שהדקות נקפו, הלכה תמיהה גדולה והתפשטה בלבו. נושא השיחה היה, רכישת גלילי בד, אותם רכש רבי פלטיאל עם בואו אל השוק, ועתה עמד על המוקח עם הסוחרים, שבקשו לרכש את היבדים במחיר נוח. מקטעי הדברים הבין צדוק, כי רבי פלטיאל עומד למכור את היבדים ברוח של עשרים אחוזים בלבד, והתקשה להבין מדוע הסוחר המהלל עושה צעד שכזה, אך כבש את תמיהתו בלבו. רק בנסיעתם חזרה, לאחר שצדוק ספר בהתלהבות על העסק המצלח שעשה בשוק, העז להעלות את תמיהתו בפני הסוחר העשיר. "הרי אני מכרתי את הכלים שרכשתי, במחיר מפלפל פי עשרה מהקרן ששלמתי. מדוע אפוא, הסכמת למכור את היבדים שרכשתי, ברוח של עשרים אחוזים בלבד?" ורבי פלטיאל השיב, כשהוא מלמד את הסוחר הצעיר פרק בהלכות עסקים: "מה לך לשאל שאלת שטות שכזו? בוא וראה מה התבדל בינינו. אתה אמנם הרוחת סכום נאה, וההכנסה שלך היתה פי עשרה מהקרן ששלמתי, אולם הסכום כולו של הרוח אינו אלא סכום זעיר וזניח. אני לעומת זאת, מכרתי קרון שלם של יבדים, ועל כל גלילי בד קבלתי עשרים אחוזים רווח נקי. ערוך אפוא חשבון כללי, והכפל את הרוח המעט שלי באלפי הגלילים שמכרתי, ומה תוכל להבין על נקלה כי העסקה שלי היתה טובה עשרת מונים מאז שלך."

הנמשל

במשל נפלא זה, משתמש רבנו בחיי בספרו "חובות הלבבות", כדי להמשיך לנו את הרוח של זכוי הרבים. העוסק במצות ובעבודת השם לעצמו בלבד, דומה לאותו סוחר צעיר שהרויח אמנם רוח גדול, אבל הסכום כולו היה מזערי. לעומת זאת, מי שעוסק בזכוי הרבים ומשקיע מאמצו לטובת אחרים, מגדיל בכך את הרווחים שלו במדה רבה. וגם אם אמנם הרווחים שלו עצמו אינם גדולים, שכן אין זמנו ספק בידו די הצורך כדי להתקדם ולהתעלות, הרי שהרווחים הגדולים מפרי השקעתו באלת, גדולים לאין ערוך והוא צובר לעצמו זכיות רבות כחול אשר על היים לרב.

רבי פלטיאל הפרנס, זה היה כנודו בפי תושבי העירה, כנודו של כבוד בזכות היותו מנושא הפנים בקהלה. בר אורן ובר אבהן היה, ובנוסף גם היה בעל המאה, תורה וגדלה התאחדו אצלו על שלחן אחד. נוח לבריות היה, והעשר לא העבירו על דעתו. לא פלא אפוא, כי אישיותו התחבבה על כל תושבי העירה, וכלם התחשבו בדעתו. תושב נוסף היה בעירה, ושמו צדוק. אברך צעיר, שרק לפני שנים מעטות הקים את ביתו, אך מצעירותו חלם להפוך להיות עשיר ומכבד פרבי פלטיאל. חריף מוח וממלח היה, אולם חסר נסיון, שכן מעולם לא יצא מגבול עירתו. היה זה שנים אחדות לאחר נשואיו, וצדוק החליט לנסות לשלח את ידו במסחר, ולהתחיל לעמד על רגליו שלו בכחות עצמו. אולם חלומות לחוד ומציאות לחוד. חסר נסיונו היה בעוכריו, ולא עברה תקופה ארפה, עד שמכל הנדנה שלו לא נותרו אלא אודים עשנים. בני משפחתו וידידיו נסו למנוע ממנו לנסות שוב לשלח את ידו במסחר, אולם הוא לא אמר נואש. "כך דרכו של עולם", טען, "לעתים מרויחים ולעתים מפסידים, אולם אין להתיאש לעולם, ויש לצפות לחסדי שמים". עתה כבר היה צדוק זהיר יותר. למוד נסיון מר מכשולונותיו הצורבים, נזהר עתה שבועתים בכל צעד ושעל. עתה לא השקיע כספים בזריזות, אלא שקל כל הצעה מסחרית בכבד ראש. בקר אחד, בעודו שב לביתו לאחר תפלת שחרית, ראה בדרך את רבי פלטיאל הפרנס. "איזה סכל הייתי!" הרהר צדוק בלבו, "מדוע לא פניתי עד כה אל הפרנס הממלח, שעוסק כבר במסחר עשרות שנים ונהירים לו שבילי העסקים כשבילי פרידו? הרי בודאי ישמח לחלק עמי מעט מנסינו העשיר ולשמש לי כמורה נבוכים", ובעוד המחשבות חולפות במחו, פנה אל רבי פלטיאל: "בקר טוב לך, רבי פלטיאל הנכבד". הפרנס צודד אליו את מבטו, והשיב לו אף הוא בחמימות. לאוניו כבר גנבה השמועה אודות העלם הצעיר שהתמור להפוך בן רגע לסוחר ותיק, ואבד במו ידיו את כל נדנתו. "צר לי שלא אוכל להתפנות אליך עתה", אמר בבהילות, "שכן נחפו אני לצאת לדרך אל היריד המסחרי הגדול שבליפציג". רק שמע צדוק את המלים היריד הגדול, ועינו אורו בבת אחת. "זו הרי הזדמנות פז בשבילי" אמר, והוסיף בבישנות: "אולי אוכל להצטרף אל מר בנסיעתו אל היריד?" רבי פלטיאל חייך בסלקנות, ואמר: "מדוע לא? אשמח מאד לארח אותך בעגלתך, וכך תהיה הדרך נעימה הרבה יותר."

זמן לא רב לאחר מכן, כבר ישב צדוק הצעיר בחברתו של הסוחר הוותיק, והדרך עברה עליהם בנעימים. רבי פלטיאל התגלה במלוא הדרתו, ולא חדל כל הדרך מלהעניק לסוחר הצעיר עצות נבונות ומחכימות בעניני עסקים, השוות את משקלן בזהב. צדוק ישב כתלמיד צינתו, ובלע בצמא את כל עצותיו של פלטיאל, כאשר מדי פעם הוא שולח יד והירה לכיסו, ובודק אם אמתחת המעות שנטל עמו, אותם קבל בהלואה, לא נשקטה חלילה ממנו. והנה נכנסה הפרפרה בשעריה של ליפציג הגדולה. השוק המה ורחש כנורת דבורים, וצדוק חש את עצמו כילד אוכד. והנה ארע הפלא. עסקה כדאית נקרתה בדרך, וצדוק מהר לקפץ על-

מְרָאָה

הַלְכוּת וְהַלְיכוּת

• כְּשֶׁאַדָּם מְזַכֵּה אֶת־הַרְבִּים יִשְׁלוּ זְכוּת גְּדוּלָה, מִדַּת הַדִּין מְשַׁלְּמַת לוֹ שְׂכָר טוֹב - שְׁלֵא לְהִבְיֵא חֲטָא עַל־יְדוֹ וְלֹא הִרְהוּר עֲבָרָה, וְזֶה הוּא שְׂכָרוֹ, שְׂשֻׁכְר מִצְוָה - מִצְוָה.

(רבנו יונה)

• טוֹב לְאָדָם לְמַעַט בְּהַשְׁלֵמַת נַפְשׁוֹ כְּדִי לְהִרְבּוֹת אֶת כְּבוֹד ה', לְמַעַט אֶת מוֹרְדָיו וְלְהִרְבּוֹת אֶת עַבְדָיו וְיוֹדְעֵיו, כִּי מִה יִתֵּן וּמִה יִסְיֵף הָאָדָם, אִם יוֹסִיף מִלְּאֵךְ אֶחָד עַל אֲלָפֵי רַבּוֹת מִלְּאֵכֵי מַעְלָה? הֲלֹא ה' בּוֹרֵא וּמַמְצִיא מִלְּאֵכֵי חַדְשִׁים לְבָקָרִים. (הַחַת"ם סוֹפֵר)

• אֲכַלּוּ מִי שֶׁהוּא חוֹטֵא גְדוֹל - אִם מוֹכֵחַ אֲנָשִׁים וּמְזַכֵּה אוֹתָם בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, עַל־יְדֵי זֶה יִמְחַלוּ לוֹ עַל־עוֹנוֹתָיו, וְיִהְיֶה בְּמַדְרַגַת צְדִיק לַחַזוֹת בְּנַעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ. (רַבִּי יַצְחָק אֶלְפִיָּה)

• הַאֲנָשִׁים מִזְכֵּי הַרְבִּים זֹכִים בְּעֵבֹר זֶה לְבָנִים גְּדוּלֵי תּוֹרָה שְׂמֹנְפִים אֶת־יִשְׂרָאֵל בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹת, כְּמוֹ אֶלְקָנָה שֶׁהִשְׁתַּדַּל לְזִכּוֹת אֶת־יִשְׂרָאֵל לְעֵלוֹת לְרַגַל לִירוּשָׁלַיִם, וְאָמַר לוֹ הַקִּבְ"ה: אֵתָה הַכְרַעַתְּ אֶת־יִשְׂרָאֵל לְכַף־זְכוּת וְחִנְכַתְּ אוֹתָם לְמִצְוֹת, וְזָכוּ רַבִּים עַל־יְדֵךְ, חַיִּיךָ שְׂאֲנֵי מוֹצִיא מִמָּוֶה בֶּן שִׁיכְרִיעַ אֶת־כָּל יִשְׂרָאֵל לְכַף־זְכוּת, וְיִחַנְּנֶה אוֹתָם לְמִצְוֹת וְיִזְכּוּ רַבִּים עַל־יְדוֹ. (הַחַפְזֵי חַיִּים)

• הַמְּקַדֵּישׁ אֶת־כָּל עֲתוֹתָיו לְמַעַן הַאֲלֵת, לְקַרְבוֹ לַתּוֹרָה וּלְמִצְוֹת, גַּם אִם כְּתוּצָאָה מִכֶּן אֵין לוֹ דִּי פְנָאֵי לְחַנּוּן בְּנֵיו, מִכָּל־מְקוֹם מְבַטֵּחַ לוֹ שֶׁבְנָיו יִהְיוּ מְבָרְכִים, כְּפִי שֶׁנֶּאֱמַר "כָּל־הַיּוֹם חוֹנֵן וּמְלוּוֶה וְזָרְעוֹ לְבָרְכָה". (הַחַת"ם סוֹפֵר)

• הַמְּשַׁפֵּיעַ עַל־בְּנֵי אָדָם רַבִּים, זְכוּתוֹ נִכְפָּלַת בְּכָף שֶׁהִשְׁפִּיעַ עַל־כָּלָם, כָּל־מָה שֶׁנִּגְרַם לְדוֹרוֹתֵיהֶם וּלְדוֹרוֹת שְׁלֹוֹ, הַכֵּל שְׁלֹוֹ הוּא, כָּל זֶה יִהְיֶה שְׂכָר הָעוֹלָם הַבָּא שְׁלֹוֹ. (מַכְתָּב מֵאֲלִיָּהוּ)

• אִם זָכִיתָ אֶת־הַרְבִּים וּבָא מַעֲשֶׂה עֲבָרָה לְיָדְךָ וְהִתְגַּבַּרְתָּ עַל־יְצָרְךָ - אַל תַּחְזִיק טוֹבָה לְעַצְמְךָ, כִּי לְכֹף לֹא עֲבֹוֶה לְחֲטָא, לְפִי שֶׁאֲכִיתָ אֶת־הַרְבִּים. וְיֵשׁ שְׁלֵא זָכָה וּמִתְגַּבֵּר עַל־יְצָרוֹ, מִפְּנֵי כִּי אַחֲרֵי־כֵן יִזְכֶּה אֶת־הַרְבִּים, וּלְכֹף כְּבָר לְפָנָיו כֵּן לֹא עֲבֹוֶהוּ לְחֲטָא. (פְּלֵא יוֹעֵץ)

• כְּשֶׁם שֶׁהִמְחִיטָא חֲבֵרוֹ גְּדוֹל עוֹנוֹ מִנְשׂוּאָה, כֵּן גַּם לְהַפְּךָ, שֶׁהִמְזַכֵּה אֶת־הַרְבִּים אֵין קוֹץ לְמַתְּן שְׂכָרוֹ. (אֲגִלֵּי טַל)

• לֹא נִבְרָא הָאָדָם, אֶלָּא לְהוֹעִיל לְאַחֵרִים כְּכֹל אֲשֶׁר יִמְצָא לְעֵשׂוֹת. (רַבִּי חַיִּים מוֹלוּז'וֹוִי)

• "כָּל־הַמְזַכֵּה אֶת־הַרְבִּים אֵין חֲטָא בָּא עַל־יְדוֹ" - כְּדִי שְׁלֵא יִהְיֶה הוּא בְּגִיְהֵנָם, וְתִלְמִידָיו שְׂאֵבָה אוֹתָם יִהְיוּ בְּגוֹן עֵדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי לֹא־תַעֲזֹב נַפְשִׁי לְשֵׂאוֹל לֹא־תִתֵּן חֲסִידְךָ לְרֵאוֹת שְׂחַת". (מַסְכַּת יוֹמָא)

• כָּל־הַמּוֹכֵחַ אֶת־חֲבֵרוֹ לְשֵׁם־שָׁמַיִם, זֹכֶה לְחֻלְקוֹ שֶׁל־הַקִּבְ"ה וְיוֹשֵׁב בְּמִחְצָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "מוֹכֵחַ אָדָם אַחֲרָי". וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שְׂמֹוֹשְׁכֵינוֹ עַל־יוֹ חוֹט שֶׁל־חֶסֶד, שֶׁנֶּאֱמַר "חֵן יִמְצָא מִמּוֹחֵלֵק לְשׁוֹן". (מַסְכַּת תְּמִיד)

• אִם תּוֹצִיא אָדָם הַגּוֹן מֵאָדָם רָשָׁע, תִּזְכֶּה בְּמַעְלָה גְבוּהָה וּמְרוֹמְמַת מְאֹד, שְׂאֲנֵי גוֹזֵר גְּזֵרָה וְאֵתָה מְבַטְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר "לְכֹן כֹּה־אָמַר ה' אִם־תָּשׁוּב וְאִשְׁיבְךָ לְפָנַי תַּעֲמֹד וְאִם־תוֹצִיא יָקָר מֵאוֹלֵל כְּפִי תִהְיֶה". (רַש"י בִּירְמִיָּה)

• צָרִיךְ לְהִשְׁתַּדַּל לְקַרְבֵּי אֶת לְבָבוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְעֵבוֹדַת ה', וְלָזֶה יִקְרָא קְרִיבָה לֵה'. כִּי עַל־יְדֵי חֲטָא הָאָדָם תִּפְרֹד הַדְּבָקוֹת שֶׁל־יִשְׂרָאֵל מֵאֲבִיהֶם שֶׁבְשָׁמַיִם, וְיִהְיוּ נִבְדָּלִים וּמְרַחֲקִים מִהַשְׁכִּינָה, וְצוּרָה הַקִּבְ"ה לְהוֹכִיחַ אֶת־הַרְחוֹק וּלְקַרְבֵּי אֶת־לְבוֹ, וְהַגְדִּיל שְׂכָר הַמְזַכֵּה אֶת־הַרְבִּים, וְאֵין חֲטָא בָּא עַל־יְדוֹ. (אוֹר הַחַיִּים הַקְּדוּשׁ)

• וְאִם לְמִדּוֹ - מִה שְׂכָרוֹ? אָמַר רַבָּא אָמַר רַבִּי־שִׁשְׁתַּ: זֹכֶה לְבָרְכוּת כְּיוֹסֵף, שֶׁנֶּאֱמַר "וּבָרְכָה לְרֵאשׁ מִשְׁבִּיר", וְאֵין מִשְׁבִּיר אֶלָּא יוֹסֵף, שֶׁנֶּאֱמַר "וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל־הָאָרֶץ הוּא הַמְּשַׁבֵּיר לְכָל־עַם הָאָרֶץ". (מַסְכַּת סְנֵה־דְרִין)

• כָּל יָרָא וְחָרַד אֶת דְּבַר ה', צָרִיךְ לְאָסֵף אֲנָשִׁים רַיָּקִים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ אֶת מִשְׁפַּט אֱלֹקֵי הַשָּׁמַיִם, זֶה עֲשָׂרָה וְזֶה עֲשָׂרִים, וּלְקַרְבָּם אֶל־אֲבִיהֶם שֶׁבְשָׁמַיִם, וּבְזֶה יַעֲלוּ אֲרוּכָה וּמְרַפָּא לְכָל־מְכּוֹתֵינוּ וְצָרוֹתֵינוּ, וְיִתְקַדַּשׁ שֵׁם־שָׁמַיִם בֵּין הַרְבִּים וּבֵין הַיְחִידִים, וְהַמְּעַטִּים וְהַנְּשָׂאָרִים בָּהֶם יִרְאוּ וְכֵן יַעֲשׂוּ: וְהַמְּחַזְקִים בְּדַת לְהַקִּימָה וּלְהַרְימָה נִקְרָאִים עַמּוּדֵי שָׁמַיִם, וְהֵם הַמְּעַמִּידִים אֶת־כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, וְיֵשׁ לָהֶם זְכוּת כְּמוֹשֶׁה רַבֵּנוֹ אֲשֶׁר זָכָה וְזָכָה אֶת־הַרְבִּים, וְהֵם הַמּוֹצִיאִים יָקָר מֵאוֹלֵל וְיֵשׁ מֵאֵין, וְהֵם שְׂתַפְּסִים לְבוֹרָא יִתְבַּרַךְ בְּבְרִיאַת הָעוֹלָם וּבְהַעֲמִידוֹ. (רַבִּי מֹשֶׁה בֵּן־מִכְיָר)

• אֵלוֹ הֵיוּ אֲנָשִׁים יוֹדְעִים כְּפֹה תוֹעֵלַת וְזְכוּת זֹכִים עַל־יְדֵי קְרִיבָה חֲחוּסָאִים, הֵיוּ הוֹלְכִים וְרוֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם כְּשֶׁם שְׂרוֹדְפִים אַחֲרֵי חַיִּים. כָּל־מִי שֶׁאוּחַז בְּיַד הַחוּסָא וּמְשַׁתַּדַּל שֶׁיַּעֲזֹב אֶת דְּרָךְ הָרַע, הוּא מַתְעַלָּה לְדַרְגָּה כְּזוֹ שֶׁאֵין אָדָם אַחֵר יָכוֹל לְהַתְעַלּוֹת אֵלֶיהָ. (אוֹר הַקְּדוּשׁ)

מהלל

מספורי חז"ל

בו ספק טמאה, כי היה בו קבר ולא יודעים את מקומו המדויק, והכהנים מצטערים להקיפו ואינם יכולים לקצר את דרכם בשדה. ברר רבי שמעון וחקר בדבר, ובא זקן אחד והעיד, שרבן יוחנן בן זכאי קצץ בשדה זה תרמוסים של תרומה, ומפני שרבן יוחנן היה כהן, סמן הוא שהשדה היה מחזק בעבר כטהור, ורק לאחר מכן נאבד בו קבר. הלך רבי שמעון וזרע בו תרמוסים, ונעשה שם גס, והמת החל לנוע בקברו עד שהעפר שעליו נעשה תחנית, וכך הצליח רבי שמעון לצנן את הקבר וטהר את כל השדה. וכשראה רבי שמעון שאותו זקן לועג למעשהו ומתפלל על שטהר את השדה, נתן עיניו בו והלה שבק חיים. (מסכת שבת)

אחד מגדולי מזכרי הרבנים היה התנא רבי חיאי, שעליו אמרו חז"ל "כפמה גדולים מעשי חיאי" וכנו אותו 'רבי חיאי רבא' - דהינו רבי חיאי הגדול. פעלו הגדול בזכרי הרבנים היה בהרבצת התורה שלו, עד שפעם, כאשר ריש לקיש צנן מערת קבורה ונעלמה ממנו מערת רבי חיאי, כדי ללמד שלא כל אחד ראוי להתקרב אליו, התענה שלש מאות תעניות כדי שיראהו בחלומו ולא ראהו. חלשה דעתו ואמר: "רבנו של יעולם! וכי לא פלפלת בתורה כמוהו?! יצאה בתקול ואמרה לו: "תורה כמותו פלפלת, ואולם תורה כמותו לא רבצת, ולא עוד אלא שהיה גולה ממקום למקום כדי ללמד תורה". התענה ריש לקיש עוד שלש מאות תעניות, עד שהתגלה לפניו רבי חיאי ואמר לו: "דע לה, כי מי שלומד תורה לעצמו ואינו מלמד לאחרים, נוח לו של נברא!" כי רבי חיאי מסר נפשו על הרבצת התורה. רבי חיאי עלה לארץ ישראל כדי לחזק בה את התורה שנחלשה לאחר גרות אדרינוס גיסו רומי, והחל בפעולותיו להשיב עטרה לישנה. תחלה זרע פשתן, וכשגדל הפשתן היה עושה מהם חבלים וטונה מהם רשתות. לאחר מכן היה יוצא למדבר, שבו אין חשש גול וצד צביים, שוחטם ומאכיל את בשרם לעניים. את העור היה מעבד לקלף ועליו היה פותב מגלות מהתורה, והולך למקום שאין בו תורה ומלמד לחמשה נערים כל אחד חמש אחד. לאחר שהנער דע היטב את החמש, היה מדריך אותו ללמד לחבריו את מה שהוא יודע, וכך היה מביא את כל החמשה להכיר את כל חמשת חמשי התורה, והיו מלמדים אותם לנערים אחרים. וכך היה גם נוטל ששה נערים אחרים, ומלמד לכל אחד מהם סדר אחד של המשנה, ומבקש מהם ללמד זה לזה ולאחרים. וכך הצליח לזכות את הרבים ולהפיץ תורה במקומות רבים, עד ששבה התורה לשכון בארץ ישראל. וכאשר היו רבי חנינא ורבי חיאי מתנפחים ביניהם, היה רבי חנינא אומר לו: "אתי אתה מתנפח? והרי אם חלילה תשתכח התורה מישראל, אחזירה עלי ידי פלפולי". ענה לו רבי חיאי: "אתי אתה מתנפח? והרי אני עשיתי שהתורה לא תשתכח מישראל", ואז ספר לו את פעולותיו למען הפצת התורה, שלא תשתכח חלילה תורה מישראל. (רבי חיאי רבא)

יפתח הגלעד היה אחד משופטי ישראל בתקופת השופטים שאחר תקופת הושע בן נון, והושע את עם ישראל בשעה שפאו בני עמון להלחם עמם. כשחזר מהמלחמה כשהוא עטור נצחון, יצאו בני אפרים נגדו בטענה על כך שלא הזמין אותם להשתתף עמו במלחמה, ואולם הוא טען שבקש מהם לבוא לעזר לו ולא באו, וכך פרצה מלחמת אחים ביניהם, ולמרבית הצער נהרגו מבני אפרים ארבעים ושנים אלף איש. ואמרו חז"ל, שסבת הדבר היתה כך. בשעת המלחמה נדר יפתח נדר, שכל מי שיצא מדלת ביתו, יקריבו לקרבן לפני ה', פאות תודה לה'. הוא היה בטוח כי מביתו יצא כבש או עז לקראתו, ואותו יקריב לקרבן, ואולם לצערו יצאה בתו מביתו לקבל את פניו, וכיון שפך נאלץ לקיים בה את נדרו. לפי האמת היה יפתח צריך ללכת לחכמי הדור ולהשאיל על נדרו בפניהם, אך מפני כבודו לא רצה ללכת לפניהם בן אלעזר הכהן שהיה חי באותו דור, ופינהס לא בא אליו מאותה סבה. וכשפאו בני אפרים לפינהס כדי לומר לו שהם רוצים להלחם עם יפתח, היה צריך להוכיח אותם ולומר: "מדוע לא באתם אליו להתיר את נדרו? ועכשו נזעקתם ובאתם כדי להלחם עמו?" ומפני ששיתק ולא הוכיחם, ישב הקב"ה על פסא שופט צדק ואמר: "מאחר שיפתח שם נפשו בכפו כדי להציל את ישראל מיד מואב ועמון, ובני אפרים באו לעשות עמו מריבה והתקבצו לעשות עמו מלחמה, לכן יצא יפתח ויהרג בהם". ומי אפוא הרג את כל אותם ארבעים ושנים אלף איש? בגלל שפינהס לא מחה בידם של בני אפרים ולא הפר את נדרו של יפתח. ולא פינהס בלבד, אלא כל מי שספק בידו למחות ואינו מוחה, ויש בידו יכלת להחזיר את ישראל למוטב ואינו מחזיר, נזקקים לחובתו כל הדמים הנשפכים בישראל. ולמה הם דומים? לספינה שנקרע בה בית אחד, אין אומרים נקרע בה בית אחד, אלא כל הספינה נקרעה בלה. (תנא דבי אליהו)

לאחר שיצא רבי שמעון בן יוחאי מהמערה, בה היה טמון במקומו של עשרה שנים, לאחר שהשלטון הרומאי רצה להרג אותו, אמר: "הרי התרחשו לי נסים גדולים בכל השנים הארוכות בהן ישבתי במערה. שהרי בראו לי מן השמים עץ חרוכים למאכלי ומעין של מים חיים נבע בסמוך למערה, והקב"ה שמר עלי מפל משמר לבל ימצאוני הרומאים. ומפיון שפך, רוצה אני לעשות דבר אחד כדי לזכות את הרבים, כדי שלא ינפו לי משכרי בעולם העליון בגלל שעשוי לי גס. וכך גם נהג יעקב אבינו, שבשעה שפא שלם לשכם, שלם בגופו שנתרפא מצליעתו, שלם במקומו שלא נחסר מקומו כלום אפלו שנתן לעשו מתנות רבות, ושלם בתורתו שלא שכח מאומה בטרם הדרה, ומיד יוחן את פני העיר, ונתקן לבני שכם מטבעות משלהם, ובנה להם שוקים ומרחצאות. ואף אני רוצה לעשות דבר מה לתועלת הכלל". התעניו רבי שמעון ושאל אם יש דבר מה לתקן, ואמרו לו שיש שם שדה אחד שיש

מתפל

אמרות ופתגמים

לְקַבֵּלָהּ בַּמַּעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית. מִי שֶׁמְחַזֵּר אֶת בְּנֵי־אָדָם בְּתִשׁוּבָה, זֹכֶה וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה שְׁלִמָּה, וְהַקֶּבֶ"ה מְבַטֵּל אֶת־הַגְּזֵרוֹת בְּשַׁבִּילֹו. (ספר המידות)

• הָאָדָם הַמַּעְוָר אֶת לֵב בְּנֵי־אָדָם לִלְמַד לִירְאָה אֶת־ה', יִהְיֶה לוֹ חֶלֶק בְּכָל־אֲשֶׁר יוֹלֵד מִזֶּה, לְהַתְעֵדוֹ בְּעַדן נַצְחֵי אֲשֶׁר עֵין לֹא רֹאתָהוּ. הַשֶּׁכַּל הָאֲנוּשִׁי יִלְאֶה מִלִּהְקִיף אֶת־כַּמּוֹת וְאִיכוֹת מַצּוֹת הַרְבִּים אֲשֶׁר יִלוּו אָדָם זֶה, הַעֲמַל מַעֲט וְהַשֶּׁכֶר רַב לֹא יִעֲרָךְ וְשִׁעוּר. (רבי ישראל מסלאנט)

• לְדַעְתִּי, כְּלִימֵי חַיֵּי הָאָדָם, אִם אִם יִהְיֶה אֶלֶף שָׁנִים, לֹא עוֹלָה עַבְדּוֹתוֹ נֶגֶד זְכוּת הַרְבִּים, לְהַאִיר אֶת־עֵינֵיהֶם וְזוֹרְעִים אַחֲרֵיהֶם לְדוֹר־דוֹרִים. (רבי אברהם מקאליסק)

• אִם כְּשֶׁהָאָדָם שָׁלֵם בְּגוֹפוֹ וְנִשְׁמָתוֹ, אֵינוֹ נִקְרָא שָׁלֵם עַד שִׁיגְרַם שְׁלָמוֹת גַּם לְזוּלָתוֹ. (רבי אורי מודינצקי)

• אִלּוּ הָיָה הָאָדָם עוֹסֵק בְּמִסִּירוֹת נַפֶּשׁ לְטוֹבַת הַרְבִּים, בְּמִדָּה כַּזֹּה שֶׁהוּא מֵתְאַמֵּץ אֶת לְטוֹבַת אֶחָד מִבְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ, הָיָה יָכוֹל לִישֹׁד מֵאֶה יִשִּׁיבוֹת... (הסבא מנובהרדוק)

• הָעוֹסְקִים בְּזוּכֵי הַרְבִּים, זֹכִים לְסִיעָתָא דְשְׂמַיָּא הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהוּא מְסַגֵּל לָפִי בְּשִׁרְוֹנוֹתָיו. (קרייטא דאיתגתא)

• צְרִיף לְהִיּוֹת קָדָם זֹכֶה וְאַחֲרֵיכֶּךָ לְזוֹבוֹת, כִּי הַזֹּכֶה הוּא תְּנַאי כְּדֵי שִׁיגִיעַ לְהִיּוֹת מְזוּכָּה הַרְבִּים בְּאַמְתָּ. (רבי יוחנא לוינשטיין)

• הַמֵּיִטִּיב עִם־הַרְבִּים וְהַמְזוּכָּה אֶת־הַרְבִּים, זְכוּת זוֹ תִּשָּׂאֵר בְּיָדוֹ שֶׁהוּא עוֹצְמוֹ לֹא יֵאָבֵד מִן־הַרְבִּים. (הסבא מנובהרדוק)

• הַמְשִׁתַּמֵּט מֵעַבְדוֹת הַרְבִּים בְּאוֹמְרוֹ "קִטָּן אֲנִי בְּעֵינַי", שֶׁאֵל אוֹתוֹ: "וְכִי קִטָּן אַתָּה מְדוּד הַמְּלָכָה, שֶׁאֲמַר 'אֲנִי תוֹלַעַת וְלֹא־אִישׁ', וְאִם־עַל־פִּי־כֵן אֶלְמָדָה פִּשְׁעִים דְּרַבִּיכֶּךָ..." (פתגמים נבחרים)

• לְמָה נִזְקָקִים רְאֵשִׁי יִשִּׁיבוֹת וּמַרְבִּיצֵי תוֹרָה לְכַתֵּת רְגְלֵיהֶם לְמַעַן יִשִּׁיבוֹתֵיהֶם? לְזוֹבוֹת בְּכָה אֶת־הַיְהוּדִים הַנְּדָחוּים שֶׁאֵינִם זֹכִים לְלַמַּד תוֹרָה, אֲשֶׁר זֹכִים לִיהִנּוֹת מֵאוֹרֵם שֶׁל הַרְבֵּנִים הַמְבַקְרִים בְּעֵרְיָהֶם וּמְזַרְחִים עֲלֵיהֶם מֵאוֹרֵם. (החפץ חיים)

• הָאִישׁ הַמְזוּכָּה אֶת־הַרְבִּים, אִם הוּא עוֹצְמוֹ מִתְעַלָּה וּמִתְקַדֵּשׁ מְאֹד עַל־יְדֵי כָּן. (הסטיינזר)

• כֹּל־הַמְלַמֵּד תוֹרָה בְּרָבִים לְיִשְׂרָאֵל לְשֵׁם־שָׂמִים, הַמְקוּם מֵרַחַם עָלָיו וְנוֹתֵן בּוֹ חֲכָמָה וְיִנְיָה וְדַעַת וְהַשְׁכָּל, וְנוֹתֵן חֶלְקוֹ עִם שְׁלֹשָׁה צַדִּיקִים, אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב. (תנא דרבי אליהו)

• כֹּל־הַמְלַמֵּד אֶת בְּרֵי־חִבְרוֹ תוֹרָה, זֹכֶה וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה שְׁלִמָּה מְעַלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר "אִם־תָּשׁוּב וְאָשִׁיבָה לְפָנַי תַּעֲמִד". וְכָל־הַמְלַמֵּד אֶת בְּרֵי עַם־הָאָרֶץ תוֹרָה, אֶפְלוּ הַקֶּבֶ"ה גּוֹזֵר גְּזֵרָה מְבַטֵּלָה בְּשַׁבִּילֹו, שֶׁנֶּאֱמַר "וְאִם־תוֹצִיא יָקָר מְזוּלָל כְּפִי תִהְיֶה" (מסכת בבא מציעא)

• כְּלִימֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְהוֹצִיא דְבָרֵי תוֹרָה מְזוּלָל, הָרִי הוּא חָשׁוּב כְּאוֹתוֹ הַפֶּה שֶׁנּוֹתֵן דַּעַת וְתוֹנוּהָ, כְּפִיו שְׁלִי־הַקֶּבֶ"ה, וְמָה אֲנִי בּוֹרָא עוֹלָמוֹת וּמַחֲיָה מוֹתִים - אִם אַתֶּם כָּן. (סדרש תהילים ומשל)

• כָּל הַמְּכַנִּים בְּרִיָּה אַחַת תַּחַת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה, מַעֲלִים עָלָיו כְּאִלּוֹ יָצְרוֹ וּרְקָמוֹ וְהִבְיָאוּ לְעוֹלָם. (תוספתא הוריות)

• וְצִרִיף אַתָּה אַחֵי לְדַעַת שְׁזָכוּיוֹת הַמְאֻמָּי, אֶפְלוּ זֶה שֶׁהִגִּיעַ לְקַצֵּה תְקוּוֹן נַפְשׁוֹ לְפָנַי הַקֶּבֶ"ה, וְאֶפְלוּ נִתְקַרַב לְמַעַלְתַּת הַנְּבִיאִים בְּטִיב מְדוּתֵיהֶם וְיָפִי הַנְּהַגְתָּם וְהַשְׁתַּדְּלוּתָם בְּעַבְדוֹת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֵינֶן מַגִּיעוֹת לְזַכְיֹותַי שְׁלִי־הַמְדִּירִיף בְּנֵי־אָדָם, וּמְדִירִיף הַרְשָׁעִים אֶל עַבְדּוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׂכֻזְכֵי־תוֹנוֹ נַכְפָּלוֹת בְּמַעֲבַר הַיָּמִים וּמְחֻזָּר הַזְּמַנִּים. (חובת הלבבות)

• וּמַצְדִּיקֵי הַרְבִּים כְּפוּכְבִּים, אֵין דֵּי שְׁלָמָם לוֹ שְׂכָרוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּחַיָּו כְּאֵן, אֲלֵא הָרִי הֵם כְּפוּכְבִּים גַּם לְעוֹלָם הַבָּא. לְנַצַּח לְעוֹלָם וָעֵד. (לב אליהו)

• לֹא דֵי לְצַדִּיק שִׁיקָנָה חַיִּים לְעַצְמוֹ, אֲלֵא יִקְנֶה אוֹתָם לְזוּלָתוֹ. וְהַחֶסֶד - הוּא לֹקַח נַפְשׁוֹת הָאֲנָשִׁים וּמוֹשֵׁף אוֹתָם לְעַבְדוֹת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שִׁיקָנוּ כֻּלָּם אֶת חַיִּים הַנַּצְחִיים. כְּנֶאֱמַר "וְלָקַח נַפְשׁוֹת חֶסֶד", (הרלב"ג)

• הַמְזוּכָּה אֶת־הָאָדָם וְהוֹפְכוֹ מַחֲבִיב לְזִכְאִי, כְּאִלּוֹ בְּרָא אָדָם קִדְשׁ, שְׁכָל־אָדָם עוֹלָם בְּפָנָיו עוֹצְמוֹ הוּא, וְזוֹכָה הַמְזוּכָּח לְמַעַלְוֹת גְּדוּלוֹת, שֶׁהַקֶּבֶ"ה גּוֹזֵר וְהוּא מְבַטֵּל. (חובת הלבבות)

• מִי שֶׁמְקַרֵּב אֶת־הַחֻקִּים לְעַבְדוֹת ה' יִתְבָּרַךְ הַבְּרִכוֹת מְסוֹרוֹת בְּיָדוֹ. מִי שֶׁמְזוּכָּה אֶת־הַרְבִּים - נַעֲשֶׂה שְׂתִיף

כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְיַד בֵּית־הַקְּבָרוֹת, בְּקֶשׁ רַבִּי עַקִּיבָא שִׁיזְצִיאוּ לוֹ סִפְסָל לְשִׁבְתָּ עָלָיו, וְאָמַר: "אֲחִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁמַעוּ. לֹא חֶסֶד אֲנִי, כִּי יֵשׁ חֶסֶד יוֹתֵר מִמֶּנִּי. אִם לֹא עֲשִׂיר אֲנִי, כִּי יֵשׁ עֲשִׂירִים גְּדוּלִים מִמֶּנִּי. וְאֵם תִּאָמַר שֶׁאֲנִשִּׁי דְרוּם מְכִירִים אֶת רַבִּי עַקִּיבָא, מְהִיכֵן מְכִירִים אוֹתוֹ אֲנִשִּׁי הַגָּלִיל? וּמְהִיכֵן מְכִירִים אוֹתוֹ הַנְּשִׁים וְהַסָּף תְּרַבִּים שֶׁהִגִּיעוּ לְכָאן וְהַטְרִיחוּ אֶת־עַצְמָם לְלוֹת אֶת־הַפְּנוּחַ? וְאֵם בְּשִׁבִיל עַקִּיבָא בְּאַתָּם, הָרִי כְּמָה עַקִּיבָא יֵשׁ בְּשׁוּק, אֲלֵא יוֹדַע אֲנִי שֶׁלֹּא הַצָּטְעַרְתָּם אֲלֵא בְּשִׁבִיל כְּבוֹד הַתּוֹרָה וּבְאַתָּם לְשֵׁם מִצְוָה, וְיוֹדַע אֲנִי שֶׁשֶּׁכֶר גְּדוֹל מְבַטֵּחַ לְכָל־מִי שֶׁקִּים מִצְוֹת הַלְוִית הַמּוֹת. וְעַכְשָׁן מֵתְנַחֵם אֲנִי עַל הַשֶּׁכֶר הַגְּדוֹל בְּזְכוּת הַכְּבוֹד הַגְּדוֹל שֶׁחֲלַקְתָּם לְבְנֵי הַפְּנוּחַ, וְיוֹדַע אֲנִי שֶׁבְּנֵי בְּרֵי־הַעוֹלָם הַבָּא הוּא, מִפְּנֵי שֶׁזָּכָה אֶת־הַרְבִּים לְבוֹא לְמִצְוָה זוֹ, וְכָל־מִי שֶׁמְזוּכָּה אֶת־הַרְבִּים, אֵין חָטָא בָּא עַל־יְדוֹ". (מסכת שמוחה)

לְתַנָּא רַבִּי עַקִּיבָא הָיָה בֶן צַעִיר בְּשֵׁם שְׁמַעוֹן, שֶׁנֶּפֶל לְמִשְׁכָּב. יָשָׁב אָבִיו רַבִּי עַקִּיבָא בְּבֵית־הַמְדִּירִשׁ, וְלֹא בָטַל תוֹרָה אֶפְלוּ רָגַע אֶחָד, וְהַעֲמִיד אֲנָשִׁים שִׁינְסוּ לְהַקְל מִיסוּרָיו. לְפַתַּע הִגִּיעַ אֶחָד הָאֲנָשִׁים וְהוֹדִיעַ לְרַבִּי עַקִּיבָא בְּצַעַר, כִּי מַחְלָתוֹ שֶׁל הַבֶּן הוֹלָקַת וּמְכַבְדָּה, וְרַבִּי עַקִּיבָא הִגְבִיר אֶת־הַתְּמַדָּתוֹ. עֶבֶר עוֹד זְמַן מָה, וְשְׁלִיחַ נוֹסֵף הִגִּיעַ וְסַפֵּר כִּי הַמַּצְבַּ הַחֲמִיר עוֹד יוֹתֵר וְהַבֶּן כָּבֵד נוֹטֵה לְמוֹת, שְׁלִיחַ נוֹסֵף הִגִּיעַ וְסַפֵּר שֶׁגִּסְסוּתוֹ שְׁלִי־הַחוֹלָה הַחֲלָה, וְהַרְבִּיעֵי בָּא וְסַפֵּר כִּי נִשְׁמָתוֹ נִסְתַּלְקָה לְגַנְזֵי מְרוֹמִים. קָם רַבִּי עַקִּיבָא, חִלָּץ אֶת־תְּפִלִּין וְקִרַע אֶת־בְּגָדוֹ, וְהִכְרִיז: "אֲחִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁמַעוּ! עַד־עַתָּה הֵיינו חַיִּים בְּלִמּוּד תוֹרָה, אוֹלָם עַתָּה מוֹטֵל עֲלֵינוּ חַיִּיב לְכַבֵּד אֶת־הַנְּפִטָר, וְנִצָּא עַתָּה לְקִרְאָתוֹ". סָגְרוּ הַתְּלַמִּידִים אֶת־סִפְרֵיהֶם וְנִצָּאוּ אַחַר רַבִּי עַקִּיבָא לְלוֹת אֶת־בְּנוֹ הַפְּנוּחַ, וְיַחַד עִמָּם הִתְאַסַּף הַמּוֹן רַב שֶׁל אֲנָשִׁים שְׂבָאוּ לְלוּיָהּ.

מספר

ספורי צדיקים

ספור המעשה, נמנו צדיקי ירושלים ואמרו: "כמה גדולים צדיקים במיתתן. ומפני שהיתה לו לרבי נסים מסירות נפש בחייו על מצוה זו, לכן זכה שגם לאחר מותו נעשה שליח מהשמים לזכות את הרבים, ולזרום בלמוד תורה בחצות הלילה". (אוצרות האגדה)

עומד המגיד הירושלמי הנודע, רבי שלום שבדרון, ליד ארון הקודש שבבית הכנסת "זכרון משה" שבירושלים, ונושא דבריו הוא 'זכוי הרבים'. "איך אפשר להגיע לידי זכוי הרבים?" שואל רבי שלום ומשיב: "אספר לכם מעשה שהיה. הדבר היה בערב יום הדין, כאשר אברהם צעיר למים התהלך בין רחובות ירושלים, כשעל פניו נסוכה ארשת מתוחה של אימת יום הדין. הזמן קצר, והוא מחפש דרך כיצד לצבור זכיות נוספות לקראת ראש השנה, והנה נצנץ רעיון במוחו לזכות את הרבים, כי הרי בכך אפשר לצבור חבילות חבילות של זכיות. אותו יום היה בשבת קדש האחרונה של אותה שנה, הסמוכה לראש השנה, והנה הוא נכנס לבית הכנסת הסמוך ומביט על המתפללים. התפלה עמדה לקראת סיומה, וחלק מהמתפללים כבר החלו לקבל את טליתותיהם, ולהכניסן לתוך שקיקי הטליתות שעמם. והנה הוא נחרד לראות, כיצד כמה מהם לא מקפידים על ההלכה המפורשת האוסרת לקבל את הטלית בקפיצה בדייק על הקפלים המדוקים, ואז גמלה בלבו ההחלטה. המתפללים החליפו ביניהם ברפת שבת שלום ופנו לצאת, והנה הפתעו לשמע דפיקה על הבימה. 'יהודים יקרים! אנו עומדים ימים ספורים לפני ראש השנה, ולכן כדאי להזכיר הלכה מפורשת מהלכות שבת, שאסור לקבל טלית בקפיצה, ואין מזורזים אלא למזורזים'. רב המתפללים היו פשוטי עם, והם הפו בתדהמה. 'לא ידענו דין כזה, לחשו בהפתעה, שנים ארכות אנו עוברים על אסור שבת?! ואחד המתפללים, יהודי ירא שמים, הניח הצעה על אתר לפני המתפללים. 'הבה ונקבע שעור יומי בכל שבת לאחר התפלה, שעור קצר בהלכות שבת. ההצעה התקבלה בהתלהבות, והשעור הראשון התקיים בשבת שובה, בין פסה לעשור. שעור קבוע של עשר דקות בהלכות שבת, והשעור נמשך שביעי אחר שביעי. והנה נודע הדבר למתפללי בית הכנסת השכן ברחוב המקביל, והללו התמלאו קנאת סופרים. היתכן?! בבית הכנסת 'ההוא', שבו מתפללים פשוטי עם מתקיים בכל שבת שעור קבוע, ואלו אצלנו, בבית הכנסת של ה'חשובים', אין כלום? ומיד נפלה ההחלטה פה אחד: שעור בהלכות שבת. וכך היה גם בית כנסת שלישי בעקבותיהם, ומי יודע עד לאן התגלגלו הדברים". סיים רבי שלום את הספור ואמר בנגונו הערב שובה הלב: "ואותו אברהם מאמן חלף והלך לו. מן הסתם כלל לא ידע איזו סערה חולל בהיערתו הקצרה, וככל לא מודע אודות זכיותו התופחות והולכות לזכותו בעולם הבא. 'זכוי הרבים אדיר, דפיקה אחת על הבימה וכמה מלים טובות. פחם של מלים אהודות לפני ראש השנה', סיים רבי שלום. ומיהו אותו אברהם שרבי שלום לא גלה את זהותו? מתברר, כי זה היה רבי שלום בעצמו... (קול חובב)

רבי יוסף חיים מבגדד בעל "בן איש חי", היה קונה מדי שנה את ארבעת המינים לכבוד חג הסוכות בהדור מיוחד, והיה מפאז לשם כך הון רב. מדי שנה, משעות הבקר המקדמות ועד לשעות הצהריים המאוחרות, השתתף תור שליחודים מפל רחבי בגדד הגדולה, כדי לברך על מיניו המהדרים ולצאת ידי חובת המצוה באופן המעלה ביותר. פעם שאלוהו מקרבו: "פיצד יכול הרב למסור את ארבעת המינים שלו, עליהם שלם הון רב, לכל אחד שפא? והלא בכך גורם הרב במו ידיו, שההדור של המינים פוחת והולך, שכן המינים משחירים ממשמוש הידים הרבות?! חנה: ה'בן איש חי' ואמר: 'זכוי הרבים זהו ההדור הגדול'... (אבירי בבל)

ביום גשום וסוער, פנה תלמיד חכם אחד אל החזן אי"ש ושאלתו בפיו: "מדי יום ביומו, מוסר אני שעור לבעלי בתים בעיר רמת גן הסמוכה לבני ברק. אולם היום, עקב הגשמים המרבים והסערה הגדולה, מתלבט אני אם עלי לטרח ולנסע לשם כדי למסור את השעור?" לשאלת החזן אי"ש, כמה אנשים משתתפים בשעור ספר, כי בדרך כלל באים כעשרה אנשים בקביעות. "כמה יבואו היום, לפי השערתך?" שאל החזן אי"ש, והלה השיב: "כמדומני שאף אחד לא יבוא, למעט השמש של בית הכנסת שמתגורר בסמיכות מקום". "נו", אמר החזן אי"ש, "אם אפלו איש אחד בלבד יבוא לשעור, כדאי כבר שתטרח למענו ותבוא למסירת השעור. מפני שמצות תלמוד תורה אינה כשאר המצוות, ואינו דומה אדם שלמד באותו יום, למי שלא למד כלום, כי הלמוד היומי משנה את האדם בתכלית". (שיח צדיקים)

רבי נסים לופס, היה אחד מחשובי חכמי ארם צובא, והיה נוהג לקום מדי לילה בחצות כדי לעסק בתורה, וכך זכה לבקיאות מפליגה בפרד"ס התורה. בגיל צעיר פהו עיניו, אולם הוא המשיך ללמוד כל חייו בחשק רב, ואף חבר פרוש חשוב על הרמב"ם. לאחר פטירתו, יסדו כמה חכמים מיצאי ארם צובא בירושלים חברה "שמרים לבקר" לזכרו של רבי נסים, ומנו אדם שיעור את האנשים משנתם בחצות. החברה נוסדה בשנת תרנ"א, וחבריה היו משכמים מדי לילה, ולומדים בבית הכנסת העתיק שעל שם רבן יוחנן בן זפאי בעיר העתיקה, והולכים בכך בדרך של רבי נסים להקדיש את הלילה לתורה. לימים, חלה גבאי החברה ואשפז בבית הרפואה. באחד הלילות התגלה לפניו רבי נסים לופס, ואמר לו כך: "לא תוכל לשער איזו נחת רוח גרמתם בעולם העליון, על ידי הלמוד שלכם באישון לילה, אולם זה כבר שלשה לילות שחידלתם מכך ומנעתם שעשוע ממרומים". התעורר הגבאי בבוקר, ומיד שלח לברר את העניין. והנה התברר, כי הגבאי שהחליפו נפל אף הוא למשכב, והאיש השלישי שהתמנה לכהן, התרשל בתפקידו ולא העיר את הלומדים בלילה. מיד התחזק הגבאי הראשון וחזר לעמד על משמרתו, והשתדל מאז ביתר שאת במצוה רמה ונשגבה זו של זכוי הרבים. וכשהתפרסם

רבי ראובן יוסף גרשונוביץ, חפש כלימיו כיצד לזכות את הרבים, ואף הפעיל ועודד אחרים לפעלות של זכוי הרבים. ספרה אחת הנשים הצדקניות שפעלו להפיץ תורה וטהרה בנגב, כי פעם בקשו ממנה למסור הרצאה באחת הערים, והיא נענתה לבקשה. הנשים שהשתתפו בפועל נהנו מאד, והעלו בפניה הצעה למסור להן שעור קבוע כדי לחזקן ולהפיח בהם רוח ונשמה יהודית. הייתה הרבנית במצור, שכן זמנה היה דחוק ולא היה בכחה לעשות פן, אולם הפעילים המסורים שבאזור הזמינו אותה אל הרב גרשונוביץ, ובקשו להתדבב אצלו בדבר. שמע הרב את שני הצדדים, ולאחר מכן פנה אל האשה ואמר: "אני מתחנן בפניך, להמשיך במסירת השעורים, כי יש בזה מצוה נשגבה של זכוי הרבים". ומיד לאחר מכן התענגו ושאל על בני ביתה וילדיה של הרבנית, אם הם זקוקים לעזרה וחס מיוחד. נענתה האשה וספרה, כי באמת יש לה כמה בעיות הזקוקים לפתרון ומנה אותן, ומיד קם הרב ואמר בנחרצות: "בטוח אני, כי בנכם פלוני שאתם דואגים לעתידו הרוחני, יגדל בתורה וביראת שמים, ובתכם שאזקקה לרפואה שלמה תבריא לחלוטין, ואף שאר ילדיכם יגדלו ויפריחו לתפארה. ומהיכן בטוח אני בזאת? מפני שאמון בעל הגמול לשלם שכר טוב לאלו שעוסקים בקרוב בניו אליו יתברך שמו, ואם הכל יבוא בביתכם על מקומו בשלום, ותוכלו להתמיד בפעולותיכם למען זכוי הרבים". הדברים הנלהבים הפיחו בה כחות לעבודת הקדש, ואכן זכתה לראות את פרות עמלה בעולם הזה והקרן קמית לעולם הבא. (ניצוצי אש)

רבי גרשון קליבנסקי, היה אוד מצל מאש שעבר תלאות ומארכעות ברוסיה הסובייטית בתקופת מלחמת העולם השנייה, הגלה לסביר הקפואה וסבל ישורים קשים, אולם שמר מכל משמר על התורה והמצוות מתוך מסירות נפש מפליאה. בזכרונותיו הוא מספר על התקופה הראשונה עם הגיעם לסביר, כאשר לא היה בידיהם לוח עברי ולא ידעו כיצד יצליחו לשמור על השבתות והמועדים, על יום הכפורים וחג הפסח במועדים, ולבם נפל בקרבם. והנה ישועת ה' כהרף עין, ואלי ביתם נכנסה אשה יהודיה אחת ללא הודעה מקדמת, ובידיה ספר קטן. הביט רבי גרשון בספר ולהפתעתו גלה, כי לפניו הספר הנודע "קצור שלחן ערוה", אולם שבעתים הפה בתדהמה כאשר גלה בין דפיו לוח יהודי לחמשים שנה. השמחה הייתה עצומה, ובזכות אותו ספר זכו כל הגולים היהודים בסביר הרחוקה להנצל מאיסורי כרת חלילה, ועלה בידם לשמור על כל החגים והמועדים במלואם. ולא רק הם זכו לכהן, אלא אף מכריהם שהיו עמום בקשרי מכתבים, קבלו מהם מכתבים בהם רמזו להם על 'הדוד פסח' והידודה חנפה ועל מועדי בקורם... ומן השמים שלמו לה לאותה אשה שאכתה את הרבים, וזכתה לאריכות ימים ושנים ונפטרה בגיל של למעלה ממתשעים שנה, כי אין הקב"ה מקפח שכר כל ברירה. (סיביר - עדות אישית)

מעשה באברך אחד, שהתברך בכשרון נאום נפלא, עד שיצא שמו למרחוק והזמן לעתים לשאת דברי חזק בכנסים שונים. לא ידע אותו אברך אם הוא נוהג כשורה ולא היה בטוח בדרכו, כי התחבט שפוא עליו להשקיע שנים ארפות בהתעלותו הרוחנית האישית, ואחר שיהיה 'נאה מקים' היה גם 'נאה

דורש'. אולם מאידך, ידע את חשיבותה ומעלתה של זכוי הרבים, ולא ידע לשית עצה בנפשו. בהיותו ממשחרי פניו של רבי מרדכי צוקרמן, משרידי תלמידיו של ה"חפץ חיים", החליט להכנס אליו ולשאל בעצתו, אולם הדבר נדחה מיום מסבות שונות. בינתיים ערך אותו אברך פרמצוה לבנו שזכנס למצוות, ובעת הקדוש שזערה בבית הכנסת בשבת קדש, הגיע רבי מרדכי ונשא דברים קצרים פדרפו. אחריו נשא אבי הבן דרשה נפלאה בטוב טעם ודעת וברב כשרון נפלא, ורבי מרדכי ישב והתענג על דבריו. כשנפרד ממנו, פנה אליו ואמר: "פיון שפון השמים נתנו לה כח לדבר, עליה לנצלו ולהועיל לרבים, כדי להשיב לבבות בני ישראל לאביהם שבשמים". קבל אפוא אותו אברך את תשובתו, עוד בטרם הספיק להעלותה לפני רבי מרדכי... (יחיד דודו)

ספר רבי זאב פרידמן, אוד מצל מאש השואה האזמה: "בשנת תש"ד, שהייתי במחנה רכז בסלובקיה והעסקתי בידי הנאצים הרשעים בפנוי פצצות חיות מתוך רכבות. באחד הקרונות מצאתי ספרי קדש רבים, ובהם גם מגלת אסתר מהדרת. מהרתי להטמין את המגלה בכיס, וחשבת בלבי כי הדבר יהיה לי למזכרת מהתקופה הנוראה. עברו ימים רבים, והגיע חג הפורים. נזכרתי במגלה שבדי, ופרסמתי לרבים כי ברשותי מגלה כשרה כמצות היום. השמועה התפרסמה במחנה חישמה, ועלה בידי לזכות את הרבים לקים מצות קריאת המגלה פראוי, וכלם ברכו אותי שבזכות זה אזכה להנצל מהגיהנם הלזה ואחזר שוב להיות בן חורין. עברנו ישורים קשים, וכשהגענו למחנה מאוטהאוזן הנורא, לקיתי בחרם גבוה והממונים העבירוני לקבוצת החולים. באין ברה, מסרתי את התפליו שלי ואת המגלה לידי ידי הטוב, אולם הוא עודד אותי ואמר לי להחזיק מעמד, ובזכות זכוי הרבים אזכה להנצל מגיא ההריגה. עוד תראה, כי בעוד ימים מספר נשתחרר מכאן ונשוב לארץ החיים, הבטיח לי חברי, ואמנם דבריו הפיחו בי כח ואמונה, ובזכותם החזקתי מעמד ונצלתי תהלה לה' לחיים". (שמע ישראל)

פעם, העלתה הצעה בפני אברך תלמיד חכם אחד, למלא את מקומו של משגיח בשיבה במשך כשעתיים מדי ערב, לעסק בלמוד עם הצורבים הצעירים ולחזקם בתורה ויראת שמים. עלה האברך לשאל את רבי ישראל יעקב קניבסקי בעל "קהלות יעקב", והוא הורה לו לקבל על עצמו את התפקיד. "ידע לה", אמר לו ה'סטופלר', "כי להיות ממזכוי הרבים זו זכות גדולה, וכבר קבע רבנו יונה ואמר, שאפילו דברים שאין התשובה מועילה להם, מתפפרים על ידי זכוי הרבים". ורגיל היה לומר, שכל גדולי ישראל בכל הדורות התעלו על ידי אמירת שעורים, ולא רק על ידי למודם העצמי. והוסיף: "כאשר מלמדים תורה לאחרים, הרי זה שקול כעשרים פעמים של חזרה". והתבטא: "אני חש זאת על עצמי. כי כל מה שלמדתי לעצמי נשפח ממני, ומה שלמדתי לאחרים זכור אצלי עד היום". (תולדות יעקב)

היה זה בזקנותו של ה"חפץ חיים", כאשר הגיעה אליו בקשתו של רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי, לבוא לעירו ולנא, כדי לעזור שם על ענין טהרת עם ישראל ולחזק ברבים כושלות. כשנודע

רבי שלמה זלמן אוירבך, היה מעודד צורבים צעירים להוציא לאור את חידושיהם ולהדפיס ספרים משלהם. נוהג היה לספר, כי פאשר רבו רבי איסר זלמן מלצר קבל פרס מקרן צבורית על ספריו 'אבן האזל', אמר לו: "וכי לפרס של עמוד על ספרי אני זקוק? אלא יודע אתה איזו חשיבות אני מיחס לעמוד מחברים צעירים להוצאת ספריהם, ולכן הסכמתי לקבל את הפרס, כדי שהדבר יעודד תלמידי חכמים צעירים לכתובת חידושים והדפסתם". וגדולה היתה שמחתו של רבי שלמה זלמן בשעה שהיה בא אליו מחבר צעיר עם ספרו, והיה מעודדו להמשיך בדרכו זו, כשהוא נוהג לומר כי אין בהוצאת ספר בגיל צעיר משום יושרה, ואף היה נוהג לשלם לכל מחבר צעיר שהביא לו את ספרו, כדמי קדימה לספרו הבא. בדרך צחות היה מצטט ואומר בשם אחד הגדולים, כי קדם ביאת המשיח, פאשר פגשו שני יהודים זה עם זה, לא ישאל איש את רעהו לשמו, אלא לשם ספרו" (המאור הגדול)

פעם התפנסה אספה גדולה של רבנים וראשי ישיבות, ודנו בשאלה אם נכון הדבר לשלח תלמידי ישיבה להפיץ תורה ברבים ולמסד שעורים בשווי העולים החדשים, כדי להתזרם למוטב, או שמא יש לחשש שמא יצא שכרם בהפסדם. בראש האספה ישב רבי יחזקאל אברמסקי, נשיא ועד הישיבות, וגם רבי יהודה צדקה ראש ישיבת "פרת יוסף" היה שם. רבים מהדרשנים חוו את דעתם והכריעו לשלילה, ואולם מפיון שדבריהם נשאו באדיש, לא הבין רבי יהודה את הכרעתם. משום כך, פאשר פנה אליו רבי יחזקאל ובקש ממנו לשאת דברים, לא פלל כלל כי דבריו יסתרו לחלוטין את דברי קודמיו, ואמר: "מציינו בגמרא, שכל המלמד את בן חברו תורה, זוכה ויושב ביישיבה שלימעלה. ונשאלת השאלה, וכי פנות חז"ל להבטיחנו שאדם כזה יזכה למקום כבוד בעולם הבא? אלא שאם יחשב האדם שבגלל עסוקו בזכוי הרבים יפסיד את תורתו, הרי שמבטח הוא שכל מה שלא יספיק ללמוד פאן, יזכה להשלים בעולם הבא". בהמשך דבריו הזכיר פמה מספורי חז"ל שמהם עולה כי האמוראים בטלו תורה למען הצלת נפש זולתם, וצטט את הנאמר על אביי שיצא להציל יהודי מעברה, ובטל לשם כך את תורתו. לשמע הדברים, התרגש רבי יחזקאל אברמסקי ואמר: "הלא מר שפך את כל הקערה עם המים שבה", ורמז שבנאומו הקולע, דחה את דברי הקודמים לפניו, והצדק עמו. (ויכוי הרבים)

דבר הבקשה לבני המשפחה, נחרדו לבריאותו של אביהם, וטענו בפניו שאין באפשרותו לצאת לדרך הרחוקה מפני חלשתו, והתחננו לפניו לותר על כך. אולם ה"חפץ חיים" בטל את דבריהם ואמר: "וכי כיצד אוכל להמשיך לשבת פה, בשעה שמוטלת עלי חובת זכוי הרבים בולנא ולתקן שם תקון גדול?" ראו בני הבית כי הוא איתן בדעתו לנסע, ולכן נסו להתחכם ובקשו ממשמשו הקבוע להתחמק מהמקום, כדי שלא יהיה ה"חפץ חיים" עם מי לנסע. החל ה"חפץ חיים" להתכונן לנסיעה, וכשראה שהמשמש איננו בבית והבין כי מנסים להכריחו להשאיר, קם בשארית כחותיו, נאחז בקירות הבית והחל לשרף את רגליו הישישות אל מחוץ לבית. וכשראו בני הבית כי מנוי וגמור עמו לצאת לדרך, הזעיקו מיד את המשמש והם יצאו יחד לילנא. בהגיעם לשם, התפנסו אלפים לשמע את דבריו של זקן רבני הדור, והוא החדיר בהם דברי חזק על חשיבות הטהרה בעם ישראל. בליילה, נכנס אליו יהודי זקן מתושבי וילנא, וה"חפץ חיים" דבר עמו ארפות בעניני אמונה, וטרם יצא הודה לו הגון על דבריו ואמר כי הפיח בו נשמה חדשה של אמונה תמימה בה'. אז פנה ה"חפץ חיים" למשמשו ואמר: "ראה נא, איני יודע אם הדרשות שדרשתי פאן בעיר הביאו באמת את המטרה לה נדרשתי, ואולם דבר ברור אחד יודע אני. אותו זקן שהיה אצלי עכשו, התחזק בזכותי בדברי אמונה, ובשבילו לבד כדאית היתה כל הטרחה שטרחתי ונסעתי מרדין לילנא" (חידושי חיים)

גאון הצדקה היה החסיד רבי יעקב הלוי פרידמן, וכל ימיו הקדשו לזכוי רבים במצות הצדקה ותמיכה במשפחות מעוטות יכלת בדרך של כבוד. היו כאלה שנסו למנוע ממנו את המאמץ באסוף כספי הצדקה, והיו מקרים שנסו להסביר לו כי אין זה נאה לאסוף צדקה במקום, ואולם הוא עמד על שלו והסביר, כי הוא נמצא פאן לא רק בשביל לאסוף כסף, אלא גם בשביל לזפות את הרבים במצות הצדקה. פעם הגיע לחתונה ורצה לאסוף שם צדקה. נגש אליו בעל האולם ואמר: "פמה יעלה בידך לאסוף פאן, לפי השערתך? אני מוכן לתת לך שלש מאות דולר, אך עשה לי טובה ואל תאסף פאן". הסכום שהציע היה נכבד מאד, ואולם רבי יעקב לא יכול היה לשתק: "הרי פה יקרה היא מצות זכוי הרבים, ואיך אתה מסגל לקחת על עצמך אחריות גדולה כזו של מניעת יהודים ממצוה חשובה זו"? (תפארת יעקב)

ממלכה

מעשה באדם אחד שבקש לזפות את הרבים, והיה נוהג לעמוד בכל ליל שבת ולהמתין שעה ארבה לאלו שמאריכים בתפלת העמידה, שכן יש דעה באחרונים, שאין לומר 'זיכרו' לאחר התפלה, אלא בעדות של שנים, וכיון שהלכו האריכו בתפלתם, היה מתנדב לימנם בעד נוסף. פעם נסע האיש לארצות הגולה כדי להתרים נדיביעים, ועלה לביתו של נגיד מפרסם ובעל צדקה. תהה הלה על קנקנו, וכששמע שבעל חסד הוא המזכה את הרבים, בקש לדעת פמה דברים אמורים, והפתע לשמע על מעשי החסד שלו באמירת עדות בשנים. "ולשם מה זקוק אתה למזון"? תהה הנגיד, והלה השיב מיד: "מה אתה סח? והרי עתה, בתקופה זו שאני שוהה בגולה, נאלצתי לשכר ממלא מקום שישמש בתפקידי, וכלום אקפח את שכרו ולא אשלים לו על טרחתו"!!...

שאל פעם רבי שלמה קלוזנר מברוד: "מדוע רואים אנו הבדל גדול בין הטבה עם הבריות שעודם בחיים, שאין בלי אדם זריז לקימה, לבין גמילות חסדים עם המתים שכלם רצים למצוה זו"? והשיב: "טעמו של דבר הוא, מפני שבני אדם אוהבים את האמת. פאשר הם נתבעים לעשות משוהו למען הבריות, נכנס ספק בלבם שמא אין הלכו נצרכים באמת ואולי אין פאן חסד שלם. אולם לגבי המתים אין פאן ספק, שכן הדבר נבר ונראה לעין שהוא מת, ומה מקום יש פאן לספיקות"? וסיים בחייד: "ולכן נקרא החסד שעם המתים בשם 'חסד של אמת'..."

נוהג היה ה"בני יששכר" לומר, כי הסבה שאין מברכים לפני מעשה חסד עם הבריות, מפני ההכנה שבדבר. שכן בעלי הבית יורד וטובל לפני הברכה, ומכיון עצמו למצוה בסלודין, ובינתים פרחה נשמתו שלי העני"...

גליון 603
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

גדול הנס האחרון מהראשון. רבי שמעון בן חלפתא היה עני מרוד. פעם אחת הגיע ערב שבת ולא היה לו כסף לקנות צרכי שבת, יצא מחוץ לעיר והתפלל לפני האלקים. שמע הקב"ה תפילתו וניתנה לו אבן טובה מן השמים. נתן את האבן לשולחני ובכסף שקיבל קנה כל צרכי שבת. כאשר הביאם הביתה שאלה אותו אשתו מהיכן אלו? אמר לה ממה שפירנס הקב"ה. אמרה לו אם אין אתה אומר לי מהיכן הם אינני טועמת כלום, סיפר לה, התפללתי לפני האלקים וניתנה לי האבן מן השמים. אמרה לו אינני טועמת כלום עד שתבטיח לי שתחזיר את האבן. במוצאי שבת שאל אותה למה? אמרה לו האם תרצה שבעולם הבא יהיה שולחןך חסר ושולחן חברך מלא? שמכיון שהאבן ניתנה לך בנס ינכו לך מזכויותיך. הלך רבי שמעון וסיפר את כל המעשה לרבי יהודה הנשיא. אמר לו לך ואמור לאשתך שאם שולחןך יהיה חסר אני אמלאנו משלי. הלך רבי שמעון ומסר את הדברים לאשתו, אמרה לו בוא אתי למי שלמד אותך תורה, כשבאו אל רבי יהודה הנשיא שאלה אותו איך אתה יכול להבטיח שבעולם הבא תמלא את החסרון של בעלי, וכי אדם רואה את חברו בעולם הבא? הרי לכל צדיק וצדיק יש עולם בפני עצמו שנאמר (קהלת י"ב ה) "כי הולך אדם אל בית עולמו", לא כתוב בית עולמים אלא בית עולמו. כיון ששמע כן, הלך והחזיר. כיון שפשט ידו להחזיר את האבן, מיד ירד המלאך ונטלה ממנו. רבותינו אמרו הנס האחרון היה יותר גדול מהראשון.

(עפ"י מדרש רבה שמות נ"ב ג')

פרשת השבוע

תמונתו של צייר מפורסם, המתארת אדם מחזיק בידו סל עם פירות, והיתה התמונה כל כך חיה וממשית, עד שהיו העופות סבורים שאלה הם פירות אמיתיים, והיו עטים עליהם לאכלם. תמונה זו עוררה את התפעלות כל העולם, ונקבע פרס גבוה לכל מי שיבוא וימצא בה חסרון. בא פיקח אחד ואמר, אמנם הפירות מוצלחים ביותר ונראים כממשיים, אולם האדם המחזיק בסל אינו מוצלח כלל, שכן אילו היה גם האדם כמו הפירות נראה כחי ממש, הרי היו העופות מתיראים מפניו ולא היו עטים על הפירות הנתונים בידיו. ואכן אותו פיקח קיבל את הפרס. כיוצא בזה גם כאן, כשסיפר שר האופים ליוסף כי העוף אכל מן הסלים אשר על ראשו, למד יוסף מזה שאדם זה אינו נחשב עוד לאדם חי, שכן העוף היה מתיירא מפני אדם חי, ולא היה אוכל מעל ראשו, ואין זאת אלא שכן מות הוא, לפיכך פתר לו את חלומו להיפך מהחיים.

מה החלום הזה אשר חלמת (ל"ז - י')

הסבא הקדוש משפאליע זיע"א סיפר פעם, ראיתי בחזון שאני מטייל בשמים, ופתאום הופיע איש אחד חגור באבנט של חבל ועל כתפיו נושא מרדעת, ניגש אלי וקרא אלי בקול גדול, אני חופר במרדעת זו בשדה להכין חול לבני ישראל לצורך שבת, ונחלי זיעה מטפטפות מגופי, ואתה לייב הנך מטייל כאן כבטלן, רד מהר לעולם התחתון, וממני תראה וכן תעשה. ובאותה שעה למדתי, שהאיש חגור חבל וחופר במרדעת חול לצורך שבת, הוא הוא רבינו הבעש"ט הקדוש זיע"א.

בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך מעליך ותלה אותך על עץ וגו' (מ' - י"ט)

מסופר על הרה"ק רבי מאיר מלובלין זיע"א ששאל, מה טעם פתר יוסף לשר האופים שייתלה על עץ? והשיב על פי המסופר, מעשה בתערוכה של ציירים שהוצגה בה

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 5:15 ת"א: 5:16 ר"ת: 5:49

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:00 ת"א: 4:14

זה קרה בליל שלישי של חנוכה..

ר' אברהם קשינובער היה אחד מוהחסידיים שהסתופפו של הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זיע"א. חותנו שהיה גם כן חסיד סאדיגורא היה נוסע עימו מפעם לפעם בעיתותי הרצון אל הרבי לסאדיגורא. לאחר מספר שנים מנישואיו של רבי אברהם, משהסתתים סדר "הקעסט" הנהוג, בו סמוך החתן על שולחן החותן, ניגש אליו חותנו, ואמר לו: הנה החוקתי אותך עד עכשיו על שולחני, והענקתי לך כל צרכיך כמו שהתחייבת. ועתה הגיעה העת שתעשה גם אתה לביתך, ותתפרנס מיגיע כפיך, תמצא לך אפוא איזה עסק טוב, והשם יהיה בעורך. ענה רבי אברהם לחותנו: הרי כהרגלנו אין עושים אנו דבר וחצי דבר בלא לשאול תחילה את דעתו וקבלת הסכמתו של הרבי, נמתין נא עד לנסיעתנו הקרובה לסאדיגורא, ונשאל את דעתו הקדושה בנידון.

הסכים חתנו לדבריו ובהודמנות הראשונה שנסעו לסאדיגורא, נכנס החתן אל הרבי, ושח לו דברים כהווייתן. הרבי נתן את הסכמתו שיעשה כעצת חותנו, ובירכו בברכת הצלחה. כשפנה לצאת מן החדר קרא לו הרבי שנית, נעץ בו מבט חודר ואמר לו בתוקף: "זאלסטו געדענקען! (זכור), יש ענין של אשרי יושבי ביתך." סתם ולא פירש. אחד הכוחות והכישורים המיוחדים שחנן בהם הבורא את ר' אברהם היה כח השירה, מעודו אהב תמיד לשיר ולנגן, קולו היה ערב במיוחד, קול צלול חזק ונעים, שהכל השתאו לשמיעתו. משהחל לתור אחר מקצוע מפרנס ומכניס, עלה בדעתו לנסות את מקצוע השירה. הוא החל להופיע כזמר במסיבות ובחתונות ואירועים שונים, מתחילה במחיר מועט ובאירועים קטנים וצנועים, אך מהר מאוד התקדם עד לשורה הראשונה, והתבסס היטב במקצועו. קולו ושירתו השתפרו והתייעלו עשרת מונים, לאחר השקעה מיוחדת שהשקיע בפיתוח הקול, ולימוד יסודי של כל רזי המוסיקה, עד שיצא שמו לתהילה כאחד מגדולי הזמרים והצלחתו שגשגה למעלה מן המשוער.

וכדרכם של מצליחנים מן הסוג הזה, התקדם ר' אברהם עוד ועוד, והחל להופיע באירועים גדולים, הוא נקרא אחר כבוד לשורר בכל מיני ערים וארצות בעולם הגדול, באירועים יוקרתיים, מן הקרובים והרחוקים. עד שגם באירועים של נכרים שאינם בני ברית, היה מופיע פעמים רבות, ובכל מקום היו נוהרים ומהללים את שירתו. לאחר תקופה של הצלחה מסחררת, כאשר הכסף החל לסנוור את עיניו. החל אברהם קשינובער חושב שמן הראוי שאתאים את לבושי בהופעותי בכדי להתחבר היטב עם אנשי האירוע שהנך מופיע בפניהם, עליך לכל הפחות לסדר את תלבושתך כמותם, חשב.

וממחשבה למעשה, אין ברירה! חשב אברהמיל, בכל מה שהעבודה מחייבת, יש להתאים את עצמנו לתפקיד. הוא קיצץ באחת את זקנו ואת פאותיו הקדושות, לבש מקטורן קצר עם עניבה יוקרתית, גידל רעמת בלורית פזורה ומתבדרת, עד שקיבל מראה אופנתי של זמר עולמי מתנשא. המראה ההדרו והעדין של היהודי החסידי נעלם ונמוג, המשך ההתדרדרות לא ארך זמן רב, בהיותו לבוש בלבושי המשכילים והגויים,

הרשה לעצמו קצת יותר, דברים רבים שאינם תואמים ומתאימים לחסיד נלהב שבלבוש החסידי, מתאימים והולמים לכתחילה ולכתחילה בלבוש של גוי, או כמעט גוי. זה התחיל בולזול בתפילה בציבור, בהגיע זמן תפילה נעמד לו בחטף באחת הפינות כשהוא ממלמל בשיא המהירות את תיבות התפילה, לאחר מכן כבר לא ראה גם במנהג זה שום תועלת, והפסיק להתפלל לגמרי. רמת כשרות המזון אף היא ירדה פלאים, וכך מצוה אחר מצוה נעלמו ויצאו ממנו. עד שעזב לגמרי את דרך התורה רחמנא ליצלן, ופרק ממנו עול מלכות שמים, לדאבון לב הוריו וחותנו ושאר ידידיו ומכריו משכבר הימים. אמרתו של הרבי על חשיבות "אשרי יושבי ביתך" נשכחה לגמרי מליבו.

פעם אחת נערכה חתונה בחצר המלכות, החתן בן הקיסר תכנן את אירוע חייו לפרטי פרטים, הוא רצה שיהיה זה אירוע יוקרתי מיוחד ומכובד ביותר, כנאה וכיאה לארמון המלך, בין שאר מרכיבי האירוע המפואר, הוא חיפש כמובן גם זמר עולמי, שמכיר ויודע את כל הביצועים החדישים שהציבור אוהב לשמוע. אמן מיוחד שירים את האירוע לתפארת בית המלוכה, בערב כזה שישתתפו בו הרבה מלכים רוזנים ופריצים מכל העולם. לאחר בירורים רבים, הגיעו היועצים והשרים להחלטה ברורה חד משמעית, אין כמו "אברהם קשינובער" היהודי, הוא המתאים ביותר לאירוע זה, הוא נערץ מאד בכל העולם, אשר שמו הולך לפניו. נערך אפוא "חווה" חתום, מנוי וגמור, להופעתו בחתונה הגדולה שנועדה ללילה השלישי של חנוכה, בחצר הענק המפוארת והמיוחדת לאירועים שבארמון המלכות.

בלילה ההוא, ליל שלישי של חנוכה, הרחק בעולמות אחרים לגמרי, ישב באותה עת הרבי הקדוש בסאדיגורא בדבקות נוראה כדרכו, כשהוא נתון ורכון כל כולו גופו נפשו ונשמתו בעבודת הדלקת הנרות הקדושים. לפתע נעשו פניו להבים ולוהטים מאוד, ושלא כהרגלו ביקש שיזמרו את הניגון המיוחד הנקרא: "ניגון המלאך", המקובל מאבי זקנו הרב הקדוש רבי אברהם המלאך זיע"א אביו של רבי שלום מפרוהוביטש זיע"א, אביו של הרה"ק מרוזין זיע"א. (מקובל שהמלאכים נתנו ניגון זה במתנה לרבי אברהם המלאך) היה זה פלא גדול, כי ניגון זה שמור היה לזמנים נעלים ונשגבים ביותר של פעמים יחידות ממש, כשעת חופה וכיוצ"ב. ישב הרבי הקדוש ליד הנרות, וניגן את ניגון "המלאך" פעמים רבות בדביקות והתלהבות עצומה, פעם ועוד פעם. היה ניכר בו בחוש, שמתאמץ מאוד לפעול איזה ענין נסתר ונעלה. החסידים לא ירדו לפשר הדברים, אך כדרכם של חסידים שתקו והאמינו בכל לב ברבם הקדוש.

ובאולם החתונה המפוארת, שהתנהלה באותו ערב למישרים, הכל דפק והצליח לשביעות רצון כל הצדדים. מנות הפאר הוגשו ברוב כבוד והדר, וכטוב לב המסובים ביין, הכריזו המנחה בדרמטיות, על "הפתעת הערב" שיעמוד ויופיע עכשיו, ענק הזמר העולמי, הנודע והמפורסם בכל העולם כולו, שינעים משירתו הערבה לכבודה של מלכות, הלא הוא: "אברהם קשינובער". הקהל קם על רגליו והריע במחאות כפים סוערות. ובקול תשואות אדיר, נכנס האמן היהודי בחיוך כובש, לבוש במיטב מחצלאותיו, להופעה של פעם בחיים.

בחינת פרוזדור לאותו טרקלין נאה ומתוקן

משל לרוכל אחד שהיה נוהג לנסוע לערים הגדולות ולקנות בהן סחורות, ואחר כך היה מחזר על העיירות הקטנות וכפרי הסביבה כדי למכור בהם אותן סחורות, ומזאת היה מתפרנס. ועליכם לדעת שפרנסה זו לא היתה קלה כל עיקר, אמנם רבים הם הסוחרים העושים כל ימות השבוע חוץ לביתם, אולם הללו, לשבת קודש הם חוזרים ובאים הביתה, ומתענגים על יום המנוחה בקרבת בני משפחותיהם, ואילו אותו יהודי היה מתגלגל בדרכים שבועות רבים, ומתייסר בנדודים קשים עד שעלתה בידו למכור את סחורתו, ורק אחת לחודש ולפעמים אף אחת לחדשים בלבד, היה חוזר ובא לביתו. פעם אחת ארע ופגשו בו אחדים ממכריו כשהוא מסובב באחד המקומות, וראו שהוא שרוי בעצבות גדולה ובדכדוך הנפש. שאלוהו הללו לאשר קרהו ולפשר העצבות שהוא שרוי בה? סח להם צרתו כי אשת נעוריו מתה עליו רחמנא ליצלן. וכי עתה אין לו עוד בית לאן לחזור, אחרי טלטולי הדרכים. אמרו לו אם משום זה בלבד הרי אין הדבר נורא כל כך, כלום לפני כן, לא היית מתגלגל בדרכים חדשים על חדשים בלא בית ובלא מקום מנוחה? נאנח הלה בשכרון לבו והשיב להם, כיצד אתם מדמים דבר לדבר? אמנם גם עד כה מתגלגל הייתי בדרכים וזמן רב מרוחק הייתי מביתי, ברם תמיד ידעתי שיש לי בית, וכי בסוף הטלטולים והנדידות, אשוב ואבוא לביתי אשב ליד שולחני ואשכב לנוח במיטתי, אולם עתה לאחר שאשתי אינה עוד בחיים, הרי שוב לא נשאר לי כלום ובשעה שאני חושב כי אין לי עוד בית לשוב אליו, קשים ומרים עלי חבלי הנדודים שבעתיים משהיו.

הנמשל: הנה כזה הוא ההבדל שבין הצדיקים לרשעים, העולם הזה הרי אינו אלא בבחינת פרוזדור לאותו טרקלין נאה ומתוקן, כל דרי מטה נדים ונעים ומתגלגלים כאן, אלא שלצדיקים יש תקווה שלאחר כל טלטולים והנדידות, לאחר שימכרו כאן בעולם השפל את מעט הפרקמטיה, ויקבלו תמורה את חלקם לעולם הבא, הרי יהא להם לאן לבוא, אחרי כל הלבטים שנתלבטו כאן, יהא מזומן להם ומקום מנוחה לעולמים, ומכיון שכן אף צער הנדודים אינו גדול כל כך, ואילו הרשעים להם הרי אין כל תקווה, הרי אין להם בית לחזור אליו בשובם מן היריד, ולכן ודאי שיסורי נדודיהם קשים יותר, כי בסוף הטלטולים מקום לא יהיה להם לנוח בו מעמל הדרך.

(בשם ה"חפץ חיים" הקדוש זיע"א)

אולם לתדהמת הכל, משנעמד אברהמיל הכן על הבימה, וניסה לפצוח פיו בשירה, נאלם לפתע דום, פניו האדימו והחליפו גוונים, והוא נראה נבוך ומבוהל עד איבוד עשתונות.

מקרה שכזה לא קרה לו מעולם, בכל מאות ואלפי ההופעות שהופיע. בבת אחת נשכחו ממנו פתאום כל השירים ממש, כל הקטעים המיוחדים והביצועים המרגשים שהכין קודם לכן, נשכחו ונמחקו ממוחו כלא היו. הקהל החל להראות סימני אי נוחות, השירים והמשרתים נעצו בו עיניים יוקדות, על הפנצ'ר המביך שתקע להם בדיוק בשיא הצלחת הערב. אבל הוא לא הצליח להיזכר בשום ניגון, הוא נשאר עומד מאובן וחיוור כסיד, נשמתו התרוקנה פתאום מכל שירותיו וזמירותיו המהוללים. תוך כדי שהוא עומד כך נבוך, בהול, ומרוקן לגמרי. נזכר ועלה לפתע במעמקי ליבו ניגון עתיק אחד ישן נושן, שנזכר בו מאותם שנים שהיה מסתופף בצל רבו הקדוש בסאדיגורא. היה זה הניגון הנעלה והמיוחד "ניגון המלאך". הניגון הנפלא והנורא הזה עלה וגאה בליבו, והתחזק יותר ויותר, כשהוא פורט על נימי נפשו. והנה לרגע עלה בדעתו רעיון נועז, לנגן כעת באירוע זה דווקא את השיר המופלא והמיוחד הזה, שאין דומה לו, הוא עצם את עיניו וכמעט החל כבר לפום אתו ניגון קדוש עליון.

אך פתאום ברגע אחרון עצר את עצמו בכה, הניגון הזה הצית בו את הניצוץ היהודי שבעומק הנשמה, ומשנזכר את מקורו ושורשו של הניגון, מי הוא מחברו, מהיכן הוא הגיע, ונזכר כיצד שרו וניגנו אותו בדחילו ורחימו בזמנים עילאיים בחצר הקודש בסאדיגורא וברוויין, לא היה מסוגל לפצוח בשיר קדוש עליון כזה, כאן בשיא הטומאה והפריצות בין הגויים הערלים הנבזים הללו. הוא נתפס לפתע בהתלהבות עצומה פנימית של הרהורי תשובה וחרטה נוראים על כל מצבו הרוחני העגום, בבת אחת הוא תפס עד כמה הרחיק לכת והתדרדר בשנים האחרונות, היכן אני עומד? ועקה הקריאה בעומק נפשו. "איכה?" ועקה נשמתו בעוז, הרי חנוכה היום, כל חברי החסידים הקדושים בוודאי עומדים עתה בחרדת קודש בשעת הרצון הנעלה והנשגבה של הדלקת הנר אצל הרבי הקדוש, ואני עומד כאן בתוככי האשפתות, בעומק שאול תחתיות.

לפתע לא היה מסוגל עוד לעמוד כך, נפשו כלתה מהרהורי תשובה של אמת, הוא החליט על אתר החלטה איתנה, שכאן במקרה מזור זה הכל נגמר, הוא תפס את רגליו וברח מן הבמה, להשתאותם והשתוממותם של כל האורחים והנאספים, ושב אל ביתו ונהפך בבת אחת לאיש אחר. פתאום תפס בעצמו עד כמה צדקו דברי הרבי אליו, שהטוב ביותר לאדם הוא לקיים "אשרי יושבי ביתך". הוא קם נסע אל רבו הקדוש, שם כבר נודע לו כל העבודה המופלאה שהתייגע הרבי הקדוש עבור תיקון נשמתו בעמל רב, באותו ערב של ליל שלישי של חנוכה! הוא נכנס אל הרבי בברכיים כושלות, כשכולו רוטט מבכי, וקיבל על עצמו תשובה שלמה, כפי שהדריכו הרבי הקדוש.

צ'ין אדם לחברו

מי יודע עד היכן צרותיו וכאביו מגיעים רועה נאמן לעדתו היה הרה"ק רבי ישעיהו ברדקי זיע"א ראש העדה בירושלים, הוא נשא על שכמו את סבלם של בני עדתו, לבו היה ער לכל צר ומציק, והתאמץ לעזור לכל מר נפש וקשה יום. פעם בערב שבת נכנס אליו עני, וגילה לו כי בביתו אין לחם לשבת. רבי ישעיה רצה לעזור לעני אך כסף מזומן לא היה בידו, נטל פמוט אחד ונתן אותו ובדמיו יקנה צרכי שבת. כעבור שבועות מספר, שוב נכנס אותו עני עם אותה בקשה. נטל רבי ישעיהו את הפמוט השני ונתן לו. לא ארכו הימים, ואותו עני התדפק שוב על פתחו. רבי ישעיה שלא היה ביכולתו לעזור לו במזומן, נטל את השטריימל שלו ונתן ליהודי שימכרהו ויתפרנס ממנו. אותו עני מר נפש, לקח את השטריימל, וחבט בפניו של רבי ישעיה, והתפרץ כלפיו על כך שאינו עוזר לו בכסף מזומן. הפטיר רבי ישעיה ואמר, אם יהודי מתפרץ בצורה קשה כזו, מי יודע עד היכן צרותיו וכאביו מגיעים. לא התמהמה הרבה, פנה אל העני בוא עמי מיד ונגייס לך עורה, וכך סיבב איתו רבי ישעיה על הפתחים עד שקיבל עורה הגונה.

ענותנותו של רבי אלחנן

שלוהא הרבנן בעיה"ק ירושלים בדורות הקודמים, רבי משה בלוי זצ"ל מספר בזכרונותיו, על פגישתו עם הרה"ק רבי אלחנן וסרמן זיע"א בכנסיה הגדולה בשנת תרמ"ז. באחת משיבות מועצת גדולי התורה שדנו בענין מסוים, והנוגעים בדבר הציעו את דבריהם לפני הגדולים, עמד רב אחד והכריז: "אני מבקש שכל מי שאינו רב או אדמו"ר יעזוב את האולם". מה נשתוממתי

פתאום לראות בחוץ את ר' אלחנן, שאלתי אותו בתימהון מה עושה כאן ראש הישיבה דברנוביץ? הלא דנים עתה בדברים אשר נוכחותו נחוצה מאד, ענה לי בתמימות: "ר' משה לא שמעת את הכרוז שכל מי שאינו רב או אדמו"ר יעזוב את האולם? ואנכי אינני לא רב ולא אדמו"ר".

מי שציוה להדליק נר חנוכה ציוה גם שלא לבעוט

מעשה בהרה"ק רבי שמואל מסלונים זיע"א שהכין נרות חנוכה שלו להדלקה, והלך לשמוע איך שזקנו הרה"ק בעל "יסוד העבודה" זיע"א מברך על הנרות, בחשבו לשוב מיד ולהדליק נרותיו. אותו יום ערב שבת חנוכה היה, בינו וביני עבר ליד ביתו אחד מן האורחים המרובים שבאו לשבת, והלה שטרם בירך על הנרות, כיון שראה נרות מוכנים לא הרחר הרבה, ברך "אשר קדשנו... להדליק נר חנוכה" העלה בהם אש ומיהר להסתלק מן המקום. כעבור כמה רגעים חזר רבי שמואל ועיניו ראו, שתק רגע קט ומיד אמר: השי"ת שציוה להדליק נר חנוכה ציוה גם שלא לבעוט, וכאילו לא קרה דבר, הלך לקבל שבת בשמחה שכבר לא היה זמן מספיק להכין ולהדליק נרות אחרים.

גמילות חסד עם האשה

מספרים: לאחר נישואיו של הרה"ק רבי נפתלי אמסטרדם זיע"א שאל אותו רבו הרה"ק רבי ישראל סלאנטער זיע"א האם הוא עוסק במצות גמילות חסדים? השיב רבי נפתלי: אין לי במה לעסוק, מחוסר כסף אני ואין ביכולתי לנהל קופת גמ"ח. אמר לו רבי ישראל: לא לכך התכוונתי, בבית אפשר לגמול כל כך המון חסד עם האשה.

תלולא דצדקיא

שבת קודש כ"ז כסלו
רבינו אברהם בן דוד (הראב"ד בעל ההשגות - ד"א תתקנ"ט)
הרה"ק רבי אליעזר מקאזניץ ב"ר משה אליקים בריעה (תרכ"ב)
יום ראשון כ"ז כסלו
הרה"ק רבי חיים ב"ר שלמה (באר מים חיים - תקע"ג)
הרה"ק רבי אברהם יצחק הכהן מתולדות אהרן ב"ר אהרן דוד (תשנ"ז)
יום שני כ"ח כסלו
רבי חוקיהו ב"ר דוד די סילוה (פרי חדש - תנ"ח)
הרה"ק רבי עזריאל מייזליש ב"ר צבי (עץ הדעת טוב - תקמ"ו)
יום שלישי כ"ט כסלו
הרה"ק רבי גדליה מליניץ ב"ר יצחק (תשואות חן - תקס"ד)
הרה"ק רבי ישראל מאוסיאטין ב"ר מרדכי שרגא (פייבוש) (תש"ט)
יום רביעי א' טבת
הגה"ק רבי יאיר חיים בכרך ב"ר משה שמשון (חוות יאיר - תע"ד)
הרה"ק רבי שאול אוקער מטבריה ב"ר צבי הירש (תרי"ג)
יום חמישי ב' טבת
הרה"ק רבי אברהם משה ב"ר שמחה בונים מפרשיסחא (תקפ"ט)
הרה"ק רבי יעקב כולי ב"ר משה שלמה זלמן (חתן האדמו"ר האמצעי מליובאוויטש - תרי"ז)
הרה"ק רבי יעקב צבי ב"ר יהושע אשר מפאריסוב (תרמ"ט)
יום שישי ג' טבת
הרה"ק רבי אליעזר זאב מבאטשעטש ב"ר חיים (תרי"ב)
הרה"ק רבי אברהם ב"ר יהודה צבי מסטרעטין (תרכ"ה)
זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

טאת הרה"ג נטילת הידיים וביטוי שליט"א מדר"ם "יום אני אוד"ר הפרס ויום החרש" על המערים.

תלמוד תורה (ט')

א) הרב שלימד, ולא הבינו התלמידים, לא יבעוט עליהם, אלא שונה וחוזר הדבר כמה פעמים עד שיבינו עומק ההלכה. (שו"ע יור"ד, סימן רמ"ז, סעיף י')

ב) במה דברים אמורים שלא הבינו התלמידים הדבר מפני עומקו, או מפני דעתן שהיא קצרה, אבל אם ניכר לרב שהם מתרשלים בדברי תורה, ומתרפים עליהם, ולפיכך לא הבינו, חייב לבעוט עליהם, ולהכלימם בדברים כדי לחדדן. (שם סעיף י"א)

ג) לא ישאל את רבו כשיש לו ספק שמוא לא ידע הרב להשיב לו, ויתבייש בכך. (שו"ת שלמת חיים, סימן תק"כ)

פרשת וישב - חנוכה

כ"ו כסלו תשפ"ד

שנה ו' | גליון מס' 207

בפיקוח רבנים ומחנכים שליט"א

פניות והודעות למערכת:

ניתן להשאיר בקו יבני בינה
טל': 03-3064100 שלוחה 6.

לתרומות ולהנצחה בעלון:

ניתן לתרום דרך קו יבני בינה בטל' הנ"ל,
שלוחה 9, וכן בעמדות ידירים פלוס'

בינו נא זאת

"על הכרבות, על החלצות, על הדגלים ואפלו על ביצת התרנגולת."

בפרשתנו, כותב רש"י כי על כל מה שהוציא יוסף דבת האחים רעה - נענש. על שספר כי אחיו אוכלים אבן מן החי, נענש ששחטו שיעיר עזים במכירתו ולא אכלוהו חי. על מה שאמר שקורין לאחיהם עבדים, נענש שלעבד נמפר וכו', ולכאורה, מה שנענש במכירתו לעבד, מיכן בהחלט מהו הענש. אך מה ששחטו שיעיר עזים במכירתו, מה ענש יש פאן? מכאן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל כי פשטאדם נכח לראות שטעה, זה הענש הכי גדול עבורו.

יד הושטה לעבדו של ואנוס, היה זה אחיו ישראל שמתבדו בו והושיבו, "עכשיו כבר אין לך ברה וואנוס - קלונמיס, חב אתה להחליט הלנו אתה אם לצרין? אין דרך באמצעי?" ואנוס החליט כי הוא עם המנצחים, הוא חור לחיק משפחתו. אך עדין היו גם מתנגדים פאלו שלא עזר מה שראו את האמת מול עיניהם, ראו את יד השם, את ההשקחה העליונה, ראו שצאין עוד מקלבו ואפס זולתו. ועדין שבו על קיאים ככלב, ואף הגדילו להרע יותר מלפני כן. הם תלשו עצמם כח משרשרת הדורות, וגם הם כבר אינם, כיום.

פיהודים מאמינים בני מאמינים ממשיכי הפסרת בנאמנות, אין לנו מטרה דוקא לנצח, כי אם להלחם! ורק אנו אומרים ב'על הנסים' "ועל המלחמות" אנו מודים על עצם המלחמה, ודאי נבקש לשבת בשלום על התורה ועל עבודת ה', אך אם קמים עלינו אויבים, ובעקר האויב הגדול - יצר הרע ויחילותיו, באיזה צורה או תחפשת שיופיע, נצא להלחם נגדו. כי אדם לעמל ילד - להלחם ביצר הרע, להלחם בתאוות, להלחם בכל מי שיצא להתערב לנו בחינוך ולדנו, להלחם על שמירת הגחלת שמבעירה את אש היהדות בקרבנו, וכאשר לא נתקאש, לא נרים ידים מראש ונכנע בטענה ש'מה אפשר לעשות', 'הדור חלש' וכיוצא בזה, אלא נעמד על נפשנו, ונלחם, הרי כבר הנצחון בידנו. כי 'ספה' - הבריה והפנוס בשעת מלחמה, היא תחלת נפילה! והמתאש ונמנע מלהלחם, מפלתו ברוחה. "ועל המלחמות" זהו כבר הנצחון. לכן, לא נכנע לזל נסיון של טשטוש זהותנו כיהודים, נמשיך לשאת בנאון ובגאון את מורשת היהדות העתיקה כפי שהעבירו לנו רבותינו מעתיקי השמועה.

האימפריה היגנית כבר מזמן איננה, היא קבורה עמק בדפי ההיסטוריה. ואלו אנו פאן, חיים ונחיים. שומרים שבת, חדש וימלה וימקפידים על קולה פחמונה, שומרים מכל משמר על פד השמן הקטן והיחיד שעוד נותר זך וטהור. זהו הנצחון האמתי של האור מול החשך ושל האמת מול השקר. הנצחון שהביס, מביס ויביס פעם אחר פעם ככל דור ודור את אנטיכוס התורן. בנמים ההם, ובזמן הזה.

כשלונו זה ממש מתאים לגישה החדשה. זר לא בין זאת. אט אט זה נעשה לו קל יותר. פשהלך ללמד למודי לבי"ה בגימנסיות, למופעי דודו, תרבות והוללות יוניים, הוא אפלו לא שם לב, הוא לא הרגיש כמה רחוק עמדו. להפך, הוא שמח בצעד שעשה. ואנוס פדיע, משתדף אך ורק למנצחים. בסופו של דבר, עוד הגדיל לעשות יותר ממה שהכריחו אותו. הוא לא הסתפק בקרן השור והוספי בכל מקום אפשרי את סממ המלחמה. על הכרבות, על החלצות, על הדגלים ואפלו על ביצת התרנגולת. כי אנהנו ננצח. רק אתמול, אתמול! הכל עוד היה נראה מבטיח ונוצץ. מול הקמץ הקטן של היהודים שיצאו למלחמה מול האימפריה היגנית פלה, הרגיש ואנוס יותר מתמיד עד כמה הבחירה שלו הייתה נכונה. אמנם זו לא הדרך שגדל פה, והרבים לא מסכימים עם מה שהוא עושה, והוא כבר הרחיק לכת כל כך... אבל הוא בצד הנכון. 'חד אתם' חשב 'ננצח'. או אז קמה לה קבוצה קטנה של יהודים שמרנים אדוקים, הנאמנים לשמירת התורה והמצוות. היהודים שנענו לקריאת 'מי להשם' - אלי ובמשך כל התקופה לחמו

בושה שקפו ואנוס לא יכול היה לסבל, הוא חש שהקרקע נשמטת תחת לרגליו, וכאלו תהום עמקה נפעה וימאמת לבלעו חיים. אין יציבות, אין חסן, אין עצה ואין תבונה. כל מה שהאמין בו כל כך וסגד לו בכל רמחו ופסו, עד פדי שהיה מוכן להותיר אחריו את מורשת אבותיו, את תורת השם ומצוותיו, את משפחתו הפאובה והאבלה, רק פדי להיות חלק מהאימפריה היגנית העצומה, התוקה והנאורה. הכל קרס לנגד עיניו. הצבא הכי חזק בעולם, עשרות אלפי גיסות מאמנים היטב, הפילים הכי מתקדמים בעולם, רכב ופרשים, חצים, תרבות וכלי מלחמה מאימים ביותר - הובסו קשות, מפת הרב והרג מחמת שלשה עשר יהודים חלושים וצנומים. הכל קרס, נמס, נעלם ונגמר. ואנוס ראה הכל בעיניו שלו. הוא הלך למלחמה בגו זקוף ומתנשא, בטוח היה בנצחון המבטח להם בקלות, 'נעוף אותם בהנף יד כמו זבובים', התבטא חברו טאלוס פלפי היהודים המעטים, והצחיק את חבריו עד דמעות. 'לפחות הוא לא רואה פעת את הבזיונות', חשב ואנוס לעצמו 'הוא היה מהראשונים שנגררו טולוס בהתהפכות הפיל'. ואנוס נשכב באפיסת כוחות על הקרקע, לצד גופת הפיל הצעק ומראות מהחדשים האחרונים החלו עולים במוחו בנה אחר זה.

בתחלה, פשעבר הפרו ברחובות ירושלים והכריז 'שכתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק ונחלה באלוקי ישראל', כבר אז הוא החליט החלטה נחושה: 'איני רוצה לסבל, אהיה אך ורק בצד של התוקים, של המנצחים! לא משנה אילו מחירים אצטרך לשלם בשל פה, אני לא מסגל לחשב על כך שאפסיד, שאתבזה, שאהיה ללעג וקלס בעיני חברים ומכרים, ובפרט שלא צריכים באמת להשתנות, רק להענות לכמה בקשות קטנות שלהם כפלי חוץ'. אבל בסופו של דבר הוא אכן שלם מחירים על כך, הוא שלם מחירים יקרים, מאד.

בתוך תוכו ידע היטב כי הדרך היגנית הפסנית רעה היא עד מאד, פאלו מתפפפת, מנסה למצא חן בעיני הסבירה ומנסה להוביל לאט אבל בטוח לעבר פי שחת. אבל הוא הרגיש שהוא בצד של המנצחים, וזה מה שהיה חשוב מבחינתו. ואנוס נזכר פאותו ערב, אף ישב וכתב בכתב קטן ממש ובמקום מסתר על קרן השור את דברי הפלע והפפירה. בתחלה עוד חשב שהוא מצליח לגשר בפערים הגדולים בין שני העולמות, ועוד היה משכנע שיש פאן גם שליחות ביצירת אחד לאמי בעם פלו. זוי הפרחים על הראש, מנהג גויי מבקח כל פה, היה מחיר נוסף שנאלץ לשלם בשביל להיות בצד המתענן. זה הרגיש זר ומזר בתחלה. אבל בעצם זה לא ממש עברה ובכלל אין אסור ללכת עם זר פרחים על הראש, ובפרט בדרך חלש

בינה לעתים פנינים לימי החגכה

למה אין מברכין להדליק נרות חגכה?

בנסח הברכה מברכים להדליק נר [של] חגכה. והנה לגבי הדלקת נרות שבת הביא האליהו רבא (ס' וסג, אות י') מספר הנהגת מנהגים שפאשר מדליקים שני נרות בערב שבת יש לברך 'להדליק נרות של שבת'. והיי חגכה אנו מוסיפים והולכין בכל לילה ומדליקים נר נוסף, כפסימ'ו תרעא (ס' ו) אם פו למה לא נברך גם פו בחגכה 'להדליק נרות חגכה' בלשון רבים? וכתב פשוט ש'יח יצחק אב' ועוד. שפאשר לומר פיון שמעקר הדיו די בנר אחד לכל לילה, פממשמעות לשון הנקרא 'נר איש וביתו' (ועין מג"א ריש ס' תרע"א) לכן אומר רק 'להדליק נר'. ועוד משום שבלילה הראשון אינו יכול לומר 'נרות' רק 'להדליק נר' לזאת לא חלקו חכמים בלשון הברכה גם בפאר הלילות.

"ילך עשית שם גדול וקדוש"

בבאר מה שאנחנו אומרים בחגכה בהזכרת ועל הנסים - "ילך עשית שם גדול וקדוש", באר הגאון רבי מאיר הלוי טיפישקער, מו"ח בקהלת וילנא, שיש לומר על פי הגמרא במסכת ראש השנה (י"ח:) בספת הדבר שחכמים קבעו פיום טוב במלאת מענית את ג' בתשרי: "בתלתא בתשרי בטלת אדרקתא מן שטרין, שגזרה מלכות יון שלא להזכיר שם שמים על פיהם, וחס שבגרה מלכות החשמונאים ונאחזים התקינו שיהיו מזכירים שם שמים אפלו בשטרות כמקדמם", ולכן התקינו לומר בחגכה, "ילך עשית שם גדול וקדוש בעולמך". שזה מרמז על הזכרת שם שמים כבתחלה.

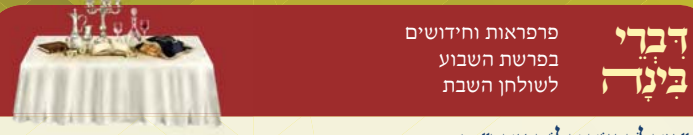
על שאלת הבית יוסף

מפרסמת היא השאלה המוזכרת בבית יוסף, למה עושו שמונה ימי חגכה, הלא הנס לא היה רק שבעה ימים, וכתב בספר 'בית יען' (בראשית דרושים לחגכה) שנגאח לתרץ על פי הקדמת מאמר חז"ל שצריך לברך ברפת 'המוציא' בה"א, פיון שמברכותיו של אדם נכר אם הוא תלמיד חכם, ועל פי זה יש לומר שהנה בית הלל סוברים שבער חגכה מוסיף והולך, ואם יהיה חגכה רק שבעה ימים, אם פו ביים הרביעי של חגכה דליק ארבעה נרות, וגם לבית שמאי הסוברים שפוחת והולך, גם פו דליק ביים הרביעי ארבעה נרות, ואם פו לא יהיה הכר אם אנו נוהגים בבית הלל או בבית שמאי, לכן אמרו שיהיו שמונה ימי חגכה, ואז בכל יום יהיה נכר שהלכה בבית הלל וגם ביים הרביעי יהיה נכר.

וזהו שרמזו האבודרהם (הובא בעטרת זקנים) 'חגכה' נוסריקון - ח' נרות והלכה בבית הלל לרמז כנ"ל למה שאמרנו שלכך קבעו ח' ימי חגכה, שיהיה נכר שהלכה בבית הלל, כפמבאר. (וסים פם: דבר זה הוא מימי לודתי ואין אני זוכר אם אני אמרת או שמעתי אותו).

"יודים ביד עוסקי תורתך"

בבית יוסף (סימן תרכב) הביא מה שדקדק בארחות חיים, למה אנו אומרים 'יודים ביד עוסקי תורתך', ולא אומרים דבר והפכו - 'יודים ביד עניים' כמו שכתוב בכל האחרים, וכתב הפך קדוש (שם) שיש לומר, שפיון שאנו אומרים שהם עוסקים בתורה, ותורה מתקיימת בגדם, הרי ממילא עניים בכלל, כפמבאר בערובין (נה) 'לא בשמים היא' - לא בגסי הרוח היא. ובפרק קמא דתעניות (ו) 'אין התורה מתקיימת אלא במי שעדינתו שפלה', ודוק.

דברי בינה פרפראות וחיודשים בפרשת השבוע לשולחן השבת

"ויחלם עוד חלום אחר" (ה' ט).

פיון שחלם חלום נוסף, יש לדעת למה לא התקיים החלום במהרה, אלא רק פעבר הברה שנייה? מדוע שונה הדבר ממה שאמר יוסף לפרעה ששנה החלום פעמים פי ממרה האלקים לעשותו. וכתב הסו"ב פירושו של התורה יוסף לחלק, לפי שחלום פרעה נשנה בלילה אחד מה שאין פו פאן. ובהמשך (פסוקי) הביא שיש מקשים פיון שגער בו אביו, למה נתקיים החלום? הרי החלומות הולכים אחר הפה (ברכות נה). וכתב שגזר יש לישב עוד למה לא מהר ה' את קיום החלום על אף ששנה. אלא לפי שגער בו אביו לכן נתאחר הדבר.

"ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר" (ה' יא).

לקאורה הוא הפלא, פי אחרי שאביו פטל את כל דבריו בטוב מלחט, אם פו למה קנאו בו אחיו? וכתב בספר 'תוספת ברכה': וקרו בו לומר בטעם הדבר, פי קרוב לשער, שראו או הרגישו שאביו פו "שמר את הדבר", אביו פו אמןם לך רק הוא, ורק למען הרקמת קנאת אחים מהרהרי שנגאח, פטל לפנים את כל הדבר, אבל בעמק לבו ראה בו איזה עתידות, ועל פו שמר את הדבר, ויהיה לפי זה הלשון 'ואביו שמר את הדבר' סבה למה שאמר מקדם 'ויקנאו בו אחיו, והיו של ואביו' פאה מתת המלה "יער", ויהיה המשך הלשון 'ויקנאו בו אחיו' יער' פי אביו שמר את הדבר.

"והבור רק אין בו מים" (ה' יב).

במסכת שבת (כב) ואמר רב קהנא דרש רב נתן בר מנימי משמה דרב תנחום מאי דכתיב 'והבור רק אין בו מים' ממשמע שפאמר 'והבור רק' איני יודע שאין בו מים. אלא מה תלמוד לומר 'אין בו מים' את הדבר, אביו נחשים ועקרים יש בו. החיד"א בספר 'נחל קדומים' הביא מה שפירש בזה רבנו הארי"ל, ו"ל שפוק שכתוב 'רק' משמע שיהיה רק לגמרי, ואילו ממה שכתוב 'אין בו מים' משמע שדבר אחר יש בו. ולכן צריך לומר שחששים ועקרים יש בו. אלא שפסקעמים הם נמצאים בחורים וסדקים של דפנות הבור, וזו אכן הבור 'רק' מכל וכל, ולפעמים יוצאים והבור קלא ואין בו מים, ונתקם רק אין בו מים'.

והנה נתקשו רבים מה שהביאו בפמקרא שבת (שם) דרשה זו של 'והבור רק' מיד לאחר דין נר חגכה שהניחה למעלה מעשרים אמה, ובפסוקים זה משום שהביאו שם כל המימרות של 'רב קהנא דרש רב נתן בר מנימי משמה דרב תנחום, אמןם הגר"א (ה"ד בספר הפאור הגדול) פרש שפוק מתשבת קשיה, שלקאורה קשה אם אכן היה שחששים ועקרים שהם נוסכין וממיתין איך ירדו השבטים יוסף לבור? הרי ראונו לא רצה להמיתו. (והרמב"ם) ותרץ שהחששים התחבאו או בתוך החורים והנקים ולא ראו אותם (וע"ע להלן ב'סוב טעם').

והרץ הגר"א על פי הפמבאר [המפרש בתמיד כח: ותוס' מעילה יא:] שאין השלכה פחות מעשרים אמה, ומפיון שכתוב 'והשליכו אותו הבור' בהכרח שהבור היה עמק עשרים אמה, והרי אמר רב תנחום שער של חגכה למעלה מעשרים אמה פסוקה, משום דלא שלטא בה עינא, ולכן לא ראו השבטים שיש בפרקיעית הבור נחשים ועקרים פיון שהיתה הבור עמקה יותר מעשרים אמה ולא שלטה יש עיניהם לראות אותם [וכ"כ בשו"ת הרב"ז (ח"א סי' נז) ובתורה תמימה (בראשית פ"ז) ו"ע בפמקרא חקמה (פ' וישע)].

בינה מהנהגותיו ואמרותיו של רבנו מרן בעל ה'דרכי שמואל' זצ"ל - חגכה

במוציא שבת חגכה נהג רבנו מרן בעל ה'דרכי שמואל' זצ"ל להקדים ולהתפלל תפלת מעריב, ונכר היה עליו שפוזרו מאד להדלקת הנר [מנהגו היה להדליק נר חגכה ואחר כך לעשות הבדלה]. ואף שרגיל היה להעריב בשמונה עשרה, כפדוג, בתפלה זו השתפל לקצור.

בהזדמנות ספר רבנו את הספור הנודע, שפאחד ממוציא שבתות של חגכה, היה אדם שהעריב בתפלת שמונה עשרה והגאון הצדיק רבי דוד בהר"ו זצ"ל לא היה יכול לצאת מחמת זה מפתת בית הנקסט, פיון שפוק היה עובר בתוך ארבע אמות של המתפלל, ולכן קפץ דרך החלון של בית הנקסט כדי שלא לאחר את זמן הדלקת נרות חגכה.

עוד ספר רבנו מתוך עדותו של אחד שהתאכסן בחגכה בביתו של רב של לבוב הגאון האדיר רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל בעל השואל ומשיב. שבעת שגגיע זמן ההדלקה ברו והדליק את הנרות, ואמר 'הנרות הללו בהוסיו' דאס איז א בריתא אין בספת ספרים' - הרי זו בריתא במסכת סופרים, וזהו לתמיד.

"קבעו שיר ודגנים"

מבא משמו של מרנא הגאון רבי ישראל קלטר זצ"ל שספר דגמא ממתד החסידות של רבו רבי וינדל מסלנט זצ"ל, כדברי רבנו הרמ"ל במסלת ישורים, בבאור מדת החסידות, שמעלתה לעשות יותר מהחייב, ע"ש. כפאשר ארע פעם בימי החגכה שרצו לספר לו על איזה צרה, לא עליו, והוא בחסידותו, לא רצה לשמע שום דבר מעצר, מאמר שאלו ימים האסורים בהספד ותענית!

"ועל המלחמות"

אמר רבנו זצ"ל שיש לכאור פי דוקא כשיש שנגאח מאמות העולם, צריך יותר להתרחק מדרכיהם, וזה הפך מהחשיבה של המון העם, המון העם חושב ששגיש שנגאח מהגוים צריך להתקרב אליהם ולהתחבר עמם, וזה בשל את השנגאח... ונוצר מצב שאפשר היה לטעון שאולי דוקא חשוב לקרב את עמי הארצות... אבל חכמי ישראל, אורחי ישראל האמתיים, חז"ל הקדושים איש מפייהם אנו חיים פפשוטו מפש, דוקא אז, בשעת המלחמה ובזמנים הקשים ביותר, הוסיפו עוד גזרות והתחזקות מהפעלים, עשו גזרים על גבי גזרים, כדי להגדל מן הגוים; פנגד הדעת לפשוטה שאינה 'דעת תורה', וזהו שאומרים בלשון רבים "על המלחמות", ולא בלשון יחיד - מלחמה, דהיינו לעשות רבי מלחמות בזמן המלחמה עצמה, להוסיף גזרות והתחזקות יותר ויותר, וזהו דפתיב 'הן עם לכדך ישפן' כשפלה ישראל נמצא לכד אז - "ישפן" אבל אם "בגוים" קשוצים להתערב בגוים, אז - "לא יתשעב".

טוב טעם בינה ודעת בפרשה הרב טודרוס טרעפ שליט"א

"ועשה לו כתנת פסים" (ה' א).

כתב בעל התפוסות: פסים' עולה בגימטריא 'קצ'. רמז לו שעל ידו ירדו למצרים וישמעעודו בניו, והקב"ה יחסר קצ' מן השעבוד.

ומבאר שעינו קצ' והגאולה ממצרים נרמז בכתנת פסים. ויש להתבונן הלא לקאורה אדרבה, הכנת פסים היתה הספה הגורמת לכל הגלות, כפמבאר בשבת (י:) "בשביל שני סלעים מלת [משין] שהוסף יעקב ליוסף יותר משאר אחיו [בכתנת פסים], נתגלה הדבר וירדו אבותנו למצרים".

ונראה שהקדם דברי התוספות (שם), ששקשו שהלא גזרה היתה כבר לפני כן, דכתיב 'ועבדו ונגנו אותם', ותרצו: שפא לא היה נגזר עליהם עניו כל כך, אלא על ידי זה. שהרי ארבע מאות שנה התחילו קדם שנוולד יצחק ל' שנים.

ומבאר מה שפעם הגלות אכן כבר נגזרה לפני כן, והכתנת פסים נרמזה רק להוסיף קשי בשעבוד, והרי מבאר בחז"ל שקשי השעבוד הוא זה שגבר להשלים מנון שנות הגלות, ולהקדים את הציאה פמנון 'קצ' שנים. מעתה מוכן היטב שבכתנת פסים, נרמז קצ השנים להקדים את הגאולה, פי על ידה היה קשי השעבוד וזה גופא זור את הגאולה, וכפמבאר.

"ויאמר אלהם ראונו אל תשכחו דם, השליכו אותו אל הבור הזה אשר במדבר, ויד את תשליחו בו. למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו" (ה' ב).

חז"ל (שבת כב) דרשו שיהיו נחשים ועקרים בבור, וקשה אם פו, איזו הצלה יש פאן בהשלקה לבור? וכתב עמודי בנה המפרשים, ועין באור החיים בקהודש.

והנה כתב פמזוננו לעיל על הפסוק 'וינתקלו אותו להמיתו' (שם יח): 'הגיד הכותב פי צירו בלבם וחשבו את יוסף לנוכל ומתנשט בנפשם להמיתם, בעולם הזה או בעולם הבא או בשניהם, והתורה אמרה הבא הרקב - השכם להרוגו', וכיון שפוק הבין ראונו שפנינו נגמרו עם האחים להמיתו, ואת חלומותיו לא ראו כנבואה אלא סברו שהם בגדר 'רעיונו' על משפךו שלקין' וכמו שכתב הפאורן פאן: 'שאין זה פי אם רע' לב שפתחבל למלה עלינו.

והנה מצאנו בפארות (כב) 'כל הצניע בבית הפסא, נצול משלשה דברים: מן הנחשים, ומן העקרים ומן המזיקין. ויש אומרים אף חלומותיו מישבים עליו'. ומבאר שפאדם שחלומותיו מישבים עליו [מחמת שהוא צניע] נצול מהנחשים ומהעקרים.

ומעתי יש לומר שפמטעם זה אמר ראונו 'לא נפנו נפש', השליכו אתו אל הבור הזה, פי אמר שאולי החלומות הם אמת, וכנבואה. ולכן הציע ראונו לכוון את הדבר, ואם חלומותיו הם אמתיים ומישבים עליו, אם פו ממילא יהא נצול מהנחשים ומהעקרים ופאן לחשש מהשלקתו לבור. ונמצא שאכן היתה פאן הצלה.

ויש להוסיף בנה מה שהביא רש"י על הפסוק 'ותשב באיתו קשתו' (להלן מט, כד) את דברי התרגום אונקלוס 'ותשב', ותבת בהון נביאותיה. החלומות אשר חלם להם. על דקים אוריתא בסתריה, ומבאר שפאמת החלומות היו בגדר נבואה [וממילא מישבים הין], וזה מכל ששקם את התורה פסתר, וזהו מראה על מהותו של יוסף, עניו צדיעות, שמתחמת זו זוכים לחלום מישב, וממילא נצל גם מהנחשים והעקרים.

שמירת הלשון

לצאן קדושים

דבר הלכה:

רכילות על תלמיד חכם (המשך)

המספר רכילות על תלמיד חכם, גדול עוונתו וחמור לאין ערוך, גם משום ביזוי התלמיד חכם. התורה מצווה עלינו לכבד תלמידי חכמים ולהתדבק בהם ככל האפשר. והמספר רכילות על תלמיד חכם, משניא אותו על השומעים, וגורם להם להתרחק ממנו, ולעיתים, הדבר עשוי להשניא עליהם תלמידי חכמים בכלל.

מחבר: ד"ר יצחק גינדי

שירים חסידים

דרשו לא-5 קולו, כל בית ישראל כלו, התפללו שאלו, שלום ירושלים: לנים שרפו הדם, את החרש א-5 אל תדם, גם תזכר לבני אדם, את יום ירושלים: גין לישו בית הלחמו, יכשר ציון עירי, ואמר לה התנערי, שבני ירושלים:

לָדוד שיר ומזמור, בתך ובמצלתים, יסודתו על הר מור, צבי ירושלים: ידית קדש נבחרה, מנחה תבצא אורה. זו תורה מפורת, התת ירושלים: ובה יחד נמצאות, כל מדות טובות נאות. מי א-להים צב-אות, בתר בירושלים:

למוקדת שוכי רני, צהלי בת ופהפיה. בתוך אמן משכני, כגוי על הר המוריה: אורי נאור כי בא אורך, ושכתי ימי שפלותך. עורי ופה שרירי שירך, כי תמו ימי גלותך. ובנה אולפך ודבורך, שמה על ארץ צבחה: למוקדת וכו'.

שוכי אל משכנותך, שוכי את ואני אשובת. ואנאל את שכינותך, ויהיו לאלפי רבכה. ארחם על ארמונתך, ותתי לגפן פריה: למוקדת וכו'.

רעה חבובה ערינה, גילי שמתי שיר דברי. פרחי כציון כשושנה, ודני ורבי עשי פרי. כי הנאלה נבונה, ואשלה יגון ואליה: למוקדת וכו'.

אל גליל אל גליל אל גליל, אשךך ארץ הגליל, כמה נפשי לך הגלילי. אל גולףך צדיקים, אל קדושך תמימים, מן צנה הם על אחים. תיים הם בתוכנו, מקרים את צמאוננו:

ערך שלחן לעמי, יוסף הוא נור תפארתו, חדש הכין הצפתי. בזכותו עמד עולם, מרומם הוא מכלם. נסים עשה לו בזכות אהוב: אל גליל וכו'.

שמה לעם בשיריו, לכה הודי ליראיו, תקן שלמה בעמיו: בזכות וכו' אל גליל וכו'.

עלה ארי וגוריו, משה דרשן ועניו, אשרי הדור תנה פניו: בזכות וכו' אל גליל וכו'.

<p>לעילוי נשמת רחמים (מי) שלקין בן סיערה ודוד ז"ל ר מאיר רובין בן ברסוסה וגבריאל ז"ל תנצ"ה</p>	<p>לעילוי נשמת מלכה ז"ל בת שרה הי"ד נלב"ע י"ט אדר התשפ"ג תנצ"ה</p>	<p>להקדשות פנו למערכת 073-222-4-999</p>	<p>לעילוי נשמת מיכאל אלימלך בן מוזל ז"ל סילבניה סאלם בת מוזל ז"ל תנצ"ה</p>	<p>לעילוי נשמת מוזל אלימלך בת עישה ז"ל נלב"ע ט"ו אלול התשע"ו תנצ"ה</p>
--	--	---	--	--

משה חי	עבר ויושע	מעיין	יוסי צרפתי	משה שנלה	בן כהן שרון	נאור ויפית	צבי צונה	דני זינו	חנה בת שרה	שלמה בן שמונה אסולין	שלמה בן יגון	על ויעל בת עישה חיה	מוריה בת ארנה ועמית	קסטיב	אוריאל רותל	ובני ביתם
--------	-----------	-------	------------	----------	-------------	------------	----------	----------	------------	----------------------	--------------	---------------------	---------------------	-------	-------------	-----------

דוד ה' תניחם בגן עדן הם וכל בני ישראל השוכבים עימם בכלל הרחמים והסליחות. וכן יהי רצון ונאמר אמן. ת.ג.צ.ב.ה.

הפנינה שלי לשלחן השבת

עצה חינוכית
 'דבר התורה' מותאם לילדים להקראה על שלחן השבת.
 * הורים יקרים, הנילו את ילדיכם לומר 'דברי תורה בסעודת השבת'.

היכן הגאון רבי ישראל סלנטר עוזר מהפכה שלמה?

ולכן קשראה האדם אנשים שרוצים לעשות דבר רע ורוצה למנעם מכה, צריך שלא ימנעם בבת אחת, כיון שאז לא ישמעו לו. אלא ישפיע עליהם מעט מעט, ותבוא עליו ברכת טוב.

(ליד שלחן שבת)

שבת שלום ומברךך - ותנקה שמח!

במטעני הנמל בשבת, אבל הכתיבה אינה הכרחית. הסוחרים הסכימו לדעתו וקבלו עליהם לא לכתב.

לאחר כמה שבתות דרש רבי ישראל שוב באותו בית כנסת ואמר: "אמנם מכרחים לפרק את הסחורות בשבת, אבל טעינה בשבת ודאי שאינה הכרחית". הסוחרים הסכימו גם לזאת.

כעבר זמן מה, הופיע שוב והזהיר גם על הפריקה. כך השפיע צעד אחר צעד, עד שעורר שם מהפכה גמורה ("תנועת המוסר" ח"א עמ' 184).

וזה מה שעשה ראובן - כאשר ראה שאחיו רוצים להרג את יוסף, הכין שאם יאמר להם שיעזבו אותו לגמרי, לא ישמעו לו מרב שנאתם אותו.

לכן השתדל לשנות את דעתם מעט מעט, ואמר להם שלא ישפכו דם במו ידיהם, אלא ישליכו אותו לבור וימות מעצמו. וחשב שאחר כך יוכל להשפיע עליהם שיוציאו אותו מהבור, ואז יוכל להוליכו אל אביו.

דברי ראובן הם שגרמו לאחים לשמע להצעת יהודה להעלות את יוסף מן הבור ולמכרו לישמעאלים (רלב"ג).

"ויאמר אלהם ראובן אל תשפכו דם השליכו אתו אל הבור וכו' למען הציל אתו מידם" (בראשית לו, כב).

רוצים לדעת איך מוכיחים אדם, ואפלו חבר?

בואו ותשמעו ספור יפה מאוד...

כאשר קבע הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל את מושבו בעיר ממל, היה מצב היהדות בה ירוד מאוד, כמו שאר ערי גרמניה באותה תקופה. חנויות היהודים היו פתוחות בשבת. סוחר העיר, שרב עסקיהם היו קשורים עם הנמל, היו טוענים ופורקים את סחורותיהם בשבת כבימי חל רבי ישראל החליט להשפיע עליהם בהדרגה - כשכא בפעם הראשונה לבית הכנסת שהתפללו בו הסוחרים וסוכני הנמל, כדי לשאת דרשה בענין שמירת שבת, שאל אם נמצאים שם יהודים ליטאים. כשאמרו לו שישנם כאלה, לא דרש דבר וחזר כלעמת שבא, כיון שלא רצה שהיהודים הליטאים ישמעו את מה שמתיר ליושבי המקום.

בשבת השניה הופיע שוב. כשהודיעו לו שעכשו לא נמצאים יהודים ליטאים בבית הכנסת, התחיל בדרשתו. אחרי שהסביר להם את ערך השבת לפי הבנתם, בא לידי מסקנה: "אמנם מכרחים לטפל

-
דברי
מטחח בונים אלתר
האשריר מנו
-
דברי
שלמה אישיב
בית הללם סבו ואחיהם
-
דברי
שלום אברך
מחסידי חיסין
-
דברי
יפת צוברי
מחסידי חיסין
-
דברי
יוסף וולטוך
מחסידי חיסין
-
דברי
ביצין מאיר דוד עדיאל
הראשון לציון
-
דברי
בנימין זאב בערי
האשריר סבו ואחיהם

שירים חסידים

רפא צירי א-ל נאמן, מי אתה רופא אמן.
 את ראשי, שור תלשי, ותן כח לנפשי
 פתח שער הרחמים, רם שוכן במרומים.
 על עבדך, שים חסדך, אין מרחם כלעדך
 א-ל חי רצה לתפילתי, וחיושה לעזרתי.
 במהרה, דרור קרא, לעם בן הגבירה

מה ירדות מנותקך, את שבת המלכה. ככן
 נרין לקראתך, בואי בלה נסוכה. לבוש בגדי
 חמודות, לתדליק נר בכרבת. ותכלי כל העבודות,
 לא תעשה מלאכה: להתענג בתענוגים כרבורים ושלי
 ודגים:
 מערב זמזומים, כל מיני מטעמים. מבעוד יום
 מוכנים תרנגולים מפסמים. ולערך כמה מינים,
 שתות יינות מבשמים. ותפנקי מעדנים, ככל
 שליש פעמים: להתענג וכו':
 נחלת יעקב וירש, בלי מצרים נחלה. ויכבדוהו
 עשיר ורש, ותוכו לנאליה. יום שבת אם תשמרו,
 והיותם לי סגלה. ששבת ימים תעבדו, ובשביעי
 נגילה: להתענג וכו':

הפציד אסורים, וגם לחשב חשבונות. הרחורים
 מתרים, ולשרך הכנות. ותנוק ללמדו ספר,
 למנעה בנגינות. ולהגות באמרי שפר, בכל פנות
 ומחנות: להתענג וכו':
 הלוקח תהא כנחת, עונג קרא לשבת. והשנה
 משכחת, כדת נפש משיבת. ככן נפשי לך ערנה,
 ולקוח בחבת. כשושנים סוטה, בו ינחה בן וכת:
 להתענג וכו':
 מעין עולם הבא, יום שבת מנוחה. כל המתענגים
 בה, וזכו לרוב שמחה. מחבלי משיח יצלו
 לרוחה. פדותנו תצמיח, וגם יגון ואנחה: להתענג
 וכו':

- להצילתה ולדיווג הנגן ישראל בן לאה ליהודי ולהצלתה משפדו היידי
- לרפאת והצלתת הלל בן הילה היידי
- לכות ולחלוצה ברחובות ובמשמרת לכל משתתפי השיעור של הרב אפרים סיני שליט"א ומשפחתו היידי
- להצלתה ורפאת דודון וחופית טח היידי
- לעילוי נשמת מירב ר' ב' מזליה היידי והרע של קימא ליניב בן מרים ועל בת יודיה

אשרה טעידה וברוך תכונן	אליה גדעון בן תן	עוד גאורה בן ליאורה	גוסמן בן גאורה	רונית איילה מדינה בת מריה	בנימין בן יפה רחמני	יפה ויוסף תורתי	לוי בן קרוליון	בט רבקה סלאור	שמעון בן שרה ואלינור בת ועיה	משפחת אמיר	מאור בן רחל כהן	אשרי, ישראל מאיר ותניאל בני דינה	שירה ועדי בנות אורית	משפחת מיארה	גילי בן לאה בת רבקה
------------------------	------------------	---------------------	----------------	---------------------------	---------------------	-----------------	----------------	---------------	------------------------------	------------	-----------------	----------------------------------	----------------------	-------------	---------------------

הקניין משיבת התי

עם הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

ממונה לשיבת

אליה עוריאל כברה
ב"ס שלחמות תב"ד גדרה
בני ראם

ה"י
שלום עוריאק
מחבר ספר

ה"י
שלום אהרון לום
רח"ט ט"ז ט"ו

ה"י
עבדאללה סומך
ראש המוסדות

ה"י
משה פינשטיין
מנהל המוסדות

ה"י
יצחק בן וואז'ני
רח"ט ט"ז ט"ו - מדינת

ה"י
יצחק אהודה
רח"ט ט"ז ט"ו - מדינת

ה"י
יואל טייטלבוים
ראש המוסדות

"ויאמר יהודה הוציאוהו ותשרף" (בראשית לח, כד). על דרך רמז אפשר לרמוז בפסוק זה ענין נר הנצה, שאמרו חז"ל (שבת כ"א) שמצוה להניחו ברשות הרבים משום פרסומי נפא. ואמר רבי יהודה, בנר הנצה שהניח החנוני ברשות הרבים והזיק, פטור לפי שברשות הדליק. וזו "ויאמר יהודה: הוציאוהו ותשרף", ושרפה זו קאי (מבנה) על תמר שעולה מגין "שמון נר" (קול שמחה" לרה"ק ר' שמחה בונם מפשיסטה).

◆ עושה סחורה בבקבוקי הברו ◆

מתחלה את כל הבקבוקים בכף שהיה משלם בעבורם 250 שקלים - פשוט שהיה רשאי למכרם לאחר מפני תמורת 30 שקלים לבקבוק. אלא שבפעל אפרים לא זכה בבקבוקים, וגם לא זכה בתמורת השקלים הנוספים ששלם כל קונה תמים, ואם כן, כיצד הוא יכול לזכות בשני הבקבוקים הנוותרים? הרי הוא לקחם ללא תשלום, וממילא הוא מחזיק בהם כעת בגנבה!

ובאשר לכסף שהתקבל אצל פנחס - היה מקום לטעון שהואיל והקונים הסכימו והתראו מדעתם לשלם 30 שקלים לבקבוק, אם כן פנחס קבל את הכסף בהתרת גמור. אולם נראה שטענה זו אינה נכונה, כי התראותם של הקונים נעוצה בטעות, שכן אלו ידעו שהמוכר דורש תשלום מפקח, לא היו מתראים למחיר הגבוה שבו נקב אפרים בנוכחות (ומקור לדברים נתן למצא בשו"ע חו"מ סי' שס"ג סי"ג, שם מתבאר שרק להתראות למחיר של בעל הבית יש תקף, ולא להתראות שנבעה מתוך הטעיה של גנב. יעו"ש בב"ק א"א סק"ח).

נמצא אפוא שפנחס מחזיק בידו ארבעים שקלים השייכים לקונים, ואפרים מחזיק בידו שני בקבוקים השייכים לפנחס.

ולמעשה יש להורות לאפרים לנסות לאתר את שמונת המתפללים שמהם הוציא בערמה את חמשת השקלים (בגון על ידי תלמי מודעה שקתוב בה שמי שקנה בקבוק פנה אליו). לאחר ששייב לקונים את ארבעים השקלים, יוכל לזכות בשני בקבוקי השמן, שכן לאחר שהשיב לקונים את ערך הכסף ששלמו (במקום לטלו מפנחס המוכר והשיבו לקונים), נחשב בדבר כאלו הוא זכה בארבעים השקלים ששלמו בטעות לפנחס, וממילא יוכל לזכות בשני הבקבוקים שבידו... ואם הקונים לא מצאו, אפרים ישלם לפנחס על הבקבוקים, או ושייבם, ופנחס יעשה בארבעים השקלים "צרכי רבים".

מספר ימים לפני הנצה הניח פנחס בפניסה לבית הפנסת קפסה עם עשרה בקבוקי שמן וזית למכירה. לצד הקפסה הניח קפה, ועל גבה תלה פתק שבו רשם: מחיר כל בקבוק 25 שקלים.

אפרים עמד מהצד והבחין במעשי של פנחס, ואז עלה רעיון במוחו... מיד לאחר שעזב פנחס את המקום, נטל אפרים את הפתק של מכירת הבקבוקים, הפכו לצדו השני ורשם על גביו: מחיר כל בקבוק 30 ש"ח בלבד! לא חלף זמן רב, ושמונה מתפללים קנו לעצמם את בקבוקי השמן, ובקפתו של פנחס הצטברו 240 שקלים. נגש אפרים, הכניס לקפה 10 שקלים, ונטל לעצמו את שני הבקבוקים הנוותרים...

קשחזר פנחס, שמח לגלות שקל בקבוקי נמכרו, ושהסכום שהתקבל בקפה היה הסכום שצפה להרויח - 250 שקלים... בליל ראשון של הנצה, כשעמד אפרים לקיים את מצות הדלקת נר הנצה, נתקף יסורי מצפון; שמה נהגתי שלא פדיו בכך שגרמתי לכל קונה לשלם חמשה שקלים נוספים, ואולי גם מאובן גנבתי, כי לא שלמתי את הסכום האמיתי של שני הבקבוקים... אף מצד שני, למעשה הקונים התראו לשאינו מחיר מקצע, כי בקבוק מעין זה נמכר ביותר מ-30 ש"ח, וגם פנחס קבל בדייק את הרוח שרצה להרויח. ואם למעשה קלים מרצים, אז לכאורה אין רבב ודפי במעשי... בא אפוא אפרים ושאל: האם נהגתי פדיו? ואם לא, מה עלי לעשות כעת?

תשובה: בשאלה זו עלינו לברר שני נדונים: (א) האם בבקבוקי השמן קנו לאפרים, שהיה למעשה פנחס קבל את מלוא הכסף שרצה להרויח? (ב) האם פנחס זכה בחמשת השקלים הנוספים ששלם כל אחד משמונת הקונים הראשונים? ובכן, באשר לנדון הראשון - אלו אפרים היה קונה

עדיף לדבר על שוורים

פעם אחת נסע רבי ישראל מאיר הכהן, בעל ה'חפץ חיים', בעגלה. עימו נסעו בצוותא סוחרים בהמות אשר שוחחו במשך כל הדרך בענייני שוורים וסוסים, ורבי ישראל ישב בפניה שקוע במחשבותיו.

והנה החל אחד הסוחרים לדבר על סוחר פלוני ושם אותו ללעג ולקלס. רבותי - אמר ה'חפץ חיים' - עד כה עסקתם בשיחה נעימה על שוורים וסוסים, למה לכם לדבר על הבריות? בשיחה זו יש איסור לשון הרע!

הסוחרים, אשר לא הכירו את הרב, לעגו לדבריו, אולם ה'חפץ חיים' לא שם ליבו כלל לדבריהם.

לאחר שסיימו ללעוג לו, חזרו הסוחרים לסורם והמשיכו לדבר על חכרם הסוחר. כאשר ראה ה'חפץ חיים' כי כל דבריו לא הועילו, ביקש מהעגלון לעצור את העגלה באמצע הדרך, וירד.

מוטב - אמר ה'חפץ חיים' - לרדת באמצע הדרך מאשר לשמוע לשון הרע!

עבר שלום!

הצטרפות למדור זה פנו למייל: V0732224999@gmail.com

שירים חסידים

יהודי רם וערות הושף, לבש עז הדר, בקדש נאדר, שכי ישראל יאסף, לעור הדר: מרומם שכן שחקים, שכנינת מעפרא יקים, מצריו נגם ינקם, אדום וקדר, מהם טוב נעדר, ויהיה פנור ל'תללים, יתהוין יבדר: יחיד וכו' א-5 ג'דול מושיע חוסים, קין וצבא לחשך תשים, עד אנה בנים לחוצים, בשרם נקדר, ומאורן על בלימה, גרש נא את בן האמה, דגל ישראל הרימות, דן איהו הדר, ופה מחדר, ותצדל שמך בעלמא, ותעלה יתהדר: יחיד וכו' רעה ישראל הביטה, פעני בן ירו מטה, ואף על פי אשר חטא, ובקרבו הור דר, כל קוין ודרדר, כמה גיולה תרשה, תור בו הדר: יחיד וכו' רהום מוחל וסולח, לצרת תבת תשונה, שרשית ציון תפריה, נפן סמדר, באילנו דר, חן זה קום בתמלתו, וזכר לעולם בריתו, ויחיד את שבעותו, ואשר נדר, ובקרב הדר כפית בתבנתו, סתרת ודר: יחיד וכו'

אשרך מוחלל ניבו. לא-5 ג'דול ונורא ילכבוד הקדוש רבי. יעקב אביהצירא נקן שוחר כפים. כבעל כנפים. יקדשוני שמים. רבנן בבלי אתרא ישראל הלך בתמו. במעשיו במקומו. בירת בן יומן. זו היא דרך ישרה יעקב תם אהלים. יושב וכל פה מולם. ימים עמקים ילם. כי אם לבינה תקרא בתכמת הקבלה. נבר לשם ותהלה. התרחיב העמיק שאלה. אביר יעקב נורא נפת ורביש בפיתו. זה א-5 ל' ואנהו. איש א-5 להים קרוש הוא. ונתה לו באורה ענותו ותמתו. קרשתו יראתו. אף כי אחר מותו. הודיע עז ונבוכה

<p>להצלת עידו ויערה חדר היו והילדים יחונקו, עלמה, נעה ואדל היו</p>	<p>להצלת זיו לוי בן אסתר ומשפחתו היו והרפאת אסתר לוי בת ביה כלומה שתחי</p>	<p>להצלת פנחס אברהם ואבינו אבולאי ומשפחתם היו</p>	<p>להצלת איחמר בן אלעזר היו אבינו עם ברוחניות ובנשיות</p>	<p>להצלת שושנה בת יוסף, וחיאל בן יוסף היו ולחונק הון ולהצלת מילכ בת חיאל היו</p>
--	--	---	---	--

אתר בת נעמי	איליב משה בן יפית	אתר משה בת רבקה ובני ביתה	עומר אריאל יפוח בן יפה	אבאל טעדו בת חן	ביה יקרה בת חולי מול	אוהד ואוריה משה	גיא איתן בן שושנה	ראוי ותיהל רענ	שיגיאלע בן שבתאי	ים אפרים בן איילה	דוד בן מנטינה	דני ואורלי טרבלסי	איתי בן מרים
-------------	-------------------	---------------------------	------------------------	-----------------	----------------------	-----------------	-------------------	----------------	------------------	-------------------	---------------	-------------------	--------------

תורה שנשני

תפירת הפרשה

בתפירת זו צפון פסוק מהפרשה (הכתיב בכמקור). כדי לאתר התחילו לנוע בכל הכיוונים, מימין לשמאל ולהפך, מלמעלה למטה ולהפך ובאלכסון.

ו	א	ש	ר	א	ע	ר	ע	ר	ש	ת
י	ה	ב	ד	ל	ת	ה	ל	א	ש	א
ר	ס	ב	ט	ת	ט	א	ת	ו	א	ר
א	א	י	י	ע	ש	ע	י	י	ח	א
ד	י	ב	ק	ל	ע	ל	נ	ל	נ	ב
ע	ו	ו	ז	פ	ע	ח	ג	ח	ע	ו
ר	ס	כ	מ	נ	ע	מ	נ	ע	מ	כ
ס	פ	י	ד	צ	צ	א	ת	א	ת	י
ס	ב	א	ט	ר	נ	ר	ט	א	ב	ס
מ	נ	ר	ת	ק	א	ת	ק	א	ת	ר
צ	נ	ש	ו	ב	ו	נ	ש	ו	נ	ש
ת	ב	א	ב	א	ב	א	ב	א	ב	ת
ד	ע	ה	ק	א	ה	ק	א	ה	ק	ד
ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה
ב	פ	נ	ט	א	ט	א	נ	ש	פ	ב
ו	ה	ש	י	ש	י	ש	ו	ה	ש	ו
ל	ש	נ	ק	מ	ר	ד	פ	ד	ר	מ
פ	נ	ה	ש	א	ש	ש	מ	ה	נ	פ
ל	ה	נ	י	ג	ת	י	נ	ה	ל	ל
ו	ה	ל	א	צ	א	ק	ס	ל	ה	ו
ל	ל	ש	ג	ז	פ	כ	פ	ש	י	ל
ר	ה	ז	ח	ג	ס	ת	ז	ה	ר	ר
ע	ה	נ	ס	ג	ז	נ	א	ה	ע	ע
ה	ה	ת	ע	כ	י	ת	ל	ס	ח	ה
א	י	ו	י	ת	כ	מ	א	י	א	א
ת	א	ח	י	ש	ח	י	ח	א	ת	ת
ט	ה	ל	ס	ר	ו	ת	ת	ט	ט	ט
ג	ו	ה	ו	נ	פ	ב	ש	נ	ג	ג
ב	נ	מ	ע	פ	א	צ	מ	כ	ל	ב
נ	י	נ	ש	כ	כ	ב	ז	ב	י	נ
י	ו	ר	א	ת	ב	ט	ב	י	ו	י
ו	ה	מ	י	נ	ק	ז	נ	פ	ש	ו

מתחילים: וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען
מתקדמים: פרק ל"ז פסוקים ב'-ד'

יהודן א'-ב' למתקדמים

התשובה לכל שאלה מסתיימת באות המופיעה בראש השורה.

א - יעקב אמר ליוסף: "לך... ראה את שלום אחיך."

ב - נאמר על לדתו של שלה: "והיה... בלדתה אתו."

ג - יהודה אמר לאחיו: "מה בצע פי... את אחינו?"

ד - המקום ממנו באו הישמעאלים... שמו של האיש העדלמי.

ו - המלה האחרונה בפרשתנו... המלה האחרונה בפרשתנו.

ז - נאמר לתמר: "הנה חמייך עלה... תמנתה... צאנו?"

ח - בנה של תמר... שרף ריחני שהובילו הישמעאלים בפרשתנו.

י - בשם שהובילו הישמעאלים בפרשתנו.

כ - נאמר על יוסף: "אתו... אביו?"

ל - יעקב... מתנה שנתן יעקב ליוסף.

נ - תמר בקשה מיהודה שיתן לה... על כף פרעה?"

ס - נאמר על שר המשקים: "ויתן... על שני...?"

ע - חמיו של יהודה... בנו בכורו של יהודה.

פ - נאמר עליו בפרשתנו: "בן... זקנים?"

צ - בנה של תמר... נאמר בפרשתנו שיעקב שם במקתניו.

ק - אדונו של יוסף שם אותו ב... יוסף ראה בחלומו.

ש - בשם שהובילו הישמעאלים בפרשתנו.

יהודן א'-ב' למתחילים

התשובה לכל שאלה מתחילה באות המופיעה בראש השורה.

א - בנו של יהודה... ראובן הציע להשליף את יוסף ל...

ג - יהודה אמר לתמר שהוא ישלח... שם חפש יוסף את אחיו.

ה - נאמר על עצתו של ראובן להשליף את יוסף לבור: "למען... אתו מקדם להשיבו אל אביו?"

ו - המלה הראשונה בפרשתנו... אשה המזפרת בפרשתנו.

ח - המקום בו התישב יעקב... יעקב אמר: "כתנת בני חיה רעה אכלתהו... יוסף?"

י - נאמר עליו בפרשתנו: "בן שבע עשרה שנה היה?"

כ - יוסף ראה בחלומו אחד עשר... מאכל המזכר פעמים בפרשתנו.

ל - השלם: "וירך ה' את בית ה... בגלל יוסף?"

נ - יהודה הציע: "לכו ו... לישמעאלים?"

ס - נאמר בפרשתנו: "ויקצה פרעה על שני...?"

ע - בנו בכורו של יהודה... שר הטבחים.

פ - פריט לבוש בפרשתנו (רמז: תמר).

ק - יוסף ספר לאחיו על חלומו: "והנה... אלמתי... והנה תסבנה אלמתיכם ותשתחוו לי אלמתי?"

ר - קרע את בגדיו בפרשתנו... שכת את יוסף.

ש - פלתו של יהודה.

אָנאָ

אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ
אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ
אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ
אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ
אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ

אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ

אָנאָ אָנאָ אָנאָ

אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ
אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ
אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ
אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ
אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ

אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ אָנאָ

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג

העלאת ארון הברית אל בית המקדש

כאן הכהנים הם שנשאו את הארון, מפני שמטרת נשיאתם הייתה להכניסו אל קדש הקדשים, ולשם נכנס רק הכהן הגדול ורק ביום הכפורים.

ביחד עם הארון נשאו הכהנים, נשאו הלויים את אהל מועד שעשה משה רבנו במדבר ביחד עם כליו. את האהל וכליו גנזו באחת מהעליות של בית המקדש, מלבד הפלים שהשתמשו בהם בבית המקדש, כמו המנורה והשלחן.

כאשר הכהנים נשאו את הארון אל בית המקדש, נהג שלמה כדוד אביו והלך לפני הארון בשמחה כדי להראות שאין גדלות לפני ארון ה'. יחד עמו הלכו כל הנועדים (הקונים וראשי המטות) והיו מזבחים צאן ובקר לאין מספר.

המלבי"ם מלמדנו שיש הבדל בין "נועדים" לבין "נקהלים" – הנועדים הם אלו שהזמנו, והנקהלים הם אלו שנאספו מעצמם.

על הכנסת הארון לקדש הקדשים ועל משמעותו המיוחדת נלמד בעזרת ה' בפעם הבאה.

הסכות. אמנם עדין לא היה חיוב על עם ישראל לעלות לרגל, אך בכל זאת רצו כלם לחגג את החג בבית המקדש.

ומדוע נקרא חדש תשרי בשם ירח האתנים? אחד הפרושים לפי ה"מצודת דוד" הוא מלשון איתן וחזק, מפני שהמועדים בחדש תשרי הם המועדים היותר חזקים ומישירים את האדם אל השלמות.

למרות שבניית בית המקדש נשלמה בחדש בול (חשוון), המתין שלמה המלך אחד עשר חדש, עד לחדש תשרי, כדי שיוכל להקהיל את כל ישראל, מפני שבחדש תשרי רב ישראל פנויים ממלאכתם ועוסקים בחגים, ויש להם לשוב הדעת ושמחה אחרי שאספו את התבואה אל בתיהם.

וחז"ל אומרים ששלמה המתין מפני שבתשרי נולדו האבות (אברהם ויעקב – ראש השנה דף ע"ג), ולכן נקרא חדש זה "ירח האתנים" על שם האבות שהם "איתני עולם". כך היה גם כשמשה רבנו עשה את המשכן – המלאכה נשלמה בכ"ה בכסלו וחקפת המשכן הייתה בחדש ניסן שבו נולד יצחק אבינו.

כל ישראל הגיעו אל עיר דוד. למרות שתפקיד נשיאת הארון במדבר נתן ללויים,

למדנו על בניית בית המקדש וכליו על ידי שלמה המלך. לאחר שהשלמה המלאכה פנה שלמה לסיום הכנת בית ה' כמקום להשראת השכינה – הבאת ארון ברית ה' אל בית המקדש, כדי שיוכלו לחגוג את בית המקדש ולהתחיל בעבודת הקדש.

עד לאותו הזמן היה ארון הברית מנח בעיר דוד, לאחר שדוד המלך העלה אותו לאהל שהכין שם כפי שלמדנו (שמואל ב' פרק ו'). דוד המלך רצה כל כך לזכות ולהציב את הארון בקדש הקדשים, ועל זה היה דוה לבו, שלא זכה לכך, והנה עתה זכה בנו שלמה המלך להשלים את רצון אביו.

שלמה המלך הקהיל את זקני ישראל, את כל ראשי המטות נשיאי האבות לבני ישראל, כדי להעלות את הארון לבית המקדש במעמד הסנהדרין וכך תשרה בו השכינה.

ביחד עם זקני ישראל וראשי המטות הגיעו כל איש ישראל לכבוד המלך שלמה ולכבוד השראת השכינה בבית המקדש. היה זה "בירח האתנים בחג" – בתשרי בחג

תשובות לחידון ההיגיון מעמוד 58

1. לפחות 11 (על השולחן נמצאות 9 סופגניות וכתמי אכילה על חולצת הילדה הקטנה בנוסף אליה, הילד שעל הספה מחזיק בידו חתיכת סופגניה).
2. לולב (מאחורי הספרייה).
3. לחנוכיית הילדים יש קנים שאינם בגובה אחד.
4. בצאת הכוכבים (השמיים מלאים בכוכבים והחנוכה עם כוסיות מלאות בשמן).
5. ליל כ"ח בכסלו (לפי מספר הנרות בחנוכה).
6. 10 שקלים (הסבא מחלק לילדים שטר של 20 שקלים ולכל הילדים יש כבר מטבע של 10 שקלים).
7. קומת קרקע (רואים צלילת של אדם בחלון).
8. במדף העליון של הספרייה, מצד שמאל.
9. למדו תורה (בחנוכה נוהגים להרבות בלימוד התורה, על השולחן ערימת ספרים).
10. באלכסון, במרכז התפוזרת מימין לשמאל, מלמעלה למטה.

לא נבס"ק אתג השמחה

ניתן לקבל את העלוני במייל:

a05832349@gmail.com

0534-135-183

יו"ל ע"י "ממלכת השמחה" לתרומות, חסויות וכדו'

לשליחת בדיחות או הערות והארות: דוא"ל: a05832349@gmail.com

מו"ל: שר השמחה מאיר פנחסי הי"ו | הפצה ראשית: א.י. הי"ו

שר השמחה מאיר פנחסי הי"ו

מבקש ממכם:

בעזרת השם יתברך אנו בעיצומה של הדפסת חוברות של בדיחות ולחלק אותם לתושבי הדרום, ולצערנו גם לתושבי הצפון.

מי שיכול לתרום ולהשתתף בהוצאות, תזכו למצוות.

דווקא בימים אלה הקשים כל אחד יתרום כמה שהוא יכול לכבוד התושבים האלה שנמצאים דווקא לידינו.

ניתן לתרום ולהשתתף בדרכים הבאות

נדרים פלוס ע"ש 'המרכז לערבות הדדית' קוד קופה 6500 בקטגורייה האחרונה. ע"ש לא נפסיק את השמחה.

בנק דיסקונט מספר חשבון 158302968 מספר סניף 064. ע"ש אלעזר יונה.

תזכו למצוות, שר השמחה: מאיר פנחסי הי"ו.

קול חתן וקול כלה

היום כבר כולם יודעים!

כדי להגיע לשבת חתן

ולשבע ברכות

ולשמח את כולם

מגיעים עם חוברת הבדיחות

'משמח חתן וכלה'

חלקים 1 + 2.

במחיר מצחיק של 10 ₪

להזמנות: 0534-135-183

מי רואה ואינו קונה.

מילתא דבדיחותא

ברוך השם, ובחסד השם יתברך

הבדיחות על המלחמה יורדות ומתמעטות.

1. היום בשעה 8 הצהרה דרמטית של דובר צה"ל, ככל הנראה הוא שוב יגיד שהשקיות ב'גל-פז' הולכים להיגמר.....

2. סתם שתדעו, צה"ל מקפיד לתקוף בתימן רק מטרות איחות'יות.....

3. חנוכה ר"ת חמאס נכנע וישוחררו כל השבויים.....

4. עד שמישהו מתייחס לעפולה מתברר שגם זה היה התרעת שווא.....

5. לאחר שהאשימו את החמאס כי השבויים ירדו מאוד במשקל, החמאס דורש להוסיף לסיוע ההומניטרי היומי גם שתיים - שלוש משאיות עם אוכל מזין, חם ובריא.....

ניתן להשיג את העלון גם במוסף 'מתוקים' בחוברת טועמיה.

מילתא דבדיחותא

6. אם החמאס ימשיך בסירובו לשתף פעולה עם החלטת הממשלה למוטט אותו, כנראה שלא תהיה ברירה אלא לנקוט נגדו ביד יותר קשה עד כדי קבלת החלטה שתאסור עליו לחלוטין לשקם את עצמו אחרי ההתמוטטות.....
7. בנינו למה צה"ל מוחק את הגרפיטי בעזה. לא חבל על הצבע, אם עכשיו חיל האוויר מוריד את כל הבניין?.....
8. עדיף שהעולם ישנא את ישראל כשהיא מנצחת מאשר יאהב אותה כשהיא מפסידה.....
9. שאלה: איזה שתי דברים אנשים מדמיינים שזה מגיע אליהם וזה בסוף לא בא? 1. טילים 2. הלוטו.....
10. קצת מגוחך שאנשים מתלוננים על כך שבבתי הספר בעזה לומדים על שנאת ציונים, למה התלמידים בישראל לא שונאים ציונים?.....
11. החזן ברגש: אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה... העומדים בין בים ובין ביבשה וכו' ילד שואל: אבא, מה זה המקום הזה... בין בים ובין ביבשה? האב: לכן מסיימים: "המקום ירחם עליהם!....."
12. ישראל זו המדינה היחידה שצריכה לשחרר את השטן מגן עדן, כדי לשחרר מלאכים מהגיהנום.....
13. שיחה בין שני עזתים שחזרו לצפון הרצועה:
מחמוד: עבדול מה שלום ביתך?
עבדול: אל תשאל מחמוד חלום של בית, מוארת מאוררת ומאוד מרווחת!!
מחמוד: רציני...
עבדול: יש 'רק' בעיה אחת, עדיין לא הצלחתי למצוא מקום תליה של החליפה.....
14. איש חמאס גילה לי: שאצלם דרגת 'בכיר' מוענק רק למחוסלים!! מעניין, מי חשב אחרת??.....
15. מי שעשתה פה את ההפסקת האש זו קטאר! מצרים סתם נספחת אחריה... היא כמו קרון פשוט, והיא הקטאר.....
16. איך זה שאף אחד לא עלה על זה שמקור השם "יחיא" הוא ממוצא תימני?.....
17. איזו פדיחה זו תהיה אם נגלה שבאירלנד נחטפה ונאבדה זו אותה מילה.
עשרות בדיחות ראש ממשלת אירלנד לפח!.....
18. אילו רק היה יודע ראש ממשלת אירלנד כמה בדיחות ומצב רוח הוא גרם לאנ"ש ובעיקר כאן בעלונים מהמשפט המיותר שלו, הוא לא היה אומר זאת בוודאות.....
19. איזה תמימות של מחבלי הנוח'בה שנתפסו... הם טוענים שכלל לא רצו להרוג ורק הכסף של יחיא, סינוואר אותם!.....

חוברת הבדיחות חלק 4 - 32 עמודים - 263 בדיחות 10 ש

ניתן לקנות את החוברת בירושלים:

רחוב דוד 9 שכונת הבוכרים, הכניסה בצד ימין, ליד דואר ישראל, פינת רחוב יחזקאל. עוד פרטים: 0534-135-183

לשואלים? הספר הודפס! ולכבוד גיליון ה- 200 הספר מגיע עד אליכם לבית.

וגם בערים: בני-ברק, ובית שמש. יש לכם מכירה בעיר. התקשרו עכשיו למוקד המרכזי. 0534-135-183

20. למכירה הפסקת אש אצל חמאס, שלוש שניות אחריות.....

21. למה התימנים לא נכנסו להפסקת אש, כי הם נגד כל הפסקה של מבצע.....

השבוע קצר ומצחיק במיוחד! ובעזרת השם אנחנו ננצח בעז"ה - אוהב ומחזק אותכם, שר השמחה מאיר פנחסי הי"ו.

גיליון המאתנים

לא נבחסיק את השמחה

-200-

יו"ל ע"י "ממלכת השמחה" לתרומות, חסויות וכדו' 0534-135-183
לשליחת בדיחות או הערות והארות: דוא"ל: a05832349@gmail.com
מז"ל: שר השמחה מאיר פנחסי הי"ו | הפצה ראשית: א.ג. הי"ו

דבר העורך

שר השמחה מאיר פנחסי הי"ו.

א. לכבוד גיליון ה- 200, ולכבוד חג החנוכה!

תמיד רצית לקרוא את ספר הבדיחות שיצא לפני פחות משנה, אתה לא יכול כי אתה גר רחוק? לכבוד חנוכה תושבי בית שמש, בני ברק, אלעד, צפת ועוד כמה ערים יוכלו לקנות את הספר בעיר שלכם ו... עוד פרטים בעמוד: 3.

ב. שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת נִזְקִינִין: הַמָּצָה וְהַסּוּפֶגְנֶה וְאֶזְנֵי הַמֶּן. לֹא רָאִי זֶה כְּרָאִי זֶה - שְׁזָה מְרוֹבֵעַ וְזָה עֶגוּל וְזָה מְשׁוּלָשׁ. הַצַּד הַשְּׁנֵיהֶן שְׂבָבָהּ שְׂדַרְכָּן לִילָד וְלִהְזִיק, וְתַחֲלִילְתָן שְׁלוֹה וְסוּפָן יְסוּרִים. וְהַחֶכֶם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ שְׁלֹא יִמְלֵא כְרֶסוֹ מִהוֹ, שְׁהוֹ נִרְאִים כְּאוֹהֲבִים לְאָדָם בְּשַׁעַת הַנְּאָתוֹ, וְאִין עוֹמְדִים לוֹ לְאָדָם בְּשַׁעַת דְּחֶקוֹ.....

*חג חנוכה שמח. ונלכה לראות בקרוב את נר ה' בג'יון.
בברכה: שר השמחה מאיר פנחסי הי"ו*

לא היה מעולם!

לרבים השואלים העלונים הבאים!
ראש השנה: 181 מודפס.
פרשיות: האזינו 182 – מייל בלבד!
ולאחר מכן זה בשבילכם:

חג סוכות 3 חלקים
על מלא בדיחות
ודברים מצחיקים.

וכמובן כדי לא לבזבז הרבה זמן ולחפש בבית הכנסת, מומלץ להירשם לרשימת תפוצה.

a05832349@gmail.com

מילתא דבדיחותא

1. הבטחתי לעצמי שהשנה אני לא נוגע בסופגניות, ובאמת השנה אני לא נגעתי, אלא הבן הקטן והמתוק שלי החזיק ואני אכלתי.....
2. איזה חג יפה הוא חג החנוכה, חג של קירוב ליבבות.....
3. איך מסבירים לילד בימינו מה זה נס חנוכה? חשוב שאתה מטעין את הגמבוי שעה וזה הספיק לשמונה ימים.....
4. אדם עוצר מונית כמה דקות לפני השקיעה ומבקש שיסע מהר כי הוא צריך להספיק להדליק נרות בזמן, א"ל הנהג הייתי היום אצל האדמו"ר מזלמנוביץ וראיתי שמיד כשהוא קם בבוקר הוא כבר מדליק נרות, למה אתה מחכה לרגע האחרון לפני השקיעה???

אם אתה לא מנוי לעלון במייל אתה מפסיד. גיליון מלחמה כל שבוע!
מי שרשום אינו צריך להירשם שוב.

מילתא דבדיחותא

5. בושה! שנת ה'תשפ"ד ועדיין לא המציאו סופגניה ז'ירו.....

6. אחד נכנס לקונדיטוריה וקונה סופגניה בלי ריבה. אחרי שקיבל את הסופגניה הוא שואל את המוכר: וכמה עולה סופגניה עם ריבה? - אותו דבר, עונה המוכר - אם ככה אז תביא לי בבקשה עם ריבה. המוכר מחליף לו את הסופגניה שקנה לסופגניה עם ריבה - תודה רבה, עונה הקונה, ופונה לצאת מהקונדיטוריה - סליחה, אומר המוכר, לא שילמת - על מה אני צריך לשלם? עונה הקונה בתמיהה - מה פירוש על מה, קיבלת סופגניה - נכון, עונה הקונה, אבל נתתי לך במקומה את הסופגניה בלי הריבה - אבל גם עליה לא שילמת!! - למה שאשלם עליה, לא לקחתי אותה.....

7. איני מבין למה חוגגים חג מפני שהשמן הספיק לשמונה ימים? בכל חנות פלאפל השמן מספיק לשנה.....

8. אדמו"ר מתחיל רצה להתפרסם, דבר ראשון התחיל להתפלל בברהמ"ז "הרחמן הוא יפרסמנו בכבוד" ובתור השתדלות הזמין את שוקי לרר שיצלם אותו בהדלקת נרות חנוכה ונפרסם בכל העולם. א"ל שוקי לרר שבחנוכה הוא תפוס. ולכן יבוא בערב חנוכה ויעשו הדמיה ואז יצלם. תוך כדי שהכין את הנרות נשפך קצת שמן על הרצפה וכשהדליק את הנר החליק ונפל על הרצפה מיד שוקי לרר התחיל לצלם ואמר: זו ההזדמנות להכין כבר תמונות לבדיקת חמץ.....

9. הדבר הכי מצחיק בחנוכה זה שיש סופגניה מקמח מלא.....

ניתן להשיג את העלון במייל: a05832349@gmail.com

או במוסף 'מתוקים' בחוברת טועמיה. שע"י דפוס ספייד

10. חנוכה "וזאת חנוכה" למה רק היום השמיני זה זאת חנוכה? כי זה היום היחיד בחנוכה שלא צריך ללכת מהישיבה לבית להדליק נרות. חנוכה ר"ת חופש נעשה ונלך כולם הביתה, וזה בין הזמנים דרבנן, זכר להשכיחם תורתך.....

נשאר!

מחוברת הבדיחות חלק 4 - 32 עמודים - 263 בדיחות - 10 ש"ח

משמח חתן וכלה - 32 עמודים - 207 בדיחות - 10 ש"ח

רחוב דוד 9 שכונת הבוכרים ירושלים, עוד פרטים: 0534-135-183

יש את 2 החוברות ב-ס-פ-ר הבדיחות!

(בקרוב! חוברת הבדיחות והפתגמים)

מילתא דבדיחותא

11. למה אוכלים בחנוכה סופגניות - זכר לנס פח השמן שהספיק ליום אחד ודלק 8 ימים, כך סופגניה אוכלים פעם אחת וכואב הבטן 8 ימים.....
12. אנשים צריכים להבין שסופגניה זה לא אנטיביוטיקה שלוקחים 3 פעמים ביום לשמונה ימים.....
13. איזה נס שנגמר חנוכה, בדיוק אתמול נגמר לי המקום בחנוכייה !!!.....
- 14 למה יעקב אבינו בישיבת שם ועבר לא ישן כל הי"ד שנה? כי הוא ראה את המבוכה ששוררת בישיבות איפה להדליק נר חנוכה, האם איפה שאוכלים או איפה שישנים, לכן החליט לא לישון ואז אין בעיה.....

לכבוד גיליון ה-200, וחג החנוכה.

דבר כזה בתולדות השמחה לא היה מעולם!

כל ה-9 חוברות הבדיחות שיצאו עד היום ע"י המערכת:

1. לא נפסיק את השמחה חלק 1.
2. לא נפסיק את השמחה חלק 2.
3. לא נפסיק את השמחה חלק 3.
4. לא נפסיק את השמחה חלק 4.
5. חגי תשרי. ועוד הרבה הוספות, בדיחות על חנוכה וכדו'

כל זווה בספר אחד 228 עמודים, 1,500 בדיחות, עם הרבה בדיחות חדשות ונוספות שלא היו בחוברות.

מיום שישי כ"ה כסלו עד יום שני כ"ח כסלו יש מכירה בערים: בני ברק ובית שמש. (יתכן שיהיה גם אחר להתעדכן במוקד המרכזי)

בעיר בני ברק במספר: 058-320-4528 | בעיר בית שמש: 055-674-3137
אין להתקשר אחרי התאריך הנ"ל כלל. (אפשר לברר במוקד המרכזי)

בערים צפת, ואלעד יהיה בעזרת השם מיד לאחר חג החנוכה.

מחיר הספר מחוץ לירושלים: 60 ₪

שאר הערים: משלוח עד הבית, בעלות של 65 ₪ כולל משלוח. *ל-35 ראשונים בלבד! עוד פרטים: 0534-135-183.

מילתא דבדיחותא

15. שאלו את איזה רב לטאי האם מותר לשחק בסביבון מ'עץ'? והשיב שמותר בתנאי שזה נופל על ג'.....
16. למה אוכלים בחנוכה ריבה אדומה מכוסה בכל הכיוונים בהרבה בצק סופגניה? כדי שאפשר יהיה לברך מזונות.....
17. ילד תימני פונה לאביו אבא מה זה דמי חנוכה? עונה לו האבא עזוב זה תרבות יון.....
18. ממנהגי חודש כסליו: בתחילת החודש מתפרסם שהשנה צפוי מחסור בשמן זית; הציבור מזדרז לקנות בכל מחיר כל עוד יש שמן זית על המדפים; בסוף מתברר שלא היה שום מחסור; הסוחרים מרוצים והציבור מתחיל לשכוח את הסיפור לקראת הודעת הצפי למחסור של שנה הבאה.....
19. מה ההבדל בין נס חנוכה למאה שערים?
ההבדל: נס חנוכה בער שמונה ימים פך השמן, במאה שערים בוער כל יום שמונה פחים.....

חוברת הבדיחות והפתגמים 32 עמודים.

שווה לחכות!

20. חנוכה ראשי תיבות:

ח - חג שבוע. נ - נאכל. ו - ונשמין. כ - כל. ה - היום והנה לכם ח-נ-ו-כ-ה.....

ואלה יעמדו על הברכה!

נא לא לקרוא את הפרסומות בשבת!

השכרות החשמליים

אופניים חשמלים

קורקינטים חשמלים

תיקון מכירה השכרה

ומכירת חלקי חילוף במחירים זולים

0548520351 ירושלים

אברכי כולל יראי שמים!!!

ילמדו את כל הששה סדרי משנה (4,192 משניות) במשך כל השנה לפטירה לעילוי נשמת יקירך.

בתשלום סימלי של 900 ₪

ובכך אתה עושה נחת רוח ליקירך וגם שותף בלומד תורה. כמו כן אפשר ללמוד לע"נ הקרוב שנפטר לפני כמה שנים.

בא' תשרי מתחילים מחזור שני.

053-415-3684

דיבורים טובים

שבועון הילדים של 'משמרת השלום'

הנושא:

מזהים מכשולים

מס' 8

פר' וישב
תשפ"ד

בְּעֵינַיִם פְּקוּחוֹת אֶל תוֹךְ הַבוֹר...

בְּדֶרֶךְ בַּה הַלֵךְ, וְאֵינוֹ מְסַגֵּל לַחֲזוֹר בְּדֶרֶךְ אַחֲרָת. אִז אֵיךְ
תוֹפְסִים בּוֹנָה? פְּשׁוּט מְאֹד! בּוֹדְקִים אֵיפֶה הוּא עֶבֶר,
חוֹפְרִים שָׁם בּוֹר וּמוֹחֲכִים שִׁישׁוּב וַיִּפֵּל פְּנִימָה.

זֶהוּ אָמְנָם טֵבַע מְשֻׁנָּה, אֲבָל זוֹ רַק הַהֲתַחֲלָה! כִּי מָה
שֶׁהֵכִי מוֹזֵר הוּא שֶׁהַבּוֹנָה, כְּשֶׁהוּא צוֹעֵד אֶל הַבוֹר, כְּבָר
מֵבִין שֶׁהוּא עוֹד רִגַע נוֹפֵל לְמַלְכָּדֶת וּמִשְׁמִיעַ יְלָלוֹת
שֶׁל עֶצֶב... כֵּן, עוֹד לִפְנֵי שֶׁנִּפְלָ! הוּא אֵינוֹ מְסַגֵּל לְשִׁנּוֹת
אֶת דְּרָכּוֹ.

לְבָכוֹת כָּל הַדֶּרֶךְ אֶל הַבוֹר

יִשְׁנָה חַיָּה קִטְנָה הַנִּקְרָאת "בּוֹנָה". גּוֹף קָטָן מְכֻסָּה
פְּרוּה גְדוֹלָה, זָנָב מְעֻנָּן וְשִׁנָּיִם חֲזָקוֹת...

רְאִיתָ פֶּעַם אֶחָד כֵּזֶה? כִּנְרָאָה שְׁלֵא... מִכָּל מִלְיוֹנֵי
הַבּוֹנִים, שְׁמֵלְאוּ אֶת אֵירוֹפָּה לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת, כְּמַעַט
וְלֹא נִשְׁאַרוּ בּוֹנִים. צִיִּדִים מְאֹד אֶהְבוּ לְצוֹד אוֹתָם בְּגִלְל
הַפְּרוּה הַמִּיחַדֶּת שְׁלָהֶם, וְגַם בְּגִלְל מִשְׁהוּ מְעֻנָּן:

הַבּוֹנָה עוֹשֶׂה 'חַיִּים קָלִים' לְצִיִּדִים. הוּא תְּמִיד חוֹזֵר

אם רק הפנס היה עובד!

לפני חדש וחצי עברנו תקופה לא קלה. סבא שלי, שיהיה בריא עד מאה ועשרים שנה, אינו רואה כל כך טוב. בלילה חשון אחד הוא עבר מאחורי המכלת, במקום שפנסי הרחוב לא עובדים כבר הרבה זמן. הוא לא ראה שהמדרכה שם שבורה. הרגל של סבא שלי נתקלה בבליטה במדרכה, והוא נפל וקבל שבר בגבו!

אתה בטח מבין ששבר בגב זה דבר לא פשוט בכלל, ובמיוחד בגיל הזה... לקחו אותו לבית חולים, שם התחילו בסדרת בדיקות וטפולים. ובינתיים אנחנו, הנכדים הדואגים, ארגנו מבצע שמירת הלשון לרפואתו. הכנו פתקים ובהם כתבנו את כל השעות של היום, וכל נכד קבל שעה בה ישתדל בלי נדר לא לדבר לשון הרע. אני קבלתי את הפתק "עשר עד אחת עשרה בבקר".

'מה הבעיה?' חשבתי לעצמי. 'שעה אחת לא לדבר לשון הרע?...' אני ברוך השם ילד ששומר על הלשון בדרך כלל...'

בקשתי מהשם שבזכות השעה בה אתאמן יותר לשמר על הלשון, הוא יעזר לי לשמר על הלשון בכל היום וגם ישלח רפואה שלמה בקרוב לסבא האהוב.

למחרת, בשעה עשר, זכרתי מצין שהתחילה "השעה שלי", אך השעור עוד לא נגמר. כמה דקות אחר כך נשמע הצלצול וכלם יצאו להפסקה. אף פעם לא שמתי לב כמה רעש ודבורים יש בהפסקה! רק באותו יום כשהלכתי בין החברים לכוון החצר בשביל לשחק 'שבויים', חדרו הקולות היטב לאזני. "סוף"

סוף נגמר השעור!" "נכון קשה להבין את הרבה גרוס?" שאל מישהו. חבר אחר אמר: "אני הרבה יותר אהבתי את הרבה ולס". כאן היה לי מאד אכפת והתערבתי: "מה פתאום! הרבה גרוס הוא הכי טוב. רק הוא מקשיב לנו באמת". אופס! נבהלתי. זה היה לשון הרע? אולי לא? הרי אמרתי משהו טוב. אבל אם אומרים "רק הוא מקשיב" זה כמו להגיד משהו רע על המלמדים האחרים, לא? מסבך.

למחרת שוב נכשלתי כשדברתי לשון הרע מיד בתחלת ההפסקה. איזה מין נכד אני? קבלה כל כך קטנה ואני לא מצליח? הרגשתי נורא. יצא לי כל החשק לשחק והסתובבתי בחצר מדכדך.

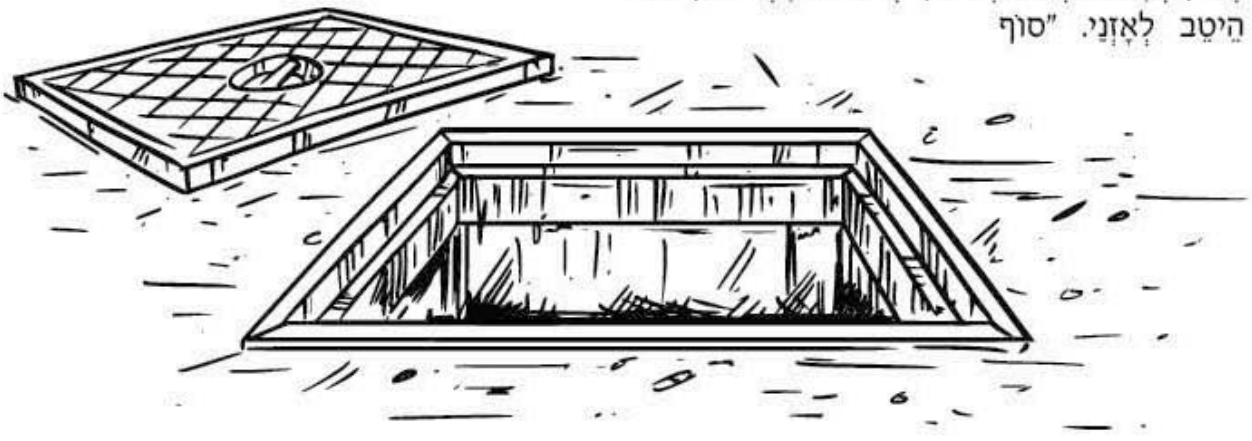
פתאום תפסתי: הרי אני בדרך כלל שומר על הלשון. רק ברגעים האלה, כשכלם יוצאים לשחק, אני כמעט תמיד נכשל.

הדקה הזאת של תחלת ההפסקה היא זמן מועד לנפילות...

ממש כמו... המדרכה השבורה שמאחורי המכלת!

הרגשתי באותו רגע כאלו קבלתי פנס מיחד מהשמים. פתאום אני רואה: 'המדרכה' כאן 'שבורה!' הדקה הזאת מסכנת! עלולים לפל בה יותר! היא לא כמו כל הדקות וכל השעות...

בערב התקשרתי לבן דוד שלי ושאלתי אם אפשר להחליף קבלה. הוא הסכים. מאותו היום הקבלה שלי היתה: לצאת לחצר דקה אחת אחרי כלם! כדי לא להיות במקום שמסכן לדבור שלי.

הקראתם מתוך השבועון בשולחן השבת?

ספרו לנו בקו חברים
072-337-2212

שלוחה 35,
ואולי תזכו גם אתם
בשי יוקרתי

אנחנו לא כמו
ה'בונה' שבוכה ולא
מסגל ללכת בדרך
אחרת. אנחנו יכולים
לבחר בעצמנו על מה
לדבר, איפה ומתי. יש
סוגים של דבורים שנבחר לא
להתחיל אתם בכלל.

אז - תתחדש על הפנס! דרך צלחה!
רגע!

מה לעשות אם התחלתי כבר להגיד משהו
לא טוב, ורק תוך כדי קלטתי שזה 'מקום מסכן'
בשבילי? איך יוצאים מזה?
על זה נדבר בשבוע הבא...

בינתיים - תחשב על מה שקראת!
שבת שלום - משלם.

סבא שלי ברוך השם מחלים ומתאושש, ואני -
אל תשאל! כל יום חוגג נצחון חדש על היצר הרע.

זהירות, בור בסבוב!

אצלי זו הדקה הראשונה של ההפסקה. אצליך
אלו יכולים להיות זמנים, מקומות או נושאים
אחרים... כאלה שאם בטעות מתחילים אתם,
כמעט בטוח ש - נופלים... נכשלים...

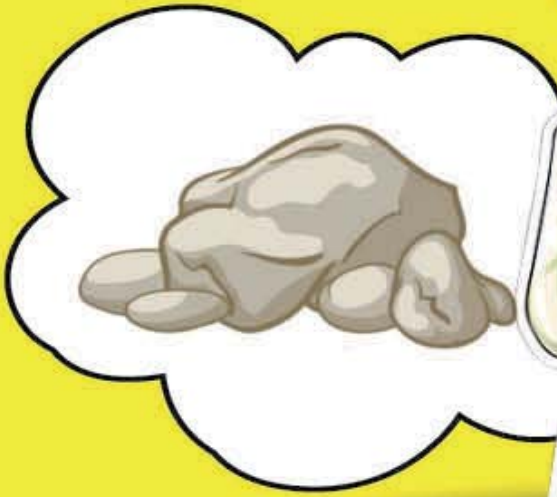
מכיר את זה? כשכמה חברים מדברים, ופתאום
השיחה מתחילה 'להתגלש'... ואז אתה מרגיש
שעוד מעט יתחילו פה לצחק על אנשים...?

מכיר את זה? שעות כאלה שכלם קצת עצבניים,
ואז מי שנמצא במרכז העניינים בטוח ישמע כמה
דבורים מסכנים? עכשו לא כדאי להתקרב.

גם לי וגם לך יש את הדרכים שבהם, אתה יודע,
כנראה מחכה שם איזה 'בור'. בוא נקח פנס חזק
וגדול, ונתחיל לחפש לעצמנו דרך שמורה ביותר.

שו"ת משולם

הלכה לשלחן השבת

דני נתקל באבן ונפל.
הוא מספר לחברים:
"הכד בגלל יונתו! הוא
הפיד אותי!"
באיזה אסור נכשל דני
בשקר שספר על יונתו?

ספור לשון הרע
שמערכת בו שקר נקרא
'הוצאת שם רע'.
עונו של המוציא שם
רע גדול מאוד!

מתסו מיקס

עצור, עבודות בדרך!
כאן מתקנים את... עצמנו!

מטולם

ספרא

למוד ההלכה

טוביה

ראית טוב

אורי

זכירת השקר

אהרו

אחדות

רשנוני

לשון הרע

עוקא

פתוי היצר

זיקוק

כעס

צייטה

פזיזות

רוצים לשמע יותר על משלם וחבריו, ועל חילי היצר הרע המסכנים? **הפנוסו לקו חברים 072-337-2212 שְלוּחָה 32**

רצועות

עלילה מרתקת על רקע היסורי

כתיבה: ע. דויטש | ציור: ד. פונד

יִמְנוּ עַל אַבְרוֹם דָּב:

הַכֵּל הָיָה נִרְאֶה כְּלִיקוֹת מַחְלוּם בְּלֵהוֹת. הַגֵּנְרֵל לִיאוֹנִיד הָיָה עוֹרֵעַ עַל הַטְּבִיל לִפְנֵי הַבַּיִת, דָּם זוֹרֵם מֵאִפּוֹ וְכָל אִפּוֹ מֵלֵא עֲרִישׁוֹת וְתִבְלוֹת. לֹא הָאֵמֵנִי שֶׁזֶה קוֹרָה לִי, אֲבָל אֲנִי בַעֲצַמִּי רָצִיתִי אֵלָיו, הַרְמַתִּי בְּזִהְרִית וְהִכְנַסְתִּי אוֹתוֹ אֵלַי הַבַּיִתָּה. הַגֵּנְרֵל לִיאוֹנִיד אֶעֱלֶנּוּ בְּבֵיתִי!!!